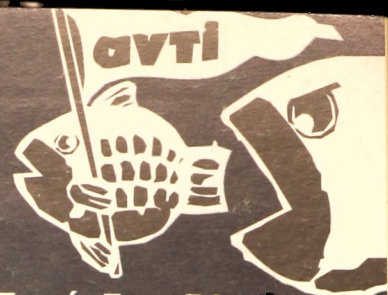

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 557
Παρασκευή,
5 Αυγούστου -
2 Σεπτεμβρίου 1994
Δρχ. 300

Η Μ Ο Τ Ι Κ Ε Σ Ε Κ Λ Ο Γ Ε Σ

Τα MEDIA πάνω από την πόλη

ΤΙ ΛΕΝΕ

(ΚΑΙ ΤΙ ΔΕΝ ΛΕΝΕ)

ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ

ΔΗΜΑΡΧΟΙ

ΓΙΑ ΕΛΑΙΩΝΑ -

ΠΑΡΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΜΙΛΟΥΝ

Λ. ΑΥΔΗΣ

Μ. ΔΑΜΑΝΑΚΗ

Α. ΛΕΝΤΑΚΗΣ

ΑΓΓ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ

ΔΕΝ ΜΙΛΟΥΝ

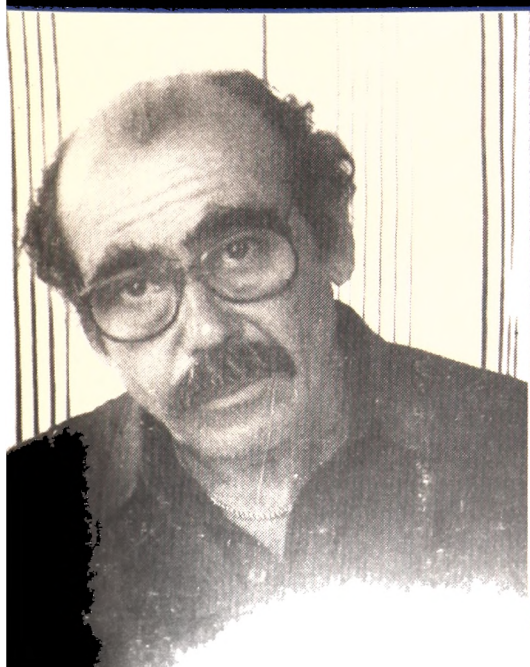
Δ. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ
ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

«Η επικίνδυνη
αναγκαιότητα
της μνήμης»

ΕΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

1979-1994 Δεκαπέντε Χρόνια Νεφέλη

ΤΟΝΙ ΜΟΡΙΣΟΝ

TZAZ

Σοσι! Την ξέρω αυτή τη γυναίκα. Ζούσε κάποτε μ' ένα σμάρι πουλιά στη Λεωφόρο Λένοξ. Ξέρω και τον άνδρα της. Ξεμυαλίστηκε με μια μικρή δεκαοκτώ χρονών. Ήταν από εκείνους τους ολθριούς, παράξενους έρωτες: τον έκανε να νιώθει τέτοια ευτυχία και λύπη, που

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΩΝΑ

σκότωσε την κοπέλα μόνο και μόνο για να κρατήσει ζωντανό αυτό το αίθρημα. Όταν η γυναίκα, βιάζεται τη λένε, πήγε στην κηδεία να δει το κορίτσι και να χαρακώσει το νεκρό του προσώπου, ο κόσμος έπεσε πάνω της και την πέταξε έξω από την εκκλησία. Τότε εκείνη άρχισε να τρέχει μέσα στο χιόνι και όταν γύρισε στο διαμέρισμα της, έβγαλε τα πουλιά από τα κλουβιά τους, άνοιξε τα παράθυρα και τ' άφησε ελεύθερα να παγώσουν ή να πετάξουν μαζί και τον παπαγάλο, που την ώρα εκείνη είχε: "Σ' αγαπώ".

Ν Ε Φ Ε Λ Η

► ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ '93

Μόλις κυκλοφόρησε

ΝΟΜΠΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...προωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3607744

ήμεσα στα απειράριθμα προβλήματα της Αθήνας το ΤΙ έχει αναδείξει ως πολύ ιαντικά το θέμα του Ελαιώνα της επεκτεινόμενης αστροφής του Πάρκου ευθερίας. Λογικό είναι, ηπει των επερχόμενων ιοτικών εκλογών, να τα πιάσουμε τα θέματα αυτά να ρωτήσουμε τους ηψηφίους δημάρχους να μας ντήσουν τι προβλέπουν τα νγράμματά τους για τα κερκρίμενα θέματα. εθηκαν να μας απαντήσουν ποψήφιοι Λ. Αυδής (ΚΚΕ), Λαμανάκη (ΣΥΝ), Α. τάκης (Πολιτική Άνοιξη) Άγγ. Μοσχονάς εξάρτητος, που προέρχεται την Άνοιξη). Οι υποψήφιοι δύο μεγαλύτερων μάτων, ο Δ. Αβραμόπουλος Λ) και ο Θ. Πάγκαλος ΣΟΚ) μας απάντησαν ωνικότατα ότι, προς το νόν, δεν μπορούν να έχουν η επί της ουσίας διότι δεν ν καταρτίσει ακόμη τα οτικά τους προγράμματα! ;σελίδες 11-18, αθέτουμε την επιστολή που νθήναμε στους ηψηφίους και τις απαντήσεις (με αλφαβητική σειρά). βάστε προσεκτικά τι ντούν οι υποψήφιοι και, σέξτε, κυρίως σε τι ΔΕΝ ντούν. Τότε, ίσως, αλάβετε τι σημαίνει αυτό υποστηρίζουμε: ότι τα ΔΙΑ είναι πάνω από την η...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ	4
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ.....	5
ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ	21
Κόμικς του Γ. Φιλιδιάκου	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	6
Αντήνων	
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	10
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ	35
ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ..	44
Γ. Αρκουλή	
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	45
ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ	34
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	47

25 ΦΑΚΕΛΟΣ: ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

Κάθε καλοκαίρι, το λιγυστό πράσινο παραδίδεται στις φλόγες. Κάθε χρόνο, όλοι επισημαίνουν τις συλλογικές ευθύνες της κοινωνίας αλλή και τις ευθύνες της πολιτείας για την έξαρση των πυρκαγιών -και μετά το ξεχνάνε. Εμείς θυμόμαστε το μεγάλο θέμα των πυρκαγιών και ετοιμάσαμε ένα μεγάλο σχετικό αφιέρωμα. Προτιμούμε μια Ελλάδα καταπράσινη. Όχι μια Ελλάδα... φλαμπέ!

22 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΞΑΚΟΥΣΤΗ... Ποιος είπε ότι η Μα-

κεδονία είναι ελληνική; Ποιοι επικαλούνται την ιστορία χωρίς να τη γνωρίζουν; Γράφει ο Αλκιβιάδης Ε.

Μαργαρίτης 36 ΡΟΥΑΝΤΑ: ΒΟΡΡΑ ΤΩΝ ΜΜΕ Πτώ-

ματα, χιλιάδες πτώματα στη Ρουάντα. Η χρυσή ευκαι-

ρία για τους αποικιοκράτες. Αλλή και για τα

ΜΜΕ..38 ΙΤΑΛΙΑ: ΟΙ 100 ΠΡΩΤΕΣ ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ

ΜΠΕΡΛΟΥΣΚΟΝΙ Γκάφες και αποτυχίες για τη δεξιά κυ-

βέρνηση Μπερλουσκόνι. Και τ' αδελφάκι του πρωθυ-

πουργού προφυλακισμένο. Μυστήρια τα

πράγματα..48 ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ: «Η ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ» Ο συγγραφέας της

«Ορθοκωστάς» μιλά στο ΑΝΤΙ για το καινούργιο του βι-

βλίο -και όχι μόνο.

Περίοδος Β' • Έτος 21ο • Τεύχος 557 • Παρασκευή 5 Αυγούστου 1994 • Δρχ. 300

ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Πάνος Κωνσταντόπουλος - ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν -

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστερί, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 3.400 δρχ., Ετήσια 6.800 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 25.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 6.100 δρχ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ -

ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 27 δολ., Ετήσια: 54 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 30 δολ., ετήσια 60 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 300, ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουθουκτάη και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΔΗΜΟΤΙΚΑ

ΕΝΩ τα μπάνια του λαού συνεχίζονται, οι υποψήφιοι δημοτικοί άρχοντες περιοδεύουν για να κερδίσουν τις πρώτες εντυπώσεις. Θα επανέλθουν δριμύτεροι τον Σεπτέμβριο με τον συνθήκη καταιγισμό διαφημιστικών μηνυμάτων. Μία ακόμα κομματική αντιπαράθεση, κυρίως μεταξύ κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης εν όψει προσεχών αναμετρήσεων - των αναμενόμενων εκλογών σε περίπτωση αδυναμίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας απ' τη Βουλή την άνοιξη. Παρά τις διακηρύξεις, ενώ ακόμα δεν έχει εμφανιστεί ούτε περίγραμμα προγραμμάτων, οι κόντρες δίνουν την πρόγευση για το χαρακτήρα των εκλογών, κυρίως στην Αθήνα, όπου ΠΑΣΟΚ και ΝΔ διακυβεύουν πολλά.

ΑΛΛΑ και οι πολίτες, οι δημότες κυρίως των Αθηνών διακυβεύουν πολλά. Θα επαναληφθεί άραγε το φαινόμενο των ευρωεκλογών και η απομάκρυνση των ψηφοφόρων απ' τα μεγάλα αναξιόπιστα κόμματα; Θα καταφέρει η κ. Δαμανάκη να επβεβαιώσει την εκλογική επίδοση του ΣΥΝ στις ευρωεκλογές ή ακόμα και να συσπειρώσει περισσότερους δημότες ώστε να αποτελέσει υπολογίσιμη παρεμβατική πολιτική δύναμη; Τι συμμαχίες θα διαμορφωθούν για τον δεύτερο γύρο;

ΑΥΤΑ τα ερωτήματα θα είχαν νόημα εάν οι δημότες βρίσκονταν μπροστά σε πραγματικές επιλογές κι όχι μπροστά σε επίπλαστες προτάσεις που οριακά μόνο μπορούν να αναβαθμίσουν τη χαμηλή ποιότητα ζωής των Αθηναίων. Γιατί το πλέγμα των συμφερόντων πίσω απ' τις ωραιοποιημένες εικόνες και τα "τολμηρά" λόγια των πολιτικών μένει άθικτο. Γιατί τα πραγματικά θέματα, οι πραγματικές λύσεις μένουν αθέατες και επιμελώς κρυμμένες απ' την πολιτική ατζέντα των δημοτικών εκλογών στην Αθήνα.

ΕΙΝΑΙ χαρακτηριστικό ότι σε δύο απλά ερωτήματα που έθεσε το ΑΝΤΙ τους υποψήφιους δημάρχους της Αθήνας, το θέμα του Ελαιώνα, ζωτικό πνεύμονα για την ασφυκτιούσα Αθήνα και το θέμα των έργων στο πάρκο Ελευθερίας για την "αξιοποίηση" του γύρω χώρου του Μεγάρου Μουσικής τηρείται σιγή ιχθύος με εξαιρέσεις τον κ. Αυδή, την κ. Δαμανάκη και τον κ. Μοσχονά.

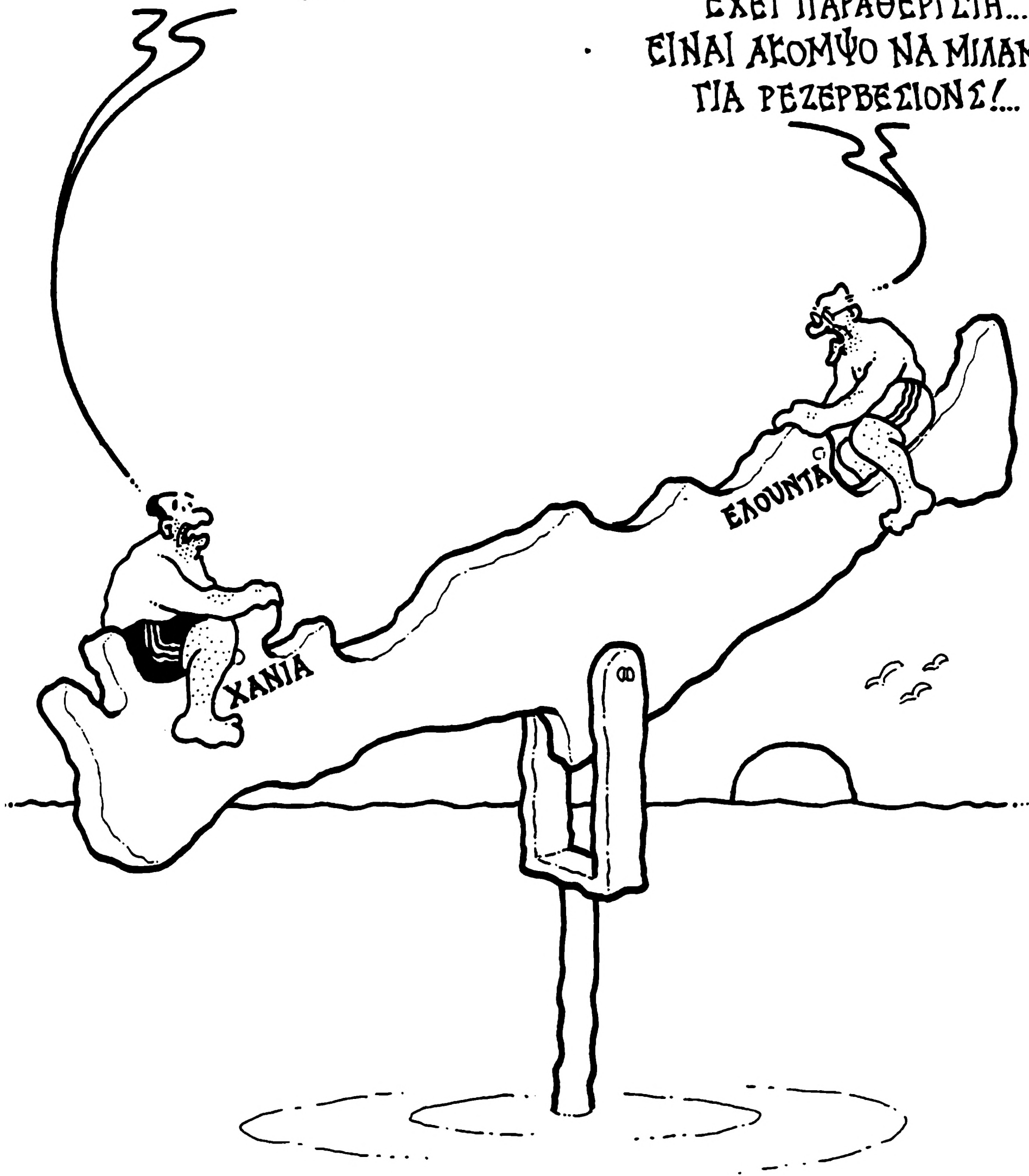
ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ κανείς ότι το παιχνίδι παίζεται κάπου αλλού κι ότι οι πολυπράγμονες πολιτικοί των παραδοσιακών κομμάτων αδυνατούν στην ουσία να προχωρήσουν σε πραγματικές επεμβάσεις, αποστρέφουν το πρόσωπό τους από την αναγκαία σύγκρουση με τα κατεστημένα συμφέροντα. Κι αυτά, τη στιγμή που έχει ευρύτατα συνειδητοποιηθεί ότι χρειάζονται ριζικές και τολμηρές παρεμβάσεις για ν' αλλάξει η ζωή στο τόσο σημαντικό καθημερινό επίπεδο. Στο να γίνει τουλάχιστο πιο ανεκτή και υποφερτή. Στο ν' αρχίσει να βελτιώνεται αργά αλλά σταθερά.

ΑΣ ΚΩΦΕΥΣΟΥΝ οι δημότες της Αθήνας μπροστά στις προεκλογικές και πάλι σειρήνες κι ας κλείσουν τα μάτια τους μπροστά στον ορυμαγδό των συνθηματικών διαφημιστικών εικόνων. Γνωρίζουν πλέον και πρέπει αποφασιστικά να τιμωρήσουν με την ψήφο τους αυτούς που εξακολουθούν να τους περιφρονούν, να τους περιπαίζουν και να τους αποπλανούν.

αντι

ΚΑΛΑ ΔΕΝ ΠΕΡΝΑΜΕ;...
ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΠΑΣ ΜΥΚΟΝΟ
ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ;...

ΚΡΕΣΤΑ... ΟΤΑΝ Η ΜΥΚΟΝΟΣ
ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΗ...
ΕΙΝΑΙ ΑΚΟΜΨΟ ΝΑ ΜΙΛΑΜΕ
ΓΙΑ ΡΕΖΕΡΒΕΣΙΟΝΣ!...

ΑΓΓΕΛΟΣ

1.8.94

Ο Συμπιλίδης επανέρχεται και «αντιρροπεί»...

ΤΕΛΙΚΑ, ο κ. Α. Σαμαράς, πρόεδρος της Πολιτικής Άνοιξης, έκρινε –κατακαλόκαιρο– πως έπρεπε ν' αντιρροπήσει την «κίνηση ματ» του αλήστου μνήμης, τέως βουλευτή Κιλκίς, Γ.Θ. Συμπιλίδη... Η κίνηση εκείνη, όπως είναι γνωστό, οδήγησε στην πτώση της κυβέρνησης Μητσοτάκη, στη διενέργεια εκλογών και στην άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Από τότε, μέχρι σήμερα, ο κ. Σαμαράς έκλινε τη λέξη «υπέρβαση» σε όλες τις πτώσεις –εμφανιζόμενος άτεγκτος και ασυμφιλίωτος τόσο έναντι της Νέας Δημοκρατίας, όσο και έναντι του ΠΑΣΟΚ! Πλην, τον πρόεδρο της Άνοιξης καταδίδωκε, πάντα ο «αχός» (βαρύς αχός) ότι, μέσω Συμπιλίδη, έπαιξε απλώς το παιχνίδι του ΠΑΣΟΚ, βάσει κάποιων άγραφων συμφωνιών, αν όχι και ανταλλαγμάτων.

Η «ΑΝΤΙΡΡΟΠΗΣΗ» πήρε συγκεκριμένη μορφή: Την περασμένη Τρίτη και ενώ ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Β. Βενιζέλος είχε αρχίσει να «διορθώνει» ελαφρώς τη δήλωση Παπανδρέου (που ζητούσε, ουσιαστικά, από τα κόμματα να τον αναδείξουν στο ύπατο αξίωμα της πολιτείας, χωρίς διαπραγματεύσεις ή όρους...), ο κ. Σαμαράς κατέστησε σαφές ότι η ΠΟΛ.ΑΝ. δεν πρόκειται να ψηφίσει Παπανδρέου για την προεδρία της Δημοκρατίας, αλλά ότι παραμένει ανοιχτή για την από κοινού ψήφιση «προσωπικότητας υπερκομματικής ακτινοβολίας». Κατά συνέπεια, την ευθύνη για το ενδεχόμενο διάλυσης της σημερινής Βουλής και προσφυγής στις κάλπες, «θα επωμισθούν μόνον ο κ. Παπανδρέου και το κόμμα του, αν τελικά αρνηθούν τη δυνατότητα αυτής της Βουλής να εκλέξει νέο ανώτατο άρχοντα».

Η ΔΗΛΩΣΗ Σαμαρά καταθορύβησε την κυβέρνηση. Και, πρωτίστως, τον πρωθυπουργό και πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, ο οποίος, προς στιγμήν, είχε πιστέψει ότι, με την απειλή των πρόωγων εκλογών (τις οποίες «θα κερδίσει και πάλι το ΠΑΣΟΚ» –έτσι είπε...) θα εξασφάλιζε τη σιωπηρή συναίνεση της αντιπολίτευσης ή, τουλάχιστον, ενός τμήματος της αντιπολίτευσης, συγκεντρώνοντας, τελικά, τον μαγικό αριθμό των 180 ψήφων! Οι επιτελείς του ΠΑΣΟΚ, μάλιστα, είχαν ετοιμάσει τα σχετικά σενάρια: Στην πρώτη ψηφοφορία, που απαιτούνται 200 ψήφοι, ο Ανδρέας Παπανδρέου –άφηναν να διαρρεύσει– δεν θα είναι υποψήφιος, αλλά ούτε και στη δεύτερη... Όσο για την τρίτη ψηφοφορία, θα εκτεθεί υποψήφιος «μόνο αν εξασφαλιστούν 100% οι 180

ψήφοι»... Σε αντίθετη περίπτωση, θα σι-
θούν και πάλι οι κάλπες, οπότε ο σημε-
νός πρωθυπουργός «θ' αναδειχθεί πρό-
εδρος της Δημοκρατίας με 150 ψήφους»...

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ: Η βεβαία (ή «σχεδόν βεβαία», κατά τους επιτελείς του ΠΑΣΟΚ) εκλογή του κ. Παπανδρέου στην προεδρία της Δημοκρατίας, μάλλον καταρρέει. Άλλωστε, εκτός από την ΠΟΛ.ΑΝ., και η ΚΚΕ κατέστησε σαφές ότι δεν είναι δια-
θειμένο να «γίνει πλυντήριο» ουδενός ΚΚΕ, δήλωσε η Αλέκα Παπαρήγα, «εκβιάζεται», ενώ, από την πλευρά του Νίκος Κωνσταντόπουλος κατήγγειλε «υπάρχουν ενδείξεις για μια «εν κρυπ-
τα» αναθεώρηση του συντάγματος!

ΤΟΥΤΩΝ ΔΟΘΕΝΤΩΝ, το δίλημμα αντιμετωπίζει σήμερα ο πρωθυπουργός και απλό: Είτε εγκαταλείπει οριστικά προοπτική της προεδρίας –και συν-
επείγει στη στήριξη άλλου υποψηφίου κοινής
δοχής– είτε προσανατολίζεται προς προ-
ωγές βουλευτικές εκλογές και ό,τι ή-
προκύψει! Κατά τα άλλα, μόνον ως...
μορ (κοινώς πλάκα!) θεωρείται η προ-
συνταξιακή του κυβερνητικού εκπροσώπου
πείσει ότι η κυβέρνηση «δεν πρόκειται
συμπράξει στη δημιουργία ενός ανεπι-
κου προεκλογικού κλίματος» (και το α-
καλλιέργησαν τόσο ο κ. Παπανδρέου, όσο
και ο κ. Τσοχατζόπουλος και ο ίδιος...)
ότι, εφόσον βρισκόμαστε στον Αύγουστο
του 1994, «δεν έχει τεθεί ζήτημα εκ-
λογών για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας»!

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ συνέβησαν, πράγμα-
τι, τον Αύγουστο του 1994, παρά την κοι-
νη δήλωση ότι «στον Αύγουστο δεν υπάρχουν
δήσεις»! Και όμως υπάρχουν! Άλλωστε, οι
δύο μήνες θα στηθούν οι κάλπες των δη-
μοκρατικών εκλογών και τα πρώτα δείγματα
μοσκοπήσεων άρχισαν ήδη να δημοσιεύ-
νται, σε ό,τι αφορά τουλάχιστον την Α-
ττική: Δ. Αβραμόπουλος γύρω στο 34%,
Πάγκαλος γύρω στο 30% (άγνωστο αν
ριλαμβάνονται και τα... κλεφτρόνια του
ουσουρούμ), Μαρία Δαμανάκη γύρω
στο 10%, Α. Λεντάκης γύρω στο 7% –και ο
πόρος καλά κρατεί! [Ο καθείς είναι ελε-
νός να δεχθεί ή να μη δεχθεί τα στοιχεία
αυτά].

ΜΙΑ ΑΛΛΗ είδηση (την ανακάλυψε μό-
νο τώρα το Έθνος) είναι ότι διαθέτουμε
«σοκομεία - φαντάσματα» και ότι μόνο στην
Αττική μένουν κλειστά επτά νοσοκομεία
δυναμικότητας 1.000 κλινών, «όταν
ασθενείς πεθαίνουν αβοήθητοι στους

υς του κορεσμένου Ευαγγελισμού ή πυρκαϊκά γεμάτου Τζάνειου»... Όσο «μετοχοποίηση» του ΟΤΕ (άλλο «μερίση» κι άλλο «ιδιωτικοποίηση»...), τικό νομοσχέδιο, δηλώνει ο υπουργθικής Οικονομίας Γιάννος Παπα-υ είναι έτοιμο, αλλά αποφεύγει να / θα κατατεθεί (και ψηφισθεί) τον ρστο ή τον Σεπτέμβριο (που είναι μή-ροεκλογικός) ή τον Οκτώβριο (που μήνας εκλογικός) ή θα πάει για τον ριο, μαζί με την κατάθεση του προϋ-ισμού.

ΡΧΕΙ, όμως, και η έκθεση του Ινστι-Οικονομικών και Βιομηχανικών (IOBE), η οποία προεξοφλεί ότι γία θα ξεπεράσει, για πρώτη φορά ταπολεμική οικονομική ιστορία της , το 10%... Κάποιοι είπαν ότι η έκθε-αι υπέρμετρα ζοφερή. Όμως, στον αίο διαγωνισμό που προκήρυξε η ή Τράπεζα της Ελλάδας, για την πλή-510 θέσεων, υποβλήθηκαν 38.000 αι- , πράγμα που σημαίνει ότι την κάθε ακδικούν 76 άτομα.

ΓΟΥΣΤΟΣ είναι, βέβαια, μήνας δια-και «ραστώνης». Όμως οι εργασίες ετρό και πάλι σκάλωσαν –όχι λόγω ιστου, αλλά επειδή η σημερινή κυ-ση αδυνατεί να δώσει λύση στις απι-του κατασκευαστικού ομίλου, που ονται στα 150 δισεκατομμύρια δραχ-ε συνέπεια μια πρώτη δεκαπεντάμη-θυστέρηση στην εξέλιξη του έργου. πτέψουμε τον υπουργό ΠΕΧΩΔΕ κ. λιώτη, όλα αυτά οφείλονται στην «α-ύμβαση» με το «Ολυμπιακό Μετρό», ασάφεια της σύμβασης», κ.λπ. Αυτό εν λέει, βέβαια, είναι ότι επί οκτώ ι κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, το Με-πτε δεν ξεκίνησε (ενώ –υποτίθεται– ξεκινήσει» άπειρες φορές...) και ότι υπήρχε ο κ. Στ. Μάνος –ναι, ναι, ο κ. άνος– Μετρό θα υπήρχε μόνο στην χή της φαντασίας μας! Αλλά το Με-λλον θα σωθεί. Με τα άλλα έργα τι ι; Ήδη, και σε ό,τι αφορά το αερο-των Σπάτων, πέσαμε πάλι στη θεο-του ακατάσχετου βερμπαλισμού. Ο περί «προτεραιοτήτων», «αποτελε-ιότητας», «δι-αφάνειας», «χρονοδια-άτων», «ιεραρχήσεων», αλλά τίποτε νείται!

ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ αυτά δεν αναιρούν ποίηση –το πείσμα– όλων εκείνων ιστεύουν ότι, με τη συμπλήρωση της

εικοσαετίας 1974-94, μια νέα μεταπολίτευ-ση είναι αναγκαία, για ν' αποτραπούν οι όροι που αναπαράγουν το τέλμα και την κρίση και ν' ανοίξει ο δρόμος για ώριμες μεγάλες μεταρρυθμίσεις. Και πυρήνας μιας νέας πολιτικής εθνικής και κοινωνι-κής ανόρθωσης, κατά τον Λ. Κύρκο (βλέπε και συνέντευξή του στην *Ελευθεροτυπία*) πρέπει να είναι «η εγκατάλειψη της λογι-κής του δικομματισμού και της κάθετης πόλωσης», ακριβέστερα «η διαμόρφωση ενός πολιτικού συστήματος που να επιτρέ-πει τις μέγιστες δυνατές συγκλίσεις και να δημιουργεί νέες σχέσεις εξουσίας - κοινω-νίας, πολιτικής λειτουργίας και πολίτη».

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ ότι όλα αυτά δεν γρά-φονται για πρώτη φορά. Όμως, καθώς η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ «σεληνιάζεται» κάθε φορά που ακούει τη λέξη «σύγκλιση» (εκτός αν «σύγκλιση» σημαίνει: «ψηφίζου-με όλοι ΠΑΣΟΚ»...), οι προσεχείς δημοτι-κές εκλογές προσφέρονται για μια βαθιά τομή στο επίπεδο της πολιτικής κουλτού-ρας. Στις πρόσφατες ευρωεκλογές, το εκλογικό σώμα έστειλε το μήνυμά του και προς την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, και προς την ηγεσία της Ν.Δ., ενώ οι δημοτικές εκλογές επιτρέπουν τώρα μια νέα συζήτηση βά-θους, πέρα από ονοματομαχίες. Το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ. μπορεί να επείγονται να κλείσουν το ρήγμα του δικομματισμού. Το ΠΑΣΟΚ ειδικότερα, χρησιμοποιεί ακόμα και το θεσμό της προεδρίας (θε-σμούς, πρόσωπα, κ.λπ.) προκειμένου να προωθήσει τις στενές κομματικές του επι-λογές. Αλλά συρροή ενδείξεων πείθει ότι η προσπάθειά του αυτή θα είναι ατελέσφο-ρη.

ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που επισκο-πούμε, συνέβησαν πολλά και διάφορα: Το αμερικανικό Κογκρέσο ενέκρινε την πα-ρακράτηση του 10% των στρατιωτικών κονδυλίων που θα λάβουν τη νέα χρονιά η Τουρκία και η Ελλάδα. Και ως προς την Τουρκία, το 10% (περίπου 36 εκατομμύρια δολάρια) θα παρακρατηθεί έως ότου αξιο-λογηθούν ισχυρισμοί «για κακομεταχείρι-ση πολιτών από τις τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις και για την κατάσταση στο Κυ-πριακό»... Ως προς την Ελλάδα, το 10% (περίπου 25 εκατομμύρια δολάρια) θα πα-ρακρατηθεί έως ότου αξιολογηθούν ισχυ-ρισμοί «περί ελληνικών παραβιάσεων των κυρώσεων των Ηνωμένων Εθνών κατά της Σερβίας και του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών»... Αν συνέβαινε η παρακράτηση

αυτή επί Νέας Δημοκρατίας, το ΠΑΣΟΚ θα ύψωνε κραυγήν μεγάλην, με την έννοια ότι η «ανίκανος κυβέρνηση» κ.λπ., δεν μπόρεσε ν' αποτρέψει μια τόσο εξευτελι-στική για την Ελλάδα απόφαση του Κο-γκρέσου. Όμως η απόφαση ελήφθη, την ίδια περίπου ώρα που ο υπουργός Εξωτε-ρικών κ. Κ. Παπούλιας ανακοίνωνε την ελ-ληνική μεσολάβηση, για τη διατήρηση της ειρηνευτικής διαδικασίας στη βοσνιακή κρίση!

ΕΙΚΟΣΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ώρες αργότερα, οι ελληνοαλβανικές σχέσεις γνώριζαν νέα ένταση, με αφορμή το βαρύτατο κατηγορη-τήριο των αλβανικών αρχών κατά των έξι στελεχών της «Ομόνοιας» που παραπέ-μπονται σε δίκη στις 15 Αυγούστου, με την κατηγορία της «προδοσίας κατά της πατρί-δος». Το κατηγορητήριο συνδέει τη δρα-στηριότητα των έξι, που απέβλεπαν στην «αλλαγή των συνόρων της αλβανικής δη-μοκρατίας», με ελληνικές μυστικές υπηρε-σίες και με «ιδρύματα του ελληνικού κρά-τους ειδικευμένα στον εξελληνισμό της Νό-τιας Αλβανίας»... Η συνέχεια είναι γνωστή: Η ελληνική κυβέρνηση θα επανεξετάσει τη στάση της ως προς το ζήτημα της μακροοι-κονομικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Αλβανία, παράλληλα με σειρά διαβημάτων στα Τίρανα και ενημέ-ρωση των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, γεγονός παραμένει ότι, ακόμα και με την Αλβανία δεν μπορούμε να βρούμε έδαφος συνεννόησης και, φυσι-κά αδυνατούμε να κατοχυρώσουμε τα μει-ονοτικά δικαιώματα του εκεί ελληνικού στοιχείου.

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά συμβαίνουν στις ελληνο-αλβανικές σχέσεις, στην Αγκυρα άρχισε η δίκη των έξι κούρδων βουλευτών, που προ-σάγονται κι αυτοί με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας. Ποιος θα σώσει τον κουρδικό λαό από τη συνεχιζόμενη γενο-κτονία; Και ακόμα: Ποιος θα σώσει από τη λιμοκτονία και τη χολέρα 2.100.000 πρό-σφυγες της Ρουάντα, που αναζήτησαν απε-γνωσμένα καταφύγιο στο Ζαΐρ, στο Μπου-ρούντι, στην Τανζανία, στην Ουγκάντα και άλλους τόπους της κολάσεως; Αλλά και ποιος θα σώσει άλλο 1,5 εκατομμύριο πρό-σφυγες στο εσωτερικό της χώρας, που κα-νείς δεν ξέρει πού βρίσκεται, πώς βιώνει ή πώς πεθαίνει; Είπατε τίποτε περί σεβα-σμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή περί προστασίας του περιβάλλοντος;...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙ

Θ έ σ ε ι ς

ΔΗΜΟΤΙΚΑ, I

Τιμούμε τα οράματα και του μακαρίτη Αντώνη Τρίτση και της μακαρίτισσας μελίνας Μερκούρη για την αναμόρφωση της Αθήνας, για να γίνει η πρωτεύουσα λειτουργική και ανθρώπινη. Παρακαλούμε, όμως, τους υποψήφιους δημάρχους για το εξής: μπορούμε να έχουμε συγκεκριμένες προτάσεις επί των συγκεκριμένων θεμάτων, το κόστος της υλοποίησής τους και τις πηγές χρηματοδότησής τους; Παρακαλούμε θερμώς ως πολίτες, για να κρίνουμε μη κομματικά...

K.B.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ, II

Στη συνέντευξή του στο Βήμα (24.7), ο κ. Θ. Πάγκαλος, στην προσπάθειά του να πείσει ότι αν εκλεγεί θα παραμείνει επί τετραετία στο Δήμο, μέχρι τη λήξη της νόμιμης θητείας του, υπέπεσε και σ' ένα βαρύ παράπτωμα: είπε, μεταξύ άλλων, ότι οι Αθηναίοι εψήφισαν Τρίτση και τους βγήκε τελικά Κουρής. Κύριε Πάγκαλε, υποθέτουμε ότι ο Αντώνης Τρίτσης δεν επιδίωξε το θάνατό του για να τιμωρήσει τους πολίτες της Αθήνας που τον έφεραν στο αξίωμα. Λίγη προσοχή και σεβασμός δεν βλάπτει.

K.B.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ, III

Έληξε τελικά το σασπένς σχετικά με την εκ νέου υποψηφιότητα του δημάρχου Πειραιά κ. Στ. Λογοθέτη. Το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε να τον υποστηρίξει, παρά τις έντονες αντιθέσεις στελεχών της Νομαρχιακής επιτροπής, που προτιμούσαν «ασφαλέστερες» λύσεις τύπου Παπασπύρου ή Σουμάκη. Στον ΣΥΝ, που στις προηγούμενες εκλογές είχε υποστηρίξει από κοινού με το ΠΑΣΟΚ τον κ. Λογοθέτη, οι αντιδράσεις είναι πιο έντονες, καθώς πολλά στελέχη κατηγορούν τη «διασπαστική» και «υπονομευτική» δράση του κατά τις εθνικές εκλογές, ενώ κρίνουν αρνητική την έως τώρα θητεία του στο Δήμο.

Πάντως, στον Πειραιά, πολύ θόρυβο έχει δημιουργήσει η διαχείριση των οικονομικών του Δήμου κατά την τετραετία που τελειώνει. Αλήθεια, αφού έχουν τόσα προβλήματα μαζί του, γιατί τον σπτηρίζουν;

E.K.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το κατασκευασμένο και άθλιο κατηγορητήριο των αλβανικών αρχών κατά των έξι στελεχών της Ομόνοιας εντάσσεται σε μια σχεδιασμένη πολιτική προκλήσεων του καθεστώτος Μπερίσα, αυξάνοντας την ένταση στις ελληνοαλβανικές σχέσεις. Αλλά ο Σ. Μπερίσα δεν θα τολμούσε να επιδεικνύει τέτοια θρασύτητα αν η Ελλάδα ήταν αποφασιστική και σταθερή στη στάση της κι αν η θέση που δεν ήταν διεθνώς εξασθενημένη, για τους γνωστούς λόγους, που δεν χρειάζεται να επαναλαμβάνουμε κάθε φορά. Το σεβασμό που δεν έχει, η Ελλάδα θα τον ξαναποκτήσει εάν καταφέρει σύντομα να βγάλει από πάνω της το αγκάθι του «Μακεδονικού» και να ακολουθήσει σταθερή πολιτική προστασίας της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία. Έχει πολλά διπλωματικά και οικονομικά μέσα η Ελλάδα για να επιβάλλει στον κ. Μπερίσα το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των διεθνών συνθηκών.

K.Π.

ΣΠΕΥΔΕ ΒΡΑΔΕΩΣ

Ο κ. Χρήστος Ροκόφυλλος, άμα τη αναλήψει της θέσεως του αναπληρωτή υπουργού Βιομηχανίας, εγκαινίασε τη πολιτική του αποκρατικοποιήσεων δυναμικά, με την από καιρό εκκρεμούσα πώληση των ναυπηγείων Νεωρίου Σύρου. Δεν χωρά αμφιβολία ότι η ενέργεια αυτή ανέστειλε την πορεία απαξίωσης του ναυπηγείου. Άλλωστε και οι εργαζόμενοι της επιχείρησης έχουν ταχθεί σαφώς υπέρ της ιδιωτικοποίησης. Η ορθότητα όμως της λύσης που επελέγη δεν είναι καθόλου δεδομένη και έχει δημοσίως αμφισβητηθεί από διάφορους φορείς. Ίσως γιατί, εντέλει, η βιασύνη είναι ο καλύτερος σύμβουλος όταν πρόκειται για το χειρισμό τόσο σοβαρών υποθέσεων.

Δ.Ν.

ΘΟΔΟΞΟΙ ΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΤΕΣ

μετά τα γεγονότα που συνόδευσαν την ενθρόνιση του μητροπολίτη στη Λάρισα, εξακολουθεί αφελώς να πιστεύει ότι ο φονταμενταλισμός είναι άνθος που ανθίζει μόνο σε νοτιοανατολικά μας κλίματα, και πως εκτός των κόλπων της ορθόδοξης εκκλησίας; Και, η εκκλησιαστική ηγεσία μας έχει συνηθίσει σε κρίσεις και διαιρέσεις στο εσωτερικό της. Τον ίδιο καιρό, όμως, οι μειοψηφούντες αντιρρησίες συν όλο και περισσότερο μεθόδους που θυμίζουν ριζικό πόλης». Στη Λάρισα οι «αγωνιζόμενοι ανοί», οι οπαδοί δηλαδή του έκπτωτου μητροπολίτη Ιγνατίου, επιστράτευσαν ό,τι περνούσε απ' το χέρι τους: μένα κεριά, megάφωνα αλλά και σιδερολοστούς, τέτρες, αυτοσχέδιες βόμβες και μαύρες (!) ρυτίδες- προκειμένου να εμποδίσουν την ενθρόνιση του μητροπολίτη Ιγνατίου. Πιστεύουν άραγε ότι οι ρυτίδες αυτές υπηρετούν όντως τον αγώνα τους εναντίον του «σαθρού εκκλησιαστικού κατεστημένου», του χιελισκόπου και της κυβέρνησης; Ε.Κ.

ΔΙΑΚΟΠΕΣ!

Αθώς μεν για όλα τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνταν ο Γιώργος Μπαλάφας, έκδετη η αστυνομία και οι μέθοδοι της κατασκευής ενόχων πάνω σε μηδαμινά πειστήρια, αλλά η πολιτεία συνεχίζει να συνπεριφέρεται σ' έναν πολίτη ωσάν να είναι ένοχος κι όχι, όπως αρμόζει σε δημοκρατίες, να τον θεωρεί αθώο μέχρι αποδείξεως της πιθανής ενοχής του. Μα καλά, τόσο πολύ ανάγκη τον έχουν έναν ακόμη συνήδη ύποπτο που τον αντιμετωπίζουν διαρκώς ως ένοχο;

ΓΩ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ;...

και εν ενεργεία υπουργός (ακριβέστερα, υφυπουργός) και προέρχεσαι από τηριστερά, υπάρχει, άραγε, αποχρών λόγος να ελεεινολογείς σταθερά την ερρά, είτε λέγεται Συνασπισμός είτε (η πάλαι ποτέ) Συμμαχία; Ξύζουμε στο περιοδικό Εψιλον συνέντευξη του υφυπουργού Κοινωνικών λίσσεων Φοίβου Ιωαννίδη: «Για μένα μερικά μικρά κόμματα είναι χειρότερα ριτικά με τα μεγάλα)... Ο Συνασπισμός ή η Συμμαχία, στην οποία τείχα παλιότερα, είχε τις ίδιες ή και περισσότερες αδυναμίες απ' όσες πωσα αργότερα στο ΠΑΣΟΚ(...). Θυμάμαι τις ολονύκτιες αγματούσεις των στελεχών της Συμμαχίας για την κάθοδο του κόμματος στις ές. Έβλεπες όλα τα επώνυμα στελέχη, από τον Λεντάκη μέχρι το Λεωνίδα, να βγάζουν τα απωθημένα μιας ζωής, ο ένας εναντίον του άλλου και να ν την ουσία... Και φθάνουμε στην τελική φάση, στο ψητό, ποιοι θα είναι οι ήφιοι. Εκεί πια εφάνη όλη η προσωπική ιδιοτέλεια διότι όλοι οι επώνυμοι ν να είναι μέσα στους δύο ή τρεις που θα έβγαιναν με συμπεφωνημένη οδοσία...»

ωμα, φυσικά, του σημερινού υφυπουργού του ΠΑΣΟΚ να κρίνει, όπως ρς νομίζει, την ιδιοτέλεια ή ανιδιοτέλεια του καθενός. Αλλά η αυτογνωσία ς μετράει. Όπως και η προσπάθεια να εμφανιστεί το ΠΑΣΟΚ ως περίπου... νία αγγέλων, με αιτιολογικό ότι αδυναμίες και ανομήματα «μπορούσαν ούν) να συγχωρηθούν λόγω μεγέθους».

ΣΟΦ.

Ο Θεός πέθανε, ο Μαρξ πέθανε κι εμείς τώρα τελευταία δεν αισθανόμαστε και τόσο ξεκούραστοι. Είπαμε, λοιπόν, εφέτος να παραβούμε τη συνήθεια των τελευταίων ετών, που μας ήθελε να κυκλοφορούμε ανελλιπώς και το καλοκαίρι και να ενσκήψουμε στις συνήθειες της εποχής, παραδιδόμενοι στη θερινή ραστώνη. Το ΑΝΤΙ, το επόμενο δεκαπενθήμερο δεν θα είναι στο περίπτερο. Κλείνουμε για καλοκαιρινές διακοπές. Θα τα ξαναπούμε σε περίπου έναν μήνα από σήμερα, στις 2 Σεπτεμβρίου.

Πάντως, τα γραφεία μας θα είναι καθημερινώς ανοικτά (με «προσωπικό ασφαλείας» δεν λένε;), τις εργάσιμες μέρες και ώρες και, ίσως, και κάποια απογεύματα, σε περίπτωση που οι φίλοι μας θελήσουν να επικοινωνήσουν για οποιονδήποτε λόγο μαζί μας.

Ραντεβού το Σεπτέμβριο, για έναν δύσκολο χειμώνα, που θα ανοίξει με τις δημοτικές εκλογές και που ελπίζουμε όλοι μας να μη μας επιφυλάσσει άσχημες εκπλήξεις.

Ως τότε, καλό καλοκαίρι και καλές διακοπές...

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ

Μέσα στην ενημέρωση

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Το τραύμα από την οδυνηρή εμφάνιση της Εθνικής Ελλάδος στο τελευταίο Μουντιάλ επουλώνεται, μαζί ξεχνιέται όμως και από τα εξάστηλα των εφημερίδων η υπόθεση της ιδιωτικής εταιρείας Λήδρα, που ανέλαβε να καλύψει το διαφημιστικό χρόνο της ΕΡΤ, κατά τη διάρκεια της μεταδόσεως των αγώνων, επ' ωφελεία της βεβαίως -και επί ζημία της κρατικής μας τηλεόρασης. Στο μεταξύ, ο και δημοσιογράφος κ. Χρήστος Ρούσσος, από τηλεοράσεως, εδήλωσε ότι σ' αυτόν ανήκει, κατά το 65%, η Λήδρα.

Αν δεν κάνουμε λάθος, ο κ. Ρούσσος είναι τακτικό μέλος της ΕΣΗΕΑ από ετών. Αν επίσης δεν κάνουμε λάθος, το επαγγελματικό σωματείο των δημοσιογράφων από το καταστατικό του δεσμεύεται να μην έχει τακτικά μέλη παρά άτομα που «βγάζουν το ψωμί τους» από τη δημοσιογραφία -και βεβαίως, με τίποτα πρόσωπα που ασχολούνται με λογής αλλότριες επιχειρηματικές δραστηριότητες, και μάλιστα τόσο προσοδοφόρες. Γιατί λοιπόν δεν τολμούν στην ΕΣΗΕΑ να

του αφαιρέσουν την άδεια άσκησης του δημοσιογραφικού του επαγγέλματος;

Αλλά μήπως είναι οι μόνοι;

• Αντιγράφουμε από την *Ελευθεροτυπία* της 22.7, από το ρεπορτάζ για την κατάργηση του μεταξικού νόμου περί Τύπου:

«Οι αντιπροσωπευτικότερες διατάξεις που καταργούνται, και συνιστούσαν ένα ιδιαίτερα ανελεύθερο νομοθετικό πλέγμα για τους εκπροσώπους του Τύπου, ήταν (παρατίθενται τρεις διατάξεις, εμείς στεκόμαστε στην τέταρτη):

— *Απαγόρευση χορήγησης μέσων των εφημερίδων δώρων, χρηματικών βραβείων, βιβλίων, καθώς και οποιασδήποτε παροχής*».

Μήπως, μόνο και μόνο γι' αυτή τη διάταξη θριαμβολογούν οι υπέρμαχοι των ατομικών και κοινωνικών μας ελευθεριών εκδότες;

Λέμε, μήπως;

• Πολλοί συνωστίζονται, μαθαίνουμε, στους διαδρόμους του νέου υπουργείου Τύπου και ΜΜΕ, για τις θέσεις στο Δ.Σ. του «αναμορφωμένου» Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων. Καθηγητές, «ειδικοί», διάφοροι κομματικοί

και ποικίλοι άλλοι διεκδικούν τις νεοσύστατες θέσεις.

Το ερώτημα είναι: θα επιλεγούν οι σωστοί άνθρωποι πλήρους απασχόλησης για να πραγματοποιήσουν τους «μεγάλους στόχους» που θέτει το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα; Ή;...

• Είκοσι χρόνια μεταπολίτευση, είκοσι χρόνια αδιάλειπτης παρουσίας της *Αυγής*... Αύγουστο, πριν από είκοσι χρόνια, επανεκδόθηκε ύστερα από την περιπέτεια της επτάχρονης δικτατορίας και το βίαιο κλείσιμο των γραφείων της από τα όργανα των συνταγματαρχών. Όργανο του ΚΚΕ εσωτερικού τότε, πέρασε έκτοτε πολλές καμπές, για να συνεχίζει σήμερα, παρά τις δυσκολίες, ως εφημερίδα γνώμης, τη διακριτική, ευπρεπή δημοσιογραφία, απαρέγκλιτα ταυτισμένη με τη νηφαλιότητα, ως εφημερίδα της ανανεωτικής Αριστεράς.

Στο ΑΝΤΙ έχουμε το δικαίωμα να αισθανόμαστε «συγγενείς» με την *Αυγή*: με το ύφος της, τη δημοσιογραφία που ασκεί, τους στόχους της... Οι ευχές μας για πολύχρονη, όλο και πιο επιτυχή πορεία στον άγριο χώρο των ΜΜΕ τη συνοδεύουν.

• Καλοκαίρι, εποχή αναμονής των δημοσιογραφικών μετεγγραφών, ενόψει της νέας πραγματικότητας του Τύπου, το προσεχές φθινόπωρο. Μαθαίνουμε ότι, πρώτη ανάμεσα σε αρκετές αναμενόμενες μετεγγραφές (και σε κάποιες άλλες, που ίσως «σκάσουν» ξαφνικά), εκείνη του **Παναγιώτη**

Τιμογιαννάκη, που εκτός απροόπτου φεύγει από τα Νέα για να αναλάβει κινηματογραφικός κριτικός στη *Μεσημβρινή*.

• Νέος ραδιοφωνικός σταθμός ετοιμάζεται να εκπέμψει από το φθινόπωρο. Ιδιοκτησία του θα είναι η ιδιοκτησία της εφημερίδας *Επενδυτής*. Όσο για το στίγμα του σταθμού, το έδωσε σε μια συζήτηση με στενούς συνεργάτες του ο εκδότης της εφημερίδας:

— Θα είναι ένας *Επενδυτής* στο ραδιόφωνο...

• Πολύς θόρυβος στους δημοσιογραφικούς κύκλους για τα πολλά αποκλειστικά δημοσιεύματα και τα κρατικά έγγραφα που έρχονται στη δημοσιότητα, όλα από τις εφημερίδες του συγκροτήματος. Ποιοι τα διοχετεύουν στα *Νέα* και στο *Βήμα*, καταργώντας επί ουσίας την ίδια την ερευνητική υφή της δημοσιογραφίας και τους ερευνητές ρεπόρτερ;

Τι κάνει νιάου νιάου στα κεραμίδια; Μετρήστε: Η κ. Λίνα **Αλεξίου** εργάζεται στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Ο κ. Βγντζας, νομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού και αρθρογράφος των *Νέων* κινεί τα νήματα της υπόθεσης ΑΓΕΤ. Και στο υπουργείο Πολιτισμού, καθεστώς *Μικρούτσικου* δε κρύβει τη στενή σχέση του με το Μέγαρο και το Συγκρότημα.

Θέλει λοιπόν πολλή φιλοσοφία για να διαγνώσει κανείς από πού διοχετεύονται όλα αυτά τα αποκλειστικά; Θέλει πολλή φιλοσοφία να διαγνώσει κανείς ποιος καταργεί τη δημοσιογραφία;

• Διακοπές, σχόλη. Και στο ΑΝΤΙ είπαμε, κατά παράβαση των συνηθειών προηγούμενων καλοκαιριών, φέτος, να ανοιχτούμε στις παραλίες.

Θα λείψουμε, το λοιπόν, για ένα τεύχος, προκειμένου να γεμίσουμε μπαταρίες. Ραντίβου το Σεπτέμβριο.

...χνετε να βρείτε μονομάχους ενά-
...στα συγκροτήματα και τα κανά-
...». Αυτό ήταν το σχόλιο ενός από
...υποψήφιους δημοτικούς άρχοντες
...συνεργάτης του περιοδικού τού
...ε δυο-τρία ερωτήματα, τα οποία
...πρώτη ματιά φαίνονταν **ανώδυνα**
...άντως είναι πολύ φυσικό να τεθούν
...ναν μελλοντικό δήμαρχο.

...γούστος και οι διακοπές μας είναι
...φόρτε τους. Τα καλοκαιρινά μας
...ια θα διασκεδάζονται από σπορα-
...αναγνώσεις των εφημερίδων και
...λεπτες, τυχαίες, ραδιοφωνικές
...άσεις ή «επικοινωνίες» μέσα από
...ηλεοπτικά κανάλια. Έτσι, θα πληρο-
...θούμε για τις περιοδείες των υποψηφίων στις
...ς αγορές, στα συνεργεία των απορριμμάτων και
...αιδικές κατασκηνώσεις. Όμως, πίσω από τις τη-
...λικές κάμερες, στα κλιματιζόμενα γραφεία, θα
...ται ένα άλλο, διαφορετικό σήριαλ για το οποίο
...ιστα θα πληροφορηθούμε. Έτσι, έχοντας μαζέψει
...μεις από την καλοκαιρινή ανάπαυλα, ηλιοκαμένοι
...υχαριστημένοι από τη ζωή, χωρίς καλά καλά να
...παλάβουμε, θα βρεθούμε τις πρώτες ημέρες του
...βρίου να πρέπει να αποφασίσουμε για τις νέες
...τικές, δημοτικές και νομαρχιακές αρχές. Και θα
...ηθούμε στην κάληψη φιλονικώντας για το πόσο τη-
...κός, πόσο χοντρός ή πόσο κομψός είναι ο άλ-

ΤΑ MEDIA ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

φα ή ο βήτα υποψήφιος.

Ε, λοιπόν το έχουμε χάσει το παιχνίδι. Στη χώρα μας, με τη δεδομένη πολιτική τάξη, με την πληθώρα των προβλημάτων (εθνικά, οικονομικά, κοινωνικά κ.λπ.) μια νέα κατηγορία προβλημάτων θα αναδυθεί αυτό τον καιρό και την ίδια στιγμή θα κουκουλωθεί. Εννοούμε όλα εκείνα τα προβλήματα της καθημερινότητας που οι δημοτικές αρχές καλούνται να επιλύσουν. Τις συγκοινωνίες, την καθαριότητα των πόλεων, τους σταθμούς για τα παιδιά, τους χώρους πολιτισμού για νέους και ηλικιωμένους, το πράσινο και τους ελεύθερους χώρους. Τον ανα-

σε πλαίσιο που διαμορφώθηκαν μέχρι τη δεκαετία του '50 και τώρα με τη συγκέντρωση μεγάλων πληθυσμιακών μεγεθών και την πρόκληση της νέας εποχής πρέπει να λειτουργούν και να εξυπηρετούν.

Γι' αυτά τα ουσιαστικά και πιεστικά προβλήματα **δεν θα υπάρξουν προγράμματα και δεν θα προωθηθούν λύσεις.** Μια πρόχειρη ανασυρραφή χαρτών από παρελθόντα κομματικά προπαγανδιστικά φυλλάδια θα αποτελέσουν «τα χρυσά οράματα» των υποψηφίων δημάρχων. Οι προπαγανδιστικοί μηχανισμοί, τα γκάλοπ, τα τωκ-σώου θα δημιουργήσουν μια τεχνητή ατμόσφαιρα αντιπαράθεσης μπροστά στα μάτια των πολιτών, οι οποίοι θα συμμετάσχουν στη νέα εκλογική αναμέτρηση όχι για επιλογή

ΕΛΑΙΩΝΑΣ

ΠΑΡΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

αρχόντων που θα επιδιώξουν να λύσουν τα προβλήματα των πόλεων και των μικρών κοινοτήτων, αλλά σε εκλογές που θα δώσουν τη δυνατότητα στις ηγεσίες των κομμάτων να προετοιμαστούν για την επόμενη -και ουσιαστική για κείνους που παίζουν στα πολιτικά παίγνια- αναμέτρηση: Για τις εκλογές που θα αναδείξουν ή όχι τον Ανδρέα Παπανδρέου στην Προεδρία της Δημοκρατίας, που θα κρίνουν τις ανακατατάξεις στη Ν.Δ. κ.λπ., κ.λπ.

Και τα «μεγάλα» αυτά παίγνια απαιτούν το συντονισμό **μεγάλων προπαγανδιστικών μηχανισμών** και πρώτα πρώτα του Τύπου και των τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών μέσων. Η συνεργασία των ΜΜΕ γίνεται συνεπώς απαραίτητη για την προβολή και την ανάδειξη του πολιτικού προσώπου.

Η λύση στα προβλήματα των οικιστικών συγκροτημάτων της χώρας είναι κυρίως πολιτική. Και δεν μπορεί να προχωρήσει αν δεν υπάρχει και όραμα και πολιτική βούληση. Δεν φανταζόμαστε ότι οι υποψήφιοι δημοτικοί άρχοντες στη μεγάλη τους πλειοψηφία στερούνται ιδεών και οραμάτων. Όμως, οι περισσότεροι από αυτούς δεν έχουν την πολιτική βούληση να αντιπαρατεθούν στις δυνάμεις εκείνες που στο παρασκήνιο συναλλάσσονται και από το παρασκήνιο καθορίζουν το παρόν και το μέλλον των πόλεών μας.

Αισθάνονται **άβουλοι και αμήχανοι** απέναντι στα **μεγάλα οικονομικά συμφέροντα** τα οποία εμπλέκονται στα έργα που επείγουν και απέναντι στα συγκροτήματα του Τύπου, που τώρα πια σχεδόν καθ' ολοκληρίαν ελέγχονται από τα οικονομικά συγκροτήματα.

Στις σελίδες που ακολουθούν, θα διαβάσετε τι απάντησαν ή πώς δεν απάντησαν οι προαλειψόμενοι δήμαρχοι της Αθήνας. Μερικοί απ' αυτούς **απέφυγαν καν να δίσουν**

κάποια θέματα -συγκεκριμένα όσα αφορούν το **Πάρκο Ελευθερίας** και τους **βανδαλισμούς** που διαπράττει αυτό ο κ. Χρ. Λαμπράκης- ενώ άλλοι (αποφεύγοντας να πάρουν θέση) απάντησαν ότι δεν έχουν ακόμη καταρτίσει τα... «προγράμματά» τους! Κι όμως, αυτοί οι ίδιοι είναι που διαπληκτίζονται καθημερινά, ανεβάζουν τους τόνους γίνονται προσβλητικοί. Αλλά γιατί διαπληκτίζονται; Αφού όπως οι ίδιοι μας γράφουν, δεν έχουν καταρτίσει ακόμα τα προγράμματά τους! **Γιατί λοιπόν «μαλλώνουν»;** Το **ΑΝΤΙ** θα παρακολουθήσει με συνεχή ρεπορτάζ, σε λίγο χρόνο που απομένει ως τις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές, τους υποψήφιους δημοτικούς άρχοντες όχι μόνον για να θυμίσει το παρελθόν τους ή να κρίνει τα όσα σήμερα λένουν. Θα τους παρακολουθήσει και όσα δεν τολμούν να δεσμευτούν και για όσα δεν λένουν. Το περιοδικό μας είναι γνωστό ότι είχε από το παρελθόν δώσει τη μεγαλύτερη δυνατή δημοσιότητα σε δυο συσκέψεις, όπως πιστεύει, θέματα της Αθήνας:

Τον **ΕΛΑΙΩΝΑ** και το **ΠΑΡΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ**.

Σαν πρώτη δοκιμή της κρίσης, της προετοιμασίας για τα δημοτικά ζητήματα και της αξιοπιστίας των υποψηφίων δημάρχων της Αθήνας, θέσαμε υπ' όψιν τους ένα μικρό κείμενο που δημοσιεύεται στις επόμενες σελίδες. Δεν είχαμε να συμμεριστούν τις απόψεις μας που τις διατυπώσαμε καθαρά: **Ο Ελαιώνας να γίνει μητροπολιτικό πάρκο και στο Πάρκο Ελευθερίας να σταματήσουν τα έργα και να αποκατασταθεί αμέσως η πρότερη μορφή του.**

Οι αναγνώστες μας διαθέτουν και γνώση των ζητημάτων αυτών και κρίση. Ας κρίνουν λοιπόν μόνοι τους τα αυτά που εμείς διατυπώσαμε και όσα απάντησαν οι υποψήφιοι για το αξίωμα του δημάρχου της Αθήνας.

Ο ΑΝΤΙ ΕΡΩΤΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥΣ

Τι θα κάνετε με τον Ελαιώνα και το Πάρκο Ελευθερίας;

Γάμεσα στα απειράριθμα προβλήματα της Αθήνας το ΑΝΤΙ έχει αναδείξει ως πολύ σημαντικά το θέμα του Ελαιώνα και της επικειρούμενης καταστροφής του Πάρκου Ελευθερίας. Λογικό είναι, ενόψει των επερχόμενων δημοτικών εκλογών, να τα προτάξουμε τα θέματα αυτά και να ρωτήσουμε τους υποψηφίους δημάρχους να μας απαντήσουν τι προβλέπουν τα προγράμματά τους για τα συγκεκριμένα θέματα.

Απευθύναμε στους υποψήφιους δημάρχους το κείμενο που ακολουθεί, με ενσωματωμένες τις ερωτήσεις μας. Λέχθηκαν να μας απαντήσουν οι υποψήφιοι Λ. Αυδής (ΚΚΕ), Μ. Λαμανάκη (ΣΥΝ), Α. Λεντάκης (Πολιτική Άνοιξη) και Άγγ. Μοσχονάς (ανεξάρτητος, που προέρχεται από την Άνοιξη). Οι υποψήφιοι των δύο μεγαλύτερων κομμάτων, ο Δ. Ιβραμόπουλος (Ν.Δ.) και ο Θ. Πάγκαλος (ΠΑΣΟΚ) μας απάντησαν λακωνικότητα ότι, προς το παρόν δεν μπορούν να έχουν θέση επί της ουσίας διότι δεν έχουν καταρτίσει ακόμη τα δημοτικά τους προγράμματα! In συνέχεια, παραθέτουμε την επιστολή που απευθύναμε στους υποψηφίους και τις απαντήσεις τους (με αλφαβητική σειρά). Τα σχόλια, στους αναγνώστες μας...

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Ο περιοδικό ΑΝΤΙ έχει πάρει στο παρελθόν πρωτοβουλίες και δύο — μεγάλες όπως πιστεύει — οικολογικές εξορμήσεις που αφορούν:

Τον Ελαιώνα και

Το Πάρκο Ελευθερίας.

Τα προβλήματα που αφορούν τις εν λόγω περιοχές έχουν νικά ως εξής:

ΕΛΑΙΩΝΑΣ

Πρόκειται για μια μείζονα περιοχή του Λεκανοπεδίου, τάσεως 9.000 στρεμμάτων που εκτός του δήμου τη Αθήνας τέχουν τμήματά της και οι ακόλουθοι δήμοι: Ταύρου, Αγίου Ιωάννη Ρέντη, Μοσχάτου, Περιστερίου και Αιγάλεω. Η περιοχή αυτή βρισκόταν μέχρι πρόσφατα «εκτός σχεδίου», αλλά αυτό δεν σταμάτησε διάφορους καταπατητές ή αυθαίρετους οικιστές (κυρίως μικρές και μεγάλες βιομηχανίες) να κατασκευάσουν από τη δεκαετία του '50 και μετά διάφορα κτίρια. Η τυχαία και αυθαίρετη δόμηση είχε ως αποτέλεσμα να μετατρέψει τον Ελαιώνα στην πιο υποβαθμισμένη περιοχή του Λεκανοπεδίου. Παρ' όλα αυτά, ο Ελαιώνας παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό: Είναι η πιο αραιά κτισμένη περιοχή στην καρδιά του συμπλέγματος Αθηνών -ειραιώς. Έχει επομένως τις περισσότερες δυνατότητες ανάμεσα σε κάθε άλλη περιοχή — με δεδομένα και μια σειρά άλλα χαρακτηριστικά, όπως μεγάλες περιοχές συμπαγούς πράσινου, ελεύθερους χώρους, μνημεία από το ιστορικό παρελθόν της Αθήνας κ.λπ. — να αξιοποιηθεί, ώστε να μετατραπεί σε μεγάλο μητροπολιτικό πάρκο. Η ιδέα της μη περαιτέρω «οικοδομικής αξιοποίησης» του Ελαιώνα, παρά τα υπάρχοντα προβλήματα, έχει τώρα πια κερδίσει έδαφος. Έχει ήδη συ-

σταθεί μια διαδημοτική αρχή που προσπαθεί να προγραμματίσει τις απαιτούμενες ενέργειες. Η νομοθετική ρύθμιση, που είχε προταθεί από τον κ. Μάνο και έχει ήδη ψηφιστεί, χαρακτηρίζεται από μια τεχνοκρατική αντίληψη και αυτή τη στιγμή τελεί υπό αναθεώρηση.

Οι προτάσεις του περιοδικού συγκεφαλαιώνονται ως εξής:

Με δεδομένα τα προβλήματα της Αθήνας και των γύρω δήμων πρέπει να απαγορευτεί οποιαδήποτε νέα οικοδόμηση στην περιοχή και να συνταχθεί το κτηματολόγιο του Ελαιώνα, να απομακρυνθούν όλες οι ρυπαίνουσες βιομηχανίες, να αποζημιωθούν οι πραγματικοί δικαιούχοι και όχι οι λογής καταπατητές που αυθαίρετα επενέβησαν στην περιοχή.

Οι δυσκολίες που συναντά αυτή η πρόταση είναι πρωτίτως οι τεχνοκρατικές και συντηρητικές απόψεις που απηχεί ο νόμος Μάνου. Προεξάρχει η ατολμία να αντιμετωπιστούν νοοτροπίες αδράνειας, ισχυρά συμφέροντα, συντεχνιακές αντιλήψεις. Ενώ η απομάκρυνση οχλουσών βιομηχανιών κρίνεται από όλους απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του Ελαιώνα, την ίδια στιγμή προτείνεται η εντατική «αξιοποίηση» της περιοχής με τη μεταφορά υπηρεσιών. Στην πραγματικότητα, αντί να βρεθούν ήπιες μορφές επανάχρησης των εγκαταλειμμένων εργοστασίων και αποθηκών, δημιουργούνται προϋποθέσεις για εντατική οικοδομική δραστηριότητα στον Ελαιώνα.

«Ένας τελευταίος χώρος για να χτίσουμε». Αν η ιδέα αυτή κυριαρχήσει, ο τελευταίος μεγάλος ελεύθερος χώρος που απέμεινε στην Αθήνα θα καταστραφεί. Η ζημιά θα είναι όχι μόνο για τη σημερινή γενιά, αλλά και για τους αυριανούς πολίτες της Αθήνας.

Παρακαλούμε για ένα σύντομο σημείωμα που θα απαντά κυρίως στο ερώτημα: Ελεύθερος χώρος ή «εξωραϊσμός»;

Και εφόσον έχετε επεξεργαστεί ιδέες, ποιες είναι οι γενικές γραμμές και οι μέθοδοι για την υλοποίηση της όποιας πρότασής σας;

ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Πίσω από το Μέγαρο Μουσικής αυτή τη στιγμή συντελείται μια οικολογική καταστροφή. Το Πάρκο Ελευθερίας εκσκάπτεται, δέντρα έχουν ήδη ξεριζωθεί και έπεται η σειρά άλλων προκειμένου να κατασκευαστούν:

- α) Γκαράζ για 900 περίπου αυτοκίνητα.
- β) Ράμπα στροφής και προσπέλασης των υπογείων του Μεγάρου Μουσικής για την εξυπηρέτηση αλλαγής μεγάλων σκηνικών. (Πρέπει να σημειωθεί ότι το Μέγαρο προέβλεπε σύμφωνα με τον αρχικό σκοπό του την εκτέλεση συναυλιών και όχι οπερετικών παραστάσεων).
- γ) Την ανέγερση συνεδριακού κέντρου.
- δ) Την ανέγερση «Στούντιο Όπερας» 1.200 θέσεων με υπερκατασκευή ύψους 12.00 μέτρων.
- ε) Την κατασκευή γραφείων που θα εξυπηρετούν το Μέγαρο.

Είναι προφανές ότι πρόκειται για μεγάλη επέκταση των λειτουργιών του Μεγάρου Μουσικής κι τη δημιουργία ενός πο-

λυδύναμου κέντρου. Όλες αυτές οι επεκτάσεις προπαρασκευάστηκαν κάτω από απόλυτη αδιαφάνεια και εν κρυπτώ. Δεν προβλέφθηκε αρχιτεχνικός διαγωνισμός, τα σχέδια δεν έχουν ποτέ εκτεθεί (εκτός από μια αμφίβολης πιστότητας «μακέτα») και έχει ανατεθεί το όλο έργο στην εταιρεία του προέδρου του ΤΕΕ κ. Κ. Λιάσκα. Η όλη επιχείρηση έχει προχωρήσει με τη συγκατάθεση και την από κοινού νομοθέτηση και την εν κρυπτώ συμφωνία των δύο μεγάλων κομμάτων (ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.). Τα ΜΜΕ, πλην ελαχίστων περιπτώσεων, καλύπτουν με πλήρη σιωπή τη συντελούμενη καταστροφή, ενώ έχουν ήδη σημειωθεί και πολεοδομικές παραβάσεις για τις οποίες έχουν υποβληθεί μηνύσεις εναντίον των κ. Λαμπράκη και Πανδή (εργολάβου του έργου). Αυτά όλα τα έχει καταγγείλει το Αντί εδώ και ενάμιση χρόνο (και επίσης οι εφημερίδες *Παρόν*, *Αυγή*, *Εποχή* και *Ριζοσπάστης*, καθώς και ο δημοσιογράφος κ. Γ. Βότσης στην *Ελευθεροτυπία*).

Παρακαλούμε μια σύντομη τοποθέτησή σας για το ζήτημα αυτό. Με τη διευκρίνιση αν, μετά την πιθανή ανάδειξή σας στις δημορχιακές αρχές της Αθήνας, θα επιδιώξετε ή όχι το σταμάτημα των έργων στο Πάρκο Ελευθερίας και την αποκατάσταση του ελεύθερου χώρου.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ:

«ΘΑ ΣΑΣ ΑΠΑΝΤΗΣΩ ΠΡΟΣΕΧΩΣ»

Ενόψει της εκπόνησης και παρουσίασης του πλήρους και συνολικού προγράμματός μου για την Αθήνα και λαμβάνοντας υπ' όψιν όλες τις πτυχές (περιβαλλοντικές, πολιτιστικές, ιστορικές, πολεοδομικές και λειτουργικές), θα σας αποστείλω έγκαιρα τις θέσεις μου για τα σημαντικά θέματα του Ελαιώνα και του Πάρκου Ελευθερίας.

Απόψεις, θέσεις και προτάσεις για τέτοια σημαντικά θέματα απαιτούν βαθιά μελέτη και σοβαρή αντιμετώπιση και πρόθεσή μου είναι έτσι να το αντιμετωπίσω.

ΛΕΩΝ ΑΥΔΗΣ:

«ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΥΜΜΕΛΕΙ ΜΕ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ»

Η δημοτική κίνηση Δημοκρατική Αγωνιστική Κίνηση, η οποία με ανακήρυξε επικεφαλής του συνδυασμού στις επερχόμενες δημοτικές εκλογές, συνδέθηκε από την πρώτη στιγμή με τον αγώνα για τη σωτηρία του Πάρκου Ελευθερίας από τον «επεκτατισμό» του Ιδρύματος Λαμπράκη.

Στο θέμα που θίγετε, υπάρχουν πολλές πτυχές:

- α) Πολεοδομικές.

— Αρνούμεστε την «αναγκαιότητα» κατασκευής των έργων

ακόμα και στην πιο «ήπια» μορφή τους, δηλαδή την κατασκευή του υπόγειου γκαράζ. Δίπλα στο Μέγαρο Μουσικής κατασκευάζεται σταθμός Μετρό, απ' έξω περνάνε πλήθος γραμμών τρόλλεϋ και λεωφορείων και μπορεί άριστα το Μέγαρο να εξυπηρετηθεί με τα μέσα μαζικής μεταφοράς.

Η κίνησή μας εννοεί αυτό που λέει για «εξυπηρέτηση των πολιτών με μέσα μαζικής μεταφοράς στις πόλεις» σε κάθε του πτυχή.

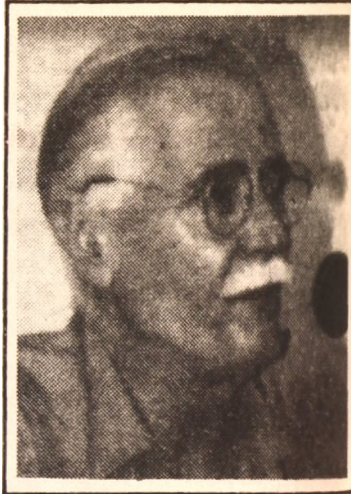
— Αρνούμεστε την «αναγκαιότητα» λειτουργικής επέκτασης του Μεγάρου με χώρους για όπερα. Υπάρχει και κτίριο και Οργανισμός για Λυρική Σκηνή στην Αθήνα. Εγκαταλείπεται όμως στα προβλήματα από την κρατική αδιαφορία.

— Αρνούμεστε ακόμη περισσότερο την «αναγκαιότητα» για οικοδόμηση Συνεδριακού Κέντρου, όχι μόνο γιατί υπάρχουν αυτές οι δυνατότητες σε πολλούς εν λειτουργία χώρους της Αθήνας, αλλά γιατί αρνούμαστε να παραχωρηθούν οι τελευταίοι ελεύθεροι χώροι της Αθήνας στην τσιμεντοποίηση! **Ελαιώνας**

Ο Ελαιώνας Αθηνών, έχει μια ζωή τουλάχιστον τριών χιλιάδων ετών. Παλιότερα υπήρχε στην Ελευσίνα το ένα τμήμα του και το άλλο άρχισε από το Αιγάλεω και έφτανε μέχρι το Μαρούσι (ακόμη και στα χρόνια μετά το 1821).

Μετά την κατάληψη του κεντρικού τμήματός του από βιομηχανίες, βιοτεχνίες και αυθαίρετα και την καταστροφή του βόρειου τμήματος από πολυκατοικίες και την τσιμεντοποίηση του Ολυμπιακού Σταδίου, ασκούνται πιέσεις στο κεντρικό τμήμα για οικοδόμηση και αξιοποίηση.

Εμείς ευθέως θέτουμε το ερώτημα: Αξιοποίηση προς όφελος

ς του λαού της Αθήνας που υποφέρει από το νέφος και το μέντο ή αξιοποίηση που να εξυπηρετεί επενδύσεις; Το πρόβλημα του Ελαιώνα είναι πρόβλημα όλου του Λεκανοπεδίου.

Υποστηρίζουμε ότι σε ένα πολύ συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα πρέπει να καθοριστούν ακριβώς οι διαδικασίες, ο όρος και ο τόπος μεταφοράς των επιχειρήσεων που σήμερα λειτουργούν.

Δεν πρέπει να υπάρξει υποχώρηση σε τμηματικές εντάξεις στο σχέδιο πόλης.

Τις συγκεκριμένα:

1. να γίνει αναβολή της έκδοσης πολεοδομικών αδειών για το χρονικό διάστημα που θα χρειαστεί για να διευθετηθεί το πρόβλημα.

2. να θεσπιστεί το τεκμήριο υπέρ του Δημοσίου στις διαφιλοκυμώμενες εκτάσεις του Ελαιώνα, καθώς και το δικαίωμα ποτίμησης.

Πολιτικές

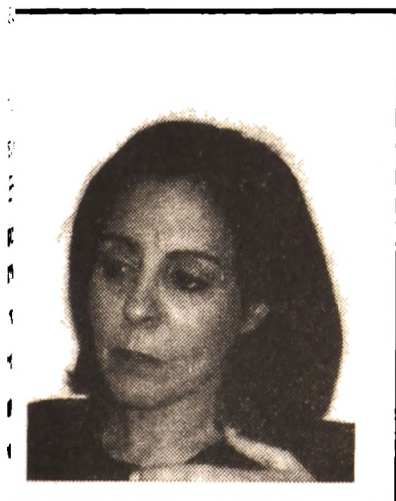
Η περίπτωση του Μεγάρου Μουσικής αποτελεί σκάνδαλο γνωστό της εύνοιας που επιδείχθηκε προς το Ίδρυμα Λαμπράκη. Η ιστορία των επεκτάσεων του Μεγάρου Μουσικής απολύμπει πού οδηγεί η σύνδεση του κράτους με τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα, τα οποία δεν είναι μόνο άμεσα οικονομικά, αλλά και ανήκουν σε άτομα ή σε ομάδες διαπλεκόμενων συμφερόντων.

Δεν πρέπει όμως να μιλάμε απρόσωπα για «το κράτος» ή την «πολιτεία», όπως είναι του συρμού να λέγεται. Υπάρχει συγκεκριμένη κυβέρνηση, υπουργοί, δήμαρχοι, κυβερνώμενα, συγκεκριμένα πρόσωπα που χειρίστηκαν την υπόθεση με τον συγκεκριμένο τρόπο που εξυπηρετεί τα συγκεκριμένα συμφέροντα.

ΠΑΡΙΑ ΔΑΜΑΝΑΚΗ:

ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΝ ΑΜΕΣΩΣ

ΤΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙ

Η πρόσκληση για διάλογο των υποψηφίων δημάρχων Αθηναίων μέσα από τις σελίδες του ANTI είναι μια πρόσκληση που από την πλευρά μου — ελπίζω ότι το ίδιο θα συμβεί και με τους συνυποψηφίους μου — δεν θα μπορούσε να μείνει αναπάντητη. Και τούτο για δύο λόγους:

Πρώτον, γιατί στα θέματα του Ελαιώνα και του Πάρκου

Ελευθερίας το ANTI έχει δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον με συστηματική αρθρογραφία — για τον Ελαιώνα μάλιστα και με όλες σημαντικές πρωτοβουλίες τα προηγούμενα χρόνια. Έργονός που διευκολύνει αλλά και υποχρεώνει στη διατύπωση απόψεων ουσιαστικών. Σε ορισμένες μάλιστα από τις πρωτοβουλίες έχουμε εποικοδομητικά συνεργαστεί.

Δεύτερον, γιατί τα δύο αυτά ζητήματα, μαζί με άλλα επίσης βαρύνοντα, αν αντιμετωπιστούν με τρόπο διαφορετικό από τον

έως σήμερα, μπορούν να αποτελέσουν τα «υλικά» για τη δημιουργία μιας Αθήνας όμορφης, σύγχρονης, που σέβεται την ιστορία της και όσα αυτή της κληροδότησε ως μνήμες, χώρους, φυσικό περιβάλλον. Από την πλευρά μας, μόνο στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου θα κάνουμε αυτό το όραμα πολύ συγκεκριμένο γιατί και η πόλη και οι εμείς δεν έχουμε πλέον περιθώρια για θρήνους: ούτε όμως και για υποσχέσεις γενικές και αόριστες. Αν άλλοι νομίζουν ότι οι εκλογές είναι συλλογή δημοσκοπήσεων, συμπάθειας ή δοκιμαστικό «δελφινάριο», θα πρέπει σύντομα να προσγειωθούν στα πραγματικά προβλήματα της πόλης και στην ανάγκη να μιλήσουν συγκεκριμένα και με σαφήνεια. Εμείς πάντως αυτό θα κάνουμε και σε αυτό το πεδίο θα επιδιώξουμε αντιπαράθεση. Η Κίνησή μας στο πλαίσιο της ποιοτικής αντιπαράθεσης επιχειρημάτων, σκοπεύει να οργανώσει δημόσιο διάλογο, με διάφορες μορφές, και με πρόσκληση προς όλους τους υποψηφίους, ώστε να υπάρξουν δημόσιες δεσμεύσεις στο θέμα αυτό.

Ελαιώνας

1. Ο Ελαιώνας, 9.000 στρέμματα στο κέντρο του Λεκανοπεδίου, έχει ορθά ονομαστεί το «μεγάλο πρόβλημα» και ταυτόχρονα «μεγάλη ελπίδα» για το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας. Μόνο που από το 1979 — όταν άρχισαν οι μελέτες για την τύχη του — έως σήμερα το «πρόβλημα» μεγαλώνει, ενώ η «ελπίδα» μικραίνει.

Η ατολμία των κυβερνήσεων, η υποτίμηση της σημασίας και των δυνατοτήτων του χώρου, η προσπάθεια εφαρμογής απλουστευτικών λύσεων σε ένα πολύπλοκο ζήτημα, η ταλάντευση ανάμεσα σε αντιφατικές επιλογές για το μέλλον της περιοχής, η έλλειψη οποιουδήποτε ελέγχου της παράνομης οικοδομικής και παραγωγικής δραστηριότητας είναι ίσως μερικά μόνο από τα τραγικά λάθη που καθημερινά χειροτερεύουν την κατάσταση και περιορίζουν τις δυνατότητες.

Σε όλη αυτή την πορεία των λαθών, το χειρότερο ήταν η ένταξη της περιοχής στο σχέδιο με το περίφημο Προεδρικό Διάταγμα του κ. Μάνου. Ως πρόεδρος του ΣΥΝ το επισήμανα με έντονο τρόπο στην «ώρα του πρωθυπουργού» και μαζί με όλους τους βουλευτές Αθηνών του ΣΥΝ συνυπέγραψα προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας για την ακύρωσή του. Οι δικές μας αντιδράσεις, οι έντονες αντιδράσεις των ενδιαφερομένων δήμων, καθώς και πολλών ευαίσθητων πολιτών έκαναν το Π.Δ. ανενεργό. Αλλά η ζημιά είχε ήδη γίνει, με την αύξηση των τιμών γης και των ορέξεων κάθε είδους κερδοσκοπών, με μετέπειτα ρυθμίσεις που επέτρεψαν τη δημιουργία νέων μεγάλων βιομηχανικών μονάδων ή επεκτάσεις υπαρχουσών, κ.λπ.

Είναι φανερό ότι δεν μπορούμε να περιμένουμε τη λύση του προβλήματος μόνο από την κρίση του Σ.τ.Ε. Όχι μόνο γιατί κάθε φορά που πρόκειται να εκδικαστούν προσφυγές κάποιο νέο (!) σχέδιο ετοιμάζεται (αυτό έχει συμβεί ήδη 4 ή 5 φορές και το θέμα αρχίζει να γίνεται κωμικό), αλλά κυρίως γιατί η καλύτερη δικαστική απόφαση δεν αποτελεί σχέδιο και πρόγραμμα ανάπτυξης, που είναι το ζητούμενο για τον Ελαιώνα. Και στο σημείο αυτό, θα ήθελα να υπογραμμίσω την έννοια πρόγραμμα ανάπτυξης σε αντιδιαστολή με τα κατά καιρούς σχέδια του ΥΠΕΧΩΔΕ που περιορίζονται στο να καθορίζουν το πού, πόσο και τι μπορεί να χτιστεί στον Ελαι-

ώνα. Θα έλεγα ότι, ηθελημένα ή μη, επιχειρούνται απλουστευτικές έως αμελείς απαντήσεις σε ένα πρόβλημα σύνθετο – κυρίως γιατί στο χώρο αυτό υπάρχει σημαντική παραγωγική και μεταφορική δραστηριότητα που δεν διαγράφεται ούτε μετακινείται ούτε εκσυγχρονίζεται... επί χάρτου.

Είναι λοιπόν αναγκαίο να υπάρξουν συνδυασμένες και παράλληλες ενέργειες και μέτρα πολεοδομικά, οικονομικά και κοινωνικά. Ενέργειες και μέτρα που αφορούν την ανάπτυξη του ίδιου του Ελαιώνα και ταυτόχρονα εξασφαλίζουν τρόπους και χώρους «υποδοχής» των ανεπιθύμητων στον Ελαιώνα δραστηριοτήτων.

Σύμφωνα με τις μελέτες των ειδικών – η πιο πρόσφατη και αναλυτική πραγματοποιήθηκε στο Πολυτεχνείο –, μπορούμε να αποδώσουμε στους κατοίκους της υποβαθμισμένης Δυτικής Αθήνας, πάνω από το 50% περίπου του Ελαιώνα με μορφή μεγάλων εκτάσεων για πράσινο αλλά και για άλλες κοινωνικά αναγκαίες χρήσεις (εκπαιδευτικές, πολιτισμικές και αθλητικές δραστηριότητες). Στο υπόλοιπο του χώρου, εκτός από τις υπάρχουσες κατοικίες και άλλες χρήσεις που δεν μπορούν να απομακρυνθούν (π.χ. ΔΕΗ), είναι δυνατόν να οργανωθούν οι περιβαλλοντικά αποδεκτές δραστηριότητες, σε σύγχρονους και ελεγχόμενους θύλακες γύρω από τις μεγάλες και μη μετακινήσιμες βιομηχανίες. Για να επιτευχθούν αυτά πρέπει να εκπληρωθούν ορισμένες προϋποθέσεις.

Πρώτη προϋπόθεση, οι ευρύτερες απομακρύνσεις ή μετακινήσεις δραστηριοτήτων. Πρέπει π.χ. να απομακρυνθούν από την περιοχή: α) οι πολύ ρυπογόνες δραστηριότητες (ορισμένοι κλάδοι, όπως τα χυτήρια, τα βυρσοδεψεία κ.λπ. είτε ορισμένες επιχειρήσεις όπως η ΕΤΜΑ), β) οι πολύ εκτατικές δραστηριότητες (πρακτορεία μεταφορών, μάντρες υλικών κ.λπ.) που επιβαρύνουν υπέρμετρα το κυκλοφοριακό με πολύ δυσμενείς επιπτώσεις, γ) οι δραστηριότητες που δεν έχουν πια λόγο ύπαρξης σε αυτή την περιοχή (οικοδομικά υλικά κ.λπ.) και δ) οι φορείς και υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα (πλην ελαχίστων και απολύτως αναγκαίων περιπτώσεων, π.χ. ΔΕΗ). Πρέπει επίσης οι πολλές και διάσπαρτες μικρομεσαίες μονάδες, που πρόκειται να παραμείνουν, να μετακινηθούν εντός του Ελαιώνα σε σύγχρονα βιομηχανικά κτίρια.

Δεύτερη προϋπόθεση, η χρήση των κατάλληλων θεσμικών εργαλείων. Είναι αναγκαία π.χ. η χρήση του ν. 1337/83 με τις προβλεπόμενες εισφορές σε γη ή/και σε χρήμα. Είναι όμως σαφές ότι δεν αρκεί. Η ανάπτυξη μιας ντε φάκτο βιομηχανικής περιοχής δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με συνθήκες πολεοδομικούς μηχανισμούς ένταξης οικισμών στο σχέδιο πόλης.

Τρίτη προϋπόθεση, η οργάνωση του φορέα διαχείρισης και ανάπτυξης του Ελαιώνα. Η ΑΝ.ΕΛ (Ανάπλαση Ελαιώνα), όπως προβλέπεται σήμερα, δεν επαρκεί. Χρειάζονται δραστητικές βελτιώσεις, στη σύνθεση της διοίκησης, με τη μετάθεση των εξουσιών από την κεντρική κυβέρνηση στους άμεσα ενδιαφερόμενους και εμπλεκόμενους, όπως οι ΟΤΑ, αλλά και οι φορείς των εργοδοτών (ΣΕΒ, ΣΒΑΠ κ.λπ.) και των εργαζομένων (ΓΣΕΕ, ΕΚΑ κ.λπ.), και στις αρμοδιότητες (εφαρμογή πολεοδομικού σχεδίου, οργάνωση και διαχείριση βιομηχανικής περιοχής, επιχειρηματική ανάπτυξη της

κ.λπ.).

Τέταρτη προϋπόθεση, η εξασφάλιση της χρηματοδότησης ενός σχεδίου ανάπτυξης, εξ ορισμού μεγάλου και χρονοβόρου και γι' αυτό «ακριβού». Οι μηχανισμοί αυτοχρηματοδότησης (εισφορά σε γη ή/και χρήμα) δεν μπορούν να καλύψουν, εκτός των βασικών υποδομών και το υψηλό κόστος απαλλοτρίωσης και διαμόρφωσης των χώρων πρασίνου και κοινωνικών εξυπηρετήσεων. Το σχέδιο αυτό δεν μπορεί να στηριχτεί αποκλειστικά ούτε στον κρατικό προϋπολογισμό (λόγω χρόνιας αδυναμίας) ούτε στο περίφημο πακέτο Ντελόρ (με δεδομένη και την καθυστέρηση ένταξής του). Η μελέτη που έγινε στο Πολυτεχνείο υποδείκνυε ρεαλιστική διέξοδο με αξιοποίηση έκτασης όχι μεγαλύτερης του 10% και πρέπει να αξιολογηθεί σοβαρά αν δεν εξασφαλισθούν άλλοι πόροι.

Η νέα δημοτική Αρχή της Αθήνας οφείλει να αναλάβει άμεση δράση, ώστε σε συνεργασία με τους άλλους δήμους της περιοχής και τους κοινωνικούς εταίρους να αναλάβουν την ευθύνη ενός Σχεδίου Δράσης φιλόδοξου αλλά απολύτως αναγκαίου για την πρωτεύουσα και τους κατοίκους της. Η συνεργασία αυτή είναι άλλωστε αναγκαία προϋπόθεση για τον δίκαιο επιμερισμό του κόστους των αναγκών επεμβάσεων, στο βαθμό που θα θίξουν κλάδους, επιχειρήσεις ή κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες. Είναι γνωστό ότι έχει ήδη ξεκινήσει προσπάθεια διαμόρφωσης ενός νέου Προεδρικού Διατάγματος, προσπάθεια η οποία δεν μπορεί και δεν πρέπει να ολοκληρωθεί πριν από τις δημοτικές εκλογές. Τελεσίδικες δεσμεύσεις πριν από την εκλογή των νέων δημοτικών Αρχών δεν μπορεί να γίνουν δεκτές από τις κυβερνητικές αποφάσεις.

Πάρκο Ελευθερίας

Αν για τον Ελαιώνα οι ασκούντες εξουσία θα μπορούσαν να ψελλίσουν κάποιες δικαιολογίες για τις δυσκολίες που έχει το πρόβλημα ή για τις ευθύνες άλλων, στην περίπτωση του Πάρκου Ελευθερίας οι ίδιοι οι ασκούντες εξουσία (νυν και πρώην, κεντρική και τοπική) είναι υπεύθυνοι για το πρόβλημα που οι ίδιοι δημιούργησαν στην καρδιά της Αθήνας. Το Πάρκο πληγώθηκε.

Οι αρμόδιοι για την προστασία του περιβάλλοντος προσπαθούν να μας πείσουν ότι το Πάρκο θα γίνει καλύτερο αν το ξηλώσουμε, αν χτίσουμε συνεδριακό κέντρο και φτιάξουμε γρασίδι στις ταράτσες τους.

Οι αρμόδιοι για την προώθηση του πολιτισμού συνηγορούν στην αντίληψη ότι ένα πάρκο γύρω από ένα πολιτιστικό κτίριο δεν διαφέρει ουσιαστικά από ένα οικόπεδο διαθέσιμο για επέκταση.

Οι αρμόδιοι για την πόλη υποκύπτουν σε επιθυμίες ανάγκης που πάντως δεν είναι επιθυμίες της πόλης και των κατοίκων της.

Τέλος, οι αρμόδιοι για την ενημέρωσή μας – με ελάχιστες φωτεινές εξαιρέσεις – παίζουν το παιχνίδι της σιωπής για όλα όσα συμβαίνουν στο Πάρκο Ελευθερίας.

Το «τοπίο» μοιάζει εφιαλτικό και παράλογο αλλά είναι πραγματικό. Ο μόνος τρόπος για να το αλλάξουμε είναι να σκεφτούμε – και να υποχρεώσουμε να σκεφτούν και οι «αρμόδιοι» με τον ίδιο τρόπο – ξανά με βάση το συμφέρον της πόλης και να ιεραρχήσουμε μέσα από αυτή την οπτική τις

ιγκες.

ο Μέγαρο Μουσικής είναι μια λαμπρή προσπάθεια και πολύτιμο απόκτημα για την πρωτεύουσα. Είναι σχεδόν ιπτό να αναφερθεί κανείς στην αξία του όταν αυτή πρακτικά έχει αναγνωρισθεί τόσο από τους πολίτες που το αξιοζουν σε κάθε εκδήλωση όσο και από την πολιτεία που το χρηματοδοτεί και το χρηματοδοτεί γενναία. Η αναγνώριση προσφοράς του Μεγάρου δεν μπορεί όμως να μεταφράζεται σε εκχώρηση προς αυτό και περιουσιακών στοιχείων πόλης. Γιατί τα πιο πολύτιμα κομμάτια της περιουσίας Αθήνας είναι οι ελεύθεροι χώροι πρασίνου, είναι οι τόποι και τα κτίρια μνήμης της παλαιότερης και πρόσφατης ιστορίας της πόλης, είναι οι κοινόχρηστοι χώροι που δέχονται με την καθημερινή ζωή των κατοίκων της πόλης.

το Πάρκο Ελευθερίας συνυπάρχουν και τα τρία αυτά χαρακτηριστικά. Είναι ένα από τα ελάχιστα πάρκα της Αθήνας, και ένας χώρος γεμάτος ζωή όλο το 24ωρο και ταυτόχρονα και ένας χώρος νωπής μνήμης της πρόσφατης ιστορίας μας. Νομίζω ότι υπάρχει καμιά τεχνική λύση για να αποκαταρτιστεί κανείς τα μοναδικά και τόσο ευαίσθητα αυτά χαρακτηριστικά αφού πρώτα ανασκάψει σε βάθος πολλών μέτρων και κτίσει υπέργειες εγκαταστάσεις εντελώς ξένες της φυσιογνωμίας του Πάρκου.

αρά τις βαθιές πληγές που έχουν ήδη δημιουργήσει τα έργα του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής, νομίζω πως υπάρχει ακόμη καιρός να αποφύγουμε την καταστροφή του Πάρκου Ελευθερίας.

Τα έργα πρέπει να σταματήσουν αμέσως και ό,τι έχει αναμειχθεί να αποκατασταθεί με έξοδα του Οργανισμού του Μεγάρου και επίβλεψη του Δήμου Αθηναίων.

Ο χώρος στάθμευσης που χρειάζεται το Μέγαρο, και είμαι πολύ μικρότερος από αυτόν που επιχειρείται να κατασκευαστεί, μπορεί να γίνει είτε κάτω από το δρόμο είτε στο δρόμο πίσω από το κτίριο που ήδη λειτουργεί ως υπαίθριο θέατρο.

Η πολυκατοικία των αξιωματικών, η πολυκατοικία-σκάνδαλο, θα πρέπει να απαλλοτριωθεί και στη θέση της να επεξεργασθεί το Πάρκο.

Η Αθήνα ως πρωτεύουσα χρειάζεται και Συνεδριακό Κέντρο και Όπερα. Όμως κανένα από τα δύο δεν μπορεί να «νσωματωθεί» ή να αποτελέσει συμπλήρωμα του Μεγάρου που έχει έναν συγκεκριμένο ρόλο και δυνατότητες.

Χρειάζεται λοιπόν να αντισταθούμε στις μεγάλες πιέσεις για τα συμφέροντα που συνωθούνται γύρω από την υπόθεση.

ΝΔΡΕΑΣ ΛΕΝΤΑΚΗΣ:

Η ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΕΣ

ΑΙ ΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΕΣ!»

Η τα δύο ερωτήματά σας θέτουν αυτομάτως το μέγα πρόβλημα των αρμοδιοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η οποία στην Ελλάδα είναι τελικά ετεροδιοίκηση, με την έννοια ότι είναι υποδιοίκηση της κεντρικής εξουσίας. Ως γνωστόν, οι αρμοδιότητες των δήμων και των κοινοτήτων βάσει του Κώδικα είναι δύο. Οι αποκλειστικές, τις οποίες δεν μπορεί κανείς άλλος εκτός από τους δήμους να πραγματοποιήσει, και οι συντρέχουσες, αυτές δηλαδή που μπορούν μεν οι

δήμοι να υλοποιήσουν, αλλά και άλλοι φορείς, δηλαδή το κράτος. Ενώ στην ουσία σχεδόν όλες οι συντρέχουσες είναι αποκλειστικές των δήμων, στην πράξη εκτελούνται από τα διάφορα υπουργεία και τους κρατικούς φορείς, γιατί απλούστατα οι δήμοι στερούνται πόρων. Ενδεικτικά αναφέρω ότι την πλατεία Μητροπόλεως διαμόρφωσε το ΥΠΕΧΩΔΕ και όχι ο Δήμος Αθηναίων. Ο κ. Λαλιώτης εξαγγέλλει ότι θα κάνει υπόγειο πάρκινγκ την πλατεία Κάνιγγος, ενώ όλες αυτές οι παρεμβάσεις είναι της αποκλειστικής ευθύνης των δήμων. Τελικά, τι θα κάνουν οι δήμαρχοι εάν τους δρόμους, τα πάρκα, τις πλατείες, το αστικό πράσινο, τις συγκοινωνίες, τις ρυθμίσεις γης, τις κάνουν τα διάφορα υπουργεία και οι διάφοροι υπουργοί; Θα εκδίδουν απλώς πιστοποιητικά και θα μαζεύουν τα σκουπίδια.

Στον πρόσφατο νόμο για τη δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση, το άρθρο 40 απαριθμεί 30 συντρέχουσες αρμοδιότητες οι οποίες γίνονται αποκλειστικές. Αυτό εκ πρώτης όψεως δίνει την εντύπωση ότι επιτέλους οι δήμοι και η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση αναβαθμίζεται και παίρνει τη θέση που της ταιριάζει. Όμως, το αμέσως επόμενο άρθρο το διαψεύδει αφού το αναιρεί, γιατί μόνον

οι παιδικοί και οι νηπιακοί σταθμοί μεταβιβάζονται μαζί με τους πόρους τους στους δήμους. Αυτό απλούστατα σημαίνει ότι από τις 30 αρμοδιότητες που υποτίθεται ότι μεταβιβάζονται στους ΟΤΑ, οι 29 παρέμειναν συντρέχουσες και δεν έγιναν αποκλειστικές, αφού η μεταβίβασή τους δεν συνοδεύτηκε και με το αντίστοιχο πακέτο των πόρων. Ήταν μια συναλλαγματική δίχως αντίκρισμα. Μια δημαγωγική πράξη που διαιωνίζει τη δουλεία της Τ.Α. στην κεντρική εξουσία.

Ο Ελαιώνας είναι η τελευταία ευκαιρία για να σωθεί η Αθήνα. Αποτελεί αυτή τη στιγμή το μαλακό υπογάστριο της λιπόθυμης πρωτεύουσας και αν οικοπεδοποιηθεί, όπως προβλέπει το διάταγμα Μάνου, θα έχει ολοκληρωθεί το έγκλημα κατά των Αθηναίων και κυρίως κατά των μελλοντικών γενεών. Οι διεθνείς προδιαγραφές λένε πως το ελάχιστο όριο πρασίνου σε μια πόλη για να αναπνέει είναι 7% και η Αθήνα έχει μόλις 3% (μέσος όρος) συμπεριλαμβανομένης της Φιλοθέης, της Κηφισιάς και των άλλων αναβαθμισμένων βόρειων προαστίων. Απαντώντας συνεπώς στο ερώτημά σας επισημαίνω ότι η λύση είναι μία. Να αποκτήσει η Τ.Α. τις αρμοδιότητες που δεν έχει μαζί με τους αντίστοιχους πόρους και να αναδείξει το πράσινο σώζοντας την τσιμεντούπολη. Χωρίς πραγματική πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση ούτε δευτεροβάθμια αξία του ονόματός της θα έχουμε. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να παλέψουν οι δήμοι, οι κάτοικοι, οι διανοούμενοι, οι άνθρωποι της τέχνης και των γραμμάτων, οι κοινωνικοί φορείς. Γιατί αυτό είναι υπόθεση όλων μας, αφού αφορά το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζούμε και τις συνθήκες της ποιότητας της ζωής μας. Γιατί αυτό αφορά σε τελευταία ανάλυση και την ορθή λειτουργία της δημοκρατίας για την οποία υποτίθεται ότι όλοι κοπτόμεθα.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΟΣΧΟΝΑΣ:

«ΟΧΙ ΣΤΟ ΚΤΙΡΙΟ **ΚΑΙ** ΟΧΙ ΣΤΟ ΓΚΑΡΑΖ»

Ελαιώνας

Σήμερα ο Ελαιώνας αποτελεί μία από τις πλέον ρυπογόνες εστίες του Λεκανοπεδίου.

Η λογική της αδράνειας, που επικράτησε επί χρόνια προκειμένου να βρούμε το καλύτερο όχι μόνο δεν βοήθησε να γίνει το καλύτερο, αλλά οδήγησε στην ακόμη μεγαλύτερη καταστροφή του.

Ο Ελαιώνας είναι η περιοχή όπου μπορούν και πρέπει να δημιουργηθούν χώροι συμπαγούς πρασίνου και χώροι κοινωνικών εγκαταστάσεων (π.χ. αθλητικών). Παράλληλα, μπορεί να υπάρξει στην περιοχή μια μη ρυπαντική βιοτεχνική-βιομηχανική ζώνη.

Αυτή είναι η γενική πρότασή μας για τον Ελαιώνα.

Μια πρόταση που για να υλοποιηθεί χρειάζεται να συμφωνήσουν το κράτος και οι 6 δήμοι που κατέχουν τμήματα του Ελαιώνα.

Πάρκο Ελευθερίας

Το θέμα του Πάρκου Ελευθερίας είναι πλέον πασίγνωστο.

Ένα πάρκο που παράλληλα είναι συνδεδεμένο με τη δημοκρατική ιστορία αυτού του τόπου καταστρέφεται για να γίνει ένα γκαράζ και ένα 12μετρο κτίριο.

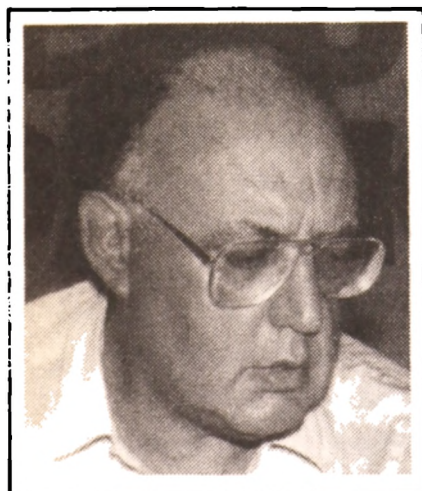
Όσο για την προσωπική μου στάση. Αυτή είναι γνωστή από τη θέση που κατ' επανάληψη έχω εκφράσει στο Δημοτικό Συμβούλιο.

ΟΧΙ στο κτίριο και ΟΧΙ και στο γκαράζ.

Και όχι μόνο θα επιδιώξω το σταμάτημα των έργων, αλλά θεωρώ πως υπάρχουν δυναμικοί τρόποι να σταματήσουν τα έργα.

ΘΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ:

«ΟΤΑΝ ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ...**»

Ο κ. Θ. Πάγκαλος δεν απάντησε, μας είπε ότι εν καιρώ — και όταν θα έχει ολοκληρώσει το πρόγραμμά του — θα απαντήσει στα ερωτήματα του περιοδικού.

ΚΑΙ ΕΝΑ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Οι απαντήσεις των υποψηφίων δημάρχων, που διαβάσατε στις προηγούμενες σελίδες, τελικά, δεν έκρυβαν καμία έκπληξη για τη σύνταξη του ΑΝΤΙ —φανταζόμαστε και για τους αναγνώστες μας. Για τους αριστερούς υποψηφίους, τον κ. Ανδρή και την κ. Δαμανάκη, τα πράγματα είναι προφανή: Ο Ελαιώνας πρέπει να γίνει πηγή ζωής, τα έργα γύρω από το Μέγαρο Μουσικής πρέπει να σταματήσουν. Λόγοι ιδεολογίας επιβάλλουν στον υποψήφιο που υποστηρίζει το ΚΚΕ να διανθίσει το κείμενό του με αιχμές κατά του πολιτισμού του ιδιωτικού αυτοκινήτου και υπέρ της οργάνωσης των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Τις ίδιες θέσεις επί της αρχής, και για τα δύο προβλήματα, έχει τώρα και ο κ. Μοσχονάς (ο οποίος διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος στο απερχόμενο συμβούλιο).

Αντίθετα, ο κ. Λεντάκης, που υποστηρίζεται από την Πολιτική Άνοιξη, εμφανίζεται λαλίστατος (και πολύ ενημερωμένος, είναι φυσικό άλλωστε αφού και με την τοπική αυτοδιοίκηση έχει ασχοληθεί ως δήμαρχος Υμηττού αλλά και στις εκδηλώσεις του ΑΝΤΙ στον Ελαιώνα είχε παραστεί) για το ζήτημα του Ελαιώνα, στο θέμα όμως του Πάρκου Ελευθερίας αποφεύγει επιμελώς να αναφερθεί έστω με μία λέξη. Είναι φυσικό. Η ισχύς του κόμματος το οποίο εκπροσωπεί επισήμως στηρίζεται κατά πολύ στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης —και για τους αναγνώστες του ΑΝΤΙ είναι γνωστές οι επιδιώξεις του κ. Λαμπράκη, τουλάχιστον, που περνούν μέσα από την επίφαση του πολιτισμού που εκπροσωπεί το Μέγαρο.

Οι εκπρόσωποι των δύο μεγάλων κομμάτων, τέλος, ο κ. Αβραμόπουλος και ο κ. Πάγκαλος, κατόρθωσαν «διπλωματικά» να παραπέμψουν στις καλές (και στη λήθη, όσον αφορά την περίπτωσή τους;) το θέμα, ιδίως, του Πάρκου (το θέμα του Ελαιώνα είναι πολύ εύκολο για τη γλώσσα της πολιτικής να αντιμετωπισθεί με γενικόλογες διακηρύξεις που, εύκολα, καταστρατηγούνται αν χρειασθεί). Με δυο λόγια, ομολογούν πως δεν έχουν πρόγραμμα για την Αθήνα και υπόσχονται να επανέλθουν όταν ...αποκτήσουν!

Όσο κι αν κατορθώνουν να υπεκφύγουν, ωστόσο, γεννιούνται αυτομάτως δύο ερωτήματα:

α) Είναι δυνατόν σε τόσο σημαντικά ζητήματα, που αφορούν το πλέγμα ολόκληρης της δημόσιας ζωής, να βαυκαλίζονται πως δεν έχουν ακόμη πρόγραμμα; Και πώς κατέρχονται στον εκλογικό στίβο, εκπρόσωποι κομμάτων αρχών, χωρίς στοιχειώδεις θέσεις για τεράστια προβλήματα που αφορούν πολύ περισσότερους πολίτες από τους δημότες της Αθήνας;

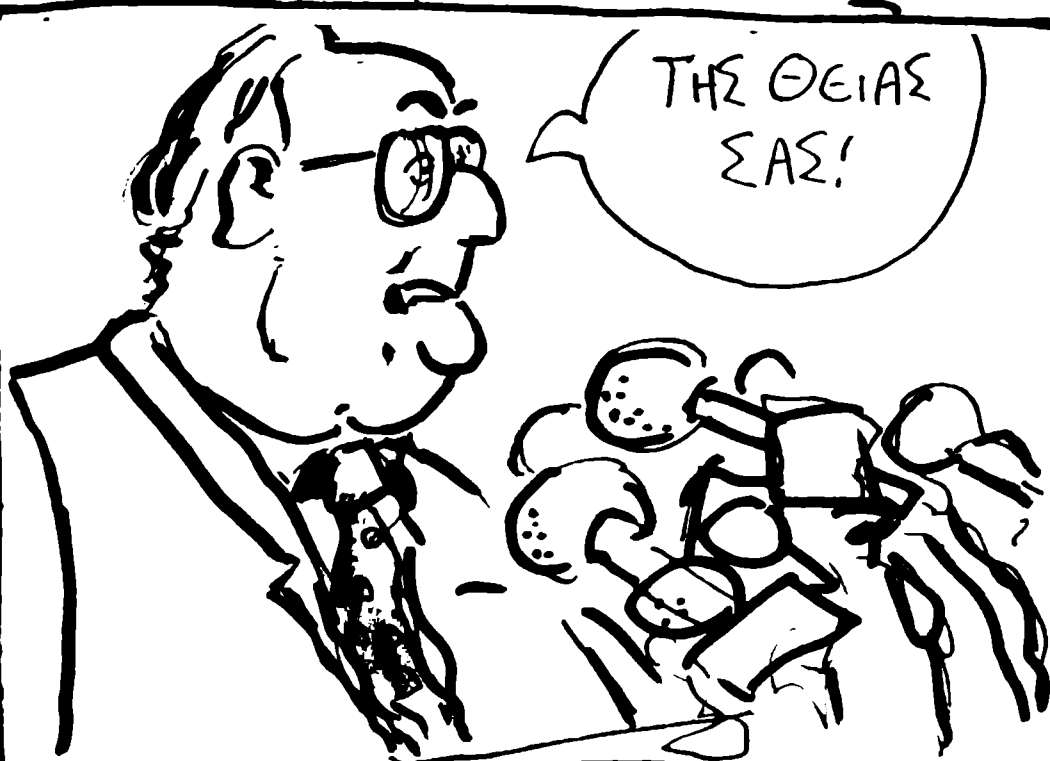
β) Αφού δεν έχουν προγράμματα, γιατί τσακώνονται και οχλαγωγούν δημοσίως; Μήπως, μόνο και μόνο για τις εντυπώσεις, για το περιβόητο image τους, που μόνο τα media μπορούν να κατασκευάσουν; Και αν είναι έτσι, γιατί δεν το λένε ξεκάθαρα απ' την αρχή: ότι η πολιτική είναι, πλέον, απολύτως υπόθεση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Κι ότι οι πολιτικοί προσαρμόζουν τις «αρχές» τους στις επιδιώξεις, στις βλέψεις και τα συμφέροντα των μεγαλοϊδιοκτητών του Τύπου —γραφτού και ηλεκτρονικού. — Τα ΜΜΕ πάνω από την πόλη, λοιπόν;

ΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ του Γιώργου Φιλισάκου

Ένας υπογύφιος περιδεύει...

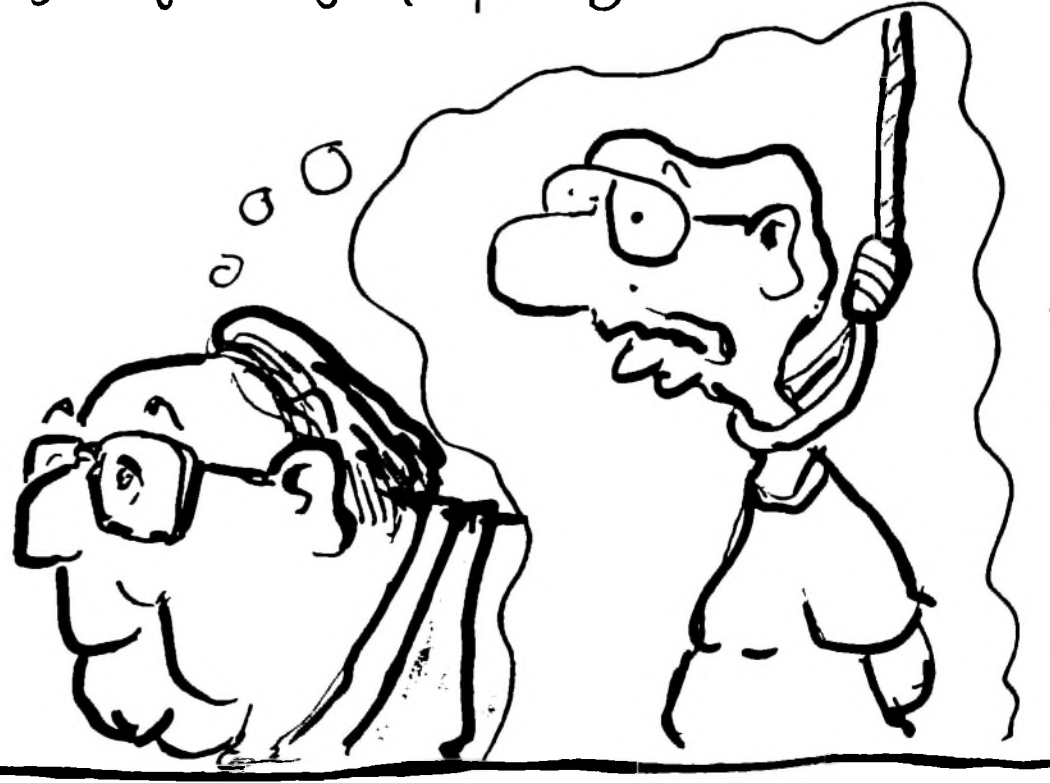
Ένας Πάγκαςος άζωνίζει... 1

Ένας υπογύφιος φιδοδοζει...

Ένας Πάγκαςος όραματίζεται...

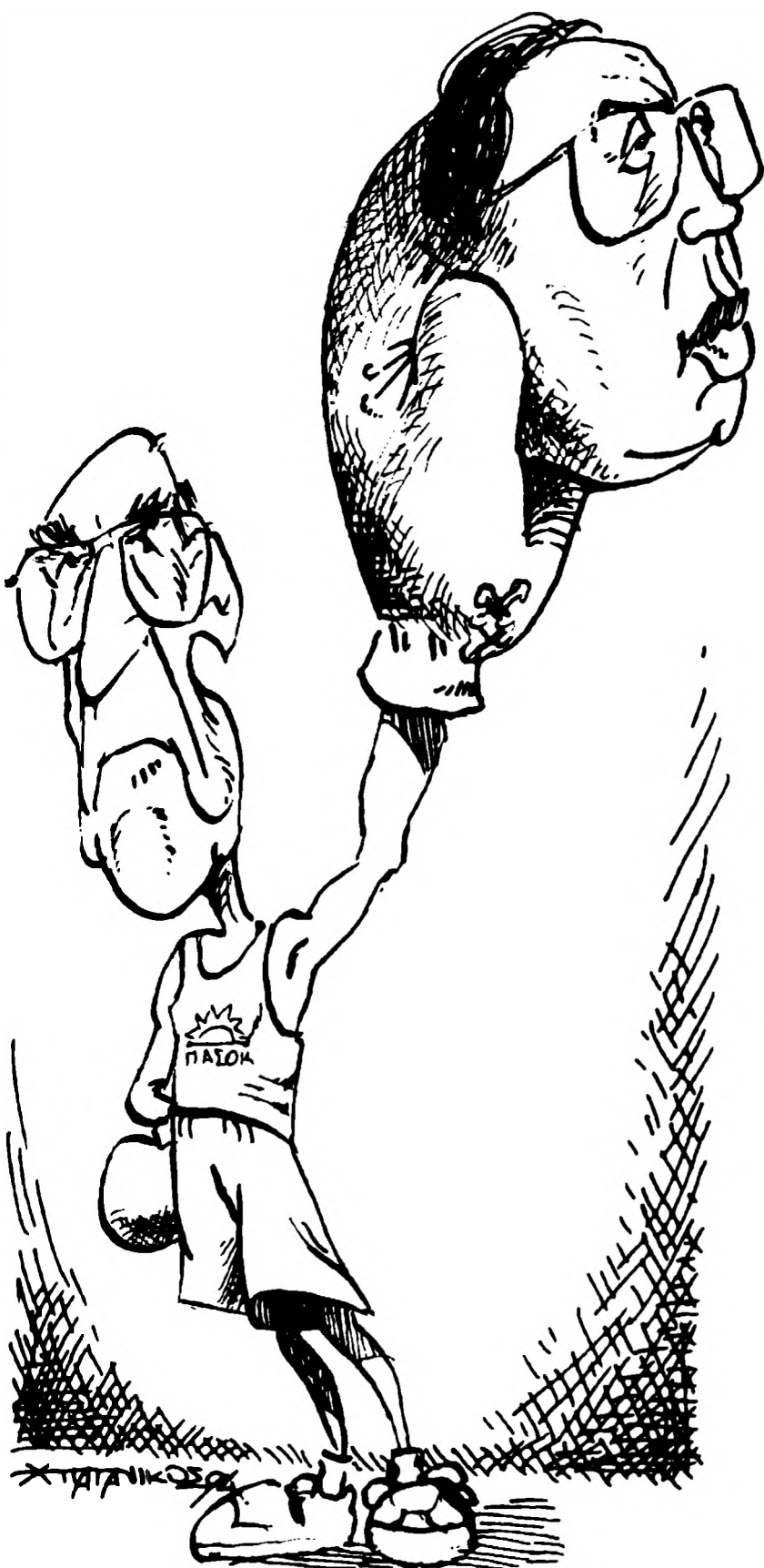

Τα χέρια πάνω από την πόλη, το παιχνίδι κάτω απ' το τραπέζι...

του Τάσου Παππά

Μπορεί η αίσθηση της ισοβιότητας να είναι «προνόμιο» των χαρισματικών ηγετών, είναι όμως και η τροχοπέδη για υποψήφιους διαδόχους. Η κίνηση του Α. Παπανδρέου να ορίσει υποψήφιο για το Δήμο Αθηναίων τον Θ. Πάγκαλο, πάντως, εκτός από τη θεαματική διάσταση που έχει, υποκρύπτει και την κρυφή διαμάχη για τη διαδοχή που υφέρπει στο κυβερνών κόμμα...

Η τελευταία πριν από τις θερινές διακοπές σύνοδος της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ επιβεβαίωσε για ακόμη μια φορά πως τα περισσότερα στελέχη του διακρίνονται... για την έλλειψη πολιτικού θάρρους. Πολλές μέρες πριν από τη συνεδρίαση «προετοίμαζαν» τους δημοσιογράφους για μια σύγκρουση που δεν θ' αφήσει στο απυρόβλητο ούτε τον ιδρυτή. Ήταν όμως αρκετή μια τακτική κίνηση εντυπωσιασμού του Α. Παπανδρέου και η πολλαπλώς διαφημιζόμενη και αναμενόμενη εκδήλωση αυτονομίας μετετράπη σ' ένα ευχάριστο διήμερο κατά το οποίο τα πυρά που αντηλλάγησαν δεν «τραυμάτισαν» κανέναν. Βεβαίως οι συνήθεις διαφωνούντες έκαναν το καθήκον τους και έθεσαν τις σοβαρές ενστάσεις τους για τη στρατηγική και την πολιτική του κόμματος αλλά δυστυχώς γι' αυτούς δεν ακολούθησαν άλλοι. Ήταν τέτοιο το κλίμα ευφορίας που ακόμη και μια σιβυλλική φράση του κ. Παπανδρέου πέρασε ασχολίαστη. Ελάχιστοι από τους παρευρισκόμενους έδωσαν τη δέουσα σημασία στην άποψη του προέδρου «μιλούν σήμερα για τη μετα-ανδρείκη εποχή, ενώ στην πραγματικότητα έχουν στο μυαλό τους μια με-

τά-ΠΑΣΟΚ εποχή». Προεξοφώ την ποίηση σε κείνους που απεργάζονται σχέδια διάσπασης. Ή μήπως πατερνλιστική έκρηξη; Άλλωστε είναι γνωστό πως η αίσθηση της ισοβιότητας είναι το «προνόμιο» των χαρισματικών ηγετών αλλά και η τροχοπέδη για τους επερχόμενους διαδόχους. Τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής δεν είχαν το χρόνο να ασχοληθούν με τέτοιου τύπου μελλοντολογία γιατί έψαχναν τον υποψήφιο δήμαρχο Αθήνας Θ. Πάγκαλο για να φωτογραφηθούν μαζί του!

Με εύστοχο τρόπο περιέγραψε την κατάσταση ο βουλευτής Γ. Πασχαλίδης: «Εύχομαι η τελευταία θεαματική κίνηση υποψηφιότητας Πάγκαλου να μην είναι μια απλή προσαρμογή στις ανάγκες των τηλεοπτικών μέσων». Ο αθόρυβος και ανούσιος αλλά πολλά υποσχόμενος βορειοελλαδίτης βουλευτής έχει δίκιο. Η υποψηφιότητα Πάγκαλου εξυπηρετεί κι αυτή τη σκοπιμότητα. Ο πρώην αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών και μέχρι το Σεπτέμβριο υπουργός Μεταφορών υποστηρίχθηκε από τις ομάδες του ηγετικού απαρτί και γιατί είναι ο τηλεοπτικότερος όλων και γιατί είναι ο μόνος που μπορεί να κερδίσει τη μάχη των εντυπώσεων και να αντιστρέψει το αρνητικό μετά-

ν ήττα των ευρωκλογών κλί-
.. Επιστρατεύεται για να προ-
φέρει στο κόμμα του μια νίκη
έναν δύσκολο δήμο, όπου τα
όλοιπα κόμματα —δεξιά
αριστερά— σημειώνουν
λές επιδόσεις. Ασφαλώς η
αγγελία της υποψηφιότητας
μισε χαρά τα μέλη και τους
αδούς του ΠΑΣΟΚ που
ροστά στο ενδεχόμενο της
τίσχυσης «κατάπιαν αμάση-
την ήμισυ κομψή διαδικα-
α που επέλεξε ο Α. Παπαν-
έου. (Το αποφάσισε και το
ακοίνωσε στους ενεούς συ-
ρόφους του στο Εκτελεστικό
αφείο. Πάλι καλά που είχε
ευαισθησία να ενημερώ-
μια μέρα νωρίτερα τον Θ.
Πάγκαλο!).

Ο ΑΠΟ ΜΗΧΑΝΗΣ ...ΠΑΓΚΑΛΟΣ

τέμπλεοι ενθουσιασμού ήταν
ως και όλοι αυτοί που πριν
πό μερικές εβδομάδες απέ-
λεισαν με την ψήφο τους το
Πάγκαλο από το Εκτελε-
κό Γραφείο. Οι αιτίες της
«αλλοπρόσαλλης» συμπεριφο-
ς είναι προφανείς. Αν κερ-
σει ο Θ. Πάγκαλος κερδίζει
ζί του και το ΠΑΣΟΚ, ενώ
τός θα παραμείνει στο δήμο
τέσσερα έτη και κατά συ-
τεια θα εξουδετερωθεί
τω προσωρινά. Αν χάσει τη
χη τότε υφίσταται μεν το
ΑΣΟΚ μια ήττα, αλλά και το
ητρο του φιλόδοξου δελφί-
υ «στραπατσάρεται». Δεν
και άλλωστε τυχαίο ότι τόσο
μάδα Τσοχατζόπουλου όσο
ο Κ. Σημίτης επέμεναν
λύ στο να δεσμευθεί ο Θ.
Πάγκαλος ότι δεν θα φύγει
ό τη δημαρχία πριν εκπνεύ-
η θητεία του!

αυτά είναι φυσικά σχέδια επί-
ρτου που αποτυπώνουν τις
χίες προθέσεις των δελφί-
ν. Πάντως ο κίνδυνος για
ν κ. Πάγκαλο είναι υπαρ-
ός. Τη στιγμή που εμφανιζό-
ν ως ο πιο υπολογίσιμος
ομέας στην κούρσα της δια-
χής μεταπηδά όχι οικεία

βουλήσει —κι ας λέει ο ίδιος
τα αντίθετα— σ' ένα χώρο με
θηριώδη προβλήματα και με
ελάχιστες προοπτικές ανάδει-
ξης. Αν αποφασίσει να φύγει
πριν της ώρας του από τη δη-
μαρχία τότε θα κλονιστεί και
το δικό του κύρος —θα δικαι-
ωθούν εκείνοι που ισχυρίζο-
νται ότι χρησιμοποιεί το δήμο
σαν εφελτήριο— και θα απο-
δειχθούν φληναφήματα όσα
συνόδευσαν την υποψηφιότητά
του. Αν από την άλλη μεριά
κρατήσει το λόγο του και μεί-
νει για μια τετραετία στην οδό
Λιοσίων τότε είναι πολύ πιθα-
νόν —μιας και οι εξελίξεις στα
πασοκικά πράγματα μπορεί
να είναι ραγδαίες— να χάσει
την ευκαιρία της ζωής του. Οι
ρυθμοί της πολιτικής ζωής δεν
ακολουθούν πάντα τις προτε-
ραιότητες των κομματικών
επετηρίδων.

Υπάρχει όμως και μια τρίτη
εκδοχή. Ο Θ. Πάγκαλος ελπί-
ζει να βρει εφαρμογή στο πρό-
σωπό του. Αν στο διάστημα
που αυτός υπηρετεί το Δήμο
της Αθήνας (εφόσον εκλεγεί)
δοκιμαστούν με τον ένα ή τον
άλλο τρόπο όλες οι προσωπι-
κότητες του ΠΑΣΟΚ σε επιτε-
λικές θέσεις —κυβερνητικές
και κομματικές— και δεν τα
καταφέρουν, τότε είναι ισχυρό
το ενδεχόμενο ο Θ. Πάγκαλος
να γίνει ο παράκλητος. Να
κληθεί δηλαδή απ' όλους να
αναλάβει ηγετικό ρόλο. Ου-
δείς βεβαίως θα τον κατηγο-
ρήσει για οπορτουνισμό. Οι
πάντες θα προσδοκούν απ' αυ-
τόν να τεθεί επικεφαλής της
νέας πορείας του ΠΑΣΟΚ. Το
σενάριο μοιάζει ειδυλλιακό
για τον Θ. Πάγκαλο, δεν στε-
ρείται όμως πιθανοτήτων.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ ΜΕ ΣΗΜΑΣΙΑ

Η φιλολογία περί Πάγκαλου
άφησε αναποφευκτα σε δεύτε-
ρο επίπεδο ορισμένες πολύ εν-
διαφέρουσες παρεμβάσεις
στην Κεντρική Επιτροπή:

• Επτά στελέχη το ΠΑΣΟΚ

που η τρέχουσα δημοσιογρα-
φία για λόγους συνεννόησης
με την κοινή γνώμη εντάσσει
στην ομάδα των λοχαγών (η
ετικέτα τους αδικεί) κατέθε-
σαν πλατφόρμα με ιδεολογι-
κές και πολιτικές αναφορές
καθιστώντας σαφές ότι από
εδώ και πέρα θα λειτουργούν
ως ρεύμα που θα αμφισβητεί
και θα εγκალεί την κομματική
ηγεσία. (Πρόκειται για τους Χ.
Καστανίδη, Α. Ρέππα, Μ.
Σταυρακάκη, Β. Μαλέσιο, Γ.
Νικολάου, Μ. Νεονάκη και Σ.
Μανίκα).

• Η Βάσω Παπανδρέου σε μία
αποστροφή του λόγου της είπε
αυτό που συμβαίνει σήμερα
στο κόμμα: «Σύντροφοι δεν εί-
μαστε, φίλοι δεν είμαστε, έχου-
με όμως καθήκον να συνυπάρ-
χουμε». Η κ. Παπανδρέου
πρέπει να γνωρίζει ότι το προ-
οίμιον της διάσπασης είναι η
ψυχική απόσταση μεταξύ των
στελεχών. Ανέφερε μια μεγά-
λη αλήθεια αλλά αν μείνει στα
όρια της διαπίστωσης θα πα-
ρακολουθήσει κι αυτή την εξέ-
λιξη μιας κατάστασης που σή-

μερα την ξορκίζει. Αν η συνύ-
παρξη θεωρηθεί α-πλώς καθή-
κον, τότε πολύ σύντομα η
«σύμβαση» θα καταγγελθεί
και να λυθεί με επώδυνο τρό-
πο.

• Σύμφωνα με όλες τις ενδεί-
ξεις ο Δ. Τσοβόλας συνολικο-
ποιεί την αντίθεσή του με την
κομματική ηγεσία και οργα-
νώνει την αντιπαράθεσή του
αξιοποιώντας τη διαθεσιμότη-
τα που εκδηλώνεται προς το
πρόσωπό του, από τμήμα του
μεσαίου στελεχικού δυναμι-
κού και μέρος της βάσης. Σε
λίγο καιρό η ηγεσία του
ΠΑΣΟΚ δεν θα έχει να αντι-
μετωπίσει μόνο τον οξύ και
ρομαντικό λόγο του Δ. Τσοβό-
λα αλλά θα έχει να κάνει με
την ομάδα και το μηχανισμό
που συγκροτεί με αργά αλλά
σταθερά βήματα.

ΥΓ. Στο προηγούμενο τεύχος ο δαίμων
χτύπησε τρεις φορές στο άρθρο με τον
τίτλο: «Η χρεωκοπία των πολιτικών κομ-
μάτων». Για τις δύο αθωνάται. Για την
τρίτη όμως δεν υπάρχει επιείκεια. Τα
κατάφερε και τη λέξη «επίχειρα» την
έκανε «επιχείρια». Ελπίζω ότι τα πράγ-
ματα θα φτιάξουν στο μέλλον. ■

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ ΓΛΩΣΣΑ
Κριτικές, μελέτες, δοκίμια για τους
ποιητές της γενιάς του '70
Μόλις κυκλοφόρησε
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
...Πρωθούν το ελληνικό βιβλίο
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 106 80. ΤΗΛ.: 3607744

Μακεδονία ξακουστή...

του Αλκιβάδη Ε. Μαργαρίτη

Δεν πρέπει να μας παρα-
ξενεύει το γεγονός ότι οι
ξένοι μας θεωρούν
αδιάλλακτους ως προς το
θέμα που μόνο εμείς
ονομάζουμε «Σκοπιανό». Και
πριν από τον Α' Παγκόσμιο
Πόλεμο οι κάρτες τους, τα
λεξικά τους και τα ιστορικά
τους εγχειρίδια αποκαλούν
την περιοχή «Μακεδονία» και
τους κατοίκους της «Μακεδό-
νες». Ακόμη και η ουσιαστικά
βουλγαρική εξέγερση του
Ίλιν Ντεν το 1903
αναφέρθηκε από τους ξένους
παρατηρητές ως
«μακεδονική» επανάσταση —
ανεξάρτητα αν η φιλολογία
της εποχής διεθνοποίησε τις
ολαβικές απόψεις για τη
Μακεδονία.

Πριν από δύομισι περίπου χρόνια
με δύο δημοσιεύματά μου στις
ίδιες αυτές στήλες, επεσήμανα
τους κινδύνους διεθνούς απομόνωσης της
χώρας μας, με την επιμονή μας στο θέμα
της ονομασίας του γειτονικού κρατιδίου
(**ΑΝΤΙ**, 18 Οκτωβρίου 1991, «Για τη σερβι-
κή Μακεδονία», και 7 Φεβρουαρίου 1992,
«Δεν υπάρχει περιθώριο πειραματισμών
στα Βαλκάνια»).

Εν τω μεταξύ, πεπειραμένος παλαιός δι-
πλωμάτης, ο πρέσβης επί τιμή κ. Θ. Α.
Χρυσανθόπουλος, σε δημοσίευσμά του
στην *Καθημερινή* (5 Μαρτίου 1992), κατέ-
ληγε: «Ας παραβλέψουμε το όνομα... Ας
επιμείνουμε μόνο στην απάλειψη σωβι-
στικών φράσεων στο Σύνταγμα της νεοσυ-
σταθείσης ανεξάρτητης πυγμαίας Δημο-
κρατίας. Ας της ανοίξουμε ειλικρινείς
αγκάλες προσφέροντάς της οικονομική
συμπράσταση και εμπορική διέξοδο στη

Θεσσαλονίκη, αξιώνοντας ως αντάλλα-
γμα την οδική ελευθερία προς τη Δύση. Ας
δεχθούμε την ύπαρξη δύο Μακεδονιών,
μια εντός της Ελλάδος και η άλλη από την
άλλη μεριά των συνόρων μας. Δεν θα ήταν
απαραίτητα εις βάρος μας, ίσως το αντίθε-
το». Μήπως και το μικροσκοπικό — βάσει
παλαιών διεθνών αποφάσεων — Λουξεμ-
βούργο δεν έχει το πολύ μεγαλύτερο τμή-
μα της χώρας του εκτός των συνόρων του
και με την ίδια ονομασία στο Βέλγιο;

Και τώρα! Ύστερα από δύομισι χρόνια, η
πραγματικότητα έχει ξεπεράσει τους τότε
φόβους μας. Το σύνολο της πολιτικής ηγε-
σίας μας, πλην του ΚΚΕ, έχει αυτοπαγι-
δευθεί. Επιπλέον εφανατίσαμε και τον
λαό μας με τα απιθάνων διαστάσεων συλ-
λαλητήρια στη Θεσσαλονίκη και στην
Αθήνα, ώστε η όποια υποχώρηση να θεω-
ρείται προδοσία. Με δεδομένη πλέον τη
διεθνή απομόνωσή μας ως προς το θέμα
αυτό, που μόνο εμείς ονομάζουμε «Σκοπι-
ανό». Αλλά με αντίκτυπο σε άλλες σοβαρές
εθνικές εκκρεμότητες και απειλές. Αφή-
νουμε τον γάμο και πάμε για πουρνάρια!
Χάσαμε τη μία μετά την άλλη τις διπλωμα-
τικές μάχες μας για την Κύπρο. (Επί τη ευ-
καιρία, ας θυμηθούμε ότι χωρίς την επέμ-
βαση του Μολότωφ τα Δωδεκάνησα δεν
θα είχαν δοθεί στην Ελλάδα). Το θέμα της
υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου καθώς και
του εναερίου χώρου εξελίσσονται επικίν-
δυνα. Υποβόσκει μελλοντική έκρηξη στη
Δυτική Θράκη.

Και μεις, με απίθανη επιπολαιότητα, κα-
τατάσσομε στους «ανθέλληνες» και μια
κατηγορία ξένων πολιτικών και δημοσιο-
γράφων, γενικά ευνοϊκών προς την Ελλά-
δα, που όμως διαφωνούν μαζί μας στο συ-
γκεκριμένο θέμα της Μακεδονίας.

Γενικότερα οι ξένοι αδιάλλακτους θεω-
ρούν εμάς. Δεν μπορούν να δεχθούν ότι σε
μια προσπάθεια συμβιβαστικής λύσεως
του προβλήματος, από ελληνικής πλευράς
δεν γίνεται δεκτή καμιά υποχώρηση. Επι-
πλέον θεωρούν ότι ενδεχόμενη υποχώρη-
ση του Γκλιγκόρφ θα σημάνει ανατροπή

του με όλες τις αρνητικές συνέπειες για τη
«Δημοκρατία» του και τα Βαλκάνια.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εκατέρωθεν
αδιαλλαξία θα εξυπηρετούσε όσους
—εκτός των Βαλκανίων— επιδιώκουν την
πολεμική σύγκρουση και τη «βοσνιοποίη-
ση» της περιοχής. Η χώρα μας δεν βρίσκε-
ται στις ευνοϊκές διεθνείς συνθήκες του
1911-1913 ούτε του 1916-1920. Μια σύρ-
ραξη με τα σημερινά πολιτικά, δημογρ-
φικά, στρατιωτικά και διπλωματικά δεδο-
μένα θα οδηγούσε την Ελλάδα σε ολοκλη-
ρωτική καταστροφή. Φτηνή παρηγοριά οι
ανάλογες καταστροφές των ενδεχομένων
αντιπάλων!

Δεν πρέπει να μας παραξενεύει αυτή η
έστω εσφαλμένη για μας νοοτροπία των
ξένων. Δεν είναι σημερινή. Όλοι οι γεω-
γραφικοί χάρτες τους, όλα τα εγκυκλοπαι-
δικά τους λεξικά, όλα τα ιστορικά τους εγ-
χειρίδια της περιόδου του μεσοπολέμου
και της πριν ακόμη από τον Α' Παγκόσμιο
Πόλεμο, και της τελευταίας περιόδου της
τουρκοκρατίας (της πριν από το 1912),
ονόμαζε ολόκληρη την περιοχή (μέχρι
Σκοπίων) — που αργότερα μοιράστηκε
μεταξύ Σερβίας, Βουλγαρίας και Ελλά-
δας — «Μακεδονία» και τους κατοίκους
της «Μακεδόνες», είτε μιλούσαν ελληνι-
κά, βουλγάρικα είτε ρουμανοβλάχικα και
αλβανικά. Περί σερβικής γλώσσας στην
περιοχή αυτή δεν μπορούσε να γίνει ο-
βαρής λόγος. Η μεγάλη ουσιαστικά βουλ-
γαρική εξέγερση του Ίλιν Ντεν το 1903
από όλους τους ξένους ιστορικούς ή δημο-
σιογράφους αναφέρθηκε ως «μακεδο-
νή» επανάσταση.

«ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙ» ΚΑΙ «ΕΞΑΡΧΙΚΟΙ»

Είναι βέβαια γεγονός ότι μέχρι του 1870
στα Βαλκάνια κυριαρχούσε η θρησκευτι-
κή, πνευματική και γενικότερη πολιτιστι-
κή επιρροή του Ελληνισμού. Στήριγμά της
το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.
Δεν την εκλόνισαν ούτε οι δύο σερβικές
επαναστάσεις του 1804 και 1815. Αλλά και

ην οικονομική ζωή την πρώτη θέση είχαν οι Έλληνες. Στα χέρια τους ήσαν το πόριο, η ναυτιλία και τα ελεύθερα αγγέλματα. Σχολεία οι Βούλγαροι είχαν ελάχιστα, κυρίως μοναστηριακά.

Οι δεκαετίες που προηγήθηκαν ήσαν πεπληρωμένες ελληνικής εμπνεύσεως αποτυχημένων μικροεξεγέρσεων κατά της τουρκικής ουσίας. Η σοβαρότερη ήταν του 1854 με την ορμή τον Κριμαϊκό πόλεμο. Αλλά από το 1860 σιγά σιγά παύει η Ελλάδα να είναι ναδικός φορέας της «αλυτρωτικής ιδεολογίας». Ιδίως οι αλληπάλληλοι ρωσο-τουρκικοί πόλεμοι, με την εισβολή του ρωσικού στρατού στον Βαλκανικό χώρο, συμβάλαν στο προοδευτικό ξύπνημα της βουλγαρικής εθνικής κοινότητας. Πρώτος σταθμός αυτού του ξυπνήματος ήταν η απαλλαγή από την κηδεμονία του σουλτανικού Κωνσταντινουπόλεως με τη δημιουργία το 1870 της βουλγαρικής αρχίας.

Εκτοτε θα αναπτυχθεί ένας προϊούσης τάσεως ανταγωνισμός Βουλγάρων και Ελλήνων, κάτω από τον μανδύα των «εξαρχικών» και «πατριαρχικών». Η δράση τους αναπτύχθηκε κυρίως στη Μακεδονία, αλλά και στη Θράκη (στην περιοχή της Αδριανουπόλεως). Η κλονιζόμενη από την εποχή της ελληνικής επανάστασης του 1821 οθωμανική αυτοκρατορία, για να εξασφαλίσει κάποια ισορροπία, κάλεσε παράταξη της ζωής της υποστηρίζει είτε τους «εξαρχικούς» και τότε τους «πατριαρχικούς». Οι Βούλγαροι μάλιστα τουρκοί υποστηρίζουν ότι η Υψηλή Πύλη υπονοούσε τους δεύτερους, γιατί εθεωρούσαν πιο επικίνδυνους για την εξουσία της τους πρώτους.

«Πατριαρχικοί» είναι φυσικά οι Έλληνες Ορθόδοξοι. Αλλά κοντά σ' αυτούς αρτοί σλαβόφωνοι, ακαθόριστης εθνικής προέλευσης, και με σαφή ελληνικό προσανατολισμό η μεγάλη πλειοψηφία των Ρουμυνοβλάχων. Σ' αυτούς μπορεί να προστεθούν μερικές ομάδες αλβανοφώνων και τουρκοφώνων Ορθοδόξων. Τους μη Έλληνες «πατριαρχικούς» ονόμασαν οι τίπιπαλοι «γκραικομάνους». Θα έπρεπε να επισημάνουμε ότι και ένα ποσοστό του βουρσουλμανικού πληθυσμού ήταν επηρεασμένο στην αντιεξουσιαστική προπαγάνδα των Ελλήνων και των Βουλγάρων. Πέφερε και αυτό από τη σουλτανική μελοτοπιφλικάδικη τυραννία.

Με τη νόμιμη ύπαρξη της Εξαρχίας θα διευκολυνθεί η έκταση της βουλγαρικής δραστηριότητας με την ίδρυση σχολείων και εμπορικών πρακτορείων. Οι εμπορι-

κοί πράκτορες αντιστοιχούσαν σε μεγάλο βαθμό με τους Έλληνες προξένους, με τις φανερές και αφανείς δικαιοδοσίες. Μέχρι του 1908 η Βουλγαρία ήταν αυτόνομη ηγεμονία υποτελής εις την Τουρκία. Δεν μπορούσε να έχει κανονικούς διπλωματικούς αντιπροσώπους.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ VMRO

Η δράση της Εξαρχίας για την αφύπνιση και την εξάπλωση της βουλγαρικής ιδέας θα μπει σε νέα φάση, της συστηματικής ένοπλης βίας, με την ίδρυση στη Ρέσνα (Ρεζέν), μικρή κωμόπολη μεταξύ Μοναστηρίου και Αχρίδας, του *Κομιτάτου*, το 1893. Οφειλόταν στην πρωτοβουλία μιας ομάδας μορφωμένων νέων με επικεφαλής τον Ντάμιαν Γκρούεφ, καθηγητή της ιχνο-

Η χώρα μας δεν βρίσκεται στις ευνοϊκές διεθνείς συνθήκες του 1911-1913, ούτε του 1916-1920. Μια σύρραξη με τα σημερινά πολιτικά, δημογραφικά, στρατιωτικά και διπλωματικά δεδομένα θα οδηγούσε την Ελλάδα σε ολοκληρωτική καταστροφή.

γραφίας και της γεωγραφίας στο γυμνάσιο του Μοναστηρίου. Η ομάδα αυτή επέδειξε σπάνιες οργανωτικές ικανότητες, σκορπίζοντας στην Μακεδονία και σε μέρος της Θράκης διακλαδώσεις της. Η κεντρική ηγεσία («εξωτερική οργάνωση») εκινείτο μεταξύ Σόφιας και Θεσσαλονίκης, χωρίς να καθορίζεται η εκάστοτε ακριβής «στάθμευσή» της.

Πολύ γρήγορα οι μαχητικότεροι του Κομιτάτου απεσπάστησαν από το αρχικό σώμα και εσχημάτισαν την *Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση*, γνωστή με τα αρχικά BMPO ή με τη λατινική γραφή VMRO (=Βίστρινα Μακεντόνσκα Ρεβολουτσιόνα Οργανιζάτσια). Ο τίτλος αυτός διατηρείται και σήμερα σε κόμμα των Σκοπίων, και είναι διαρκής απειλή για την εξουσία του Γκλιγκόρφ.

Θεωρητικά απευθύνονται σε όλον τον

πληθυσμό της Μακεδονίας με το σύνθημα «*η Μακεδονία στους Μακεδόνες*». Η ανατροπή της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου διά της συνθήκης του Βερολίνου (1878) δεν επέτρεπε την προβολή απροκάλυπτου βουλγαρικού αλυτρωτισμού. Προβάλλονταν, στο πλαίσιο απαλλαγής από τον τουρκικό ζυγό, κυρίως οικονομικά συνθήματα: παραγραφή χρεών και αναδασμός της γης. Τα αποτελέσματα ως προς την εξέγερση, ακόμη και του βουλγαρικού πληθυσμού, είναι σε ένα πρώτο στάδιο ασήμαντα.

Ανάλογο φαινόμενο θα παρατηρηθεί και με τα ελληνικά αντάρτικα σώματα, που ιδίως από το 1896 οργανώθηκαν από την τότε δημιουργηθείσα «*Εθνική Εταιρεία*». Η ήττα όμως του 1897 και η οικονομική κρίση θα μειώσουν τις ηγετικές δυνατότητες των Ελλήνων στον αλυτρωτικό αγώνα των Βαλκανίων, προς όφελος των Βουλγάρων.

Αλλά ο ανταγωνισμός «πατριαρχικών» και «εξαρχικών» και των αντιστοιχών ανταρτικών ομάδων, για την εξασφάλιση «προχωρημένων» θέσεων στη Μακεδονία, συνεχίζεται οξύτερος και παίρνει τη μορφή γενικότερης τρομοκρατίας. Οι κομιτατζήδες προβαίνουν σε τρομοκρατικές πράξεις εις βάρος Τούρκων και Ελλήνων. Ο τουρκικός στρατός αντιδρά με μέτρα άγριας καταστολής. Κάποιο μερίδιο αναλόγων πράξεων έχουν και οι Έλληνες αντάρτες. Ο ευρύτερος πληθυσμός προσπαθεί να μείνει έξω απ' όλα αυτά, φοβούμενος την κατηγορία είτε του «συμπράττοντος» είτε του καταδότη. Βεβαίως, υπήρχαν «κρούσματα» και των δύο περιπτώσεων. Επιπλέον οι άνθρωποι είχαν κουρασθεί — ακόμη και Βουλγαρομακεδόνες — από τις αναγκαστικές χρηματικές εισφορές και άλλες αγγαρείες χάριν των κομιτατζήδων, που δεν κατέληξαν σε κανένα θετικό αποτέλεσμα. Επέσυραν μόνο τα άγρια αντίποινα του τουρκικού στρατού.

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΙΛΙΝ ΝΤΕΝ

Έτσι έφθασε η μεγάλη βουλγαρομακεδονική εξέγερση της 20ής Ιουλίου 1903 παλ. ημερ., εορτής του Προφήτου Ηλίου (Ιλιν Ντεν), που με κύρια εστία την περιοχή του Μοναστηρίου, εξαπλώθηκε σχεδόν συγχρόνως στις περιοχές Φλώρινας, Καστοριάς, Αχρίδας, Κίτσεβο, και από την ημέρα της εορτής της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος 6 Αυγούστου, και της Ανδριανουπόλεως. Διήρκεσε περίπου τρεις μήνες και απασχόλησε 350.000 τουρκικού στρα-

Νέα Οικολογία

Τεύχος 117, Ιούλιος-Αύγουστος 1994

Μηνιαία επιθεώρηση, Μαυρομιχάλη 39 Αθήνα
106 80, τηλ.: 3624323, Fax: 3619837

Οικουμενικό απαρχαίνω της σύνταξης
Διαστάσεις του αντιρατσιστικού κινήματος,
του Π. Τριγάζη
Νομαρχιακά συμβούλια και αυτοδιοίκηση,
του Γ. Παρασκευόπουλου
Δολοφόνος ηρώνη, ή δολοφονικοί νόμοι,
του Γ. Τσουμάκου
Πτώση της παγκόσμιας παραγωγής CFC, του
Α.Π.
Θανατηφόρο ατύχημα σε πυρηνικό αντιδρα-
στήρα, του Μ. Προμπονά
Κοτόπουλα: η λύση στο παγκόσμιο διατροφικό
πρόβλημα, του Γ. Σακιώτη
Έξαρση επιδημιών και διεθνείς πιέσεις στον
Τρίτο Κόσμο, της Τ. Οικονομίδου
Έβρος: λειψυδρία υπό βροχή, του Δ. Καλαϊ-
τζή
Βαλκή: το οικοσύστημα τρελάθηκε, του Δ.
Κωστόπουλου
Μέτρα για το νέφος: κρίσεις επί των ...κρίσε-
ων, του Σ. Κουρουζή
Πόσο «οικολογικά» είναι τα ψυγεία στην
Ελλάδα; της Γρεθρεάσε, Ελλ. Γρ.
Ο χορός των ...αποβλήτων καλά κρατεί, της Ε.Τ.
Ο μεγάλος πολιτικός της ασήμαντης οδού
Ονείρων, του Α. Λουλούδη

Μιχάλης Μοδινός: Οικολογία, Κοσμολογία,
Οικοκρατία
Ζακ Ντεκονόυ: Ασία: αύριο 2,5 δισ. άνθρω-
ποι στις πόλεις

Παναγ. Γ. Μεντζελόπουλος: Ανανεώσιμες πη-
γές: Η κρίσιμη καμπή;
Μάικλ Σκόλαντ: Χτίζοντας το ...μέλλον

Γιάννης Σακιώτης: Αριστερά και οικολογία σε
νέες ατραπούς

Παύλος Νεράντζης: Πολιτική Οικολογία: μια
τυχαία ψήφος

Ανέστης Τσιπρίδης: Συγγναθίδες: Οι δράκοι
του βυθού
Απ. Παραλίκας: Περουβιανό δάσος βροχής
Εύη Τσιπρίδου: Ανταρκτική: ένα «επίσημο»
καταφύγιο για τις φάλαινες

Μάρτιν Γουώκερ: Αλάσκα: οι ήχοι της οργής
Νταϊνβιντ Ορ: Σκέψεις για το Νερό και το Πε-
τρέλαιο
Θαν. Κ. Γεράνιος: Κάπνισμα και ραδιενέργεια

Γ. Παρασκευόπουλος: Ο αναπτυξιακός μύθος
και η υπέρβαση του εθνικισμού
Αντώνης Λιάκος: Εθνικισμός και διανοούμενοι

Κι ακόμα: Ευρωοικολογικά, Πλήθη και Κέρα-
μοι, Βιβλίο, Μουσ-οικο-λογίες, Περιφερειακά -
Διεθνή, Τοπικός Τύπος κ.ά.

τού με αντιμέτωπους 26.000 επαναστάτες.
Δόθηκαν 239 μάχες, από τις οποίες οι 150
στην περιοχή του Μοναστηρίου.

Η εξέγερση σε μια πρώτη φάση παρέσυ-
ρε και μερικούς Έλληνες, όπως τους ονο-
μαστούς αρχιαντάρτες Κώττα (παρά τις
αντιρρήσεις του Μητροπολίτη Καστοριάς
Γερμανού Καραβαγγέλη) και Βαγγέλη,
εθελοντή του πολέμου του 1897.

Πολλά μέλη της πολιτικής ηγεσίας της
Σόφιας διεφώνησαν με αυτή την εξέγερ-
ση. Δεν κατόρθωσαν όμως να εμποδίσουν
σημαντικό αριθμό επαγγελματιών αξιω-
ματικών να ενσωματωθούν στις ομάδες
των κομιτατζήδων ως καθοδηγητές τους.
Άλλωστε η μειοψηφία του ΒΜΡΟ επέβαλε
την ημερομηνία. Άξιο να αναφερθεί και
το εξής, εκ πρώτης όψεως, παράδοξο. Από
το εργοστάσιο του Μαλτσινιώτη στην
Αθήνα, επρομηθεύοντο οι κομιτατζήδες
τα όπλα τους!

Μια σειρά τρομοκρατικών πράξεων προ-
ανήγγειλε την επίσημη έναρξη της εξέγερ-
σης. Στις 17 Απριλίου 1903 έγινε ο εμπρη-
σμός του γαλλικού επιβατικού πλοίου
«Γουανταλκιβίρ» των *Messageries Mariti-
mes*, την ώρα που απέπλεε από τη Θεσσα-
λονίκη, χωρίς θύματα. Την ίδια ημέρα έγι-
νε απόπειρα ανατίναξης του σιδηροδρό-
μου που ερχόταν από την Κωνσταντινού-
πολη. Επίσης, χωρίς θύματα, γίνεται την
επομένη η καταστροφή του υποκαταστή-
ματος της Αυτοκρατορικής Οθωμανικής
Τράπεζας. Οι συνωμότες από το 1900 εί-
χαν ενοικιάσει απέναντι ένα κατάστημα,
δήθεν για μπακάλικο, και επί τρία χρόνια
έσκαβαν για να κατασκευάσουν υπόγεια
σποία προς την Τράπεζα.

Το ίδιο βράδυ της 18ης Απριλίου, μια άλ-
λη ομάδα κατόρθωσε να επιτύχει τη δια-
κοπή παροχής νερού και γκαζιού, βυθίζο-
ντας τη Θεσσαλονίκη στο σκοτάδι. Αυτή η
κατάσταση ευνοεί επίθεση κατά της Γερ-
μανικής Λέσχης. Σκοτώνονται δύο Γάλλοι
και δύο Γερμανοί. Μόνιμοι κάτοικοι της
πόλης πετούν στη Λέσχη από τα παράθυ-
ρα βόμβες (υπενθυμίζω ότι σ' έναν πληθυ-
σμό 140.000 κατοίκων, η Θεσσαλονίκη
αριθμούσε το πολύ 12.000 Βουλγάρους).
Επακολουθούν συμπλοκές στους δρόμους
με νεκρούς και τραυματίες. Ο Φεχμί πα-
σάς, βαλής της περιοχής, συγκράτησε τον
τουρκικό όχλο, που κατέβαινε από την
επάνω πόλη για αντίποινα κατά των Χρι-
στιανών. Σε ενίσχυση του Φεχμί έφθασαν
από τη Μικρά Ασία δύο τάγματα εφέ-
δρων, πλήρως εξοπλισμένα, συγχρόνως δε
κατέπλευσαν ιταλικά και αυστριακά πο-
λεμικά πλοία.

Πρώτο σοβαρό επεισόδιο στην ιστορία
του Ίλιν Ντεν ήταν η προβαλλομένη υπό
των Βουλγάρων ιστορικών «απελευθέρω-
ση» του Κρούσοβο. Βλαχόφωνη κυρίως -
αλλά φιλελληνικής κατεύθυνσης - η μι-
κρή αυτή πόλη των 15.000 κατοίκων, με
αρκετούς ευκατάστατους Έλληνες, με
ολίγους Βουλγάρους και καθόλου Τούρ-
κους, υπέστη άγρια εισβολή κομιτατζήδων
και επιστρατευμένων χωρικών. Έσφα-
ξαν, ελεηλάτησαν, επυρπόλησαν κτήρια
και εφορολόγησαν Έλληνες σε ύψος
1.500 χρυσών λιρών για τον «απελευθερω-
τικόν αγώνα». Έστησαν εκεί το Γενικό
τους Στρατηγείο και εθεώρησαν το Κρού-
σοβο ως προσωρινή πρωτεύουσά τους. Οι
ιστορικοί της μιλούν για την «πρώτη μακε-
δονική σοσιαλιστική δημοκρατία». Την
ένατη ημέρα, άνετα διαλύθηκε από τον
τουρκικό στρατό, ο οποίος όμως προέβη
επίσης σε σφαγές, λεηλασίες, καταστρο-
φές καταστημάτων και σπιτιών, κυρίως
Ελλήνων.

Το Μοναστήρι ήταν δύσκολο να γίνει
στόχος των κομιτατζήδων. Ήταν έδρα του
3ου τουρκικού σώματος στρατού, που υψό-
στατο καθημερινή πολεμική άσκηση. Οι
μόνες «ενοχλήσεις» που αντιμετώπισε η
ελληνική αυτή πόλη (και ο βλάχικος πλη-
θυσμός της ήταν «γκραικομάνος») ήταν το
κόψιμο των τηλεγραφικών συρμάτων, η
καταστροφή των γεφυρών που τη συνδε-
αν με την Αχρίδα, της σιδηροδρομικής
γραμμής προς Θεσσαλονίκη και η δολο-
φονία του Ρώσου προξένου Ρακόφσκυ.

Η εξέγερση του Ίλιν Ντεν ήταν από
στρατιωτική άποψη μια μεγάλη αποτυχία.
Ειδικότερο αποτέλεσμα: 200 χωριά κατα-
στράφηκαν, 12.000 σπίτια πυρπολήθηκαν,
4.700 άμαχοι σκοτώθηκαν, 70.000 έμειναν
άστεγοι. Όμως, διπλωματικώς επρόκειτο
περί μεγάλης επιτυχίας. Πολύ σωστά ο κ.
Βασίλης Γούναρης υποστηρίζει ότι «το
ίδιο το Ίλιν Ντεν και όλη η σχετική σύγ-
χρονη του φιλολογία πέτυχαν να διεθνο-
ποιήσουν στις αρχές του αιώνα τις σλαβι-
κές απόψεις για τη Μακεδονία, μια υπο-
θήκη που δεν έμεινε αναξιοποίητη».

Βιβλιογραφία

1. Γεγονότα του 1903 στη Μακεδονία μέσα
από την ευρωπαϊκή διπλωματική αλληλογρα-
φία (Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα, Θεσσα-
λονίκη 1993).
2. Γεωργίου Μόδη. Ο Μακεδονικός αγών και
η νεώτερη μακεδονική ιστορία (Εταιρεία Μα-
κεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1967).
3. Colonel Lamouche. *Quinze ans d'histoire
balcanique (1904-1918)*. Payot, Paris 1928.

ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

Όποιος λέει Αύγουστος, λέει και ζέστη. Και ισχυρούς ανέμους. Και... πυρκαγιές.

Οι πρωτοφανούς έκτασης φωτιές στις δυτικές ακτές των ΗΠΑ έχουν ασφαλώς επισκιάσει τις φετινές φωτιές στην Εύβοια, στη Σάμο ή στην Κρήτη. Όμως, ας μην ξεχνάμε: αποτεφρώνουν μεθοδικά ό,τι έχει απομείνει στην αποσαρκωμένη ελληνική χλωρίδα.

Στις σελίδες που ακολουθούν, το ANTI φιλοξενεί απόψεις δασολόγων και φίλων του δάσους για τις διαστάσεις του ζητήματος των πυρκαγιών στη χώρα μας. Ένα χρόνο μετά την καταστροφή στην Ικαρία, όπου για πρώτη φορά, από το 1974, ένας πύρινος κλοιός δημιούργησε έναν τόσο μεγάλο αριθμό θυμάτων, συζητάται το πόρισμα της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, το οποίο δεν διαπιστώνει καμία ολιγωρία εκ μέρους των Αρχών, αλλά

καταλογίζει ευθύνες στους κατοίκους!

Η πραγματικότητα είναι ότι η δασοπροστασία απέχει πολύ από το να είναι ικανοποιητική, κυρίως διότι το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασικών οικοσυστημάτων, καθώς και η σύνταξη δασικού κτηματολογίου εκκρεμούν.

Εκεί όμως όπου το κράτος απουσιάζει, δρουν -ευτυχώς- οι φίλοι του δάσους. Το ANTI συνάντησε εκπροσώπους ομάδων εθελοντικής δασοπροστασίας και παρουσιάζει τις δραστηριότητές τους, με την πεποίθηση ότι πρόκειται για δεσμό που συμβάλλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση της ευρύτερης κοινωνικής συνείδησης.

Γιατί, όπως γράφει και ο Μ. Μητσάκης, «θλιβερότερο θέαμα εμπρησμού δάσους όταν παρίστασθε εις αυτόν εκ του σύνεγγυς βεβαιωθήτε δεν υπάρχει».

ΠΥΡΙΝΟΣ ΧΙΤΩΝ

ΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ
ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗ

* Απόσπασμα από δημοσίευμα του Μ. Μητσάκη με τίτλο
«Οι εμπρησμοί των δασών», *Ελληνικόν Ημερολόγιον*, 1888

(...) **ΘΑΛΙΒΕΡΩΤΕΡΟΝ** και συγκινητικώ-
τερον θέαμα εμπρησμού δάσους όταν πα-
ρίστασθε εις αυτόν εκ του σύνεγγυς βεβαι-
ωθήτε δεν υπάρχει. Ενθυμούμαι μίαν τοι-
αύτην πυρκαϊάν μεγάλους δάσους εξ ελα-
τών επί του Ταϋγέτου. Θα κατελάμβανεν
αναμφιβόλως πλέον ή πεντάωρον περίμε-
τρον το ευρύ λήμιον των φλογών. Το πυρ,
αρχόμενον από μιας των υψηλότερων κο-
ρυφών εφ' ης ετίνασσε οργίλον την ερυ-
θράν χαίτην του, κατήρχετο βίαιον και
ακάθεκτον τας κλιτύας αυτής, εκυλινδείτο,
εκυμαίνεται, ωγκούτο αλλού μέχρι ουρα-
νού εν πάση τη ακμή και τη δυνάμει αυτού,
αλλού κατέπιπτεν εις θνήσκουσας λάβαν,
ανέλαμπε πάλιν μετ' ολίγον παρέκει φοβε-
ρώτερον, εσπινθήριζεν, εσύριζεν, εβόα,
και εβαραθρούτο τέλος εις τον μυχόν πα-
ρακειμένης χαράδρας, εις τα έγκατα της
οποίας ανέβραζε λυσσών. Ολόκληρος η
πλευρά του όρους, εφ' ης είχεν εκραγή,
εφαίνεται φωταγωγημένη, φανταστικώς
πορφυρά. Ενόμιζες ότι το γηραιόν βουνόν
είχε περιβληθή παλλομένην βασιλικήν
αλουργίδα, βαφείσαν εις το αίμα. Το στε-
ρέωμα κατηγαίζετο επάνω υπό της
ανταυγείας, ερυθρόν και αυτό, κατέρυ-
θρον, καθημαγμένον, ως δέκα ήλιοι να
επρόκειτο ν' ανέλθουν από του ορίζοντος
επ' αυτού ή να έδυνον οπίσω του. Επί της
κάτω πεδιάδος μακρά σινδόνη φωτός εξε-
τείνεται καλύπτουσα την εγειρομένην απο-
τόμως εκ του ύπνου της φύσιν, ηπλούτο,
συνεστέλλετο, διεστέλλετο, και εξικνουμέ-
νη μέχρι του ρείθρου του διαυλακούντος
την χώραν ποταμού ερρίπτετο εντός αυτού
αντανακλωμένη και μαρμαίρουσα ούτως,
ώστ' εκινείσο να υποθέσης ότι δευτέρα
πυρκαϊά ανέθρωςκεν από των υδάτων τού-
του. Και ανήρχοντο προς τον ουρανόν εξα-
νεμούμενα εις φλέγοντα σύννεφα τα καιό-
μενα φυλλώματα, και έτριζον και έκριζον
και εστενάζον οι πυρακτούμενοι κλάδοι,
και εδούπουν καταβαλλόμενοι υπό του
ακαταγωνίστου στοιχείου οι γηραίοι κορ-
μοί. Από της μιας μέχρι της άλλης άκρας
του εξοντουμένου δάσους αντήχει βαθεία
οιμωγή, υπόκωφος μυκηθμός, σπαρακτι-
κός γόος. Έλεγες ότι απέθνησκον ψυχαί.
Αδύνατον να μη επόνουν την στιγμήν εκεί-
νην οι τρυφεροί αυτοί κλωνίσκοι οίτινες
συνεστρέφοντο, εδιπλούντο, ελυγίζοντο
υπό την επαφήν του πυρός, ως να ηγωνίων,
και κατέπιπτον επί του εδάφους, ως να

τους εξήντλει η οδύνη. Αδύνατον να
ησθάνοντο τίποτε τα ρωμαλέα αυτά σπλ-
αχ, άτινα, αψηφήσαντα πάροδον αιώ-
αντιστάντα εις ορμάς καταιγίδων, δερ-
να αφ' ότου εγεννήθησαν υπό ανέμων
λαιλάπων, συνειθίσαντα να εγείρουν
ντοτε ακατάβλητον την κεφαλήν, εύρισ-
τοιούτον αναπόφευκτον και μοιραϊόν
λος. Ο ανηλεής εχθρός δεν εχρειάζεται
λύν καιρόν ούτε πολύν κόπον διά να
φανίση τα νεαρά δενδρύλλια ή τα φιλ-
τους κλάδους. Αλλά το έξοχον και το
λον λυπηρόν του θεάματος ήτο όταν
σέβαλλε τους γηραιούς κορμούς, ους
βάσθησαν οι ενιαυτοί. Αι φλόγες πε-
πτύσσοντο αυτούς κατά μικρόν ως διά
τους θωπεύσουν και να τους εναγκα-
σθούν εν στοργή· απαλαί και μειλίχοι ε-
τεινον εν αρχή τας οξείας γλώσσας των κα-
τά μήκος του δένδρου, αραιάς και λεπτάς
αλλά βαθμηδόν, εν διαστήματι στιγμής
προέβαινον, προέβαινον, εμμήκυνοντο ως
ερπετά εξελίσσοντα τας σπείρας αυτών
συνηνούντο, επύκνουν τας γλώσσας των
αντί των ησύχων και συνεσταλμένων θα-
πειών δι' ων ήρχίζον ετύλισσον άγρια αυ-
τό ως εν μανιώδει περισφίγξει ερωτική
ορμής, το εκάλυπτον παχείαι ως νευρώδεις
βραχίονες οίτινες εφαίνοντο θέλοντες να
το αποπνίξωσι, περιεδινούντο παταγούσα
ακατάσχετοι· και έλειχον αυτό πανταχο-
θεν, και έδακνον αυτό λαιμάργως, και εξή-
ροντο εις ύψος ουρανομήκεις, και κατεβί-
βρωσκον τα σπλάγχνα του, θρασεΐαι πλέον
και τραγικώς ανηλεείς εν τη βεβαιότητι της
υπεροχής των· αλλ' άμα, ως προς ειρωνεί-
αν, το εστόλιζον όσον ηδύναντο, και ενέ-
δυνον αυτό δι' αίγλης απαράμιλλου, και
επέθετον της κορυφής του φέγγον διάδη-
μα, και τω προσέδιδον ακτινοβολίαν θαμ-
βούσαν οίαν χαράς και θριάμβου· και μετ'
ολίγον δεν ήτο πλέον ή παμμεγέθης λα-
μπάς και έπαυε καν να παλαίη και εγκατα-
λείπετο εις την διάθεσίν των και ηναλίσκε-
το προφανώς, βορά του αδηφάγου επιδρο-
μέως. Και όταν και η τελευταία αυτού
απεξηραίνετο, και όταν ο χυμός απορρο-
φηθείς δεν εξωογόνει τα διαβρωθέντα
στήθη του, και όταν δεν απέμενεν εξ αυτού
ή άμορφος κατακόκκινος όγκος, Ηρακλής
μάτην αγωνισθείς ν' απαλλαγή του περι-
βάλλοντος αυτόν πυρίνου χιτώνος, κατέπι-
πτε βαρύ και αι περίξ ηχοί αντελάουν επί
ώραν της πτώσεώς του το δούπημα

ΙΚΑΡΙΑ: Ένα χρόνο μετά

Αυτές τις μέρες η Ικαρία έχει την επέτειο της μεγαλύτερης καταστροφής από πυρκαγιά που έζησε το ακριτικό αυτό νησί. Ένα χρόνο μετά, μνημονεύοντας τα ονόματα των νεκρών της, η Ικαρία καλείται όχι μόνο να αντιμετωπίσει τις συγκεκριμένες καταστροφές, αλλά και να προετοιμασθεί ώστε να αποφύγει να ξαναζήσει τον ίδιο εφιάλτη.

της Δήμητρας Βασιλάρου

Τις 30 Ιουλίου του περασμένου χρόνου εκδηλώθηκε στην Ικαρία μια μεγάλη πυρκαγιά που διήρκεσε ολόκληρες μέρες. Η φωτιά κινήθηκε κατοικημένες περιοχές (στον Άγιο Ιωάννη, πρωτεύουσα του νησιού, καθώς και 14 οικισμούς που εκτείνονται από την ακτή μέχρι και σε υψόμετρο 810 μέτρων), αφήνοντας πίσω της στρέμματα καμμένης γης και σημαντικές ζημιές, κυρίως σε καμένα ελαιόδεντρα (28.000 δέντρα), κυψέλες και οικηματα. Ο τραγικός απολογισμός περιλαμβάνει τον θάνατο 12 ανθρώπων.

Από τη φωτιά, σε μια ιδιαίτερα φορτισμένη ατμόσφαιρα από το χαμό των συνανθρώπων τους, πολλοί Ικαριώτες έκαμψαν λόγο για καθυστερημένη αποστολή βοήθειας από τη Σάμο καθώς και για λάθη και παραλείψεις κατά τη διάρκεια της πυρασφαλείας.

Ένα χρόνο μετά, και ενώ στην Ικαρία διοργανώνονται συζητήσεις για την αποκατάσταση των ζημιών και την πρόληψη παρόμοιων καταστροφών, η αρχή Σάμου δημοσιοποιεί το πόρισμα της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης. Το έγγραφο αναφέρει ότι δεν διαπιστώθηκε αμέλεια στην αποστολή βοήθειας για αποκατάσταση. Αντίθετα, «διαπιστώνει» ότι κάτοικοι της Ικαρίας δεν έκαναν το δικό τους, με αποτέλεσμα η φωτιά να

πάρει τις διαστάσεις που πήρε.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Η φωτιά του περσινού Ιουλίου εκδηλώθηκε στις τρεις το μεσημέρι. Αποστολή από το Δασαρχείο Σάμου και στρατός αποβιβάστηκαν στο νησί στις εννέα και μισή το βράδυ. Η φωτιά σ' αυτό το διάστημα είχε ήδη ολοκληρώσει το καταστροφικό της έργο. Ουσιαστικά, αυτή η αποστολή βοήθησε στον έλεγχο των αναζωπυρώσεων τη δεύτερη μέρα της πυρκαγιάς (31η Ιουλίου). Πυροσβεστικά αεροπλάνα δεν στάλθηκαν στην περιοχή λόγω της ύπαρξης οικισμών στην πληγείσα περιοχή και της ισχυρής έντασης των ανέμων. Πολλοί κάτοικοι πάντως δηλώνουν ότι τις πρώτες ώρες της εκδήλωσης της φωτιάς οι άνεμοι δεν ήταν ιδιαίτερα ισχυροί. Έτσι, στην πράξη, η φωτιά σβήστηκε από το δασονομείο και τους κατοίκους, που από τις πρώτες κρίσιμες ώρες προσπάθησαν να τη θέσουν υπό έλεγχο. Ένα μικρό πυροσβεστικό όχημα και τα βυτία των κατοίκων ήταν τα μόνα εφόδια.

Οι Ικαριώτες καλούνται λοιπόν σήμερα να πιστέψουν πως είναι λογικό, σε κατάσταση ανάγκης τους, να «σπεύσουν» ειδικές δυνάμεις από τη γειτονική Σάμο μετά από... οκτώ ώρες. Και αν αυτό γίνει πιστευτό, έστω για λίγο, δεν προκύπτει εύλογα θέμα επάρκειας των εφοδίων που είχε στη διάθεσή του το Δασονομείο της Ικα-

ρίας για να πολεμήσει μισή μέρα με την πυρκαγιά;

Όσον αφορά το καθήκον των κατοίκων να αντιμετωπίσουν μόνοι τους τη φωτιά, όπως αναφέρεται στο πόρισμα, η νομαρχία θα πρέπει να θυμάται ότι οι Ικαριώτες επιτέλεσαν το καθήκον τους μέχρι του σημείου της αυτοθυσίας, αφού κάποιοι νέοι εκγλωβίστηκαν στη φωτιά στην προσπάθειά τους να σώσουν ηλικιωμένους συμπολίτες τους. Υπεράνθρωπες προσπάθειες των κατοίκων σώσαν τον τόπο από ακόμα μεγαλύτερη καταστροφή. Με αγώνα η φωτιά κρατήθηκε μακριά από οικισμούς και από καύσιμες ύλες, η ανάφλεξη των οποίων θα προκαλούσε ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

Αναφέρεται συχνά εδώ στην Ικαρία η περίπτωση των Ραχών, ενός ορεινού καταπράσινου χωριού στα βόρεια του νησιού. Εκεί πράγματι το σύστημα της δασοπροστασίας από τους κατοίκους λειτουργεί αποτελεσματικά. Για παράδειγμα, σ' ένα καλοκαίρι τουλάχιστον τέσσερις φορές έσωσαν οι ίδιοι το δάσος τους από φωτιά. Μόνο που αυτό δεν είναι καθήκον αλλά επιλογή. Έχοντας καταλάβει τη μεγάλη πιθανότητα να αρχίσει μια φωτιά σε μέρη όπως τα δικά τους, και έχοντας συνειδητοποιήσει στον ορεινό τόπο τους, ίσως καλύτερα απ' όλους μας, ότι δεν πρέπει να στηρίζονται σε κρατική βοήθεια σε περίπτωση

πυρκαγιάς, επέλεξαν να οργανώσουν μόνοι τους τη δασοπροστασία.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Μετά την πυρκαγιά, ο πιο άμεσος κίνδυνος για το νησί ήταν οι τυχόν πλημμύρες με τις πρώτες βροχές. Αυτό όχι μόνο λόγω της έλλειψης βλάστησης, αλλά και λόγω των έντονων χειμαρρικών φαινομένων στην πληγείσα περιοχή. Έτσι, οι μελέτες που συντάχθηκαν επικέντρωσαν την προσοχή τους στον κίνδυνο από την επιφανειακή απορροή — από το νερό δηλαδή που κυλάει πάνω στο έδαφος — και στον κίνδυνο κατολισθήσεων, αφού η Ικαρία είναι τόπος με έντονο χαρακτήρα τέτοιων μετακινήσεων.

Τρεις μήνες μετά την πυρκαγιά, το Τεχνικό Επιμελητήριο συντάσσει έκθεση με τίτλο «Τεχνικά και Οικολογικά Προβλήματα Περιοχής Αγ. Κηρύκου Ικαρίας» (Οκτώβριος 1993). Στην έκθεση αναφέρεται ότι είναι προφανές πως μετά την πυρκαγιά η επιφανειακή απορροή θα επηρεασθεί σημαντικά. Το γεγονός αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στους κατάντη οικισμούς. Η έκθεση ασχολείται με τρία ρέματα (Ρέμα Κουτουμά, Ρέμα Παναγίας, Ρέμα Χριστός) και με φαινόμενα κατολίσθησης. Καταλήγει σε συνοπτική παρουσίαση μέτρων προστασίας από τα οποία τα άμεσα είναι η αναδάσωση της περιοχής και η κατασκευή μικρών φραγμάτων. Τα μακρόπνοα αναφέρονται σε μελέτη αρχικής σύνθεσης της χλωρίδας της περιοχής (συνεργασία του τμήματος Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου με τον Δήμο του Αγίου Κηρύκου) και σε διευθετήσεις ρεμάτων. Τον Σεπτέμβριο του '93 επισκέφθηκε την Ικαρία αποστολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Τον Νοέμβριο παραδίδουν στον Δήμο έκθεση για τις επιπτώσεις από την απογύμνωση του εδάφους ύστερα από την πυρκαγιά. Παρουσιάζονται στοιχεία και χάρτες των καμένων εκτάσεων και χωρίζονται σε ζώνες ανάλογα με την παρουσία χαλαρού ή ευδιαβρωτικού υλικού. Μεταξύ άλλων διαπιστώνεται έλλειψη υποδομής και απουσία στοιχειώδους εγκατάστασης μετεωρολογικών και βροχομετρικών μετρήσεων, που είναι απαραίτητη για το σχεδιασμό αντιπλημμυρικών έργων. Η έκθεση καταλήγει με προτάσεις για φυτοκάλυψη, καθαρισμό χειμάρρων, κατασκευή φραγμών και φραγμάτων, συναγερμό των κατοίκων για μεγαλύτερες πλημμύρες, εγκατάσταση μετεωρολογικού σταθμού.

Στις αρχές Σεπτεμβρίου, με έγγραφό του, το υπουργείο Γεωργίας κηρύσσει αναδα-

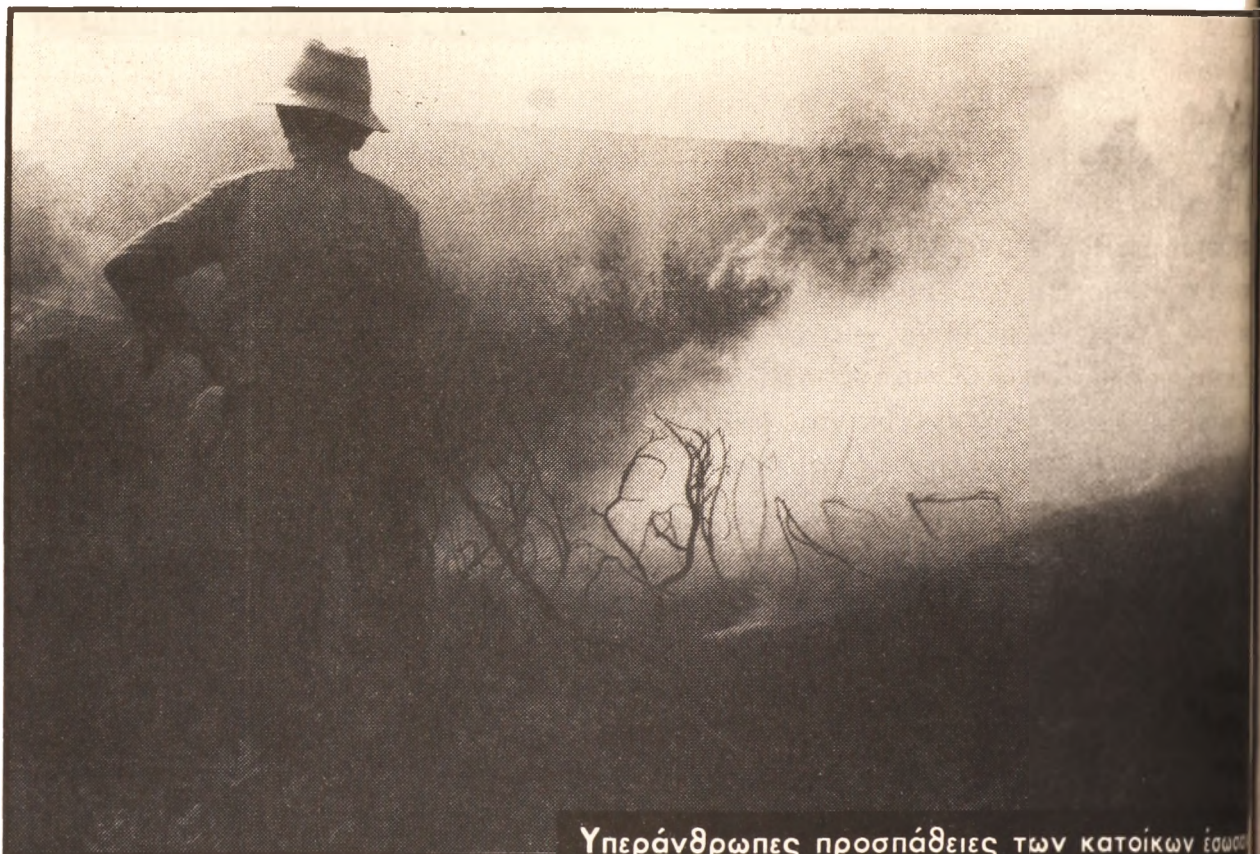
σωτέα την καμένη έκταση, απαγορεύει τη βόσκηση — αλλά όχι τη θήρα, γιατί δεν κρίνεται σκόπιμο. Δηλώνεται επίσης η υλοτόμηση ξυλώδους όγκου και η τοποθέτηση τους κατά τις ισοΰψεις για αντιδιαβρωτική προστασία. Και εδώ γίνεται λόγος για την ανάγκη φραγμάτων.

ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Ο Μάρτιος του '94 κηρύσσεται στην Ικαρία μήνας αναδασώσεων. Τις οργανώνει ο δήμος και ομάδες εθελοντών. Η πρώτη ομάδα που φτάνει στο νησί είναι εκατό φοιτητές του Πολυτεχνείου που τους συνοδεύει η καθηγήτρια κ. Μαρία Γιαουτζή. Ακολουθεί αναδάσωση από τον σύλλογο Νέων της Ικαρίας μαζί με την ομάδα «Κάτοικοι της Ικαρίας». Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι η παραπάνω ομάδα έχει κυκλοφορήσει τη γνωστή αφίσα για την αναδάσωση της Ικαρίας, από την πώληση της οποίας έχουν συγκεντρωθεί περίπου 3,5 εκατ. που θα διατεθούν αποκλειστικά για

τερες συνθήκες — λόγω των απρόβλεπτων βροχοπτώσεων που ακολούθησαν και λόγω της φροντίδας των δενδρυλλίων από τους κατοίκους.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που αφορά τη βλάστηση στο νησί μετά τη φωτιά, είναι η φυσική αναγέννηση. Οι ειδικοί που επισκέφθηκαν την Ικαρία έχουν επισημάνει ότι η φυσική αναγέννηση είναι παρούσα σε όλη την καμένη έκταση και ότι αναπτύσσεται ταχέως. Το μεγαλύτερο πρόβλημα όπως μας λέει ο δασονόμος του νησιού, είναι η καταστροφή της από τα ζώα που βόσκουν ελεύθερα στην καμένη περιοχή παρά την απαγόρευση. Η καταστροφή της πλούσιας αναγέννησης από την ανεξέλεγκτη βόσκηση είναι εγκληματική για τον τόπο. Υπάρχει ήδη το ζωντανό παράδειγμα της περιοχής Φάρου, στο ανατολικό τμήμα του νησιού, που είχε καεί το 1974 και από την ελεύθερη βόσκηση ζώων στοπος έχει απογυμνωθεί σήμερα τελείως. Υπό τις παρούσες συνθήκες, η εφαρμογή της απαγόρευσης βόσκησης στην καμένη

Υπεράνθρωπες προσπάθειες των κατοίκων έσωσαν τον τόπο από ακόμα μεγαλύτερη καταστροφή.

την αναδάσωση του νησιού. Συνολικά τον Μάρτη φυτεύθηκαν 22.000 δενδρύλλια.

Στις αναδασώσεις αυτές δεν λαμβάνει μέρος το Δασονομείο Ικαρίας θεωρώντας ότι η εποχή είναι ακατάλληλη, όπως επίσης ότι πρέπει η αναδάσωση να γίνει μετά από σχεδιασμό παίρνοντας υπόψη και τη φυσική αναγέννηση. Καταλληλότερη εποχή για αναδάσωση θεωρεί τον Οκτώβριο, δεδομένου του κλίματος και των ειδών του νησιού. Παρόλα αυτά δηλώνει ότι οι αναδασώσεις μπορούν να θεωρηθούν επιτυχείς σε ποσοστό έως και 70% — ποσοστό ιδιαίτερα υψηλό ακόμα και κάτω από τις ευνοϊκό-

περιοχή πρέπει να είναι μια από τις κύριες ασχολίες των αρχών.

Στο έγγραφο του υπουργείου Γεωργίας αναφέρεται επίσης η ανάγκη υλοτόμησης του καμένου ξυλώδους όγκου. Οι πρώτες αναδασώσεις έγιναν κυρίως σε δημόσια έκταση που είχε καθαριστεί. Σήμερα, ένα χρόνο μετά, ένας μεγάλος αριθμός καμένων δένδρων δεν έχει κοπεί. Τα περισσότερα απ' αυτά βρίσκονται σε ιδιωτική γη. Η μεγαλύτερη καμένη έκταση δάσους τοπικής πεύκης βρίσκεται σε εγκαταλελειμμένη ξενοδοχειακή μονάδα που τώρα είναι ιδιοκτησία της ΕΤΒΑ. Ο ξυλώδης

θα έπρεπε να είχε ήδη κοπεί και να μοποιηθεί για την αναδιαβρωτική τασία του εδάφους.

ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

πυρκαγιά της 30ής Ιουλίου έκανε φανε- ρες ελλείψεις που υπήρχαν στο Δασο- νο και στην υποδομή του νησιού. Στα Απριλίου ο Δήμος Αγίου Κηρύκου ει έγγραφο στη Νομαρχία Σάμου με «υλικά δασοπροσέβσεσης». Επειδή η α είναι περιοχή υψηλού κινδύνου, άται ότι πρέπει να γίνουν τα ακόλου- γα υποδομής:

ιόμοι δασοπροστασίας (ύστερα από η δασολόγου).

ρομήθεια ψεκαστικών μηχανημάτων ; οικισμούς (έχουν διατεθεί μόνο

ποθέτηση Η/Ζ (ηλεκτρικού ζεύγους) δεξαμενές (Γλαρέδους, Παναγιάς και τάνας) και στις γεωτρήσεις (Θερμών Ξέ).

ατασκευή δεξαμενών (Ξυλοσύρτη, φύγι, Λαρδά, Οξέ) χωρητικότητας νερού η καθεμιά για ανεφοδιασμό.

ιομήθεια οργάνων ασύρματης επικοι- ρς.

ρομήθεια ειδικών στολών και αντια- ιογόνων μασκών, για εκείνους που θα ει να επέμβουν προκειμένου να σώ- ανθρώπους.

τοκίνητο 4Χ4 ενός τόνου εξοπλισμέ- δεξαμενή νερού και αντλία, για περι- ρς και άμεση επέμβαση σε περίπτωση αγιάς.

ος, αναφέρεται σε σεμινάρια των πο- γ για την αντιμετώπιση των πυρκα- χωρίς να κινδυνεύει η σωματική τους αιότητα, και για τον τρόπο που θα βαίνουν οι εθελοντές δασοπροσβέ-

μερα ένα χρόνο μετά την καταστροφι- πυρκαγιά, στο Δασονομείο έχουν γίνει ριες αλλαγές. Δύο επιπλέον πυροσβε- ί οχήματα βρίσκονται στην υπηρεσία Το ένα βρίσκεται μόνιμα στις Ράχες, βόρειο μέρος του νησιού, όπου υπάρ- άσος τραχείας πεύκης. Εκεί έχει ιδρυ- ασοφυλάκειο όπου έχει προσληφθεί μος δασοφύλακας. Έτσι, στη δασο- πασία των Ραχών, που μέχρι τώρα κόταν αποκλειστικά στα χέρια των ιικών, συμμετέχει και η δασική υπηρε- Το μόνιμο προσωπικό του Δασονομεί- χει αυξηθεί το ίδιο και οι εποχιακοί ληλοι. Ο θεσμός βέβαια των εποχια- υπαλλήλων, για μια ακόμα φορά, θεω- ι από τους υπευθύνους αναποτελε-

Το μόνο που καταφέρνουν πορίσματα όπως της Νο- μαρχίας Σάμου είναι να υπενθυμίζουν στον λαό της Ικαρίας την πραγματικότη- τα μιας εγκατάλειψης που ζουν καθημερινά σε αυτό τον τόπο.

σματικός. Μόνο μια σημαντική αύξηση του μόνιμου προσωπικού του Δασονομείου θα μπορούσε να αποτρέψει καταστροφές όπως η περσινή. Η κατάρτιση και η εκπαί- δευση των υπαλλήλων θα ήταν καλύτερες, και το Δασονομείο θα μπορούσε να τους απασχολήσει και για άλλους σκοπούς σχε- τικούς με το περιβάλλον, κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

Εκτός από την αύξηση του προσωπικού και του εξοπλισμού, το Δασονομείο ασχο- λείται με τη διάνοιξη δασικών δρόμων που πιστεύεται ότι θα κάνουν πιο εύκολη την προσπέλαση σε ορεινές περιοχές. Ήδη, έχουν διανοιχθεί δύο δρόμοι στη βόρεια περιοχή του νησιού (Αρέθουσα, Δάφνη) και έχει δημοπρατηθεί η κατασκευή δρό- μου 3χλμ από τον Αγ. Κήρυκο στο Πουλά- το, την περιοχή όπου πέρσι εγκλωβίστηκαν και πέθαναν στη φωτιά άνθρωποι. Ακόμα έχουν κατασκευασθεί δύο μικρά φράγμα- τα στην Παναγιά και στον Ξυλοσύρτη.

Επίσης, στο πλαίσιο των έργων βελτίωσης βοσκοτόπων, έχει σχεδιασθεί και δημο- πρατηθεί η κατασκευή τριών λιμνοδεξαμε- νών: 3.000m² στο Καταφύγι, 5.000m² στην Οξέ και 2.000m² στο Φανάρι. Η κατα- σκευή τους θα βοηθήσει πολύ στην αποθή- κευση νερού που μπορεί να χρησιμοποιη- θεί σε περίπτωση πυρκαγιάς, ιδιαίτερα αφού οι δύο πρώτες λιμνοδεξαμενές θα κατασκευασθούν σε περιοχές υψηλού για πυρκαγιά κινδύνου. Επίσης, έχουν κατα- σκευασθεί τρεις δεξαμενές στα διοικητικά όρια του Αγίου Κηρύκου.

Ένα τελευταίο σημείο για την υδροδότη- ση είναι ότι κατά τη διάρκεια των πυρκα- γιών, η ΔΕΗ όπως ήταν αναμενόμενο, διέ- κοψε το ρεύμα. Αποτέλεσμα ήταν να μειω- θεί στο ελάχιστο η τροφοδότηση νερού από τις γεωτρήσεις. Η τοποθέτηση ζεύ-

γους που θα κινεί τις αντλίες της γεώτρη- σης σε περίπτωση διακοπής ρεύματος εί- ναι άμεσα αναγκαία, όπως τονίστηκε και από τον δήμαρχο του Αγίου Κηρύκου.

Η ΙΚΑΡΙΑ ένα χρόνο μετά, προσπαθεί να συνέλθει από την περσινή τραγωδία. Η φύ- ση είναι ίσως η μόνη που απλόχερα βοήθη- σε το νησί το χειμώνα που πέρασε. Οι βρο- χές ήταν τέτοιας έντασης που το γυμνό έδαφος μπόρεσε να τις απορροφήσει. Έτσι, ο τόπος άρχισε πάλι να πρασινίζει πλημμύρες, που θα βούλιαζαν κυριολεκτι- κά τον Άγιο Κήρυκο, ευτυχώς δεν υπήρ- ξαν. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να επαναπαυτούμε. Δεν ξέρουμε ο επόμενος χειμώνας τι μας επιφυλάσσει. Αν ξέσπαγε μια νέα πυρκαγιά, τα αποτελέσματα θα ήταν εξίσου καταστροφικά. Είναι λοιπόν αναγκαία η υλοποίηση των μελετών και η επίσπευση των έργων που έχουν ξεκινή- σει. Η αποθήκευση νερού, το σημαντικότε- ρο έργο για την κατάσβεση, πρέπει να συ- νεχιστεί: να ολοκληρωθούν το συντομότε- ρο οι λιμνοδεξαμενές, να χτιστούν κι άλλες δεξαμενές νερού, οι γεωτρήσεις να μπο- ρούν να δίνουν νερό όταν κοπεί το ρεύμα. Η βλάστηση που ξαναγεννιέται πρέπει πάση θυσία να προστατευθεί. Το Δασονο- μείο χρειάζεται κι άλλα καταρτισμένα άτομα, ενώ οι πολίτες να ενημερωθούν για απλές κινήσεις που πρέπει να κάνουν σε περίπτωση φωτιάς.

Τα αίτια της πυρκαγιάς του περασμένου Ιουλίου στην Ικαρία παραμένουν άγνω- στα. Μερικοί συμμερίζονται την άποψη ότι πρόκειται για εμπρησμό· επικαλούνται την ευαίσθητη γεωγραφικά θέση της Ικαρίας, και συνδέουν τη φωτιά με τα πρόσφατα γε- γονότα της Ρόδου. Ανεξάρτητα όμως από τα αίτια της περσινής τραγωδίας, οι Αρχές και οι κάτοικοι τόπων σαν την Ικαρία, με ιδιαίτερη ένταση ανέμων, υψηλές θερμο- κρασίες, δασωμένες εκτάσεις, βοσκοτό- πους και εγκαταλελειμμένα χωράφια, μπορεί ανά πάσα στιγμή να βρεθούν αντι- μέτωποι με τη φωτιά.

Ένα χρόνο μετά, μνημονεύοντας τα ονό- ματα των νεκρών της, η Ικαρία καλείται όχι μόνο να αντιμετωπίσει τις συγκεκριμέ- νες καταστροφές, αλλά και να προετοιμα- στεί ώστε να αποφύγει να ξαναζήσει τον ίδιο εφιάλτη. Το μόνο που καταφέρνουν πορίσματα όπως της Νομαρχίας Σάμου εί- ναι να υπενθυμίζουν στον λαό της Ικαρίας την πραγματικότητα μιας εγκατάλειψης που ζουν καθημερινά σε αυτό τον τόπο, όπως και σε τόσες άλλες ακριτικές περιο- χές αυτής της χώρας. ■

ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ δασικό κτηματολόγιο

του Αντώνη Π. Ραλλάτου

Γύρω από το βασικότερο φυσικό διαθέσιμο της χώρας, τα δασικά οικοσυστήματα, διαιωνίζονται προβλήματα που «καίνε». Το ιδιοκτησιακό τους καθεστώς παραμένει ανεπίλυτο. Δασικό κτηματολόγιο ουσιαστικά δεν υφίσταται, παρόλο που οι απόπειρες σύνταξής του ξεκίνησαν με τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους. Είναι, λοιπόν, τυχαίο που το 50-60% του συνόλου των δασικών πυρκαγιών οφείλονται σε εμπρησμούς;

Η κατανομή των δασών σήμερα, με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία – τα οποία δεν είναι ούτε απολύτως ακριβή ούτε σταθερά αφού από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους συνεχείς διεκδικήσεις τα μεταβάλλουν – είναι η ακόλουθη: δημόσια 61% - ιδιωτικά 18% - κοινοτικά 12% - μοναστηριακά 3% - συνεταιριστικά 6%. (Δεν περιλαμβάνονται κατηγορίες όπως διακατεχόμενα κ.ά., λόγω έλλειψης αξιόπιστων στοιχείων).

Η σαφής υπεροχή της δημόσιας ιδιοκτησίας στην κατανομή των δασικών εκτάσεων οφείλεται σε ιστορικούς και κοινωνικούς λόγους. Θα έπρεπε δε να αποτελεί μεγάλο πλεονέκτημα για τη χώρα, αφού εί-

ναι γενικά παραδεκτό ότι το κράτος ως δασοκτήμονας μπορεί να εκπληρώσει καλύτερα τους κοινωνικούς σκοπούς του που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα.

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ

Όμως σήμερα οι εκκρεμότητες του ιδιοκτησιακού καθεστώτος δημιουργούν πλήθος διεκδικήσεων, με συνέπεια τη διαιώνιση σοβαρών προβλημάτων στην προστασία και διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων (Δ. Οικ.) και, γενικότερα, των χρήσεων γης.

Τα προβλήματα της ιδιοκτησίας στα Δ. Οικ., ξεκινούν από τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους, αφού το ίδιο το κράτος

παραχωρούσε ή εκποιούσε Δ. Οικ. για επενδυτικούς κυρίως λόγους, χωρίς όμως να προσδιορίζει συγκεκριμένα ποιες εκτάσεις αναγνωρίζει, ποιες παραχωρούσε και χωρίς να εξασφαλίζει τις υπόλοιπες δασικές εκτάσεις. Η πρακτική αυτή οδήγησε στον πολυτεμαχισμό της δασικής γης και στην ασάφεια των ιδιοκτησιακών όρων, η οποία διευκολύνει την επέκταση της ιδιωτικής δασικής γης σε βάρος της δημόσιας. Σε περιοχές λ.χ. που επηρεάζονται από τις κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις (περιοριστικά δάση, παραλιακά, τουριστικές περιοχές), ο στόχος των ιδιοκτητών είναι η αλλαγή χρήσης των Δ. Οικ. Σε αυτές τις εκτάσεις, τα οικονομικά μεγέθη αλλά και η

λοκή των συμφερόντων είναι τεράν διαστάσεων. Στις περισσότερες πε-
ύσεις, πρόθεση των ιδιοκτητών δεν εί-
| διατήρηση ή η βελτίωση της προστα-
των Δ. Οικ. Η ατομική ιδιοκτησία στη
κή γη παίρνει, για τον ιδιοκτήτη, το
ματικό της περιεχόμενο μόνο όταν
ανισθεί το δάσος.

α αναχρονιστικό, αντιφατικό, ασαφές
άτολμο νομικό και θεσμικό πλαίσιο
ρατεί έως σήμερα, το οποίο επιτρέπει
εταβολή των Δ. Οικ. σε γεωργικές και
συνέχεια σε εκτάσεις για άλλες χρή-
που είναι και ο πλέον πρόσφορος
ος για την αλλαγή του ιδιοκτησιακού
ξωτός.

ΔΑΣΙΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

η συγκρότηση του νεοελληνικού κρά-
άρχισαν οι απόπειρες θεσμοθέτησης
ατολογίου, το οποίο, ας σημειωθεί,
είναι απλώς η χαρτογράφηση κάποιων
κτησιών, αλλά η καταγραφή του βασι-
ρου φυσικού διαθέσιμου της χώρας
των δασικών οικοσυστημάτων. Οι
πειρες αυτές δεν τελεσφόρησαν. Αι-
Τα οργανωμένα συμφέροντα που είτε
ροσκοπούν είτε επωφελούνται έμμεσα
την ανυπαρξία κτηματολογίου.

τόσο αρκετοί νόμοι σχετικά με τα Δ.
έχουν προηγηθεί, για να φτάσουμε
σημερινή κατάσταση με το Ν. 248/76, ο
ος προβλέπει την καταγραφή σε χάρ-
ων δασών και των δασικών εκτάσεων,
ιάκριση των ιδιοκτησιών και την προ-
ία των δημοσίων δασικών εκτάσεων.
ν πράξη, δεν υπήρξε έως σήμερα ορι-
οποίηση κανενός χάρτη, διότι ελλεί-
του νόμου και επιλογές του νομοθέτη
τρος την οικονομική αξιολόγηση και
στηριοποίηση της καταγεγραμμένης
κτησίας, αλλά και η ευχέρεια του οποι-
τοτε ιδιώτη — ανεξάρτητα από τα στοι-
που διαθέτει — να προβάλλει αξιώσεις
ενστάσεις, οδήγησαν σε υποβολή χι-
ων ενστάσεων. Όσον αφορά τον Ν.
79, περιέπλεξε ακόμη περισσότερο το
μα του δασικού κτηματολογίου.

μερα έχουν δημιουργηθεί δύο ουσια-
ά προβλήματα στην προστασία των Δ.
από την ερμηνεία του Συντάγματος
'75 (άρθρο 117), όπως μεταφέρθηκε
Ν. 998/79. Το πρώτο αφορά το χαρα-
α των εκτάσεων. Το Σύνταγμα προ-
τει ότι δάση και δασικές εκτάσεις που
ιστράφηκαν από πυρκαγιά, δεν απο-
λουν τον δασικό χαρακτήρα που είχαν,
ύσσονται αναδασωτέα υποχρεωτικά
απαγορεύεται η μεταβολή του προορι-
ύ τους. Όμως ο Ν. 998/79 (άρθρο 3),

λόγω της τεράστιας σύγχυσης και άλλων
λόγων, δίνει τη δυνατότητα σε επιτροπές
να αποχαρακτηρίζουν σημαντικές δασικές
εκτάσεις παρότι προστατεύονται από το
ίδιο το Σύνταγμα.

Το δεύτερο αφορά την κήρυξη των κατα-
στραμμένων και αποψιλωμένων δασικών
περιοχών ως αναδασωτέων. Αν και υπάρ-
χει η δυνατότητα να εντοπισθούν οι εκτά-
σεις που πρέπει να κηρυχθούν αναδασω-
τέες, στην πράξη η συνταγματική επιταγή
παραμένει συνήθως ανεκτέλεστη, γιατί ο
Ν. 998/79 (άρθρο 38) λέει ότι για κατα-
στροφές που έχουν γίνει πριν από το
ισχύον Σύνταγμα και για χρήσεις που σή-
μερα δεν κάνουν εφικτή την αναδάσωση,
δεν απορρέει υποχρέωση κήρυξης των
εκτάσεων ως αναδασωτέων. Η ρύθμιση
αυτή σε συνδυασμό με το Ν. 248/76 του δα-
σικού κτηματολογίου καθιστά στην πράξη
αδύνατη την προστασία των Δ. Οικ.

ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

Από τη συνοπτική αυτή περιγραφή της κα-
τάστασης διαφαίνονται τόσο οι ευθύνες
της πολιτείας όσο και το «έδαφος» πάνω
στο οποίο πατούν κάθε λογής συμφέροντα
με στόχο την κερδοσκοπία στο φυσικό πε-
ριβάλλον και ιδιαίτερα στα Δ. Οικ. Είναι
λοιπόν τυχαίο ότι από τα στατιστικά στοι-
χεία προκύπτει πως το 50-60% του συνό-
λου των πυρκαγιών οφείλονται σε εμπρη-
σμούς, οι οποίοι επιφέρουν πολύ κατα-
στροφικά αποτελέσματα και αντιπροσω-
πεύουν το 60-70% του συνόλου των καμέ-
νων εκτάσεων κάθε χρόνο;

Αφού η μη ύπαρξη δασικού κτηματολογί-
ου, το ιδιοκτησιακό χάος και άλλες μέθο-
δοι επιτρέπουν την αξιοποίηση των δασι-
κών πυρκαγιών ως εργαλείο για αλλαγή
χρήσης των Δ. Οικ. κι αφού η πολιτεία δεν
παίρνει ουσιαστικά κανένα μέτρο, πώς
λοιπόν να μην αναδεικνύεται η βίλα στο
πιο «ταχυαυξές είδος» στα δασικά οικοσυ-
στήματα της Αττικής, των νησιών, των πα-
ραθαλασσιών περιοχών;

Υπό το πνεύμα αυτό, η αντιμετώπιση των
πυρκαγιών αποκλειστικά και μόνο με συ-
στήματα κατάσβεσης δεν αποτελεί λύση.
Είναι αναγκαίο να δοθεί προτεραιότητα
στην εξάλειψη των προϋποθέσεων εκεί-
νων που ανεβάζουν σε τέτοια ύψη το ποσο-
στό των εμπρησμών, να τεθεί δηλαδή
φραγμός στη δυνατότητα αποψίλωσης και
οικειοποίησης της δημόσιας δασικής γης ή
στη σταδιακή μεταβολή του χαρακτήρα
της. Στην κατεύθυνση αυτή, επείγει η σύ-
νταξη δασικού κτηματολογίου, έτσι ώστε
να επιλυθεί οριστικά το πρόβλημα του
ιδιοκτησιακού καθεστώτος των Δ. Οικ. ■

ΠΟΛΥΜΕΤΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ · ΓΙΩΡΓΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ · ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ ·
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**

Επτά κείμενα για το Νίκο Καββαδία.

Συναγωγή άρθρων για τον ποιητή Νίκο
Καββαδία.

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ

Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη.

Συστηματική καταγραφή των αρχαιοελλη-
νικών πηγών του Οδυσσέα Ελύτη.

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

«ΑΡΙΑΔΗΝ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σε-
φέρη.

Προσπάθεια αποκρυπτογράφησης της ε-
ρωτικής ποιητικής του Γ. Σεφέρη, μέσα α-
πό την προσέγγιση του ποιήματος «Α-
ριάδνη».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ» ΤΟΥ
Α. ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ.

Ανάγνωση φιλολογική και κριτική του ποι-
ήματος και διερεύνηση των μορφών αφή-
γησης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευμα-
τική ζωή.

Συναγωγή κειμένων για το Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ

Ο γλωσσικός αφελληνισμός.

Πέραν του μισοξενισμού και της υπότε-
λειας.

Εξέταση του θέματος της συστηματικής
χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες παραμέ-
νουν έξω από τη μορφολογία της ελληνι-
κής γλώσσας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ» ΤΟΥ ΑΛ. ΠΑΠΑΔΙΑ-
ΜΑΝΤΗ

Υφολογική προσέγγιση του διηγήματος
«Ο έρωτας στα χιόνια».

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Ούτως ή άλλως: Αναγνώστáκης, Εγγονό-
πουλος, Καχτίσης, Χατζής.

Τέσσερις μεταπολεμικοί συγγραφείς, δυο
ποιητές και δυο πεζογράφοι επιλεγμένοι
παραδειγματικά αλλά και παρουσιασμέ-
νοι με υποδειγματικά διαφοροποιημένες
μεθοδεύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ
ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ •
ΤΗΛ: 3645133 • FAX: 3607878

Η τρέλα δεν πάει στα βουνά

του Πάρη Σταύρου

Το ΑΝΤΙ μίλησε με εκπροσώπους ομάδων φίλων του δάσους και μεταφέρει όσα ειπώθηκαν, ελπίζοντας να τύχουν της προσοχής των «αρμοδίων», αλλά και να αποτελέσουν κίνητρο για συμμετοχή των αναγνωστών στη διαδικασία εθελοντικής δασοπροστασίας.

Ομάδες εθελοντών δασοπροστασίας. Φίλοι του δάσους που αγωνίζονται για τη διατήρησή του, οργανωμένοι σε ομάδες και συλλόγους, που συγκροτούνται από πυρήνες «φανατικών» και αναπτύσσονται με προσέλευση εθελοντών. Πρωτοβουλία πολιτών για ένα θεσμό χρήσιμο που ταυτόχρονα συμβάλλει θετικά στη διαμόρφωση της ευρύτερης κοινωνικής συνείδησης.

Σκοπός τους η προστασία των δασών απ' την εξάπλωση καταστροφικών φαινομένων που απειλούν με αφανισμό

δρουν εκεί όπου το κράτος απουσιάζει.

Οι πρώτες ομάδες εθελοντικής δασοπροστασίας συγκροτήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του '80, ύστερα από τους πρώτους μεγάλους εμπρησμούς. Σύνθημά τους η διάδοση του εθελοντισμού και η αυτοοργάνωση. Σήμερα υπάρχουν περίπου 700 εθελοντές στην Αττική και άλλοι τόσοι στην υπόλοιπη Ελλάδα, οι περισσότεροι νέοι, χωρίς ωστόσο να λείπουν και οι μεγαλύτερες ηλικίες.

Βασική μέριμνα των εθελοντών η παρατήρηση του δάσους με βάρδιες — από ορεινά παρατηρητήρια — για άμεσο εντοπισμό των πυρκαγιών. Μεγάλη συμβολή στην προστασία των δασών, γιατί δίνει τη δυνατότητα για άμεση κατάσβεση πριν επεκταθεί η φωτιά. Η δραστηριότητα αρχίζει τον Ιούνιο και τελειώνει το φθινόπωρο με τις πρώτες βροχές.

Πολλές ομάδες συμμετέχουν στην κατάσβεση των πυρκαγιών, μερικές μάλιστα έχουν συγκροτήσει αξιόλογες ομάδες δασαπυρόσβεσης από κρημνων περιοχών, ομάδες συντονισμού κίνησης των πυροσβεστικών οχημάτων και εφοδιάζουν με υδροφόρες τα πυροσβεστικά συνεργεία.

Μερικές ομάδες ενεργούν αυτόνομα, άλλες συνεργάζονται με τα τοπικά δασαρχεία που τους αντιμετωπίζουν ανάλογα με τις διαθέσεις των υπαλλήλων τους. Κάποιες ομάδες δασοπροστασίας έχουν οργανωθεί από δήμους και κοινότητες. Παρ' όλ' αυτά, οι εθελοντές —

μαζί με τους λίγους υπαλλήλους των δασαρχείων που εργάζονται στη δασοπαρατήρηση — δεν επαρκούν. Μας ανέφεραν χαρακτηριστικά ότι η Πάρνηθα — η μεγαλύτερη πηγή οξυγόνου για το λεκανοπέδιο Αττικής — ενώ έπρεπε να έχει 12 παρατηρητήρια έχει μόνο 2, κι αυτά δεν λειτουργούν πάντα όλο το 24ωρο. Από την άλλη πλευρά, οι εθελοντές είναι λίγοι και δεν ανανεώνονται. Πολύ γρήγορα κουράζονται ή απογοητεύονται απ' την αρνητική συμπεριφορά των αρμοδίων. Ο εξοπλισμός τους, αγορασμένος απ' τους ίδιους ή τους συλλόγους τους, είναι ανεπαρκής, με αποτέλεσμα να μην αξιοποιείται σωστά η συμμετοχή τους και στις περιπτώσεις δασοπυρόσβεσης, πολλές φορές, να κινδυνεύει η ακεραιότητά τους.

Η πολιτεία αποθαρρύνει διά της απουσίας της, αλλά και διά της παρουσίας της. Εθελοντές αναφέρουν ότι στις πυροσβεσεις πολλά πράγματα δεν λειτουργούν σωστά. Στη Βάλια Κάλντα, για παράδειγμα, το πυροσβεστικό όχημα της περιοχής ήταν ένα αγροτικό με μπιτόνια νερού κι ενώ η φωτιά κατέστρεφε τα δάση, τα δασαρχεία Γρεβενών και Μετσόβου έριζαν προσπαθώντας το ένα να μεταθέσει στο άλλο την ευθύνη για την κατάσβεσή της.

Πρέπει σε πρώτη φάση η πολιτεία να συνειδητοποιήσει την ανάγκη διαφύλαξης του δάσους και να τη μεταφέρει στον πολίτη, να προβάλει το θεσμό της εθελοντικής δασοπροστασίας και στη συνέχεια να τον

αξιοποιήσει.

Να εκπαιδεύει τους εθελοντές, να τους εφοδιάζει με τον απαραίτητο εξοπλισμό, να τους διαθέτει κάθε μέσο χρησιμο για το έργο τους. Να συντονίζει τη δραστηριότητά τους. Τέλος, να εκπαιδεύσει τους στρατιώτες και να οργανώσει στρατιωτικά παρατηρητήρια δασοπροστασίας.

... Παρέες 2-3 απόμων ανεβαίνουν στα παρατηρητήρια, στην απεραντοσύνη του πρασίνου. «Μη ζητάς πληρωμή», είπε ένας παλιός εθελοντής, «θα στη δώσει το δάσος».

ΟΜΑΔΕΣ

ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

• *Ομάδα πυροπροστασίας Ν. Πεντέλης.*

Κοινότητα Ν. Πεντέλης, τηλ. 80.33.104.

Ιδρύθηκε το 1981. Υπάγεται στην κοινότητα Ν. Πεντέλης.

• *Κοινοτική επιτροπή πυροσφάλειας Πεντέλης.*

Κοινότητα Πεντέλης, τηλ. 80.41.168, 80.41.449.

Ιδρύθηκε το 1990. Υπάγεται στην κοινότητα Πεντέλης.

Και οι δυο ομάδες ασχολούνται με τη δασοπαρατήρηση και πυρόσβεση του πεντελικού βουνού. Έχουν 9 παρατηρητήρια, 2 κέντρα τηλεπικοινωνιών με CB και σύστημα Δασός με 20 VHF, 4 πυροσβεστικά οχήματα, 1 τζιπ, τροχόσπιτα και φορητό εξοπλισμό παρατήρησης και πυρόσβεσης. Σε συνεργασία με διάφορες ομάδες απασχολούν 200 περίπου εθελοντές και 3-4 έκτακτους υπαλλήλους. Τα τελευταία χρόνια έχουν σβήσει 60 πυρκαγιές. Παράλληλα, προστατεύουν το

από καταπατητές, απόρ-
σκουπιδιών, λαθροθηρία

λος Φίλοι του δάσους.
62.20.231, 62.20.293,
386.

ηκε το 1983.

ηχές δράσης: Πάρνηθα,
ήλη, Υμηττός και με τοπι-
πιτροπές στη Σαλαμίνα,
α, Κορινθία, Μέγαρο.
λούνται με τη δασοπαρα-
η και πυρόσβεση, την
ίσωση, τον περιορισμό
χθοθηρίας και παράνο-
λοτομίας, την περιβαλλο-
νημέρωση. Έχουν 133

Ο σύλλογος έχει εντα-
πον πολιτικό σχεδιασμό
της ανάγκης ΞΕΝΟ-
ΓΗΣ για τις δασικές πυρ-
ς.

ίδα. Τηλ. 95.83.355 -
784.

ηκε το 1988. Ασχολείται
η δασοπροστασία. Απα-
εί 50 περίπου εθελοντές
φύλαξη Υμηττού, Πεντέ-
Πάρνηθας, Χασιάς. Συμ-
ουν και σε αναδασώσεις
καθαρισμούς εκτάσεων.

4ΣΑ (Δασοπροστασία
ής).

34.25.856, 34.25.236 ,
586.

ησαν πριν από 7 χρόνια.
λούνται με τη δασοπαρα-
η και πυρόσβεση. Απα-
νύν 140 περίπου εθελο-
στη φύλαξη της Πάρνη-
Από το 1987 εντόπισαν 85
χιγές. Έχουν ομάδα πυ-
εσης απόκρημνων περιο-
που συμμετέχουν 36 άτο-

πέν των Δασών. Τηλ.
.695, 33.00.916, 28.33.688.
γάνωτη παρέα. Δρα από
91. Περιλαμβάνει 60 πε-
εθελοντές που απασχο-
αι στη δασοπαρατήρηση
εντέλης.

λος Αετός. Τηλ.
.220.

ηκε το 1987. Ασχολείται
η δασοπροστασία γενικό-
την ορειβασία, σπηλαιο-

λογία, αναδάσωση και με την
περιβαλλοντική ενημέρωση.
Απασχολεί 50 περίπου εθελο-
ντές στη φύλαξη του Υμηττού.

•Πρωτοβουλία Πολιτών για
την Προστασία του Υμηττού.
Τηλ. 99.40.110.

Αυτόνομη ομάδα σε συνεργα-
σία με τον Δήμο Ηλιούπολης.
Ιδρύθηκε το 1989. Ασχολείται
με τη δασοπαρατήρηση και με
περιβαλλοντικά θέματα. Απα-
σχολεί 40 εθελοντές στη φύλα-
ξη του Υμηττού.

•Δασοπροστασία Δήμου Βύ-
ρωνα.

Τηλ. 72.90.772, 76.52.411.

Λειτουργεί από το 1986. Απα-
σχολεί 50 περίπου εθελοντές
δασοπαρατήρησης και πυρό-
σβεσης. Διαθέτει μια υδροφό-
ρο.

•Εθελοντική Ομάδα Δασο-
προστασίας Δήμου Καισαρια-
νής. Τηλ. 72.23.231, 72.51.882.

Άτυπη επιτροπή υπό την αιγί-
δα του Δήμου Καισαριανής.
Ιδρύθηκε το 1985. Απασχολεί
80 περίπου εθελοντές δασοπα-
ρατήρησης σε 6 σημεία του
Υμηττού.

Στη Θεσσαλονίκη:

•Σύλλογος Εθελοντικής Προ-
στασίας και Πυρόσβεσης για το
Σείχ-Σου. Τηλ. 031-28.60.42,
ώρες 4-8, 25.41.84.

Ιδρύθηκε το 1990. Ασχολείται
με τη δασοπαρατήρηση και πυ-
ρόσβεση, την περιβαλλοντική
εκπαίδευση στα σχολεία σε
συνεργασία με τον δήμο, με
αναδασώσεις και καθαρι-
σμούς. Συνεργάζεται με επιτυ-
χία με τη θεραπευτική ομάδα
«ΙΘΑΚΗ». Απασχολεί 130
εθελοντές στη φύλαξη και πυ-
ρόσβεση.

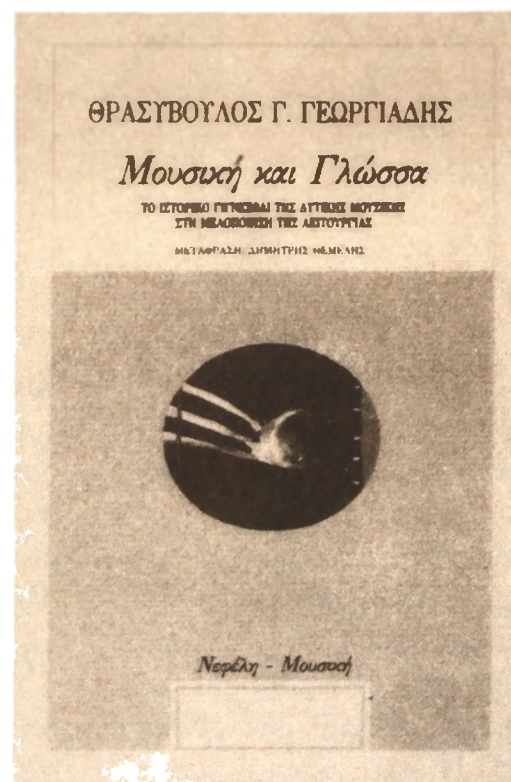
•Οικολογική Ομάδα Πνευμα-
τικού Κέντρου Σεργίων. Τηλ.
0321-67.613, 22.410.

Ασχολούνται με τη φύλαξη των
δασών Λαιυλιά και Μπέλες.

Άλλες ομάδες δρουν τοπικά
στη Λαμία, στο Καρπενήσι,
στην Ικαρία, στη Σάμο, στη
Θάσο κ.α.

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Στο βιβλίο ερευνάται η γένεση της
ευρωπαϊκής μουσικής και η σχέση της με τη
γλώσσα. Αυτό που κατά τον Θρασύβουλο
Γεωργιάδη, τον μεγαλύτερο μουσικολόγο του
αιώνα μας, έδωσε νόημα στη μουσική, ήταν η
συμβίωσή της με τη γλώσσα —και μάλιστα
με τη θρησκευτική γλώσσα— και η
εξελικτική πορεία αυτής της συμβίωσης.

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Προωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744

στο βιβλιοπωλείο σας

ΘΕΜΕΛΙΟ - ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

**Μεγάλες προσφορές
για το καλοκαίρι
20-50%**

ΘΕΜΕΛΙΟ - ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
Σόλωνος 84 - τηλ. 3608180, 3602646

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

δεν γυρίζει πίσω

Παγκάλου αντιστασιακά

— Habemus ...δήμαρχον! Ξύπνησε, που λέτε, ένα πρωινό ο Ανδρέας Παπανδρέου και αποφάσισε πως, αφού η Αθήνα χρειάζεται δήμαρχο δυναμικό και κομματικό, δεν υπάρχει καλύτερος από τον Πάγκαλο. Και τσαμπουνκάς είναι, και δημοφιλής, και δελφίνος, και φιλόδοξος, και βλέψεις για την ηγεσία του μετα-Ανδρέα Πασόκ έχει... Πάγκαλος, λοιπόν, και μ' ένα σμπάρο... Κι ο Έβερτ θα τρέμει και θα ετοιμαστεί το έδαφος για την προεδρία, από μια εκλογική νίκη ύστερα από μια κομματική αντιπαράθεση...

Και ο μεν Παπανδρέου μπορεί να ευελπιστεί πως ο Πάγκαλος για το Δήμο της Αθήνας παίζει χωρίς αντίπαλο. Σκέφτηκε, όμως, μήπως η επιλογή Πάγκαλου λειτουργήσει σαν μπουμέρανγκ; Διότι, πολύ τσαμπουνκάς εμφανίζεται ο υποψήφιος του Πασόκ στις πρώτες του τηλεοπτικές εμφανίσεις και δεν είμαστε σίγουροι ότι η κοινή γνώμη δελεάζεται πάντα από τον απροκάλυπτο τσαμπουνκά και το θράσος. Άλλωστε, δεν είναι η πρώτη φορά που ο Πάγκαλος διεκδικεί δημαρχικό θώκο. Το έχει κάνει και παλιότερα, στην Ελευσίνα. Τότε που είχε εκτεθεί με το συνδυασμό «Λαϊκή Πρωτοβουλία για τη σωτηρία της Ελευσίνας» υποψήφιος δήμαρχος για την πόλη της Ελευσίνας, εναντίον του υποψηφίου του ΚΚΕ (και νικητή, τελικά, των εκλογών) Μιχ. Λεβέντη.

Και τότε ήταν αφύσ ο Θεόδωρος, και τότε ο τσαμπουνκάς μπορούσε να τον οδηγήσει σε απεριοσκεψίες και σε αμετροεπείς δηλώσεις. Ελευσίνιος ο φίλος, που έζησε το κλίμα εκείνων των εκλογών, θυμάται τον Θεόδωρο Πάγκαλο στην τελευταία προεκλογική του συγκέντρωση, πριν απ' το νήμα:

— Πού ήταν ο κ. Λεβέντης στη δικτατορία, όταν εμείς κάναμε αντίσταση από το Παρίσι;

Την απάντηση έδωσε μια φωνή από το ακροατήριο:

— Στα Γιούρα...

Scripta manent

Τα γραπτά μένουν. Ο συμπαθής Θεόδωρος, σ' εκείνη την καμπή της πολιτικής του καριέρας, είχε δώσει μια μικρή συνέντευξη στο ANTI, που δημοσιεύθηκε στο τχ. 109 (7.10.1978). Ήδη από την έναρξη εκείνης της συνέντευξης, ο Πάγκαλος φρόντιζε να δώσει το στίγμα της πολιτικής του επιδίωξης:

— Η Ελευσίνα είναι πολύ κοντά στην Αθήνα κι η τελευταία ασκεί έναν πνευματικό ιμπεριαλισμό πάνω σ' όλη την υπόλοιπη Ελλάδα...

Σήμερα, τέτοιες γνώμες ο Θεόδωρος τις εκχωρεί εξολοκλήρου στον κ. Κοσμόπουλο κι ετοιμάζεται να διεκδικήσει τη δημαρχία της πόλης που εκπροσωπεί τον πνευματικό ιμπεριαλισμό...

Αλλάζουν οι καιροί...

Ο τρελός

του τηλεοπτικού χωριού

Στο τεύχος 544 του ANTI (4.2.94), είχαμε αποκαλέσει τον Ευάγγελο Γιαννόπουλο «τρελό του τηλεοπτικού χωριού». Τότε, βεβαίως, συν τοις άλλοις, ήταν και υπουργός. Τώρα, που του αφαίρεσαν το υπουργικό, του απέμεινε κατ' αποκλειστικότητα η τηλεοπτική του ιδιότητα, από μόνη της δε αρκεί για να μπαρουτιάξει την κυβερνητική ραθυμία, μια που ό,τι εκφωνεί από το Κανάλι 5 του Κουρή στο οποίο εμφανίζεται καθημερινά, αλλά κι από άλλα κανάλια, τα οποία απλόχερα του προσφέρουν τη συχνότητά τους, μοιάζει με θρυαλλίδα στο εύφλεκτο, καθώς φαίνεται, Πασόκ-στο οποίο όλοι περιμένουν την επόμενη μέρα. Ο συμπαθής Ευάγγελος είναι φίρμα-και το γνωρίζει πια. Και μια φίρμα, έστω και της τηλεόρασης, ακόμη κι αν δέχεται να εμφανιστεί σε ένα πρόχειρο σκηνηκό με μόνο διάκοσμο ένα μπουκέτο ταπεινά τριαντάφυλλα, οφείλει να έχει τον ενδυματολόγο του.

Στους τίτλους της εκπομπής του καναλιού, τα πράγματα είναι σαφή. Το γράφει άλλωστε:

«Τον κ. Ευάγγελο Γιαννόπουλο ντύνουν τα καταστήματα Rodolfo Valentino!»

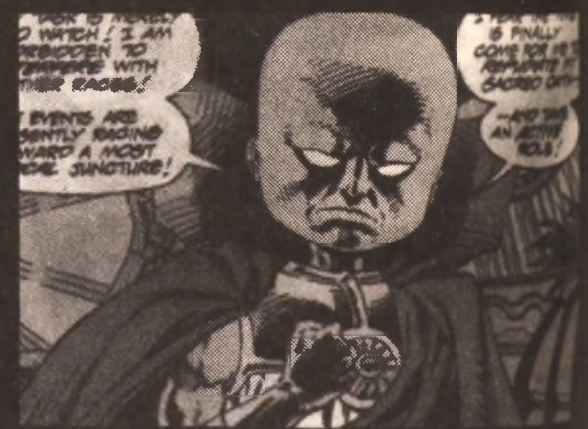
Αλλά και πριν απ' αυτά τα καταστήματα, τον Βαγγέλη έντυνε ο μόδιστρος Βασίλειος Κωστέτσος. Τέτοια σταριλίκια για τον ελασίτη καπετάν Βαγγέλη.

ο Αγύριστος

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΣΤΑ ΚΟΜΙΚΣ!

Μπορεί εμείς, οργισμένοι Βαλκάνιοι, να ερίζουμε ακόμη με τους γείτονές μας περί τα σύμβολα, την ίδια στιγμή στο παγκόσμιο τηλεοπτικό χωριό τα σύμβολά μας χρησιμοποιούνται, χωρίς να χολοσκάει κανείς για την προέλευσή τους. Για του λόγου το αληθές, αναζητήστε το σήμα της Βεργίνας στα καϊμαλιά που έχει κρεμάσει ο νέος ήρωας του κόμικς 4 Φανταστικοί, που είναι από τα πιο δημοφιλή στην Αμερική.

Προτείνουμε στον κ. Παπαθεμελή να πράξει τα δέοντα. Εντάξει, έχει παραμπλέξει με τα του Δημοσίας Τάξεως, μην ξεχνάει όμως και την υστερία εκ της οποίας ανεδείχθη στην πολιτική αγορά!

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

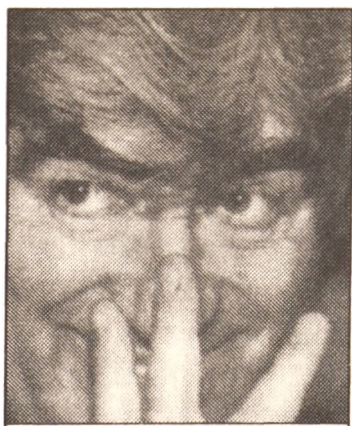
Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

ΒΟΣΝΙΑ: ΕΞ ΕΠΑΦΗΣ

Η «ομάδα επαφής» για τη Βοσνία έδωσε την περασμένη εβδομάδα στη Γενεύη μικρή αναστολή στην απόφαση για χρήση στρατιωτικής βίας εναντίον των Σέρβων της Βοσνίας για να αποδεικνύουν το «ειρηνευτικό σχέδιο» έπειτα από κρέμβαση της ελληνικής πλευράς.

ΑΝΑΒΟΛΗ αυτή δεν αλλάζει τα δεδομένα του προβλήματος. Η Δύση φαίνεται αποφασισμένη να προχωρήσει στη «λύση» του προβλήματος πριν ενσκήψει νέος χειμώνας. Κι το μέγεθος οι ερχόμενοι μήνες είναι κρίσιμοι. **Ι ΣΕΡΒΟΙ** της Βοσνίας, των οποίων η στρατιωτική θέση δεν θα είναι και τόσο ασφαλής απ' το κακό στο χειρότερο. Οι δυνατότητες της Ελλάδας για μεσολάβηση είναι περιοσμένες και συνεχώς μειώνονται ταυτόχρονα με τη διακριτική απαγγίστρωση της ελληνικής διπλωματίας απ' τη θέση του «εξ ουιού» υποστηρικτή της σερβικής πλευράς.

Ι ΡΩΣΟΙ δεν μπορούν να αναλάβουν το κό-

Πρέπει να
ξέρει
κανείς
πότε να
τερματίσει
έναν
πόλεμο.

στος του μοναδικού υποστηρικτή στο τραπέζι των «Μεγάλων» και το Βελιγράδι επιθυμεί να τελειώσει ο πόλεμος μια ώρα γρηγορότερα.

Η ΑΠΟΣΥΡΣΗ των δυνάμεων του ΟΗΕ, η δημιουργία κι άλλων «απαγορευμένων ζωνών», οι βομβαρδισμοί κατά των Σέρβων, η άρση του εμπάργκο όπλων αργά ή γρήγορα θα γύρουν και τη στρατιωτική πλάστιγγα κατά των Σέρβων.

ΠΡΕΠΕΙ να ξέρει κανείς και πότε θα τερματίσει έναν πόλεμο. Αν τα πράγματα εξελιχθούν σύμφωνα με τους χειρότερους φόβους μας, τότε και η θέση της Ελλάδας στο χώρο θα επιδεινωθεί, και τα εθνικά της θέματα θα διακυβευθούν, και ο κίνδυνος γενικευμένης πολεμικής εμπλοκής θα αυξηθεί υπέρμετρα.

ΑΠΟ ΜΙΑ τέτοια εξέλιξη, πέρα απ' την παράταση της ανθρώπινης τραγωδίας, οι μόνοι που δεν θα βγουν κερδισμένοι θα είναι οι Σέρβοι και οι εναπομείναντες απρόθυμοι και διστακτικοί σύμμαχοί τους.

Βορά των αποικιοκρατών και των Μ.Μ.Ε.

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Στη Ρουάντα, το χορό άνοιξαν οι Γάλλοι με μια επιχείρηση που μοναδικό στόχο είχε τη διασφάλιση των συμφερόντων τους στην Αφρική. Το χορό έκλεισαν τα μέσα μαζικής

ενημέρωσης καταπατώντας και το τελευταίο ίχνος ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Δυστυχώς, ο πολύπαθος λαός της Ρουάντα βρέθηκε και πάλι στη μέση.

Οι εξελίξεις επιβεβαίωσαν δυστυχώς τους φόβους αυτών που υποστήριξαν όταν ξεκίνησε η περιβόητη γαλλική επιχείρηση «Τιρκουάζ» ότι οι Γάλλοι επενέβησαν δυναμικά στην Αφρική για να προασπίσουν τα συμφέροντά τους και όχι για να προσφέρουν τη βοήθειά τους στον σπαρασσόμενο από την εμφύλια διαμάχη λαό της Ρουάντα.

Όλες τους οι ενέργειες εκεί, μας πείθουν γι' αυτό. Οι Γάλ-

λοι έφτασαν στη Ρουάντα με μοναδικό σκοπό να στηρίξουν την κυβέρνηση των Χούτου, όπως έκαναν άλλωστε και στο παρελθόν, και να εμποδίσουν τους αντάρτες του Πατριωτικού Μετώπου της Ρουάντα να φτάσουν στην εξουσία. Δεν θα έχουν βέβαια ηθικό ενδιαφέρον να προσεταιριστούν και τους αντάρτες τώρα που έγιναν κυβέρνηση, αλλά θα προτιμούσαν σαφώς να μην είχαν εξελιχθεί έτσι τα πράγματα, μιας και με την κυβέρνηση που ανατράπηκε είχαν συνεργαστεί

πολύ γόνιμα και στο παρελθόν.

Η Γαλλία όπλισε και εκπαίδευσε τις στρατιωτικές κυβερνητικές ομάδες που κατέσφαξαν τους αντιπάλους τους Τούτσι. Και τέλος, όταν οι προσφιλείς τους βρέθηκαν σε πολύ δύσκολη θέση, αποφάσισαν να παρέμβουν πια δυναμικά και να τους προστατέψουν. Πήγαν λοιπόν στη Ρουάντα και δημιούργησαν μια ζώνη ασφαλείας που λειτούργησε με τέτοιο τρόπο ώστε να προστατευτούν οι εγκληματίες Χούτου που διέφυγαν άρον άρον όταν ανατράπηκε η κυβέρνησή τους.

Βέβαια προσπάθησαν με κάθε τρόπο να δικαιολογήσουν την ενέργειά τους, δεν έπεισαν όμως. Ο γάλλος πρόεδρος, **Φρανσουά Μιτεράν**, σε μια προσπάθεια να εξασφαλίσει τη συναίνεση του προέδρου της Νοτίου Αφρικής, **Νέλσον Μαντέλα**, πήρε την απάντηση που άρμοζε: «Γενικές παρεμβάσεις στην Αφρική θα πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά και τα κίνητρά τους να διερευ-

νούνται».

Η αλήθεια είναι βέβαια ότι δεν μπόρεσαν να προσφέρουν σημαντική βοήθεια στους φίλους τους Χούτου, και τώρα μάλιστα που εξελίχθηκαν έτσι τα πράγματα θα μπορούν να περηφανεύονται ότι υπήρξαν αμερόληπτοι. Όπως και να έχει, είναι πολλά τα δεδομένα που δεν μας πείθουν για τις αγαθές τους προθέσεις.

Οι δυτικές δυνάμεις δυστυχώς δεν μπορούν να ξεχάσουν τις παλιές τους συνήθειες. Χώρισαν την Αφρική κατά το δοκούν, υποδαύλισαν και υποδαυλίζουν τις φυλετικές διαφορές και όταν ξεσπάσει ο πόλεμος βρίσκονται πάντα εκεί για να υπερασπίσουν τους φίλους τους ή να προσεταιριστούν καινούργιους φίλους αν χρειαστεί. Γιατί άραγε οι μεγάλες δυνάμεις, και ειδικά η Γαλλία που είχε στενούς δεσμούς με την κυβέρνηση της Ρουάντα, δεν προσπάθησαν να αποτρέψουν την εμφύλια διαμάχη στηρίζοντας και προ-

τας τη συμφωνία της Αρού-
4 Αυγούστου '93) που προ-
επε τη δημιουργία μιας πο-
ρματικής κυβέρνησης;
ρησαν όμως να ξεσπάσει η
μάχη, απέσυραν καταρχήν
; άντρες των Ηνωμένων
ών αφήνοντας πίσω μόνο
και, όταν η κατάσταση δεν
ρούσε να ελεγχθεί, αναζή-
αν τρόπους παρέμβασης.
υποκρισία τους κορυφώθη-
όταν έσπευσαν, κατόπιν
της, να επιδείξουν τα αν-
πιστικά τους ιδεώδη,
γγέλλοντας σημαντικά πο-
ανθρωπιστικής βοήθειας.
000 είχαν ήδη σφαγιαστεί
50 χιλιάδες περίπου πέθα-
στα στρατόπεδα του Ζαΐρ,
υ κατέφυγαν περίπου 2
ι. πρόσφυγες. Χολέρα, δυ-
τερίες και πείνα αποδεκά-
ιν τους πρόσφυγες. Οι αν-
πιστικές βοήθειες που τό-
αρύγδουπα αναγγέλθηκαν
έφτασαν ποτέ στην ώρα
; Είναι γνωστό άλλωστε
σε περιπτώσεις εκτάκτου
γκης ο εμπορικός κλάδος
ασχολείται με την πώληση
ού επείγουσας βοήθειας
και πάντα τρόπους να
φεληθεί. Και η βοήθεια
έφτασε στη γειτονική Κέ-
την Ουγκάντα και το Ναϊ-
πι σκόνταψε σε φοβερά
βλήματα μεταφοράς. Α-
γισία και υποκρισία της
νούς κοινότητας που βρή-
ο σύμμαχό της στην απαν-
πιά των μέσων μαζικής
μέρωσης. Οι μόνοι που
σαν τελικά εγκαίρως
υς προσφυγικούς καταυλι-
ύς του Ζαΐρ ήταν οι φακοί
διεθνών πρακτορείων ει-
εων. Απαθανάτισαν ότι
απάνθρωπο και δεν άφη-
σε κανέναν ούτε το δικαί-
ι να πεθάνει μακριά από
αδηφάγο φακό. Το βέβαιο
ι ότι κατάφεραν να μας
ουν να δακρύνουμε. Λίγοι
ς σκέφτηκαν ότι πίσω απ'

Στο δρόμο της προσφυγιάς
με τη ματσέτα στο χέρι.

αυτό το δράμα που με τόση πι-
στότητα παρουσίασαν τα τηλε-
οπτικά μέσα υπάρχουν υπαίτι-
οι που φέρουν βαρύτερες ευ-
θύνες. Ποιος όμως θα ζητήσει
το λόγο από τις δυτικές δυνά-
μεις και τον ΟΗΕ;

Ο λαός της Ρουάντα πάντως
δεν είναι σε θέση να ζητήσει
ευθύνες. Αναζητεί απεγνω-
σμένα ένα πιάτο φαί και καθα-
ρό νερό. Φοβάται να επιστρέ-
ψει πίσω στη Ρουάντα, παρά
τις διαβεβαιώσεις της νέας κυ-
βέρνησης που έχει χαρακτηρι-

στεί κυβέρνηση εθνικής ενότη-
τας, μιας και μέλη των Χούτου
έχουν αναλάβει καίρια κυβερ-
νητικά πόστα. Ο καθένας, βέ-
βαια, και όπως ήταν αναμενό-
μενο και οι νικητές του πολέ-
μου, οι *Τούτσι*, παίζουν το δικό
τους παιχνίδι, προκειμένου να
εδραιώσουν την εξουσία τους
και να προσεταιριστούν όσο το
δυνατό περισσότερους υπο-
στηρικτές. Ωστόσο, οι διαπι-
στώσεις από την πρόσφατη
δράση της διεθνούς κοινότη-
τας στο θέμα της Ρουάντα κά-

νουν οποιαδήποτε άλλη διαπί-
στωση να μοιάζει ελάχισσος
σημασίας.

Η αποικιοκρατία δυστυχώς
δεν είναι παρελθόν. Οι παλιοί
αποικιοκράτες απέδειξαν και
αυτή τη φορά ότι ξέρουν να
υπερασπίζονται τα συμφέρο-
νά τους όταν χρειαστεί. Ξέ-
ρουν και δεν διστάζουν να
εφαρμόσουν και σήμερα την
παλιά επιτυχημένη πολιτική
που τους επέτρεψε να διαιρέ-
σουν και να εκμεταλλευτούν
την Αφρική. ■

Φιάσκο οι 100 μέρες του «καβαλλιέρε» Μπερλουσκόνι

του Αντόνιο Σολάρο

Ο Πάολο, αδελφός του Σίλβιο Μπερλουσκόνι, δεν γλίτωσε τελικά την αρπάγη των δικαστών.

Εκατό μέρες από τη συγκρότησή της, η κυβέρνηση της Δεξιάς «συνέλεξε» μια σειρά από εντυπωσιακές γκάφες και αποτυχίες. Με αποφάσεις της που στερούνται προγραμματικής και πολιτικής συνοχής, βάζει διαρκώς σε κρίση την ίδια τη συμμαχία της. Δεν περνάει σχεδόν μέρα που ο αρχηγός της Λέγκα του Βορρά, Ουμπέρτο Μπόσι, να μην υποχρεωθεί να καταδικάσει δημόσια κάποιο κυβερνητικό μέτρο, ενώ ο νεοφασίστας αρχηγός της Εθνικής Συμμαχίας, Τζανφράνκο Φίνι, προσπαθεί να σώσει την κατάσταση με συμβουλές «μετριοπάθειας» προς τον ασυγκράτητο «Καβαλλιέρε» Σίλβιο Μπερλουσκόνι.

Το αποκορύφωμα της κυβερνητικής ασυναρτησίας υπήρξε το περιβόητο εκείνο κυβερνητικό νομοδιάταγμα για την κατάργηση της προφυλάκισης των κατηγορουμένων για την υπόθεση των «καθαρών χεριών», που υποχρεώθηκε, τελικά, μπροστά στην κατακραυγή και των οπαδών της συμμαχίας, να βάλει τους ίδιους τους βουλευτές της πλειοψηφίας να το ακυρώσουν. Όπως ειπώθηκε, ο Μπερλουσκόνι και οι συνεργάτες του προσπάθησαν να «περάσουν» στα μουλωχτά το νομοδιάταγμα τη νύχτα που όλοι οι Ιταλοί παρακολουθούσαν στην TV τη συνάντηση *Ιταλία - Βουλγαρία*. Επειδή είχαν μάθει ότι ο εισαγγελέας **Ντι Πιέτρο** ετοιμαζόταν να «χτυπήσει» τη Φίνιν-βεσι, την επιχείρηση-κολοσσό του Μπερλουσκόνι, που, όπως ομολόγησε διευθυντικό της στέλεχος, είχε μοιράσει «φακελάκια» 50 εκατομμυρίων δραχμών σε άνδρες της οικονομικής αστυνομίας για να «κλείσουν τα μάτια» όταν θα διενεργούσαν φορολογικό έλεγχο. Τελικά, η κυβέρνηση δεν κατάφερε να ανακόψει το

έργο της δικαιοσύνης και ο αδελφός του «Καβαλλιέρε» βρίσκεται τώρα υπό κατ'οίκον κράτηση.

Εδώ αξίζει τον κόπο να πάμε λίγο πίσω και να θυμηθούμε τι ακριβώς συνέβη. Μέσα στο διεφθαρμένο καθεστώς της κομματοκρατίας είχαν μείνει όρθιες ορισμένες υγιείς δομές ανάμεσα σ' αυτές και η δικαιοσύνη. Και προπαντός η Εισαγγελία του Μιλάνου. Τις μέρες που το παλιό καθεστώς κατέρρεε κάτω από τα κρίματά του και τα χτυπήματα της Λέγκα, οι εισαγγελείς και οι δικαστές κατάλαβαν, όπως γράφει ο **Τζωρτζιο Μπόκα** στο περιοδικό *Λ' Εσπρέσο*, ότι τους προσφερόταν μια μοναδική ευκαιρία να σύρουν στο εδώλιο το καθεστώς και να ξεσκεπάσουν και να τιμωρήσουν την πολιτική και οικονομική του διαφθορά. Διακήρυσσαν καθημερινά ότι εφαρμόζαν το νόμο και τίποτε παραπάνω, ακριβώς γιατί ήξεραν ότι «έκαναν πολιτική» ότι είχαν τεθεί επικεφαλής της αναίμακτης επανάστασης που ήθελε την αποκατάσταση της δημοκρατίας που η Αριστερά στάθηκε εξ αρχής ανίκανη να εκμεταλλευτεί προς όφελός της. Πρόκειται για τίμους και θαρραλέους δικαστικούς που

πολεμούν τη διαφθορά, το σφέτι, τη συναλλαγή της ου, τις υπόγειες συμφωνιών πολιτικών και των επισηματιών με τη Μαφία, μυστικούς τραπεζικούς αρισμούς στην Ελβετία στο Χονγκ - Κονγκ.

ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Εξουσία της Δεξιάς προήχθη πρώτα να τους εξουλώσει με τα σαγηνεύματα τις προσφορές υπουργεί-Ο Μπερλουσκόνι επέμεινε κώσει το υπουργείο Εσωτερικών στον Ντι Πιέτρο. Κι ν είδε ότι οι δικαστικοί αρνούνται, η Δεξιά τους επιτέθηκε τον πιο απαράδεκτο τρόπο. Τους κατηγορεί ότι επιδιώκουν να καταλάβουν την εξουσία ότι προφυλακίζουν αθώους επιχειρηματίες και πολιτικούς για να τους αποσπάσουν τη βία ομολογίες. Με τις θέσεις της στους δικαστικούς, η κυβέρνηση αποσταθεροποίησε την ισορροπία μεταξουσίων. Όταν η Εισαγγελέτου Μιλάνου ετοιμαζόταν να ανακρίνει τον αδελφό του «Καβαλιέρε», τον Πάολο Μπερλουσκόνι, με την κατηγορία ότι αυτός είχε δώσει τα 50 τομύρια για το «λάδωμα» ανδρών της οικονομικής νομίας, ο «Καβαλιέρε» έβγαλε στην έπαυλή του, στο ιορε, τους πιο στενούς συνεργάτες του και τους δικηγόρους του για να δουν τι θα έκαναν για να εμποδίσουν την έμβαση της δικαιοσύνης στην νβεστ. Η συνάντηση αυτή ήκωσε κυριολεκτικά πανμόνιο και αυστηρές επικρίσεις από τους ίδιους τους συμφορους του. Η πρώτη αντίδρατου Μπερλουσκόνι και των δαιτυμόνων του ήταν να βρίσουν και πάλι τους δικηγόρους που κάνουν τη δουλειά τους και να τους κατηγο-

ρήσουν ότι με τις ενέργειές τους απειλούν να καταστρέψουν την ιταλική οικονομία. Μετά, φυσικά, υποχρεώθηκαν και πάλι να βάλουν νερό στο κρασί τους και να κάνουν ολοταχώς όπισθεν.

Η άλλη δομή που, μαζί με τη δικαιοσύνη, είχε επιζήσει στην κομματοκρατία, ήταν τα ΜΜΕ. Η κυβέρνηση της Δεξιάς επιχειρεί τώρα να φιμώσει τον Τύπο, ετοιμάζοντας σχετικό νομοσχέδιο που θα το υποβάλει στη Βουλή ο νεοφασίστας πρόεδρος της κοινοβουλευτικής επιτροπής, μετά τις διακοπές. Τα κόμματα της κυβερνητικής πλειοψηφίας μιμούμενα την τακτική του παλιού καθεστώτος, επιχειρούν να μοιραστούν μεταξύ τους και τη δημόσια τηλεόραση, τη ΡΑΙ, αφού ελέγχουν και την ιδιωτική τηλεόραση με τα τρία κανάλια της Φίνινβεστ.

ΜΠΕΡΛΟΥΣΚΟΝΙ: ΚΑΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ

Αλλά το σοβαρότερο παραστράτημα της κυβέρνησης της Δεξιάς είναι, ασφαλώς, η σύγκρουση μεταξύ ιδιωτικών συμφερόντων και δημόσιου λειτουργήματος του πρωθυπουργού-επιχειρηματία, του «Καβαλιέρε» Σίλβιο Μπερλουσκόνι. Η κυβέρνηση προσπάθησε να αρνηθεί αυτή τη σύγκρουση συμφερόντων. Μα τελικά υποχρεώθηκε να το παραδεχτεί κι αυτό και παρουσίασε μια πρόταση για την επίλυση του προβλήματος, που χειροτέρεψε τα πράγματα. Πρότεινε να συγκροτηθεί μια «επιτροπή σοφών» που θα τους επέλεγαν ο αρχηγός του κράτους και οι πρόεδροι της Βουλής και της Γερουσίας για να ελέγχουν τον άνθρωπο που ο ίδιος θα υπέδειχνε για να διαχειριστεί την περιουσία του, όσο αυτός θα είναι πρωθυ-

πουργός της χώρας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δήλωσε απερίφραστα ότι δεν είναι αρμόδιος, γιατί κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται από το Σύνταγμα. Όμως την πρόταση του Μπερλουσκόνι την απέρριψαν οι συνταγματολόγοι επικαλούμενοι την παραδοξολογία του διλήμματος και οι ίδιοι οι σύμμαχοί του, ο Μπόσι και ο Φίνι. Ο Μπερλουσκόνι —λένε— έπρεπε να είχε λύσει το πρόβλημα της σχέσης του με την περιουσία του και της μονοπώλησης της ιδιωτικής τηλεόρασης, πριν αναλάβει πρωθυπουργός. Τώρα η κυβέρνησή του και ο ίδιος διαθέτουν τη δημόσια τηλεόραση και τα τρία κυριότερα ιδιωτικά κανάλια της χώρας, αλλά και τη μεγαλύτερη ιδιωτική επιχείρηση διαφήμισης.

Η περιουσία του Μπερλουσκόνι είναι πράγματι ιδιόμορφη. Ξεκίνησε πριν από τρεις δεκαετίες, το 1961, ως εργολάβος. Με τη βοήθεια και του παλιού πολιτικού κατεστημένου, και ιδιαίτερα του σοσιαλιστή Κράξι, οικοδόμησε μιαν αυτοκρατορία, ένα από τα μεγαλύτερα οικονομικά συγκροτήματα της Ιταλίας. Η Φίνινβεστ ελέγχει σήμερα 168 επιχειρήσεις με έναν ετήσιο τζίρο περίπου 10 δις. δολαρίων, με 25 χιλιάδες μόνιμους και 11 χιλιάδες έκτακτους εργαζόμενους. Οι τομείς στους οποίους η Φίνινβεστ συγκεντρώνει τη δραστηριότητά της, εκτός τις οικοδομές, είναι κυρίως η τηλεόραση, η ραδιοφωνία, οι εκδόσεις: βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες, από τη σύνταξη ως την εκτύπωση, η παραγωγή κινηματογραφικών και τηλεοπτικών έργων, η διαφήμιση, ασφαλιστικές και χρηματιστικές επιχειρήσεις, ταξιδιωτικά και τουριστικά γραφεία, εμπορικά καταστήματα και σουπερμάρκετ, κινηματογραφικές αίθουσες και θέατρο, τα θεάμα-

τα, ο αθλητισμός και άλλα πολλά.

Πέντε υπουργοί της κυβέρνησής του και άλλα κυβερνητικά στελέχη προέρχονται από τη Φίνινβεστ.

Με μια τέτοια και τόσο ιδιόμορφη περιουσία, που επηρεάζει με χίλιους δυο τρόπους την κοινή γνώμη, πώς είναι δυνατόν να σκεφτεί κανείς ότι και όταν ακόμη άλλοι θα τη διαχειρίζονται, οι αποφάσεις και οι ενέργειές του ως πρωθυπουργού θα μπορούν να κάνουν αφαίρεση των επιχειρηματικών συμφερόντων του. Αλλά όχι μόνον αυτός. Διότι και οι συνεργάτες του που προέρχονται από τη Φίνινβεστ και ξέρουν ότι μια μέρα θα επιστρέψουν σ' αυτήν, πώς μπορούν να αγνοούν τα συμφέροντά της; Βρισκόμαστε λοιπόν μπροστά σε μια περίπτωση συλλογικού και όχι μόνο ατομικού ασυμβίβαστου.

Στην κάθε ενέργεια ή πράξη της, η κυβέρνηση της Δεξιάς αποκαλύπτεται όχι μόνον αδηφάγος αλλά επιπλέον ανήμπορη και αδέξια. Όταν ο Μπερλουσκόνι, για να εμποδίσει μιαν εκλογική νίκη της Αριστεράς, συγκρότησε παραμονές των εκλογών τους δυο πόλους της συμμαχίας του, τον ένα με τη Λέγκα του Βορρά και τον άλλο με τους νεοφασίστες της Εθνικής Συμμαχίας, είχε εξασφαλισμένη τη νίκη του. Όπως και έγινε. Ακόμη και σήμερα, παρ' όλα τα λάθη του, οι δημοσκοπήσεις του δίνουν περίπου το 60% των προτιμήσεων του εκλογικού σώματος. Δεν πρέπει, λοιπόν, να θεωρείται δεδομένη η ανατροπή του μέσα στους προσεχείς δυο-τρεις μήνες, επειδή απέτυχε το κυβερνητικό έργο και διαψεύστηκαν όλες οι δημαγωγικές υποσχέσεις του για ένα εκατομμύριο νέες θέσεις, μείωση των φόρων και άλλα πολλά. Χωρίς

ΞΕΝΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Σάρα Μείτλαντ

ΤΡΕΙΣ ΕΠΙ ΤΡΕΙΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Στις σελίδες αυτού του βιβλίου σκιαγραφούνται τρεις διαφορετικές γυναίκες, τρεις διαφορετικές προσωπικότητες. Η άγνωστη στη χώρα μας

Αγγλίδα συγγραφέας Σάρα Μείτλαντ, με μοναδικό τρόπο διαμορφώνει τη ζωή των ηρώων της μέσα από το μέγεθος της ελευθερίας και τα όρια των εμπειριών που έχουν και κατασκευάζει ένα συγκλονιστικό, φανταστικό μυθιστόρημα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 106 80. ΤΗΛ.: 367744

και να αποκλείεται, βέβαια, τίποτε.

Δυο στοιχεία μπορούν να οδηγήσουν σε κρίση. Το πρώτο είναι πολιτικό και σχετίζεται με τους δυο συμμάχους του Μπερλουσκόνι. Το πρόγραμμα της Εθνικής Συμμαχίας θυμίζει περισσότερο το φασισμό του Μουσολίνι, παρά τη συντηρητική πολιτική της Μάργκαρετ Θάτσερ. Και η πολιτική αυτή έρχεται σε κατά μέτωπο σύγκρουση με τη λαϊκιστική και φιλελευθερίζουσα πολιτική του Μπόσι. Δημιουργεί αβεβαιότητα και αστάθεια η συμπεριφορά του Μπόσι, ο οποίος από την επομένη των εκλογών βλέπει τον Μπερλουσκόνι σαν τον μεγαλύτερο εχθρό του, που θέλει να τον πνίξει και να του αφαιρέσει όλη την εκλογική συναίνεση που βρίσκει στον Βορρά. Και για το λόγο αυτό του προνίζει διαρκώς τα πόδια της πολυθρόνας πάνω στην οποία κάθεται ο σύμμαχός του, επαναλαμβάνοντας συνάμα μονότονα ότι αυτός είναι που εξασφαλίζει την κυβερνητική σταθερότητα!

Η ΛΙΡΕΤΑ ΚΑΤΡΑΚΥΛΛΑΕΙ

Το δεύτερο στοιχείο που μπορεί να επισπεύσει την κρίση της κυβέρνησης της Δεξιάς είναι η διόλου απίθανη επιδείνωση των οικονομικών της χώρας. Το τεράστιο δημόσιο έλλειμμα, που φτάνει περίπου στο 10% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και η ανικανότητα που επέδειξε μέχρι τώρα η κυβέρνηση του «Καβαλλιέρε» στο να βάλει τάξη στα οικονομικά, έχουν ως συνέπεια την ανησυχία των ξένων αγορών, τη φυγή των κεφαλαίων και την εξασθένηση της λιρέτας. Τι θα συμβεί αίφνης αν αυξηθούν τα επιτόκια;

Αν οι «Προοδευτικοί» και οι Κεντρώοι δεν κατόρθωσαν πριν από τις εκλογές να συ-

γκροτήσουν έναν μεταρρυθμιστικό κεντρο-αριστερό πόλο σε θέση να τους εξασφαλίσει την υποστήριξη της πλειοψηφίας των εκλογέων, ο πόλος του Μπερλουσκόνι, που κέρδισε τη συναίνεση, κινδυνεύει σήμερα εκατό μόλις μέρες μετά την άνοδό του στην κυβέρνηση να χάσει το παιχνίδι. Αλλά κι η αντιπολίτευση, που είναι βαθύτατα διχασμένη, δεν έχει ακόμη τίποτε το δελεαστικό να προσφέρει στην πλειοψηφία των εκλογέων, που δεν ενοχλήθηκε πριν τις εκλογές από τη φιλία του Μπερλουσκόνι με τον Κράξι, ούτε σήμερα από τις επικρίσεις του Τύπου (η πλειοψηφία των Ιταλών διαβάζει αθλητικό Τύπο και σκανδαλοθηρικά περιοδικά ή παρακολουθεί σαπουνόπερες στα κανάλια της Φίνιμβεστ). Η αντιπολίτευση στηρίζει τις ελπίδες της στην αντικατάσταση της σημερινής με μια «θεσμική» κυβέρνηση, με την υποστήριξη και του Μπόσι, που μ' ένα νέο εκλογικό νόμο, θα άνοιγε, ίσως, δυνατότητες κάποιας αλλαγής. Αλλά η Δεξιά στην Αγγλία κυβερνάει εδώ και 15 χρόνια. Γιατί και στην Ιταλία δεν θα μπορούσε το παλιό κατεστημένο, αυτή τη φορά στα χέρια του «Καβαλλιέρε», να συνεχίσει να κυβερνά, κατά βάθος με τα ίδια πρόσωπα και με τις ίδιες μεθόδους, τώρα και με τους νεοφασίστες; Το ερώτημα είναι: τι θα κάνει η Αριστερά, με την εκλογική της δύναμη καθηλωμένη σήμερα στο ένα τέταρτο των ψήφων, για να ματαιώσει ένα τέτοιο ενδεχόμενο, αν η Δεξιά κατορθώσει όπως άρχισε να το κάνει, να την ξηλώσει απ' όλες τις θέσεις που είχε κατακτήσει στην προηγούμενη πεντηκονταετία στην τοπική αυτοδιοίκηση, στην κουλτούρα, στη δημόσια ζωή ακόμα και στην οικονομία;

Όταν ο βασιλιάς κοιμάται, το εγώ καιασιρέφεται

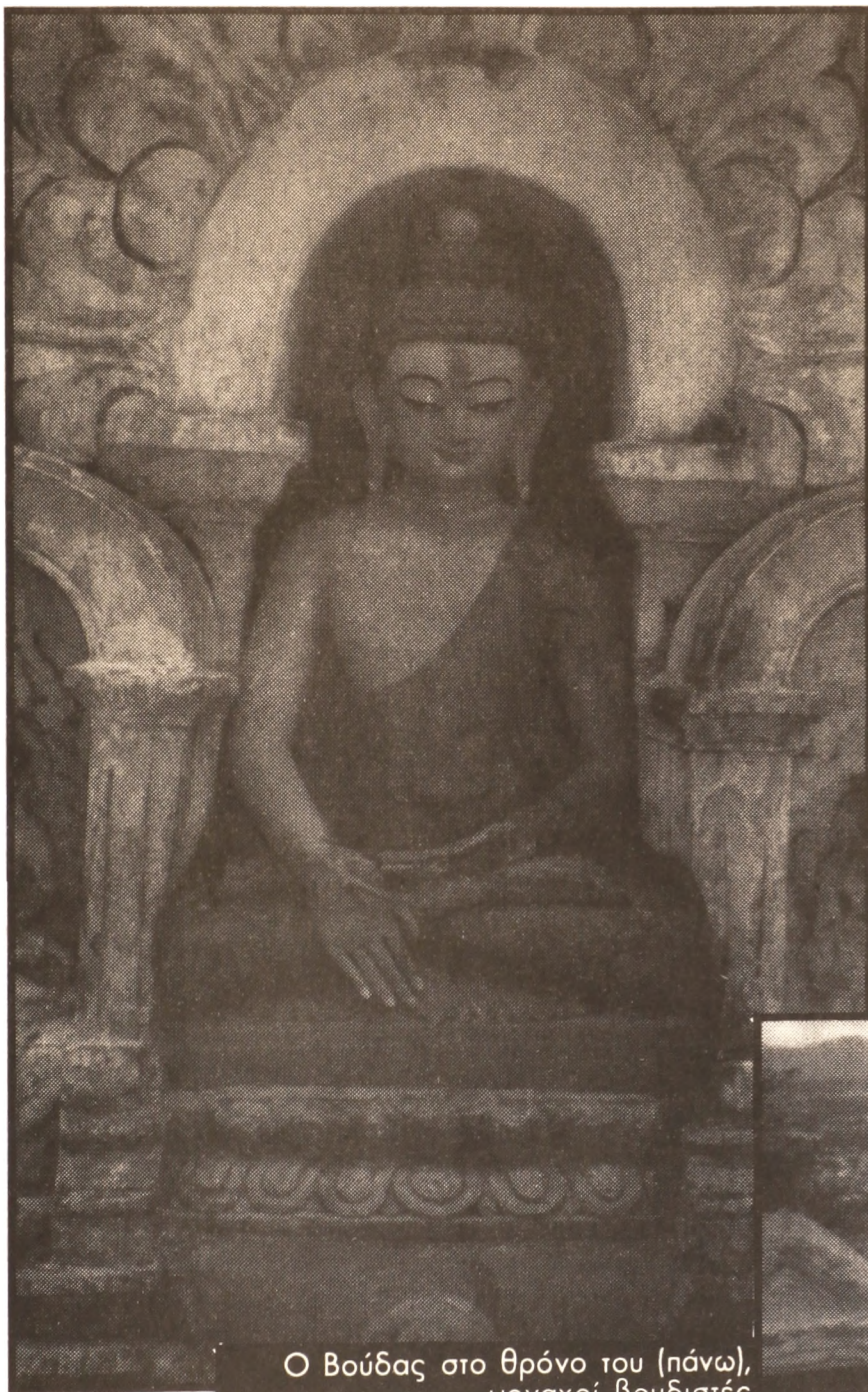
Στη Λητώ

Έξω από το βασιλικό παλάτι τα πανάκια της επαιτείας ακούγονται χαρούμενα. Μέσα ο πρίγκιπας φρέντρα παίζει τένις μπροστά στα ληκτα μάτια του πατέρα του. Τους βρω στην τηλεόραση. Ο βασιλιάς Νεπάλ δεν είναι γυμνός, είναι αόρατος.

Όταν να φτάσεις στο μοναστήρι Dambhu ανεβαίνεις αμέτρητα σκαλοπάτια παρέα με μαϊμούδες και σκύλους, ενώ ο Βούδας σε κοιτάζει από το θρόνο του. Στο προαύλιο μοναχοί ξυρίζουν τα κεφάλια τους. Ο Dur Lama με παίρνει από το χέρι, είναι η ώρα της προσευχής. Αρχή παραμυθιού: πριν από 2580 χρόνια γεννήθηκε ο Βούδας στο χωριό μπίνι του Νεπάλ. Λένε πως είχε τέσσερις μάτια. Τέσσερις είναι οι πρακτικές που διδάσκονται στα μοναστήρια: η Γιάγια, που βοηθάει τους ανθρώπους να μην παγιδεύονται μέσα στον χρόνο, η Σούτρα, που παγιδεύει το χρόνο, η Αμπιντάρμα, για την καθαρή ψυχή και η Βατζραγιάννα ή ο διαμαντός δρόμος: κάτι σαν να ερωτεύεσαι βαθιά. Πριν μπω στο ιερό διαβάστη έναν τοίχο: «Αφήστε ελεύθερο το μυαλό!».

Στο εθνικό μουσείο: δύο τεμπάκια κόκαλα της γαλάζιας φάντας και ένα κρανίο ελέφαντα. Τα άλλα βρίσκονται έξω, στον δρόμο, αλλά πρέπει να ξέρεις να προσκυνάς.

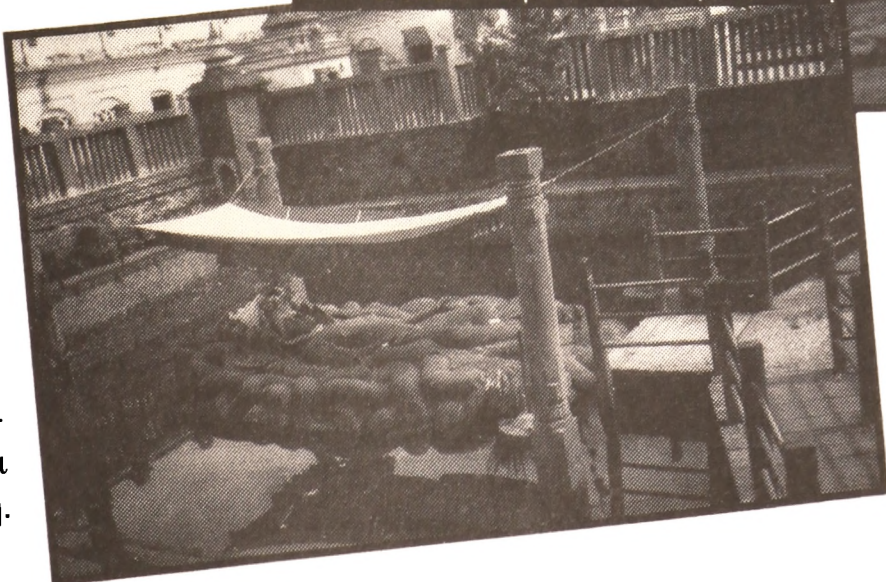
Πήγα στην άκρη της πόλης να δω τον Σίβα που κοιμάται στο νερό. Ήταν μεγάλη η διαδρομή, και σταμάτησα με κατέβασε στη μέση.

Ο Βούδας στο θρόνο του (πάνω),
μοναχοί βουδιστές
ξυρίζουν το κεφάλι τους (δεξιά),
ο Σίβα κοιμάται στο νερό (κάτω)

Περπάτησα ανάμεσα σε παράγκες, αγελάδες και παιδιά που πεθαίνουν στη λάσπη δίχως να περιμένουν τίποτα. Άκουσα προσευχές και χωρίς να το καταλάβω ήμουν μέσα. Το κεφάλι του Σίβα είναι στολισμένο με φρέσκα λουλούδια. Δεν μ' άφησαν να πλησιάσω. «Δεν είσαι ινδουιστής!» μου είπαν.

Ε. Στη Φρηκ στρεφ. Βλέπω πρώην χίπυς, σημερινούς πενηντάρηδες, με μια καθαριότητα που βρωμάει, να δείχνουν στα παιδιά τους τη νεότητά τους. Εξωτικές πουτάνες σ' έναν κόσμο λεπτών, που κάποτε πέρασαν από δω κι απορούν τιάζοντας τη σκόνη από τα ρούχα τους: Μα πώς την έβγαλαν καθαρή;

Ζ. Στο παζάρι ακολουθώ έναν τυφλό. Ανοίγει δρόμο με το ραβδί του. Περνάμε μια στοά και βγαίνουμε σ' έναν κήπο με δέκα μεγάλους Βούδες γύρω γύρω. Στη μέση μια πέτρα περιμένει τον τυφλό. Αρχίζει να βρέχει. Αυτός μένει ακίνητος.

Γιώργος Κακουλίδης

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΤΑΡΙΧΕΥΣΕΙΣ

Οι μεγάλοι ηγέτες δεν πεθαίνουν ποτέ! Πρέπει να «διατηρούνται» ώστε ακόμα και πεθαμένοι ν' αποτελούν «ζωντανό μύθο» για το λαό τους και να απαλύνουν τον πόνο της απώλειας. Έτσι, σύμφωνα με τα πλέον ακραιφνή κομμουνιστικά πρότυπα, ο εκλιπών **Κιμ Ιλ Σουνγκ** της Β. Κορέας θα ταριχευθεί. Γι' αυτό το σκοπό έχουν κληθεί οι «ειδικοί». Ποιοι άλλοι; Οι Ρώσοι. Αλλά η δουλειά, ελλείψει πλέον «σοσιαλιστικής αλληλεγγύης» θα στοιχίσει 200.000 δολάρια. Το σχετικό συμβόλαιο θα προβλέπει και σχετική συντήρηση του ταριχευμένου Κιμ ανά διετία. Τα μανσωλεία είναι για τους «Μεγάλους».

ΤΟΝΥ ΜΠΛΑΙΡ

Ο νέος ηγέτης των Εργατικών της Βρετανίας, **Τόνυ Μπλαιρ**, νέος, ωραίος και λογικός αναλαμβάνει να οδηγήσει το κόμμα του στη νίκη και την εκθρόνιση των Συντηρητικών από την εξουσία όπου στρογγυλοκάθονται από το 1979. Ο βρετανός πρωθυπουργός, κ. Μέητσορ, όχι μόνο είναι αντιδημοφιλής, όχι μόνο υπέστη πανωλεθρία στις πρόσφατες ευρωεκλογές και τις δημοτικές εκλογές, αλλά και αμφισβητείται έντονα μέσα στο ίδιο του το κόμμα. Άλλωστε, δεν φαίνεται να έχει και τίποτα το εξαιρετικά ενδιαφέρον και καινοτόμο να προσφέρει προς τους

ψηφοφόρους.

Κι ενώ ο πρώην ηγέτης των Εργατικών, **Νιλ Κίνονκ**, πήρε την άγουσα προς Βρυξέλλες ως ένας εκ των δύο επιτρόπων της Βρετανίας, ο Μπλαιρ αναμένεται να δώσει τη μάχη με τη γνωστή εκείνη γενεολογία και τη δεσμευτικότητα που τόσους πολιτικούς έχει ανεβάσει στην εξουσία. Ίσως, βέβαια, να μην

χρειαστεί και να το κάνει. Διότι ενδεχομένως — Αγγλία είναι αυτή — στις ερχόμενες εκλογές οι βρετανοί ψηφοφόροι να στρέψουν τα νώτα τους προς ένα κόμμα του οποίου η μακρόχρονη διακυβέρνηση έχει τελευταία «διανθιστεί» με ροζ σκάνδαλα και αρκετή διαφθορά. Η μακρόχρονη παραμονή στην εξουσία φθείρει και διαφθείρει.

Τη γενοκτονία των 500.000 κατοίκων των φυλών Χούτου και Τούτσι απ' τις σφαγές του εμφυλίου πολέμου «ολοκληρώνουν» ο λιμός και οι επιδημίες. Κάπου 2.2 εκατ. άτομα από μια χώρα 7.5 εκατ. κατοίκων είναι πρόσφυγες και αποδεκατίζονται καθημερινά, ενώ η «Διεθνής Κοινότητα» παρά τις προειδοποιήσεις άργησε να ξυπνήσει. Μια τραγωδία που το μέγεθός της δεν έχει ακόμα συνειδητοποιηθεί.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

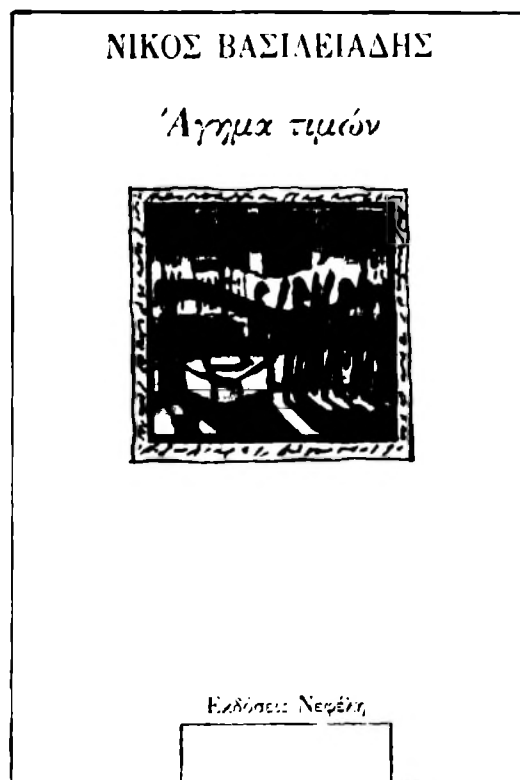
ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ προτείνοντας στους αναγνώστες του.
τα βιβλία του ΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ, «ΑΓΑΘΟΣ» και
«ΑΓΗΜΑ ΤΙΜΩΝ», έχουν τη βεβαιότητα ότι προτείνουν
ένα σπουδαίο πεζογράφο.

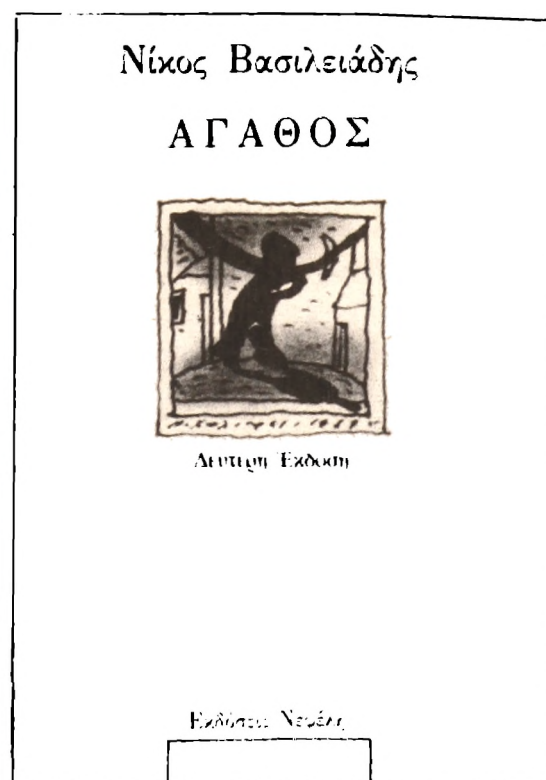
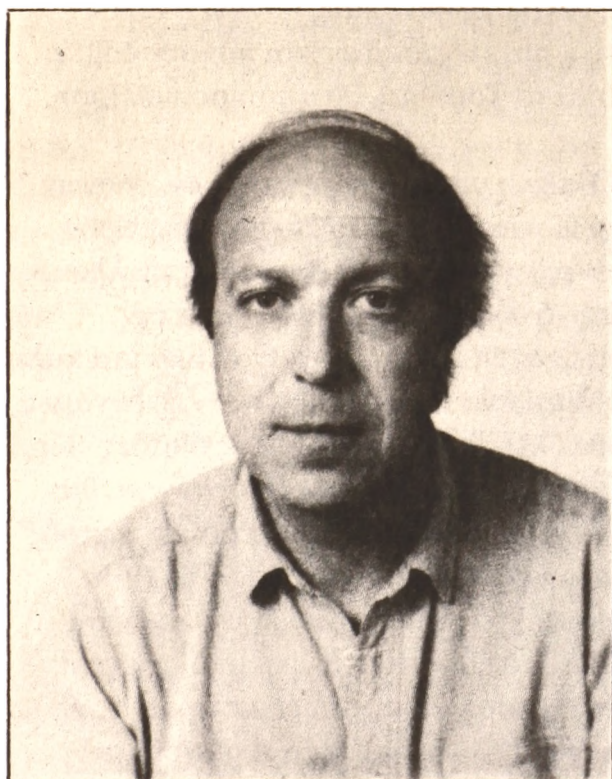
Ο Ν.Β. βάζει πραγματικά τα θεμέλια στη σύγχρονη
ελληνική λογοτεχνική έκφραση, χειριζόμενος ένα γλωσσικό
ιδίωμα, που κυμαίνεται από την αρχαίζουσα και τη λόγια
καθαρεύουσα και φθάνει ως την πιο μοντέρνα δημοτική.

Αυτή η συνεχής εναλλαγή της γλώσσας και κατά συνέπεια
της έκφρασης, φέρνει στον αναγνώστη ανάμικτα
συναισθήματα, τα οποία ξεκινάνε απ' το απλό ενδιαφέρον,
περνάνε στην ευχάριστη διάθεση, για να καταλήξουν στην,
με κομμένη ανάσα, ανάγνωση για το τι θα ακολουθήσει.

Παράλληλα με μια σαγηνευτική αφηγηματική ικανότητα
με μοναδικό χιούμορ —κυρίως αυτό— ο Ν.Β. με τα βιβλία
του μας φέρνει στο νου τις μεγάλες στιγμές της ελληνικής
πεζογραφίας. (Του Ροΐδη, τους πεζογράφους του '30, «το
Τρίτο Στεφάνι» του Ταχτσή).

ΝΟΥΒΕΛΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το Ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80, ΤΗΛ. 3639962

• Το έχει, φαίνεται, η μοίρα του σύγχρονου ελληνικού αθλητισμού να εξευτελιζεται σε εθνικό επίπεδο, μόλις οι εκπρόσωποί του «περάσουν τα σύνορα»... Ξεχνά κανείς εύκολα όσα έφθασαν από τις Ηνωμένες Πολιτείες και που αφορούσαν την εθνική ομάδα του ποδοσφαίρου: Την τελευταία θέση (24η) πήραμε στην κατάταξη του 15ου Παγκοσμίου Κυπέλλου και καλά να πάθουμε αφού δεν είχαμε αντιληφθεί πόσο «επαγγελματίας» ήταν ο εθνικός προπονητής... Βεβαίως, το ποδόσφαιρο προσπαθεί τώρα — σε επίπεδο εθνικής ομάδας — να κλείσει τις πληγές του, και θα τα καταφέρει όσο το δυνατόν πιο μακριά αποτραβηχθεί από αυτό ο κ. **Αλέκτας Παναγούλιας**, στον οποίο φαίνεται οι εκπρόσωποι του Τύπου στις ΗΠΑ έκαναν μεγάλη ζημιά...

• Αλλά ένα άθλημα όπως το μπάσκετ άφησε άφωνους πολλούς θαυμαστές του στην Ελλάδα, με το που έφθασαν οι πρώτες ειδήσεις από τον Νέο Κόσμο. Περίμενε κανείς την αταξία του **Παναγιώτη Φασούλα**: Δηλαδή του 32χρονου επαγγελματία καλαθοσφαιριστή που πριν από λίγο καιρό ακουμπούσε πάνω του ολόκληρος κλάδος ποντάροντας στη συνδικαλιστική του δυναμική;

• Η Εθνική Ελλάδας του μπάσκετ άρχισε από χθες την προσπάθειά της στο Μουντομπάσκετ του Καναδά με τις χειρότερες προϋποθέσεις. Ο Γ.Γ.Α. **Γιώργος Βασιλακόπουλος**, παράγων με «κομματική σκέψη» στο γραφείο του αλλά απίστευτο ταλέντο όταν πρόκειται να λειτουργήσει με γνώμονα τα συμφέροντα του ελληνικού μπάσκετ, πήγε «άρον άρον» στην αμερικανική ήπειρο, μήπως και «προλάβει το κακό». Την ώρα που γραφόταν αυτό το σημείωμα ήταν άγνωστο το αποτέλεσμα...

• Ωστόσο, δεν ήταν δύσκολο να προβλεφθεί ο βαθμός ψυχολογίας, ηθικού και αγωνιστικής ετοιμότητας των Ελλήνων παικτών. Και μη ξεχνάμε πως οι αντίπαλοί μας **Πουέρτο Ρίκο** και **Γερμανία** μόνο ευκαταφρόνητοι δεν είναι... Η τρίτη ομάδα του ομίλου μας, **Αίγυπτος**, είναι αλλά — αλήθεια — πότε η Αίγυπτος «έμαθε μπάσκετ»;

• Το Μουντομπάσκετ του Καναδά μπήκε από χθες, λοιπόν, στη ζωή μας μέσω των καναλιών της ΕΡΤ. Το πιθανότερο είναι η αντιπροσωπευτική μας ομάδα να γυρίσει στην Αθήνα έχοντας πάρει χειρότερη θέση από την 6η, που είχε κατακτήσει στην προηγούμενη διοργάνωση (στην Αργεντινή). Αν αποτύχει, τότε θα φανούν οριστικά τα σημάδια της παρακμής. Μιας παρακμής που μάλλον έχει την αφετηρία της στην απόφαση αυτών που διοικούν τα σωματεία (τα ΤΑΚ...) να οπλίσουν τις ομάδες τους με άσους ή δήθεν άσους από τις νέγρικες συνοικίες των ΗΠΑ... Οι ξένοι παίκτες, σαφώς και κάνουν ζημιά. Μετά το Τορόντο, θα μετρήσουμε πόση...

• Έπειτα από την κλήρωση των αγώνων του Πρωταθλήματος στο ποδόσφαιρο, διενεργήθηκε και εκείνη του Κυπέλλου, διοργάνωση η οποία θ' αρχίσει την Τετάρτη 24 Αυγούστου. Θα είναι μια καλή ευκαιρία να δοκιμάσουν τις νέες δυνάμεις τους όλες οι επαγγελματικές ομάδες. Τις οποίες, για τα επόμενα τρία χρόνια, θα συνεχίσει να διοικεί το 72χρονος γιατρός **Γεώργιος Δέδες**. Αυτόν επέλεξε (και ψήφισε) το σώμα των εκπροσώπων της ΕΠΑΕ, σε αρχαιρεσίες οι οποίες έγιναν στη Θεσσαλονίκη, διαφημίστηκαν υπέρ το δέον και έληξαν με «μία από τα ίδια».

• Ηττημένος των εκλογών ο **Γεώργιος Δραμουντάνης**, επιχειρηματίας, εκλεκτός του Παναθηναϊκού, ο οποίος πήρε μόλις τέσσερις ψήφους (σε σύνολο 18). Βεβαίως, οι σκεπτόμενοι φιλάθλοι (φίλοι του ποδοσφαίρου) αδυνατούν να

κατανοήσουν ποσο γρήγορα, και... ποσο εύκολα, έχασε τη δύναμή του στη διοίκηση της ΕΠΑΕ ο **Γιώργος Βαρδινογιάννης**. Το πρωτάθλημα (και οι... διαιτησίες) θα δείξουν. Όλα ξεκινούν στις 28 Αυγούστου. Μαζί και το ΠΡΟ-ΠΟ με ελληνικούς αγώνες και εκεί αναμένεται αναδίπλωση από τον φορέα (ΟΠΑΠ) προκειμένου να αποφευχθεί ρήξη με τον Γ. Δέδε. Αιτία; Ο χαμηλός τζίρος στο παιχνίδι με τους ποδοσφαιρικούς αγώνες εν αντιθέσει με τις εισπράξεις του ΛΟΤΤΟ, που επίσης επικουρείται από ΟΠΑΠ. Μια καλή ιδέα είναι να καθιερωθεί και στο ΠΡΟ-ΠΟ τζακ ποτ...

• Τι θα κάνει την προσεχή Τετάρτη η πρωταθλήτρια **ΑΕΚ** με αντίπαλο τη **Ρέιντζερς Γλασκώβης**, στο Κύπελλο Πρωταθλητριών Ευρώπης; Οι αντίπαλοι είναι ισχυροί, ενισχύθηκαν με ποδοσφαιριστές καλύτερους του... **Μιρτσέκη** και θα χρειαστεί τύχη και θάρρος στη Νέα Φιλαδέλφεια, προκειμένου να σημειωθεί ευρεπές (και ωφέλιμο για τη ρεβάνς) σκορ. Θα είναι το πρώτο σημαντικό παιχνίδι εφέτος.

• Και κάτι για την καλωδιακή τηλεόραση, η οποία οσωνούπω θα μπει στην (αθλητική) ζωή μας. Μελετάται σύστημα μετάδοσης προγράμματος (με βασικό προϊόν τα σπορ) με τη μέθοδο των συνδρομητών. Το σχέδιο αυτό (που έχει υλοποιηθεί στις προηγμένες τηλεοπτικά χώρες του πλανήτη) υποτίθεται ότι θα «φέρει μπόλικο χρήμα» στο ταμείο της ΕΠΑΕ. Να δούμε...

Γιώργος Αρκουλής

ΤΟ ΑΛΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΗΔΗΜΑ...

Την εξαγγελία του υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου για κατάργηση των εξετάσεων στα γυμνάσια, σχολιάζει ο Μανώλης Βασιλάκης:

*Πράσινος γύφτος -τράλαλα!-
τρελά πηδάει και πέρα,
χαρούμενος που εδούλενε
το μπρούτζον ολημέρα
και πού 'χει την Παιδεία μας
χτήμα του και βασιλείο.
Πράσινος γύφτος -τράλαλα-
δίνει κλοτσά στον ήλιο!*

Ο υπουργός «Παιδείας» εξήγγειλε τα νέα μέτρα με τα οποία καταργείται το προηγούμενο καθεστώς και ολοταχώς επιστρέφουμε στις εξάλλες λαϊκιστικές μεθόδους που διέλυσαν το εκπαιδευτικό μας σύστημα κατά την προηγούμενη οκταετή επιδημία του ΠΑΣΟΚ, οπότε «πάντες εξέκλιναν, άμα ηχρειώθησαν»². Την επιχείρηση αποκατάστασης του καθεστώτος της ισοπέδωσης, την οποία άρχισε με ρεβανσιστική μανία ο προκάτοχός του κ. Φατούρος, συνεχίζει με ταχύτερους ρυθμούς σήμερα ο Παπανδρέου υιός. Προτού σχολιάσουμε την ουσία των εξαγγελιών και των ύθλων του, νομίζουμε πως είναι χρήσιμο να παραθέσουμε έναν διάλογο όπως ακούστηκε στην Βουλή και ο οποίος αποκαλύπτει το επίπεδο και την ποιότητα των ανθρώπων στους οποίους κατά σύστημα ο κ. Α. Παπανδρέου αναθέτει το ΥΠΕΠΘ:

«Π. Κωνσταντινίδης: *Ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα.*

Πρόεδρος Βουλής Απ. Κακλαμάνης: *Περιμένουμε το πήδημα.*

Υπουργός Παιδείας Δ. Φατούρος: *Το πήδημα θα γίνει σωστά το 1995-96. Κύριε πρόεδρε, όταν ήδη το Πανεπιστήμιο Θράκης έχει ορισμένα προβλήματα θα ήταν αρνητική φόρτιση στη λειτουργική του ικανότητα να έχουμε και άλλα τμήματα. Έτσι το πήδημα θα έπεφτε στο γκρεμό και θα έκανε κακό. Θέλουμε ένα σωστό πήδημα και όχι ένα πήδημα στο γκρεμό. Και το θέλουμε μαζί, κ. Κωνσταντινίδη, να γίνει σωστό, για να στηθεί καλύτερα το Πανεπιστήμιο»³.*

Για «καλύτερο πήδημα» λοιπόν ο κ.

Παπανδρέου απεμάκρυνε τον κ. Φατούρο και ετοποθέτησε στο Υπ. Παιδείας τον γιο του. Με κύριο και μοναδικό ίσως προσόν ότι είναι γιος τού μπαμπά του. Παρ' όλο που υπάρχει πάντα ο σοβαρός κίνδυνος τού «γλώσσα, ην ουκ έγνω, ήκουσεν»⁴, θα προσπαθήσω να γράψω όσο γίνεται πιο απλά την κριτική μου ώστε να την καταλάβει ακόμη και ο υπουργός «Παιδείας» και οι νηκτικοί σύμβουλοί του - («Δω ήταν μια φορά ένας σύμβουλος, κι εκεί 'ταν ένα Υπουργείο»⁵)-, οι οποίοι με την Παιδεία, πάλι, παίζει. Γιατί «τούπα(ν), τούπα(ν): Α! / Πρέπει, Νέρωνα, τση μάνας σου / Τα μυαλά να τση πετάξης, / Και το Σένεκα να σφάξης...»⁶. Κι εκείνος, με τη φόρα που πήρε, την πράσινη ζακέτα του φορεί, στα ΜΜΕ πηγαίνει, για να μας πει μια λέξη φωτισμένη, και φυσικά, τι μας ξανάπε; «Καλησπέρα»: εξηγών από τις τηλεοράσεις όλα τα παλιά «φωτισμένα» φερμάνια με τα οποία καταργείται ετούτο ή το άλλο, από το Νηπιαγωγείο έως το Λύκειο. «Γιαμά βλέπω εδώ ολοστρόγγυλα / Τούτα τα πολλά κακά!- / Τα ξαναδιαβάξω πάλι, / Και με γοργα έτσι μεγάλη / Που ξανακουφαίνω δα / Ούλη μου τη γειτονιά!»⁷.

Η ΟΥΣΙΑ των μέτρων είναι η ισοπέδωση, η ισότητα στην ημιμάθεια ή την αγραμματοσύνη, η κατάργηση εκείνων των στοιχειωδών, ελαστικών, άτολμων και ανεπαρκών μέτρων που μπόρεσαν να λάβουν οι προκάτοχοί τους στο Υπουργείο ώστε αν όχι να αναστραφεί τουλάχιστον να αναχαιτισθεί το κλίμα διάλυσης και χαλάνωσης στα σχολεία. Ενθουσώμεθα όλοι το αβυσσαλέο μίσος της αγραμματοσύνης, την εξαλλοσύνη, τον τυφλό φανατισμό, τις ωρυγές, τα εμπρηστικά συνθήματα με τα οποία οι «μαθητοπατέρες» της φυλής του ΠΑΣΟΚ επολέμησαν, υποκινώντας καταλήψεις, ενθαρρύνοντας τους μαθητές για την ποδοσφαιροποίηση του «αγώνα», επιδοκιμάζοντας τον χουλιγκανισμό και την βία (υπέρ πάντων γαρ οι «ιεροί» αντιπολιτευτικοί τους λόγιοι), φθάνοντας έως του σημείου να λένε διάφορα αηδή και ελεεινά τού τύπου: «Η χούντα του Μητσotάκη θέλει να βάλει πηλήκια στους μαθητές».

Για ποιες ανστηρές εξετάσεις ομιλούσαν και ομιλούν αυτοί οι κύριοι; Για ποιες βαρβαρότητες του συστήματος; Για ποια καταπάτηση των δημοκρατικών δικαιωμάτων των μαθητών; Γιατί καταργούν και τους στοιχειώδεις ελέγχους των παιδιών; Εν ονόματι μιας ακόμη απάτης τους περί «εκσυγχρονισμού», γιατί διδάσκουν στα παιδιά την ευκολία, την «λούφα», τις εκπώσεις, την επιπολαιότητα, την ασυδο-

σία, την υποκρισία, την εντέλεια, την αγένεια, την προπέτεια, το θράσος, το ψεύδος, την χυδαιότητα; (Οι λέξεις άμιλλα, αξιολόγηση, έλεγχος, είναι άγνωστες στο πασοκικό λεξιλόγιο και κηρύσσονται πλέον εκτός νόμου). Τι πρότυπα τους προβάλλουν παρά επικασσιτερωμένους βαρβάρους, Γιαννόπουλους υπουργούς Σοδόμων, φυγόστρατους υπουργούς «Πολιτισμού» και πάνω απ' όλα το σύνθημα της αλητείας και του εκβαρβαρισμού, το οποίο δέσποζε στην αντιπολιτευτική τους καμπάνια: «Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΜΑΓΚΙΑ»; Γιατί μεθοδικά ενσταλάζουν στα παιδιά τις «δόσεις» τους, μιας αντίληψης διεφθαρμένης και διεστραμμένης δημοκρατίας; Νά γιατί «φυραίνει ο τόπος ολόενα»⁸!

Προς τι όλα αυτά; Για να τα κάνουν όμοιά τους! Για τον εκβαρβαρισμό και εκπασοκισμό τους από τα παιδικά και εφηβικά τους χρόνια. Τα εθίζουν στην «αρπαχτή», στη γνώση σήμερα για να είναι της «αρπαχτής» στην κοινωνία αύριο. Το θέμα γι' αυτούς είναι «ιδεολογικό». Παιδεία γι' αυτούς σημαίνει άνεση, ευκολία, διαστροφή και διαφθορά της δημοκρατίας, και «γνώσεις»-κονσέρβες με εργονομικό καπάκι ανοίγματος: «Φέρ' του να πιη το γάλα του κουτιού»⁹, του κουτού.

ΕΝΑ από τα πρώτα πράγματα που διέπραξε ο σύζυγος της «Φατούρισσας»¹⁰, ήταν να αυξήσει το όριο των αδικαιολογήτων απουσιών, για να στείλει στα παιδιά το μήνυμα, κλείνοντας συνωμοτικά το μάτι, ότι πηγαίνουν στα σχολεία χάριν παιδιάς, ότι τώρα με την «δημοκρατική» (!) και «προοδευτική» (!) κυβέρνηση τα περιθώρια ασυδοσίας και αδιαφορίας διευρύνονται. Και έρχεται ο «χαμηλών τόνων» σεμνοπαράσιτος Γ. Α. Παπανδρέου, να αναστατώσει τον χώρο, να κατεδαφίσει ό,τι έκανε η προηγούμενη κυβέρνηση (ράβε - ξήλωνε, δουλειά να μη σου λείπει), να ολοκληρώσει το έργο της επιστροφής στις ίδιες ανευθυνότητες της οκταετίας, και μάλιστα με την συναίνεση της χαλκοπράσινης ΔΟ«Ε»-ΔΟΠ¹¹ και τις χλιαρές αντιδράσεις της ΟΛΜΕ-Π (για να λειτουργεί δήθεν η ανάπτυξη δημοκρατία):

«Κονιορτός. / Έπειτα βράχοι δίχως κεφαλή / Έπειτα δράκοι δίχως μάτια / Και μίσχοι των νωπών λωτών / Στα στόματα των δράκων»¹².

Σ' αυτές τις Συμπληγάδες οδηγούν σήμερα την Παιδεία, οι μη μετέχοντες της Ελληνικής Παιδείας. Οι κοινωνοί του

δόγματος: «Η Παιδεία διδάσκει την μαγκιά». Από κάτι τέτοιους άλλωστε είναι εμπνευσμένο το ανέκδοτο της οκταετίας:

– Γιατί οι πασόκοι πηγαίνουν τρεις τρεις;
– Διότι είναι συλλογικό κόμμα. Ο ένας γνωρίζει ανάγνωση, ο άλλος γραφή και ο τρίτος αρέσκεται να κάνει παρέα με διανοούμενους.

Σε βλέπω πάντα που κυλάς.

Γιά πες μου, ψίχαλο, πού πας;

Πού πας ομπρός οπίσω;

– Τον κόσμο πάω να φωτίσω¹³.

Μανώλης Βασιλάκης

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Παράφραση του «μπρούτζινου γύφτου» του Κ. Γ. Καρυωτάκη.
2. Ψαλμ. νβ' 4.
3. Από την συζήτηση στην Βουλή της 18.2.'94.
4. Ψαλμ. π' 6.
5. Παράφρασις της «Ξερής Πολυμάθειας» του Δ. Σολωμού.
6. Δ. Σολωμού, «Πρωτοχρονιά», στ. 113-115.
7. Δ. Σολωμού, «Πρωτοχρονιά», στ. 198-203.
8. Γ. Σεφέρη, «Θερινό Ηλιοστάσι», Δ 13.
9. Α. Εμπειρίκος, «Ο Μέγας Θαλαμηπόλος».
10. Η κυρία Μίκα Φατούρου υπέγραφε ως... «κοσμητόρισσα»! Τέτοιες ευφρείδες και καλαίσθητες αντιλήψεις ευδοκιμούν από «μεταρρυθμίσεως» ΠΑΣΟΚ και εντεύθεν στα Πανεπιστήμια.
11. ΔΟ"Ε"-ΔΟΠ και ΟΛΜΕ-Π, όπου το Π σημαίνει ΠΑΣΟΚ φυσικά, δεδομένου ότι οι ηγεσίες τους ανήκουν στο κράτος του ΠΑΣΟΚ και όχι στην Ελλάδα, περιφρονώντας την θέληση της μισής τουλάχιστον Ελλάδος που θεωρεί την Παιδεία ως εθνικό θέμα. Αλλά ούτε και τα συμφέροντα των ιδίων των εκπαιδευτικών υπηρετούν με τον πτωχοπροδορισμό τους, ανεχόμενοι τον εξευτελισμό των μισθών πείνας ή αιτούμενοι, όταν αποφασίσουν να «αγωνισθούν», αναξιοπρεπείς και δεκαρολόγοι όντες, εν τη ευθυνία των μια μικρή ελεημοσύνη.
12. Α. Εμπειρίκος, «Συμπληγάδες».
13. Δ. Σολωμός, «Το Ψίχαλο».

ΚΑΒΑΦΙΚΑ

Παρεξήγησε ο αναγνώστης τη λεπτή, είναι αλήθεια, παραποίηση του καβαφικού ποιήματος, στην τελευταία σελίδα του περασμένου τεύχους. Και γράφει με ...σπουδαίο ψευδώνυμο:

Αλεξάνδρεια 23 Ιουλίου 1994

Περιοδικό «Αντί»

Εις Αθήνας

Αξιότιμε Κύριε Διευθυντά,
Προς χάριν των αναγνωστών της φιλομούσου περιοδικής σας επιθεωρήσεως, επιτρέψτε μου να σας υποβάλω και τη δική μου εκδοχή για το ποιημάτιον του Ιρλανδού ποιητού, κ. Michel Longley. «Καβάφη επιθυμίες», πλάι σ' εκείνη του κ. Κώστα Κουτσουρέλη, που δημοσιεύσατε στο Τεύχος 556 της 22ας Ιουλίου 1994:

ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ

Σαν σώματα ωραία νεκρών που δεν εγέρασαν
και τα 'κλεισαν, με δάκρυα, σε μανσωλείο

λαμπρό,
με ρόδα στο κεφάλι και στα πόδια γιασεμιά -
έτσι' οι επιθυμίες μοιάζουν που επέρασαν
χωρίς να εκπληρωθούν χωρίς ν' αξιωθεί καμιά
της ηδονής μια νύχτα, ή ένα πρωί της φεγγερό.

Μετ' εξαίρετου τιμής

Κ.Π. Καβάφης

Ο συνεργάτης μας Κώστας Κουτσουρέλης διευκρινίζει:

Αγαπητό Αντί,

Ορθότατα ο επιστολογράφος σου μας υπενθυμίζει την άρτια, αναλλοίωτη και από καιρό διατηρητέα μορφή των καβαφικών επιθυμιών. Μια ενδελεχής έρευνα θα αποκάλυπτε ίσως και άλλα ατοπήματα φθονερών αλλοδαπών εις βάρος της νεοαλεξανδρινής μας παραδόσεως, όπως αίφνης το γνωστό αντι-τρωικό εκείνο Bei der Lektüre eines spätgriechischen Dichters του Μπρεχτ από τα Ελεγεία του Μπούκοβ. Το παραθέτω ελπίζοντας σε ανάλογη ανταπόκριση από τους εν εγρηγόρσει συναναγνώστες:

Εκείνες τις μέρες, όταν η πτώσις τους ήταν
βεβαία -

Επάνω στα τείχη άρχισεν ήδη ο θρήνος.
Κομμάτι κατορθώνανε οι Τρώες, κομμάτι
Μες τις τριπλές ξύλινες πύλες, κομμάτι
Κι άρχιζαν να 'χουν θάρρος και καλή ελπίδα.

Ακόμα κι οι Τρώες λοιπόν.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Κώστας Κουτσουρέλης

Η ΚΟΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ

Η επιστολή του καθηγητή κ. Γ. Τζεκάκη, αναφέρεται σε ρεπορτάζ του τχ. 555, που τον αφορούσε άμεσα. Γράφει:

Κύριε Παπουτσάκη,

Στο από 8.7.94 τεύχος του περιοδικού που εκδίδεται με ευθύνη σας, δημοσιεύσατε κείμενο του δημοσιογράφου Α. Λυκεσά, στο οποίο με κατηγορεί ονομαστικά για διάφορα ζητήματα, επικλούμενος εκπομπές που ο ίδιος έκανε και «στοιχεία» που ο ίδιος διαθέτει. Προκειμένου να αποκατασταθεί η αλήθεια σας γνωρίζω τα εξής:

Πράγματι εκλάπησαν έγγραφα από το γραφείο μου, κατά τη διάρκεια της πολύμηνης κατάληψης των γραφειακών χώρων του Τμήματος Αρχιτεκτόνων από φοιτητές. Και πράγματι είμαι συντάκτης των εγγράφων τα οποία φέρουν την ιδιόχειρη υπογραφή μου.

Για το ζήτημα της κλοπής, αφού ενημέρωσα την Πρυτανεία του ΑΠΘ, προσέφυγα στον εισαγγελέα και θεωρώ βεβαία τη δίωξη των ενόχων.

Στο δημοσίευμα εμφανίζονται έγγραφα τρίτων, αγνώστου προελεύσεως, με τα οποία προσβάλλεται με βίαιο τρόπο η τιμή και η υπόληψή μου. Και για το θέμα αυτό, επιφυλάσσομαι να ασπασθώ κάθε νόμιμο δικαίωμά μου κατά παντός υπευθύνου.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Αρχιτεκτόνων

Καθηγητής Ε. Τζεκάκης

Απάντηση του ANTI: Εντάξει, κύριε καθηγητή. Κάνετε τις μηνύσεις σας. Μη λησμονήσετε όμως, ότι μάλλον θα κληθείτε και σεις να δώσετε λόγο στη δικαιοσύνη. Μη μας θυμίζετε συνεπώς, την παροιμία με κείνον που έλαχε το φεγγάρι και οι άλλοι κοιτούσαν το δάχτυλο...

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Τέντε εκατομμύρια έδωσε (ως αγαθοεργία, ως ελεημοσύνη;) το υπουργείο Πολιτισμού στην ορη τραγουδίστρια του ρεμπέτικου ιτηρία Μπέλλου. Οι ινοντες εμφάνισαν την κίνησή τους ως τουδαία. Δεν έχουν ίκιο. Οι καλλιτέχνες δεν θα έπρεπε να τιανεύουν τα «καλά γεράματα». Η πολιτεία θα έπρεπε είναι γενναιόδωρη στους ανθρώπους ου υπήρξαν όσο πιο γενναιόδωροι πόρεσαν. Δεν είναι άξη φιλανθρωπίας η περίθαψή τους. Είναι στοιχειώδης υποχρέωση και έμπρακτη αναγνώριση της προσφοράς τους.

48 ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ:

«Η ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ»

«Το βιβλίο δεν εκφράζει καμιά αθέμιτη κριτική θέση ή έστω διάθεση απέναντι σε οτιδήποτε. Το βιβλίο "εκθέτει", κι αυτό πάντα μέσα από τις ίδιες λογοτεχνικές συμβάσεις, με ψυχραιμία και δεδηλωμένα εξ αποστάσεως». Ο λογοτέχνης Θανάσης Βαλτινός, του οποίου πρόσφατα το βιβλίο "Ορθοκωστά" πρόσφατα κυκλοφόρησε και πρόλαβε να διχάσει την κριτική, μιλάει με τον Στέλιο Ρογκάκο για το ΑΝΤΙ.

53

«ΟΡΕΣΤΕΙΑ» ΤΟΥ Π. ΣΤΑΪΝ

Η «Ορέστεια», η τριλογία του Αισχύλου, σε σκηνοθεσία Π. Σταίν, σε μια παράσταση - ποταμό στην Επίδαυρο. Κριτική της Δηώς Καγγελάρη.

54

ΤΩΝΙΑ ΜΑΡΚΕΤΑΚΗ

Πέθανε η Τώνια Μαρκετάκη, σκηνοθέτις τριών μεγάλου μήκους ταινιών, που πέρασε απ' τη ζωή με διακριτικότητα και πάθος για την τέχνη της. Το έργο της αναλύει ο Ηλίας Κανέλλης.

Η επικίνδυνη αναγνώριση

ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ

του Στέλιου Ρογκάκου

Η άποψη του Φραντς Κάφκα πως «το βιβλίο πρέπει να είναι το πελέκι που κάνει κομμάτια την παγωμένη θάλασσα που 'χουμε μέσα μας» μοιάζει να δικαιώνεται απόλυτα στο έργο του **Θανάση Βαλτινού**. Από τη δωρική **Κάθοδο των εννιά** έως το επικό **Συναξάρι Αντρέα Κορδοπάτη** και από το διεισδυτικό **Μπλε βαθύ σχεδόν μαύρο** έως τα πρωτοποριακά **Στοιχεία για τη δεκαετία του '60**, ο Βαλτινός εκθέτει με μαν εύρωστη γλώσσα κι ένα απaráμλλο ύφος τη θεώρησή του για τη λογοτεχνία.

Ο Θανάσης Βαλτινός αγωνιά από τη μια για την καθαρότητα του αφηγηματικού λόγου στις ποικίλες του εκφάνσεις κι από την άλλη καταθέτει (εκμεταλλευόμενος με ευρηματικό κάθε φορά τρόπο) τις εντάσεις και τους κλυδωνισμούς, τις παρεκτροπές και τα αδιέξοδα, τις μικρότητες και τις εξάρσεις της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Στο τελευταίο του μυθιστόρημα, την **Ορθοκωστά**, ανασύρει μνήμες από τους τελευταίους μήνες της γερμανικής κατοχής και μιλά με παρρησία για τα βαθύτερα αίτια και τις δυσδιάκριτες αφορμές του εμφυλίου πολέμου. Οι παλινδρομικές εξιστορήσεις των συμβάντων απλώνονται με υποδειγματική άνεση πέρα από τον συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, στις δυσπρόσιτες εκείνες σφαίρες της συλλογικής εμπειρίας. Η **Ορθοκωστά** παραξένεψε ή και εξόργισε ορισμένους. Κυρίως όσους, από διανοητική οκνηρία, παρέμειναν δέσμοι της δημοσιογραφικής ετικέτας «εκδοχή των ταγματασφαλιτών». Σαφώς υπάρχει η εκδοχή και των ταγματασφαλιτών, ως μια απαραίτητη σύμβαση. Αλλά το βιβλίο πηγαίνει πέρα από διαχωρισμούς και μεροληψίες, αντικρίζοντας την τραγική μοίρα ενός ηττημένου λαού.

Στη συζήτηση που ακολουθεί επισημαίνονται από τον συγγραφέα οι εύκολες έως εσκεμμένες παρερμηνείες και παραναγνώσεις, ενώ παράλληλα δίνονται διάφορες πληροφορίες για τη μέθοδο και καταγραφή ενός τόσο πολυσύνθετου υλικού.

Σ.Ρ.

**«ΠΡΑΞΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ
ΕΙΝΑΙ Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ
ΚΑΙ ΑΝΥΠΟΨΙΑΣΤΟΣ ΞΕΝΟΣ ΛΟΓΟΣ»**

• *Ας μιλήσουμε για την αλήθεια ενός βιβλίου.*

— Όχι αλήθεια. Θα τον απέφευγα τέτοιο ορισμό. Πειστικότητα ενός κειμένου. Που πάντως δεν στηρίζεται στο αλήθει των γεγονότων που κουβαλάει αλλά στο ύφος του. Το ύφος, που δεν θα πρέπει να το εκλάβουμε ως ένα στοιχείο τεχνικό, αλλά ένα εξωτερικό γνώρισμα μόνο.

• *Αλλά ως τι;*

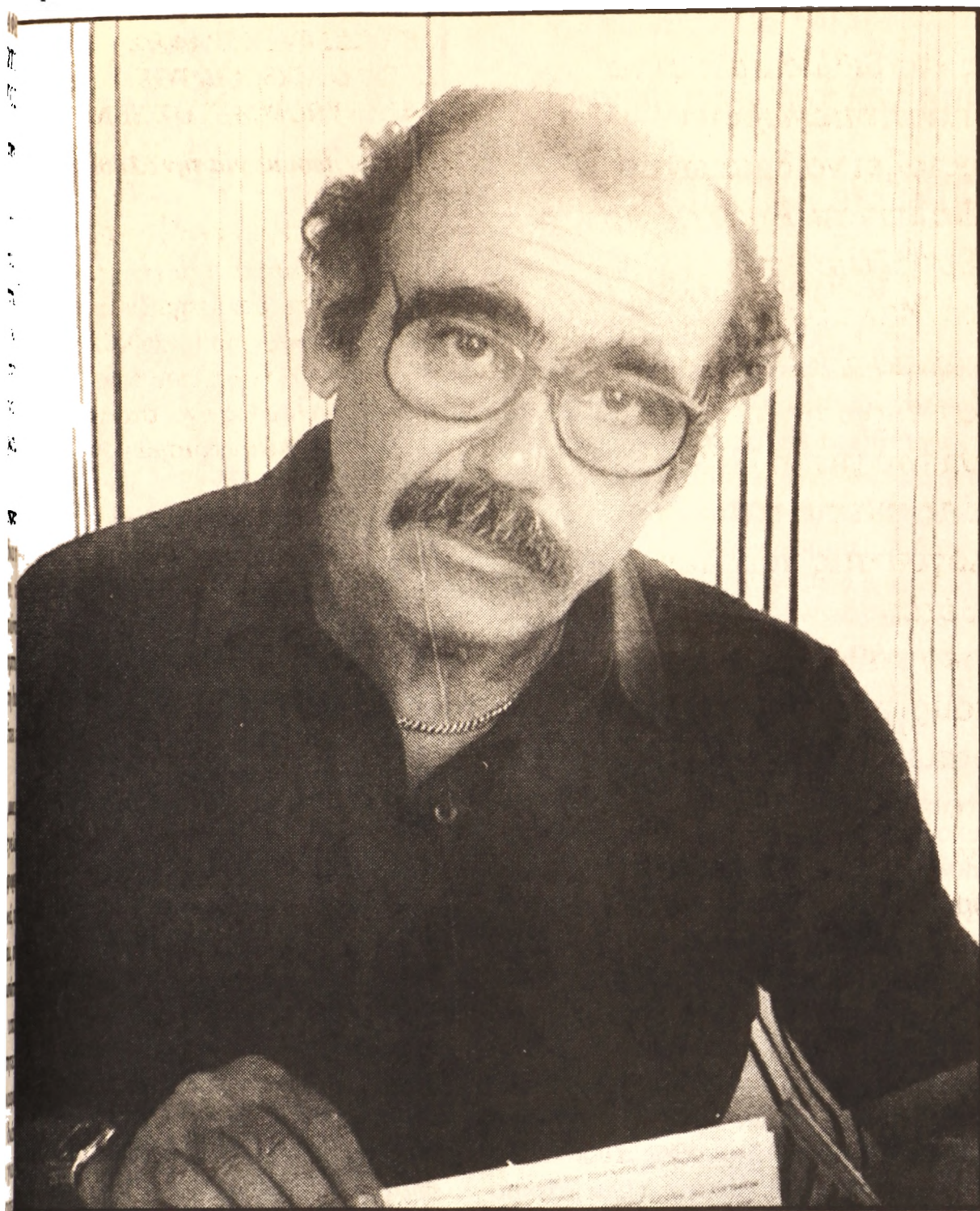
— Ως κάτι που συνυφαίνει τις εκφραστικές κλίσεις με την ίδια την προσωπικότητα του υποκειμένου, του συγγραφέα, του υποκειμένου, καθιστώντας την έτσι μια δική και ανεπανάληπτη. Κάτι που επέκτασιν όχι μόνο τη διαφοροποίηση και την αντιπαραθέτει προς τον ολόκληρο.

• *Η Ορθοκωστά έχει μια μάλλον ενδιαφέρουσα δομή, και ασφαλώς ξεγελούν οι παραδοσιακές αφηγήσεις διαφορετικών μερών των προσώπων. Τελικά, το βιβλίο είναι ένα χρονικό; Και αν ναι, σε ποια στοιχεία και σε τι μαρτυρίες βασίστηκε;*

— Στην **Ορθοκωστά** υπάρχουν πολλές αφηγηματικές ταυτότητες: δεν υπάρχουν αφηγήσεις πολλών, διαφορετικών μερών, προσώπων. Η διάκριση είναι ελάχιστη, ελπίζω. Μιλάμε για λογοτεχνία, όχι για ιστορία. Και για να αναφερθώ σε γενικά παραδεκτά μεγέθη, ένα μεγάλο μέρος της έχει τη ρίζα του στην ιστορία: **Πέρες και Κόκκινο και Μαύρο, Πόλεμος και Ειρήνη**. Θα ήταν ωστόσο αφέλεια να συσχετίσουμε την αξιοπιστία των αρχαίων τραγικών με τη συνέπειά τους ή μη ως προς την ιστορική πραγματικότητα. Ή του Τολστόι. Ή του Ομήρου. Του εκπληκτικού ντοκιμανταριστή Ομήρου. Εκείνοι μυθολογούν σαφώς. Η λογοτεχνία αυτό κάνει αποκλειστικά, μυθολογεί. Και μυθολογώντας παραμυθείται. Η **Ορθοκωστά** είναι μυθιστόρημα, δεν είναι χρονικό, και η μυθική της διάσταση ορίζεται και ισοφοδοτείται από τη γλώσσα. Η οποία, και παρά τις συχνές εξωτερικές διαφοροποιήσεις της, παραμένει σταθερά ενιαία.

Ότητα της μνήμης

Ν Θ Α Ν Α Σ Η Β Α Λ Τ Ι Ν Ο

τύπωση, ωστόσο, ότι το βιβλίο
γεται ένα δεδομένο γλωσσικό υλικό
πω αλλιώς, ένα πραγματικό
ραμμένο υλικό— είναι αισθητή.
πραγματικό στην τέχνη είναι ελάχι-
ειστικό. Και φοβερά επικίνδυνο.
ά, η πραγματικότητα είναι η απα-
τη προϋπόθεση, η αναγκαία συνθή-
εντύπωση για την οποία μιλήσατε
όχτηκε, είναι απατηλή ως εκ τούτου.
θα πρέπει να συναρτηθεί με όσα,
παστεύοντας, είπα για το ύφος. Το βι-
είναι η γλώσσα του και η κατασκευή
Η κατασκευή του. Από δω και πέρα
ώ να καλύψω και το ανεκδοτολογικό
της ερώτησης. Οι μνήμες είναι μια

καταγραφή βεβαίως. Κάπως ιδιόρρυθμη
πάντα. Η διασταύρωση πληροφοριών εί-
ναι μια άλλη πράξη καταγραφής. Η μελέ-
τη ενός αρχειακού υλικού, προσιτού ή όχι
σε όλους, επίσης. Τα ερεθίσματα και οι
συναισθηματικές αντιδράσεις σ' ένα συ-
γκεκριμένο αλλά τυχαία ξαναζωντανεμέ-
νο περιστατικό συνιστούν καταγραφή και
αυτά. Και βεβαίως, κατά κυριολεξίαν
πράξη καταγραφής είναι ο αιχμάλωτος
και ανυποψίαστος ξένος λόγος, αυτή η
προνύμφη που δεν έχει αποκτήσει ακόμα
τα φτερά της αφήγησης. Έχω μιλήσει συ-
χνά για τον τρόπο που δουλεύω, και συ-
χνά υπερβάλλοντας — από πρόθεση.
Όσον αφορά τη γλώσσα και τη χρήση της

εννοώ.

• **Κι όσον αφορά την κατασκευή;**

— Καμιά φορά, τα αδιέξοδα μας οδηγούν
να δανειστούμε ή να εκμεταλλευτούμε
στοιχεία από ξένους χώρους ή από δοκι-
μασμένα πρότυπα. Έδη, στα *Φτερά μπε-
κάτσας* ανιχνεύεται μια τέτοια τάση δα-
νεισμού από τον χώρο της μουσικής. Στην
Ορθοκωστά είναι έκδηλη πάντως και έχει
σχέση με φόρμες της μουσικής. Ένας με-
ταπτυχιακός φοιτητής θα μπορούσε επί-
σης να διαπιστώσει ότι τη ραχοκοκαλιά
του βιβλίου τη συγκροτούν 24 ραψωδίες.
Ακριβώς 24. Και όχι μια «σύναξη αφηγί-
σεων». Πρέπει να διευκρινίσω εδώ ότι
δεν με ενδιέφερε το νούμερο απλώς.
Υπάρχουν και άλλα τέτοια πράγματα που
μένουν προς ανακάλυψη. Δεν θα τα απα-
ριθμήσω εγώ.

• **Η λογοτεχνία μυθολογεί, χωρίς αμφιβο-
λία. Η Ορθοκωστά μυθολογεί επίσης, αλ-
λά σε άμεση αναφορά προς μια συγκεκρι-
μένη ιστορική πραγματικότητα. Ο κίνδυ-
νος να θεωρηθεί ότι μυθολογεί προκατει-
λημμένα ή κακόπιστα ή, πολύ περισσότε-
ρο, ότι προσπαθεί να διαστρέψει μιαν άλ-
λη, κρατούσα ήδη «μυθική» εικόνα, σας
απασχόλησε;**

— Όλοι αυτοί οι κίνδυνοι είναι πιθανοί.
Πολύ περισσότερο όταν ξέρουμε τη σύγ-
χυση με την οποία καθαρά αισθητικά ζη-
τήματα αντιμετωπίζονται με όρους άσχε-
τους. Αλλά νομίζω ότι έχω απαντήσει σχε-
τικά. Έστω έμμεσα. Χαρακτήρισα επίσης
την πραγματικότητα — της ιστορίας συμπε-
ριλαμβανομένης σ' αυτήν— ως αναγκαία
συνθήκη. Ένα βιβλίο μοιάζει με χειρο-
βομβίδα. Λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο.
Όχι βέβαια πάντα, πάντως ανεξέλεγκτα
από ένα σημείο και πέρα. Η απόπειρα
πλαστογράφησης της αναγκαίας συνθή-
κης δεν μπορεί να κρυφτεί. Γι' αυτό άλλω-
στε έχουμε τόνους ιστορικοφανούς λογο-
τεχνικής σαβούρας. Το ιστορικό μάγμα
που αποτελεί τη βάση της *Ορθοκωστιάς* εί-
ναι δεδομένο. Η πυρπόληση του χωριού
Καστρί Κυνουρίας από τους ελασίτες το
καλοκαίρι του 1944 είναι εύκολα διακρι-
βώσιμη. Όπως επίσης η ύπαρξη του στρα-
τοπέδου στο μοναστήρι και η εκτέλεση
ορισμένων από τους εγκλείστους του. Η

Μπραίλαινα είναι μυθικό πρόσωπο μονάχα στις σελίδες του βιβλίου. Αλλά είναι. Όπως και κείνες οι μυροφόρες που κουβάλησαν για να τον θάψουν, πάνω στη σκάλα από το περιβόλι της Ομορφούλας, «τον ανηψιό του Γιώργη του κοντού». Όπως και η Αλεξάνδρα που καταριέται μέσα στη νύχτα των φυλακών της Τρίπολης τους εκτελεστές της. Μυθική είναι μονάχα στο βιβλίο η σφαγή των Αχλαδοκαμπιτών στα κατώφλια των σπιτιών τους. Και μονάχα στο βιβλίο είναι μυθικός ο αγρός του Μέμου, που βρίσκεται ακριβώς δίπλα στον αγρό του Κεραμέως. Αυτή ήταν η δική μου προσπάθεια. Γιατί αν δεν γίνονταν μυθικά όλα αυτά θα ήσαν ανυπόφορα. Ανυπόφορα και μεις τώρα, πενήντα χρόνια από τότε, θα έπρεπε να δέσουμε μια πέτρα στον λαιμό μας.

• **Παρ' όλα αυτά, η κριτική θέση του βιβλίου έχει προκαλέσει αντιδράσεις σε πολλούς αριστερούς. Το ερώτημα που γεννιέται μπορώ να το θέσω έτσι: Γιατί σήμερα, πενήντα χρόνια από τότε, αυτή η σχεδόν «πλεγματική» υπερεναισθησία;**

— Στο ερώτημα δεν θα απαντήσω εγώ. Τι βιβλίο πάντως δεν εκφράζει καμιά αθέμιτη, δηλαδή πέραν αυτής των λογοτεχνικών συμβάσεων, κριτική θέση ή έστω διάθεση, απέναντι σε οτιδήποτε. Το βιβλίο «εκθέτει», κι αυτό πάντα μέσα από τις ίδιες λογοτεχνικές συμβάσεις, με ψυχραιμία και δεδηλωμένα εξ αποστάσεως. Αυτό το υπογραμμίζω. Εξ αποστάσεως σαράντα περίπου χρόνων.

• **Σαράντα ή πενήντα;**

— Σαράντα. Το βιβλίο έχει την ηλικία του που δεν συμβαδίζει με την ημερομηνία έκδοσής του. Και δεν καταδέχεται να την κρύψει, να ξεπέσει δηλαδή σε μιαν αισθητική ανεντιμότητα που μοιάζει να έχει πέραση τα τελευταία χρόνια.

• **Ποιαν «ανεντιμότητα» υπαινίσσεσθε;**

— Να γράφεις για μιαν ιδιαίτερα βεβαρημένη εποχή, μέσα από την ίδια την εποχή αλλά με την πρωθύστερη γνώση που σου δίνει η απόσταση απ' αυτήν. Αυτό υπαινίσσομαι. Έτσι κι αλλιώς. Υποθέτω ότι οι αντιδράσεις —ήταν αναμενόμενο ότι θα υπάρξουν αντιδράσεις. Από ιδεοληπτικούς και φανατικούς κατ' αρχήν. Και από ύστερους ρομαντικούς φυσικά. Στη διεισδυτική κριτική του, στην Καθημερινή, ο Παντελής Μπουκάλας τονίζει ακριβώς αυτόν τον κίνδυνο της «ιδεολογικά καθο-

**Θεωρώ ότι δεν υπήρξε
ηττημένη πλευρά. Ούτε
νικήτρια βέβαια.
Αυτό που πραγματικά υπήρξε
ήταν ένας ηττημένος λαός
στο σύνολό του.**

δηγμένης παρανάγνωσης». Θα το επιτρέψω στον εαυτό μου και θα μεταφέρω εδώ τον ωραιότερο έπαινο που άκουσα γι' αυτό το βιβλίο. Τον εξέφρασε ένας νεότερος σύντεχνός μου: «Τελικά, όλοι φέγγουν μέσα μου, λυτρωμένοι».

• **Κι αυτή η καθυστέρηση δέκα χρόνων να το παραδώσετε στον εκδότη σας σήμαινε κάποιο φόβο για τις αναμενόμενες όπως λέτε αντιδράσεις;**

— Φοβάμαι για τις αντιδράσεις που θα προκαλέσει κάθε βιβλίο μου. Υποθέτω όλοι οι συγγραφείς φοβούνται. Φόβοι όχι εύκολα προσδιορίσιμοι — και όχι εύκολα ομολογημένοι. Γι' αυτό όμως το βιβλίο, και συγκριτικά με τα προηγούμενα, οι φόβοι μου ήταν πολύ λιγότεροι. Όσο για τη δεκαετή καθυστέρηση έκδοσής του, δεν οφείλεται ούτε σε φόβους «ειδικούς» ούτε πολύ περισσότερο σε καιροσκοπία. Είναι μέσα στα όρια παλαιώσης των κρασιών μου. Πέντε με δεκαπέντε χρόνια. Υπάρχουν και οι εξαιρέσεις φυσικά. Το Β' βιβλίο του Κορδοπάτη είναι έτοιμο από το '73. Κάτι ξέρει ο εκδότης μου. Το έχω αναγγείλει τρεις τουλάχιστον φορές μέχρι τώρα. Αυτή είναι η τέταρτη: θα βγει του χρόνου.

**«ΠΩΣ ΘΑ ΑΠΟΦΥΓΕΙΣ
ΝΑ ΜΗΡΥΚΑΖΕΙΣ ΤΑ ΤΕΤΡΙΜΜΕΝΑ,
ΤΑ ΠΡΟΦΑΝΗ, ΝΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΙΣ
ΔΗΛΑΔΗ ΑΝΤΙ ΝΑ ΣΤΟΧΑΖΕΣΑΙ»**

• **Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για πρόθεση στη συγγραφή ενός βιβλίου; Και αν ναι, στην Ορθοκωστά ποια ήταν η δική σας πρόθεση. Ή, εν πάση περιπτώσει, το έναυσμα για να γράψετε αυτό το βιβλίο;**

— Οι προθέσεις στο γράψιμο ενός βιβλίου, ακόμα και αυτές που είναι αποκλειστικά συνδεδεμένες με την ίδια την πράξη

της γραφής, είναι ανησυχητικό σημάδι και συνήθως προδικάζουν ένα κακό αποτέλεσμα. Τα βιβλία γράφονται από ανάγκη και μόνο. Όπως και από ανάγκη άλλωστε διαβάζονται. Ανάγκη να απαλλαγεί κανείς από τους εφιάλτες του ή να δώσει σχήμα στα όνειρά του. Μορφή. Ή ακόμα ακόμα ανάγκη να διασκεδάσει. Πιθανόν, πίσω από αυτή την ανάγκη να υπάρχουν και άλλα πράγματα που δεν ανιχνεύονται τόσο εύκολα. Εμπάθεια, π.χ. Μια εντελώς α-πρόσωπη εμπάθεια. Ή μια βαθιά υπαρξιακή ιδιοτέλεια. Ή ακόμα ένα ένστικτο δικαιοσύνης. Ένστικτο, όχι αίσθημα. Πιθανόν.

• **Και το έναυσμα;**

— Έχουν περάσει αρκετά χρόνια για να θυμάμαι τι λειτούργησε ως τέτοιο. Θα έπρεπε ίσως να κατασκευάσω ένα.

• **Γιατί όχι;**

— Με τα σημερινά δεδομένα. Ένα πρωθύστερο δηλαδή κατασκεύασμα. Γιατί όχι; Σωστά. Δεν θα είχε κανένα κύρος βέβαια, αλλά αυτά είναι μόνο για τις συνεντεύξεις.

• **Το ενδιαφέρον σας για τη νεότερη και νεότερη ιστορία μας, ο προσωπικός σας διά-**

«Το "ξήλωμα" του ανδρισμού π.χ. των χωροφυλάκων του Αγίου Πέτρου έχει τη συνέχειά του στην Τρίπολη και αποτελεί ένα σκληρό αλλά έμμεσο πάντα σχόλιο πάνω στις αιτίες και τις αφορμές του εμφυλίου» (φωτογραφία του Γ. Μελετζή).

ος με την ιστορία, όπως είπε ένας κριτι-
, είναι δεδομένο. Μπορώ ήδη να αναφέ-
τα Στοιχεία για τη δεκαετία του '60 ή
Κάθοδο των εννιά. Την οποία, παρεν-
ικά, ο Παντελής Μπουκάλας, στην ίδια
τική που αναφέρατε παραπάνω, συνι-
να διαβαστεί αντικριστά με την Ορθο-
στά, ή μάλλον η Ορθοκωστά να διαβα-
ί αντικριστά με την Κάθοδο των εννιά.
ενδιαφέρον αυτό συνεχίζεται το ίδιο
ίωτο; Και αν ναι, αυτό θα μπορούσε να
μια απάντηση στο ερώτημα για τις
θέσεις;

Όχι, δεν θα μπορούσε. Η ιστορία
ρχει σε κάθε βιβλίο. Δεν παραδοξο-
ώ. Κανένας που γράφει ένα βιβλίο δεν
ρεί να την αγνοήσει. Γιατί ακόμα και
το αποπειραθεί, δεν θα τον αγνοήσει
ίνη. Είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο
και ανασαίνει. Μιλάω για τον συγ-
φέα. Αυτό είναι αναπόφευκτο και
ήνει τα ίχνη του. Αυτή άλλωστε είναι
η μεγαλύτερη παγίδα. Πώς θα χειρι-
ίς τα πράγματα ώστε να μην πέσεις μέ-
της. Πώς θα αποφύγεις να μηρυκάξεις
τετριμμένα, τα προφανή, να περιγρά-
ς δηλαδή, αντί να στοχάζεσαι. Να

ονειρεύεσαι. Αυτή η αντινομία πιστεύω
ότι ορίζει την κρίσιμη σχέση ιστορίας και
λογοτεχνίας.

• Η οποία, θεωρητικά τουλάχιστον, θα
πρέπει να ορίζει και τον αναγνώστη. Τη
στάση του. Εκτιμάτε ότι ο έλληνας ανα-
γνώστης είναι αρκετά ώριμος ώστε να
αποφεύγει τις παγίδες αυτές;

— Υπάρχει μια μακριά κακή παράδοση,
δημιούργημα, χωρίς αμφιβολία, ιδιαιτε-
ρων έως ανώμαλων καταστάσεων. Η μα-
νιχαϊστική αντίληψη στην αντιμετώπιση
ακόμα και της τέχνης. Μια τέτοια αντίλη-
ψη στηρίζεται στη δογματική βεβαιότητα,
στην έλλειψη αμφιβολιών, σε μια διανοη-
τική στιβαρότητα που το ανάλογό της
μπορεί να είναι μονάχα η χοντροκοπιά.
Αυτή η παράδοση ισχύει ακόμα κατά πο-
λύ. Βεβαίως, έχουν γίνει σημαντικά ρήγ-
ματα, βεβαίως τα μυαλά, τα περισσότερα
υποθέτω, έχουν λυτρωθεί από ποικίλες
δεσμεύσεις, οι συνειδήσεις πάντως και οι
ευαισθησίες που καλλιεργήθηκαν σε ένα
κλίμα απόλυτα αγιοποιητικό είναι φυσικό
να λειτουργούν αντανάκλαστικά. Προσω-
πικά έχω υποστεί μια λελογισμένη ελλη-
νοχριστιανική αγωγή. Όταν λέω λελογι-

σμένη εννοώ ότι δεν υπήρξα ποτέ μέλος
κατηχητικού, π.χ. Και περίπου στα δεκαο-
χτώ μου κατάλαβα ότι η χάρις να πιστεύω
στον Θεό δεν με είχε, ούτε επρόκειτο, να
με επισκεφτεί ποτέ. Παρ' όλα αυτά, ακό-
μα και τώρα όταν μπαίνω σε εκκλησία,
άσχετα αν εκεί με οδηγεί η νοσταλγία ή η
αισθητική περιέργεια ή κοινωνικής υφής
χρέη, μου είναι αδύνατο να μην κάνω τον
σταυρό μου και να μην ανάψω κερί. Μου
είναι επίσης αδύνατο να μην ενοχληθώ
από μια «βλάσφημη» συμπεριφορά. Κα-
ταλαβαίνω λοιπόν απολύτως τις αντιδρά-
σεις ορισμένων προς κάτι που νομίζουν
ότι «πριονίζει» ό,τι οι ίδιοι επίσης θεω-
ρούν ως «ιερά και όσια του χώρου». Ήδη
η διατύπωση «ιερά και όσια» είναι χαρα-
κτηριστική των δεσμεύσεων που σέρνει
μαζί της. Φυσικά υπάρχουν και άλλα
πράγματα που δεν καταλαβαίνω με τίπο-
τα. Όπως, αίφνης, την αποκοπή περιστα-
τικών από το λειτουργικό σύνολό τους και
την ένταξή τους στην κατηγορία «των βι-
αιοτήτων σε βάρος του πληθυσμού». Στην
κατηγορία ωμοτήτων. Το «ξήλωμα» του
ανδρισμού π.χ. των χωροφυλάκων του
Αγίου Πέτρου έχει τη συνέχειά του στην
Τρίπολη και αποτελεί ένα σκληρό αλλά
έμμεσο πάντα σχόλιο πάνω στις αιτίες και
τις αφορμές του εμφυλίου. Παρανοήσεις
και παραναγνώσεις τέτοιου είδους πού
να τις αποδώσει κανείς και πώς να τις χα-
ρακτηρίσει; Αλλά δεν θέλω να μακρυγο-
ρήσω εδώ.

ΕΝΑΣ ΗΤΤΗΜΕΝΟΣ ΛΑΟΣ

• Αναφέρατε τις συνειδήσεις. Και τώρα
διανύουμε μια περίοδο επιθυμίας για λή-
θη. Ή σκέτα περίοδο λήθης. Αυτό είναι λι-
γάκι χειρότερο. Νομίζετε ότι ο κίνδυνος να
διαγραφούν ή ακόμα ακόμα, πράγμα πιο
οδυνηρό, να μην αποτυπωθούν καθόλου
στις συνειδήσεις των νεότερων γενεών οι
θυσίες και οι αγώνες της αριστερής «ηττη-
μένης» πλευράς είναι ανύπαρκτος; Και αν
δεν είναι, δεν θα έπρεπε να θεωρούνται λο-
γικές αυτές οι αντιδράσεις;

— Κατανοήσιμες ίσως. Λογικές σε καμιά
περίπτωση. Θεωρώ ότι δεν υπήρξε ηττη-
μένη πλευρά. Με εισαγωγικά ή χωρίς ει-
σαγωγικά. Ούτε νικήτρια βέβαια. Ο δια-
χωρισμός —ο οποίος επίμονα συντηρεί-
ται— ήταν ένα εύκολο ιδεολόγημα που
ανακούφιζε πολλούς, αμφίπλευρα. Αυτό
που πραγματικά υπήρξε ήταν ένας ηττη-

μένος λαός στο σύνολό του. Και αυτό ήταν τραγικό. Οι συνέπειες αυτής της χοντράδας, της έλλειψης ευφυΐας εν τέλει, θα μας βαρύνουν για μερικές δεκαετίες ακόμα. Ένας ηττημένος λαός. Τώρα είναι ευκολότερο να το διακρίνουμε – και ίσως αρχίσουμε να το λέμε. Θα πρέπει επίσης να αναζητήσουμε την ύβριν. Ο Οιδίπους έφτασε ως την άκρη του δρόμου, εξόρυξε τους οφθαλμούς του. Σχηματικά άλλωστε αυτή είναι και η θέση του βιβλίου. Το σπάραγμα του ψαλμού που έχει τοποθετηθεί ως μόντο δεν επιλέχτηκε τυχαία. Διαφορετικά, και αν χρησιμοποιήσω τη δική σας ορολογία, μια «νικήτρια» αριστερά ποια διαδρομή θα είχε ακολουθήσει και πού θα είχε καταλήξει σήμερα; Μέσα στην ίδια συλλογιστική, μήπως θα έπρεπε να θεωρήσουμε ότι η ιστορία ή η μοίρα, της φέρθηκε με εξαιρετική διακριτικότητα; Όσο για την επιθυμία της λήθης είμαι κατηγορηματικά εναντίον της. Οι λαοί δεν πρέπει να ξεχνούν. Με την αναγκαία διασάφηση ότι άλλο είναι η μνήμη άλλο οι έμμονες ιδέες. Ο ευτελισμός της μνήμης δηλαδή. Και υπάρχουν αρκετοί αδιάσταχοι μασκαράδες που ξυλεύονται επιμένοντας στην όξυνση αυτών των έμμονων ιδεών.

• **Σας προσάπτουν ότι στην παρουσίαση της Ορθοκωστιάς υπογραμμίσατε την αυθεντικότητα των περιστατικών που αποτελούν τη βάση του βιβλίου.**

— Το έχω κάνει και για άλλα βιβλία μου. Όταν είναι απαραίτητο. Και για την Ορθοκωστή, της οποίας τα αφηγημένα περιστατικά καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα, ήταν απαραίτητο. Υπάρχουν τα κείμενα, υπάρχουν και τα εξωκειμενικά, γραμματολογικού κατά κανόνα χαρακτήρα, στοιχεία. Είναι αφελές να τα συγχέει κανείς.

• **Μια σειρά βιβλίων της μεταπολεμικής λογοτεχνίας ασχολούνται με την κατοχή και τον εμφύλιο. Υπάρχει κάποιο κοινό γνώρισμα που τα συνδέει;**

— Δεν νομίζω. Το μόνο κοινό αυτών των βιβλίων είναι τα ίδια τα πράγματα. Αυτός ο συσσωρευμένος όγκος εμπειριών και πληγών. Και φυσικά, η ανάγκη κατανόησής τους, κάτι που αποδείχτηκε παρακινδυνευμένο τελικά. Δεν είναι τυχαίο ότι οι πιο γενναίοι, οι πιο ευαίσθητοι, οι πιο έντιμοι με τον εαυτόν τους, ανεξαρτήτως γενιάς, αντιμετωπίστηκαν με καχυποψία,

συχνά απομονώθηκαν, καμιά φορά προπηλακίστηκαν κιόλας. Ο Άρης Αλεξάνδρου, ο Στρατής Τσίρκας, ο Αλέξανδρος Κοτζιάς είναι μερικοί από τον αστερισμό των νεκρών μόνο.

• **Η κατανόηση των πραγμάτων περνάει μέσα από τον ανθρώπινο ψυχισμό. Μήπως αυτό είναι εντέλει που σας ενδιαφέρει, ο ανθρώπινος ψυχισμός στις πλέον ακραίες εκδηλώσεις του;**

— Ως συγγραφέα με ενδιαφέρουν τα πάντα. Αυτό βέβαια είναι πολύ γενικό. Αλλά έτσι πρέπει να είναι. Κάτι ακόμα: συχνά η επιφάνεια ενός βιβλίου ή η θεματική του χρησιμοποιούνται ως πρόσχημα. Ένα παραπλανητικό πρόσχημα που μπορεί να οδηγήσει τον αναγνώστη σε λανθασμένες αποτιμήσεις και κατατάξεις. Αν δεν είναι εξαιρετικά προσεκτικός.

• **Είναι γνωστό ότι δουλεύετε για τον κινηματογράφο, ότι τον ξέρετε. Φαντάζεστε ότι η Ορθοκωστή μπορεί να γίνει ταινία;**

— Θα μπορούσε. Η ίδια η σύνθεση του βιβλίου αφήνει τα περιθώρια για μια, ή αν θέλετε δημιουργεί την πρόκληση για την κατασκευή μιας επικού χαρακτήρα ταινίας. Η σταθερή θεωρητική θέση μου πάντως είναι ότι ο κινηματογράφος πρέπει να απεξαρτηθεί από τη λογοτεχνία.

ΤΑ ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

• **Μια τελευταία ερώτηση. Δεν θα ήθελα να ξεχάσουμε την επικαιρότητα. Προ εβδομάδων απονεμήθηκαν τα κρατικά βραβεία λογοτεχνίας.**

— Και θέλετε να τα σχολιάσω. Με όλους τους κινδύνους να παρεξηγηθούν αυτά που θα πω.

• **Ναι.**

— Το κρίσιμο σημείο σ' αυτή την ιστορία είναι η σύνθεση της κριτικής επιτροπής. Η παρούσα, ως σύνολο, είναι μάλλον καλή. Πολλά άλλωστε από τα μέλη της, όταν μας είχαν ζητηθεί αρμοδίως σχετικές υποδείξεις, τα είχαμε προτείνει. Ως Εταιρεία Συγγραφέων εννοώ. Είναι φυσικά αδύνατο να υπάρξουν ποτέ ομοφώνως αποδεκτά αποτελέσματα. Αλλά το ζητούμενο δεν είναι αυτό. Το ζητούμενο ακόμα είναι να υπάρχει ένα σταθερό και σαφές πλαίσιο κριτηρίων βάσει των οποίων γίνονται οι επιλογές. Και τέτοιο πλαίσιο δεν νομίζω ότι υπήρξε. Ένα άλλο πρόβλημα είναι το χρηματικό έπαθλο. Μέχρι τώρα ήταν αντίστοιχο με αυτό του μακιγιάζ π.χ. στο

Οι λαοί δεν πρέπει να ξεχνούν. Άλλο όμως είναι η μνήμη, άλλο οι έμμονες ιδέες. Ο ευτελισμός της μνήμης, δηλαδή.

φεστιβάλ κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Αυτή τη φορά ημιδιπλασιάστηκε. Τόσο γενναιόδωρα. Τα όσα ακούστηκαν ότι υποστήριξε ο πρόεδρος της κριτικής επιτροπής σε σχετική συζήτηση, ότι δηλαδή το ένα εκατομμύριο για μια ποιητική συλλογή είναι πολλά ήδη, θα ευχόμουν να είναι απλώς σπερμολογίες. Αυτήν την καθαρά κουβέλεια νοοτροπία πώς να τη δεχτεί κανείς; Δυο ακόμα σημεία: Οι βραβευμένοι τίτλοι ανακοινώθηκαν μέσα σε βαθιά μοναξιά. Θεωρώ ότι αυτό είναι λάθος. Θεωρώ ότι πρέπει να γνωστοποιούνται όλα τα βιβλία που σχολιάστηκαν τελικά από την κριτική επιτροπή. Και όχι μόνο για λόγους πληροφόρησης, σύγκρισης ή ελέγχου της ίδιας της επιτροπής. Για λόγους κυρίως παρησίας. Θεωρώ επίσης λάθος την απονομή του ειδικού λογοτεχνικού βραβείου σε έναν φιλόλογο. Λάθος γιατί αυτό δημιουργεί ένα κακό προηγούμενο, αν ήδη δεν ακολουθείται ένα κακό προηγούμενο.

• **Αναφέρεστε στη βράβευση του κυρίου Στυλιανού Αλεξίου.**

— Ναι. Τον οποίο εκτιμώ απεριόριστα, και για τη σεμνότητα και για την επιστημονική αξιοσύνη του. Αλλά αν θέλεις να τιμήσεις τον αρχιεπίσκοπο του δίνεις ίσως τον σταυρό ευποιίας, πάντως όχι το αριστείον ανδρείας.

• **Ωστόσο στο σκεπτικό που διαβάστηκε κατά την απονομή υπήρχε αιτιολόγηση.**

— Υπήρχε προσπάθεια αιτιολόγησης. Σχεδόν αγχώδης. Ένα πρωθύστερο σκεπτικό εξόφθαλμα απολογητικό, ακριβώς επειδή είχαν διατυπωθεί ορισμένες επιφυλάξεις. Και διάτρητο βεβαίως. Γιατί εν πλήρει αγαθοσύνη ο συντάκτης του συγχέει την επιστημονική δουλειά, την επιστημονική πραγματεία, με τον ποιητικό χαρακτήρα του δοκιμιακού ή κριτικού λόγου. Αλλά αυτά είναι ίσως ψιλά γράμματα.

Αθήνα, 15 Ιουλίου 1994

ΘΕΑΤΡΟ

της ΔΗΩΣ ΚΑΓΓΕΛΑΡΗ

Τελικά περνάνε και
γερνάνε οι
παραστάσεις -όπως
«οι ήρωες»,
«τα ποιήματα»
και «οι ωραίες
γυναίκες»- ή όχι;

Γερνούν οι παραστάσεις;

Εκατέσσερα χρόνια μετά την «παγκόσμια πρώτη» της στο Βερολίνο και οκτώ μετά την αθηναϊκή πρεμιέρα της στο Θέατρο Πέτρας, η θρυλική Ορέστια του Πέτερ Σταϊν μάς ξενύχτησε φέιν Επίδαυρο: αν και γερμανο-ρωσι-ραγωγής και παιγμένη από ηθοποιούς Ρωσικού Στρατού, πρόκειται ουσιαστικά για την ίδια σκηνοθεσία, με ορισμένες αλλαγές στις Ευμενίδες.

Λέση της «σκηνης», η μαύρη αναστηράτρη φόρμα-ανάκτορο των Ατρείπην ορχήστρα, τα δύο μακρόστενα ξαλ με τις σημειώσεις και τις ψάθινες λές των καφενείων και οι ράγες που νουν το άρμα του Αγαμέμνονα: πά-|στέγη, οι φλόγες και ο φρουρός που φνιδιάζει άγρυπνος και «φευγάτος»,

περιμένοντας τις φρυκτωρίες· ο χορός των γερόντων — «αποφασιστική» λύση καταχωρημένη στην ιστορία διδασκαλίας του αρχαίου ελληνικού δράματος — διαβάσει τη «Γραφή» του Αισχύλου γύρω από το τραπέζι και συνδιαλέγεται: η συλλογική συνείδηση υπογραμμίζεται με τα κοστούμια της ίδιας γραμμής και την ομαδική συνεκφήνηση, ενώ συγχρόνως προβάλλουν τα άτομα μέσα από τις χρωματικές διαφοροποιήσεις των γκριζόμαυρων ενδυμάτων, τις φωνητικές αποχρώσεις — ένα είδος «κύριων» και «οργανικών» φωνών σε παράλληλη κίνηση — και το χωρισμό σε κορυφαίους του κοίλου· οι σύγχρονοί μας Κλυταιμνήστρα και Αγαμέμνονας· τα ρούχα-πορφυρό χαλί· η Κασσάνδρα που μονολογεί κάτω από το λευκό σεντόνι και πετώντας ύστερα τα ρούχα της μένει με το άσπρο κομπιναιζόν έτοιμη για το λουτρό· τα «ρωμαϊκά» αίματα στο εκκύκλημα· ο λυρισμός των μαυροντυμένων

γυναικών γύρω από τον γρανιτένιο τάφο του Αγαμέμνονα· η κραυγή της Ηλέκτρας και το σπαρακτικό σμίξιμο με τον Ορέστη· η μετατροπή του παλατιού σε λευκό ιερό του Απόλλωνα, ή η πτώση του οίκου των Ατρείδων που συμπαράσχει την έννοια του τραγικού· οι γριές αναμαλλιασμένες Ερινύες με τα βαριά παλτά που αλυχτούν τον «δέσμιο ύμνο» και ξεχύνονται στο κοίλον· η αναλυτική σύγχρονη ερμηνεία των «Ερινυών» με αναγνωρίσιμους δικαστές που πιάνονται στα χέρια μετά την κρίση της Αθηνάς (μια θεά-σταρ με λαμέ που κατεβαίνει τα σκαλιά και υποκλίνεται). Προσωρινή ανακωχή ύστερα από τη θεϊκή παρέμβαση. Όταν η θεά θα υποχωρήσει, οι δικαστές θα φιμώσουν τις Ευμενίδες τυλίγοντάς τις με κόκκινα πανιά και η ψηφοφορία θα συνεχιστεί.

Το πέρασμα από το μητριαρχικό στο πατριαρχικό δίκαιο και η αισχυλική μετάβαση από το σκοτάδι του μίσους στο φως της συμφιλίωσης αργεί ακόμη. Ο νέος —τό-

Η Tatiana Doguileva, Ηλέκτρα στις κατά Σταϊν Χοηφόρους.

τε — θεσμός του Αρείου Πάγου νοσεί στις μέρες μας.

Χωρίς το ξάφνιασμα, τον «κλωνισμό» της πρώτης φορές, ο θεατής που βλέπει σήμερα για δεύτερη και για τρίτη φορά την «Ορέστεια» παρασύρεται από τον πλούτο της δραματουργικής και ερμηνευτικής ανάλυσης και από τη σαφήνεια μιας ανάλυσης που αποκαλύπτει τους αρμούς της δομής και την αισχυλική ουσία· έστω κι αν ο ορθολογισμός υπερσκελίζει κάποτε το συναίσθημα, έστω κι αν πιο ψύχραιμοι τώρα πια, θα απαιτούσαμε σε κάποιες στιγμές μεγαλύτερη αφαίρεση.

Λιγότερο στυλιζαρισμένοι από τους γερμανούς ομοτέχνους τους αλλά εξίσου εκφραστικοί και αποτελεσματικοί, οι ρώσοι ηθοποιοί κατορθώνουν να αποδείξουν την έννοια της «σύγχρονης» τραγικότητας που διέπει τη σκηνοθεσία του Σταϊν, αυτή την ξαφνική μετατροπή της τραγικής κατάστασης σε γκροτέσκα που «χλευάζει το απόλυτο της ιστορίας, όπως χλεύασε το απόλυτο των θεών, της φύσης και της εμπαρμένης».

Ο γερμανός σκηνοθέτης, οι ρώσοι ηθοποιοί και οι έλληνες θεατές συμπράττουν στην εξύφανση της «συνωμοσίας»: έχουν συνεννοηθεί. Ο Σταϊν αφουγκράζεται τον κατακερματισμένο κόσμο μας και διαμέσου του δημιουργού αναγνωρίζουμε το δικό μας «εμείς» εν εγρηγόρσει.

*Για την Ορέστεια του 1985, βλέπε άρθρο του Β. Αρδίτη στο ΑΝΤΙ, περ. Β', τεύχος 298, 30.8.1985.

Τώνια Μαρκετάκη

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗ

ΟΠΩΣ ΟΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ

Η Τώνια Μαρκετάκη, που πέθανε ξαφνικά το βράδυ της Δευτέρας 27 Ιουλίου από έμφραγμα του μυοκαρδίου, δεν ήταν από τους κινητογραφιστές που απασχολούν με τα οράματά τους, τα έργα τους ή τις πράξεις τους, συχνά τις εφημερίδες, τα περιοδικά, τα ραδιόφωνα ή τις τηλεοράσεις. Έζησε μέσα στον κινηματογράφο, η έκφρασή της ήταν ανάγκη γι' αυτήν (και όχι μόνο γιατί επιβίωνε απ' τη δουλειά της) κι απ' τις λιγοστές της εικόνες που μας άφησε μπορεί να μην εκπληγάζει η προσωπικότητα μιας μοναδικής δημιουργού, σίγουρα όμως διαφαίνεται η επιλογή μιας κινηματογραφίστριας που διάλεξε να εκφράζεται αυστηρά μέσα από την τάξη της κινηματογραφικής αφήγησης. Παιδεία, κέφι και μια φανατισμένη προσήλωση σε αρχές (που για πάρα πολλούς φαντάζει πλέον ανοησία) ήταν τα στοιχεία με τα οποία προσπαθούσε να ανοίξει δρόμους.

Ήταν καθαρός άνθρωπος η Τώνια — και την ίδια στιγμή ανήσυχη, ατίθαση θαρρείς. Σπούδασε κινηματογράφο στη Γαλλία, αποφοίτησε μάλιστα το διάστημα που ο Γκοντάρ, ο Τρυφώ, ο Ρεναί έπαιρναν τη σκυτάλη απ' τους παλιότερους για να φουντώσουν το «νέο κύμα» της γαλλικής κινηματογραφικής σκηνής. Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1963 κι επειδή ήταν γεμάτη από εικόνες και σκέψεις για την τέχνη μέσα από την οποία μπορούσες — θαρρούσε — να διαβάσεις τα πάντα για τη ζωή, άρχισε να γράφει κριτικές. Αναλύσεις, προτιμήσεις, μαχητικές αντιπαλότητες — κι ύστερα, φυσιολογικά, το πάθος της την οδήγησε στη μηχανή. Ο Γιάν-

νης και ο δρόμος ήταν η πρώτη μικρού μήκους ταινία της. Ήταν το 1967 κι ήρθε, ξαφνικά, η δικτατορία. Cut.

Για πρώτη φορά, η Τώνια αναγκάστηκε ν' αφήσει το σινεμά, προτίμησε όμως να το κάνει με τρόπο κινηματογραφικό. Οργανώνεται στο ΠΑΜ, συλλαμβάνεται, δικάζεται, καταδικάζεται. «Το σκάει» στο εξωτερικό. Στο συμβούλιο της Ευρώπης είναι βασικός μάρτυρας κατά της χούντας, για τα βασανιστήρια. Το 1969 ως το 1971 ζει στο Αλγέρι, γυρίζοντας εκπαιδευτικές ταινίες για αγρότες. Κι όταν η χούντα πέφτει, επιστρέφει και ετοιμάζεται πυρετωδώς για την πρώτη της μεγάλου μήκους ταινία. Θα είναι ο *Ιωάννης ο βίαιος*.

Ένα νευρώδες, ασπρόμαυρο φιλμ, στο επίκεντρο του οποίου δέσποζε μια ντελικάτη ανδρική φιγούρα. Κατάδυση στα άδυτα ενός διαταραγμένου ψυχισμού και μια γραφή που ανεδείκνυε πάσχοντα σώματα, μέσα στην πραγματικότητα. Παραφωνία, στο πλαίσιο ενός γενικού θριαμβικού κλίματος, όπου οι πάντες σχεδόν στον κινηματογράφο μας είχαν βαλθεί να λύσουν τις προσωπικές τους διαφορές με την πολιτική. Η ταινία παίρνει βραβεία, καλές κριτικές, η Τώνια Μαρκετάκη ωστόσο μπαίνει σ' ένα ιδιότυπο καλλιτεχνικό περιθώριο: *το σινεμά που κάνει δεν μοιάζει με το σινεμά που γίνεται*.

Δεν θέλει να «προσαρμοστεί», δεν βολεύεται στο να ζει με σχήματα. Πηγαίνει στην τηλεόραση και στα 1977-78, σκηνοθετεί τη σειρά 9 επεισοδίων *Λεμονοδάσος*, βασι-

σμένη στο ομώνυμο βιβλίο του Κασμά Πολίτη. Προσπαθεί και καταφέρνει να κινηματογραφήσει με λεπτότητα μια εποχή, μένοντας όσο το δυνατόν πιο πιστή στο πνεύμα του κειμένου. Με τον ίδιο τρόπο, θα κινηματογραφήσει και την επόμενη ταινία της, την *Τιμή της αγάπης*, βασισμένη στη νοβέλα *Για την τιμή και το χρήμα* του Κωνσταντίνου Θεοτόκη. Η Κέρκυρα των αρχών του αιώνα συντίθεται με ιδιαίτερη προσοχή, η εποχή αναπαρίσταται στην εντέλεια και η ταινία κατορθώνει με όλες τις αρετές ενός κλασικότροπου αφηγηματικού κινηματογράφου, να περιγράψει το κοινωνικό πλαίσιο μέσα μιας προσωπικής περίπτωσης — μιας ερωτικής ιστορίας. Ακόμα θα μάμαι (ας μου επιτραπεί ο προσωπικός τόνος) τον τρόπο με τον οποίο είχε κινηματογραφηθεί η βασική ερωτική σκηνή της ταινίας, πώς η κάμερα αγκάλιασε τα γυμνά σώματα χωρίς σεμνοτυφία, πώς η δόσιμο των ανθρώπων αντιμετωπίστηκε χωρίς τα συμπλέγματα της εποχής, πώς ξεπεράστηκε η χαρκτηριστική αδυναμία του νέου ελληνικού κινηματογράφου να φιμώσει την ερωτική συνεύρεση...

Η επόμενη ταινία της Τώνια Μαρκετάκη ολοκληρώθηκε μόλις πρόπερσι. Οι *Κρυστάλλινες νύχτες* παίχτηκαν στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης το 1992. Η σκηνοθετική δεξιότητα ήταν κάτι παραπάνω από προφανές σ' αυτό το φιλμ, ιδιαίτερα στις σκηνές όπου χρειάζονταν να αναπαρασταθούν ιστορικά συμβάντα, όσο και στον τρόπο χρονοποίησης των επαγγελματιών ηθοποιών. Η ταινία είχε «πνιγεί», ωστόσο, σε μια πολυστυλιστική εικονογραφία

Σκηνή απο την «Τιμή της αγάπης», ταινία του 1984.

αρασυρμένη ίσως από ένα πολυλόδοξο σενάριο. Μπορεί να μια όχι και τόσο ευτυχής συνία. Μπορεί, πάλι, για την Τώνια ήταν μια εποχή μετάβασης.

Για πάρα πολλούς ανθρώπους οι βεβαιότητες, που χρησιμεύουν ως βάση για μια κάποια κοσμοθεωρία, κλωνίζονται — και η Τώνια φαίνεται πως έψαχνε περισσότερο

*Το σινεμά
που έκανε
δεν έμοιαζε
με το
σινεμά που
γινόταν...*

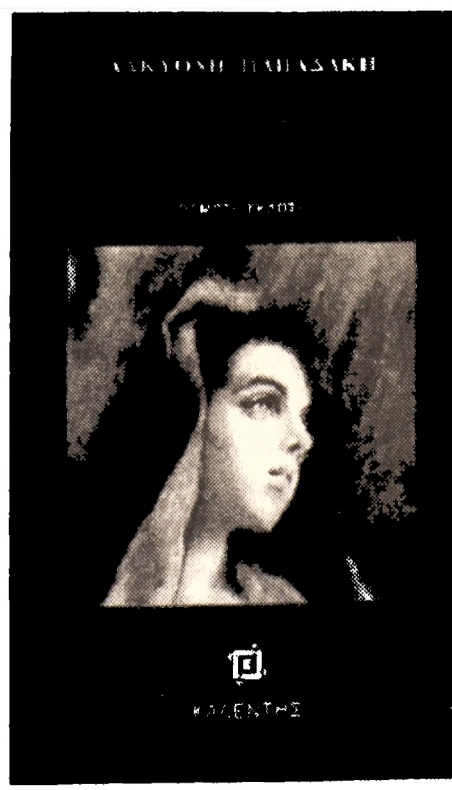
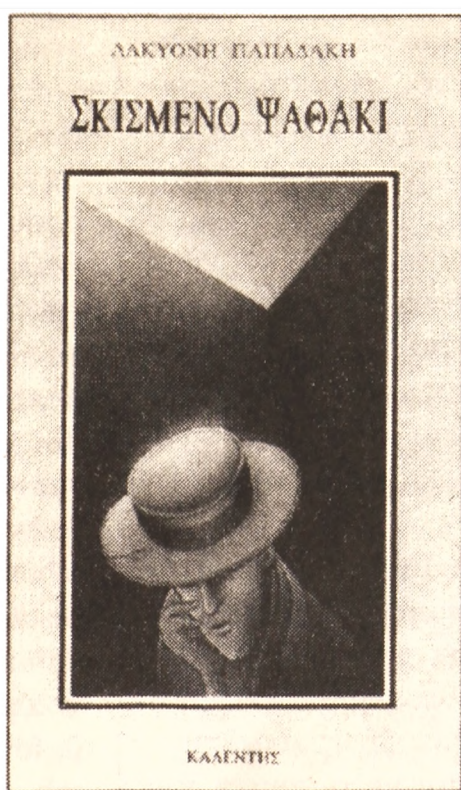
στις μυστικές πτυχές της ύπαρξης (και του εαυτού της) να βρει απαντήσεις, που δεν τις είχε δώσει πειστικά η πολιτική ή η ψυχανάλυση.

Η ουσία είναι πως η Τώνια Μαρκετάκη δεν είχε την ευκαιρία να βρει τις απαντήσεις αυτές. Πέρασε βιαστικά, αφήνοντας ωστόσο ένα διαβολεμένο πάθος για κινηματογράφο που παρ' ότι περφεξιονιστικός και πιστός σε κώδικες δοκιμασμένους, άφησε εικόνες που εύκολα τις ξεχωρίζει κανείς ως μοναδικές. Όχι «μεγαλόπνοες», μα εικόνες που πάσχιζαν να στηριχθούν σε μια μεγάλη κινηματογραφική παράδοση, που προϋπέθεταν τη βαθιά γνώση και το ταλέντο, που δεν επιθυμούσαν να ξεχωρίσουν επειδή θα σόκαραν — αρκούσε που προσετίθεντο σ' ένα πλούσιο κινηματογραφικό σύμπαν.

Σαν τις εικόνες της, διακριτική κι αληθινή, πέρασε κι η Τώνια Μαρκετάκη στη χώρα των σκιών. ■

ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

4 ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

κδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ Μαυρομυχάλη 5 – Τηλ. 36.01.551 – Fax 36.23.553 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΘΕΑΤΡΟ

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ

Η «Αντιγόνη» του Σοφοκλή όπως ανέβηκε από το ΔΗΠΕΘΕ Καλαμάτας, οι «Νεφέλες» του Αριστοφάνη όπως ανέβηκαν στο θέατρο της Επιδαύρου έδειξαν πως οι στόχοι του ελληνικού

γραφώντας αυτά που στη βαθύτερη ουσία τους συνιστούν προσωπεία που αποκρύπτουν οριακές κοινωνικές συγκρούσεις. Σ' αυτό το πλαίσιο, ο Κρέων του Βασίλη Κολοβού γίνεται μονοδιάστατος, καρικατούρα πολιτικού και ασεβή, και όχι εκπρόσωπος μιας νέας τάξης πραγμάτων που έρχεται και σύντομα θα επιβληθεί κοινωνικά. Παίξιμο γκροτέσκο που διαπλάθει χαρακτήρα, ο οποίος εκ προοιμίου μοιάζει να γνωρίζει το γελοίο της εμμονής του. Κι όμως! Ο Κρέων, ως δρων υποκείμενο κινεί εξίσου τη δράση, είναι αυτός που ποιεί την «ύβριν», γι' αυτό και συνιστά πρόσωπο κατεξοχήν τραγικό. Τούτη η διάσταση φαίνεται να διαφεύγει τόσο της σκηνοθετικής επιλογής όσο και της σκηνικής ερμηνείας: ο Κρέων της συγκεκριμένης παράστασης, ποιών τη ρεαλιστική απόδοση ενός χαρακτήρα, παραμένει έξω από την τραγωδία, θεατής και όχι μέτοχος του ρόλου του. Ακόμη περισσότερο, αποποιείται την ίδια του την τραγικότητα, στην προσπάθειά του να γίνει «ανθρώπινος» ολισθαίνει στο τραγελαφικό. Στον ρεαλισμό του παιξίματος τον ακολουθεί ο καθόλα ικανός Αίμων του Στέλιου Γκατζά, ο οποίος παρ' όλα αυτά, καταφέρει να αποδώσει δραματικότητα στο ρόλο.

Αντιστικτικά κινείται στο μεγαλύτερο μέρος του έργου η Δήμητρα Χατούπη, η οποία όχι μόνο διαθέτει σκηνική παρουσία κατάλληλη για μεγάλους τραγικούς ρόλους όπως αυτός της Αντιγόνης, αλλά γνωρίζει να εκμεταλλεύεται με τη μιμική του προσώπου και την ανεπαίσθητη κινησιολογία της ακόμη και τις σιωπές. Εξάλλου, κατά την εκφορά του τραγικού λόγου, η

ηθοποιός χρησιμοποιεί όλο της το κορμί, πάλλεται σ' έναν εσωτερικό ρυθμό που όχι μόνο σωματοποιεί, καθιστώντας τον πράξη, το λόγο αλλά και εκπέμπει τέτοια ωστική ενέργεια προς το θεατή ώστε ο τελευταίος να εκλαμβάνει συγκινησιακά αυτή που δεν είναι άλλο από μια επικοινωνία μέσω αισθητηρίων οργάνων. Η ενυπάρχουσα αντιφατικότητα στην Αντιγόνη, αυτή ακριβώς που τη διαφοροποιεί από πρόσωπο δραματικού ρεπερτορίου και αναγάγει σε πανανθρώπινο προσώπειο αξία, αποδίδεται επιτυχώς μέσα από την εσωτερική αρχικά και αποστασιοποιημένη στη συνέχεια που επιτυγχάνει η ηθοποιός. Υλοποιεί έτσι την αριστοτελική μίμηση ως «πράξιν» και όχι ως μίμηση «ηθών».

Μεταξύ των άλλων ηθοποιών ευχάριστη έκπληξη αποτέλεσε ο Άγγελος του Αντώνη Κουτσελίνη τόσο με την κινησιολογία και άρθρωσή του όσο και με το κοστούμι που το οποίο ωστόσο έμοιαζε μάλλον με ξένο σώμα σε σχέση με εκείνο των υπολοίπων προσώπων όσο και με εκείνο του Χορού. Πράγματι, τα κοστούμια όλων των παιδιών πάνω έμοιαζαν εμπνευσμένα από χιλιάδες αντιλήψεις κοστούμιών τραγωδίας που έρχονταν σε αντίθεση με τη σκηνογραφική διεύθυνση του χώρου. Το λευκό σκηνικό του Φαίδωνα Πατρικαλάκι, παρ' όλες τις συνδηλώσεις της ιερότητας, αγνής θυσίας κ.λπ., με τα αφημένα καταγής δόρατα, μασκες και περικεφαλαίες παρέπεμπε αναμφισβήτητα σ' ένα εικαστικό τοπίο θεοσφαιρών αναφορών με στοιχεία εγγονοποιικού υπερρεαλισμού, εντύπωση που εντείνεται και η πρώτη ενδυματολογική εμφάνιση του Κρέοντα ως κράματος Μεγαλέξανδρου και ρωμαίου αξιωματούχου, κάτι που καθόρισε στη συνέχεια και τον παραδοσιακό χαρακτήρα του ρόλου του. Στην ίδια ενδυματολογική άποψη κινήθηκαν τα κοστούμια των στρατιωτών όπως και του φρουρού που με γκροτέσκο τρόπο απέδωσε ο Παναγιώτης Ραπτάκης. Εξάλλου, η ορθογώνια τράπεζα του βάθους με τα ακουμπισμένα ειδώλια, μπορεί να είχε θρησκευτικές συνδηλώσεις (χριστιανικού τύπου), τότε όμως παρέμεναν ξένες με το όλο έργο. Γενικά, το σκηνικό και τα αρχικά κοστούμια βρίσκονταν σε αντίφαση, διόλου διεισδυτική, με τη δεσπόζουσα ενδυματολογική άποψη της παράστασης αλλά και την σκηνοθετική της εκφώνηση.

Ενδιαφέρουσες οι ομοιόμορφες μάσκες

Παραστάσεις αρχαίου θεάτρου

Θεάτρου, για το σύγχρονο ανέβασμα αρχαίου θεάτρου, δεν συμβαδίζουν πάντα με το αποτέλεσμα.

Τη σοφοκλεία «Αντιγόνη» παρουσίασε το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Καλαμάτας στο Αμφιθέατρο Κάστρου της πόλης, έναν χώρο πραγματικά μαγευτικό, δίνοντας την πρεμιέρα του στις 15 Ιουλίου. Η τραγωδία ανέβηκε σε μετάφραση του Κ.Χ. Μύρη και σκηνοθεσία του Κώστα Μπάκα. Παράσταση καθόλα κλασική, η «Αντιγόνη» του Κώστα Μπάκα δεν προδίδει το αρχαίο κείμενο, εκφέρει ακέραιο τον τραγικό λόγο, επαναλαμβάνει αλώβητη την παραδοσιακή σύγκρουση μεταξύ δίκαιου και άδικου, κατανέμει αυστηρά τους ρόλους μεταξύ καλού και κακού, προσωποποιεί ψυχο-

γικό. Τούτη η διάσταση φαίνεται να διαφεύγει τόσο της σκηνοθετικής επιλογής όσο και της σκηνικής ερμηνείας: ο Κρέων της συγκεκριμένης παράστασης, ποιών τη ρεαλιστική απόδοση ενός χαρακτήρα, παραμένει έξω από την τραγωδία, θεατής και όχι μέτοχος του ρόλου του. Ακόμη περισσότερο, αποποιείται την ίδια του την τραγικότητα, στην προσπάθειά του να γίνει «ανθρώπινος» ολισθαίνει στο τραγελαφικό. Στον ρεαλισμό του παιξίματος τον ακολουθεί ο καθόλα ικανός Αίμων του Στέλιου Γκατζά, ο οποίος παρ' όλα αυτά, καταφέρει να αποδώσει δραματικότητα στο ρόλο.

Αντιστικτικά κινείται στο μεγαλύτερο μέρος του έργου η Δήμητρα Χατούπη, η οποία όχι μόνο διαθέτει σκηνική παρουσία κατάλληλη για μεγάλους τραγικούς ρόλους όπως αυτός της Αντιγόνης, αλλά γνωρίζει να εκμεταλλεύεται με τη μιμική του προσώπου και την ανεπαίσθητη κινησιολογία της ακόμη και τις σιωπές. Εξάλλου, κατά την εκφορά του τραγικού λόγου, η

Γερόντων του Χορού, ανολοκλήρωτη ; η κινησιολογία τους που δίδαξε η **ίσσα Ζούκα**. Θα έλεγε κανείς ότι η αρκίνηση έμενε μετέωρη, σαν κάποιος έλησε να την αναιρέσει. Το ίδιο συνέ- άποιες φορές και με την επιβλητική οργανικά δεμένη με την παράσταση **ική του Γιώργου Τσαγκάρη**. Θα ήταν, , αναγκαίο να ακούγεται περισσότερο , συχνά, δεν συνόδευε απλώς αλλά ιαλούσε την εκφώνηση του λόγου. Η ιψη υλικών μέσων έγινε αισθητή στην ίσταση από κάποιες ατέλειες στην ληση των κοστουμιών ή στα παπούτσια ηθοποιών ή ακόμη στην ποιότητα των μμάτων. Αν και οι ατέλειες αυτές δι- λογούνται, δεν παύουν να προβάλ- αντιφατικά μηνύματα στο θεατή ο ος, χωρίς πιθανόν να ερμηνεύσει την , προσλαμβάνει μόνη την αντίφαση. Έργο, μετά την ολοκλήρωση των παρα- των στην Καλαμάτα, περιοδεύει σε ορες πόλεις της Ελλάδας.

«**Νεφέλες**» θεωρούνται ένα από τα έρ- ου αποκαλύπτουν τον αντιδραστικό ικτήρα και την προσκόλληση στις πα- ισιακές αξίες του Αριστοφάνη. Πε- ότερο απ' όλα, ίσως, ενοχλεί τους με- ές η διακωμώδηση του Σωκράτη που ινίζεται χρηματιζόμενος, υπέρμαχος στειών, με δυο λόγια, ολότελα διαφο- ιός από τον πλατωνικό φιλόσοφο και ά της «**Απολογίας**». Νομίζω ότι το θέ- θεται στην πραγματική του διάσταση υμφωνήσουμε με τον C. Whitman, ο ος υποστηρίζει ότι στον Σωκράτη των «**Νεφελών**» έχουμε μια σύνθετη εικόνα διανοητικού κλίματος της εποχής που αι με το όνομα του Σωκράτη μια και εροχή του την εποχή εκείνη τον καθι- σε ευκολότερα εκπρόσωπο των νέων ν τις οποίες ήθελε να καυτηριάσει ο οφάνης, αποδίδοντάς του στο έργο ητες ολόκληρου του σοφιστικού κινή- ς, αλλά και άλλων φιλοσόφων. Η επι- του μοιάζει έτσι να διέπεται περισσό- από αισθητικούς λόγους όπως το πρό- ύ του, πρόσφορο για κωμική μάσκα.

η θεωρία εμμένει στο πρόσωπο του ράτη περισσότερο κι από εκείνο του ιαγωνιστή Στρεψιάδη, είναι διότι αυτό νάζει επάνω του περισσότερα στοι- συνεπούς κωμικού προσώπου. Γι' αυ- ι η επιλογή του ηθοποιού που θα τον υθεί είναι εξίσου σημαντική με εκεί- η πρωταγωνιστικού ρόλου. Δίπλα λοι- πον απολαυστικό **Γιώργο Μιχαλακό- ο**, έναν από τους καλύτερους σύγχρο-

Γιώργος Μιχαλακόπουλος, Γιάν- νης Ροζάκης στις «Νεφέλες».

νους ηθοποιούς μας με τεράστιες δυνατό- τητες ερμηνείας των πλέον απαιτητικών ρόλων με μια αφοπλιστική ποιότητα, ως Στρεψιάδη, ο **Γιάννης Ροζάκης** δημιούρ- γησε έναν Σωκράτη όπως θα πρέπει να φαντάστηκε το ρόλο ο Αριστοφάνης: έναν συνδυασμό κωμικότητας και αξιοπρέπει- ας. Και οι δύο ηθοποιοί δημιούργησαν λε- κτικά και κινησιολογικά πρότυπα αριστο- φανικής ερμηνείας. Ο **Γιώργος Λέφας**, δί- πλα τους, ως Φειδιππίδης (γιος του Στρε- ψιάδη), στη διπλή εκφώνηση του ρόλου του —προ και μετά «φροντιστηριακά»— υπήρξε εξίσου επαρκής. Η σκηνοθετική επιλογή του **Κοραή Δαμάτη** να παρουσιά- σει τους νεωτεριστές μαθητές του Σωκρά- τη με την ενδυματολογία και κινησιολογία χίππιδων δεν ξέρω αν ήταν η επιτυχεστέρα επιλογή για μια πλησιέστερης στα καθ' ημάς αντίληψη του νεωτερικού και πι- στεύω ότι οι συγκεκριμένοι ρόλοι ήθελαν μεγαλύτερη επεξεργασία. Στο πλαίσιο, πάντως, της σκηνοθετικής ερμηνείας που θα 'λεγα πως χαρακτηρίστηκε από αναμ- φισβήτητη συνέπεια και μ' αυτό το γνώμο- να θα πρέπει να κριθεί, οι **Δίκαιος** και **Άδι- κος Λόγος** των **Θόδωρου Κατσαφάδου** και **Γιώργου Τσιδίμη**, παρ' όλη την πιθανώς εύκολη σχηματοποίησή τους, δεν δημιούρ- γησαν αντιφάσεις ως προς το αναπαρα- στατικό μέρος ενώ στο λεκτικό / κινησιο- λογικό λειτούργησαν, κατά τη γνώμη μου, θετικά για την όλη παράσταση. Ο **Ντίνος**

Δουλγεράκης ως **Παράβαση-Αριστοφά- νης** υπήρξε σωστή επιλογή μια και ο ηθο- ποιός διαθέτει ως προς την άρθρωση και το στήσιμο επί σκηνής τη σχετική χαρακτη- ρολογία.

Ο Χορός των «**Νεφελών**» υπήρξε επιτυχής τόσο ενδυματολογικά (**Άννα Μαχαιριανά- κη**) όσο και χορογραφικά (**Κοραής Δαμά- τής**). Οι ελαφρές αποχρώσεις των πέπλων τους παρέπεμπαν με ανεπτυγμένη αισθητι- κή στους χρωματισμούς των νεφελών κα- θώς οι χορογραφικές υποδείξεις μετακι- νούσαν τα σώματα σε διαρκώς νέους συν- δυασμούς. Το καπέλο με τη διπλή μάσκα, πέρα από επιτυχημένο ενδυματολογικό εύρημα, αποκτούσε λειτουργικότητα συν- δηλώνοντας τη νεφελώδη, πολυπρόσωπη, φύση τους. Η μουσική του **Βασίλη Δημη- τρίου** λειτούργησε επίσης βοηθητικά των ειδυλλιακών χορικών που συνοδεύουν την εμφάνισή τους και κάθοδό τους στην πόλη αλλά και των εντονότερων χορογραφικών τους κινήσεων αργότερα που θύμιζαν χορό δερβίσιδων. Μικρό πρόβλημα υπήρξε ίσως στην εκφορά του λόγου από τις κορυ- φαίες, οι οποίες δεν διέθεταν πάντα τα κα- τάλληλα παραγλωσσικά στοιχεία και τονι- σμό για να υλοποιήσουν την αστάθεια των **Νεφελών** και είναι αξιοπερίεργο πως δεν χρησιμοποιήθηκαν εδώ και άλλες ηθοποι- οί του Χορού που διαθέτουν μεγάλη φωνη- τική γκάμα όπως π.χ. η **Σοφία Κακαρελί- δου** της οποίας, παρ' όλα αυτά, η φωτογρα- φία συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των βασι- κών συντελεστών στο πρόγραμμα της πα- ράστασης.

Άφησα τελευταία τη μετάφραση του **Παύ- λου Μάτεσι** η οποία θα πρέπει να θεωρη- θεί ως μια από τις επιτυχεστέρες αριστο- φανικές μεταφράσεις. Διατηρώντας την απόλυτη ισορροπία μεταξύ αισχροής και αστείας λέξης, ο μεταφραστής έδωσε πράγματι βαρύτητα όχι μόνο στη μεταφο- ρά της σημασίας της πρωτότυπης λέξης αλ- λά και στη μορφή της, στον ήχο και στο ρυθμό που αυτή προσδίδει αλληλενεργώ- ντας μέσα στο εκάστοτε πλαίσιο. Απέδειξε έμπρακτα αυτό που υποστηρίζει και στο κείμενό του στο Πρόγραμμα, ότι δηλαδή, η ευφωνία στο θέατρο είναι η πρώτη ύλη μια και το θεατρικό κείμενο δεν έχει γραφτεί για να διαβάζεται σιωπηλά αλλά να εκφω- νείται.

Οι «**Νεφέλες**», έργο δύσκολο και πιθανώς ατελές στην εκδοχή που μας διασώζεται, νομίζω ότι δικαιώθηκε μέσα από τη συγκεκρι- κριμένη σκηνοθετική του εκφώνηση, όπως ανέβηκε στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου στις 16 και 17.7.

Εικόνες και άνθρωποι

«Αλλά ποιος θα πει την τιμή, και ποιος θα
πει την ντροπή;

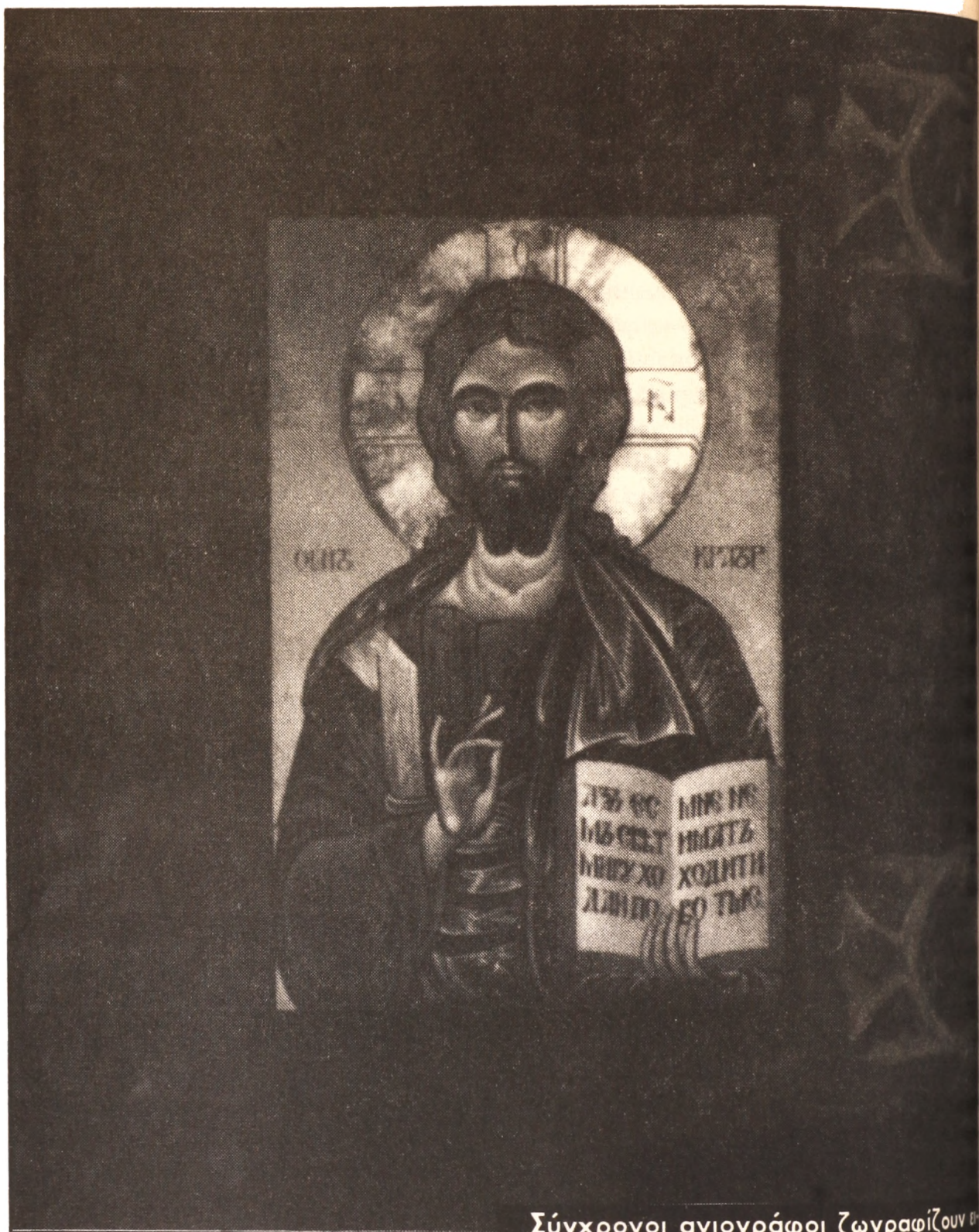
Παιδιά, φοβάμαι για λόγον σας».

Πέγιο Γιάβοροβ, από το βιβλίο
«Ενοράσεις».

Πριν από 17 ή 18 χρόνια άρχισα να συνειδητοποιώ πόσο μεγάλοι μπορεί να είναι οι κίνδυνοι για κάποια έργα χριστιανικής τέχνης σε μια μικρή — και όχι πλούσια κατά τη συνήθη έννοια της λέξης — χώρα σαν τη δικιά μας, εδώ στα Βαλκάνια.

Εκείνο τον καιρό δούλευα ως αναπληρωτής αρχισυντάκτης σε μια μέσης κυκλοφορίας εφημερίδα στη βιομηχανική περιοχή Κρεμίσκοβτσου κοντά στη Σόφια. Σκεπτόμενοι ότι κάθε τι που αφορά την τέχνη, την ιστορία και τον πολιτισμό, και τις ψυχές των απλών ανθρώπων είναι ένα άξιο θέμα για έναν δημοσιογράφο, κάναμε τις απαραίτητες έρευνες με τους συναδέλφους μου και φίλους, και γράψαμε κάποια άρθρα για τα μοναστήρια γύρω απ' την πρωτεύουσα.

Πρώτα κάναμε ένα ρεπορτάζ με μια σειρά φωτογραφιών, που περιέγραφε την κατάσταση της Μονής Κρεμίσκοβτσου, 25 χλμ. βορειοανατολικά της Σόφιας. Η πανέμορφη παλιά εκκλησία της μονής, ο Άγιος Γεώργιος ο Νικηφόρος, βρισκόταν τότε σε μια υπερβολικά μακροχρόνια και δύσκολη περίοδο επισκευής (και σε διαρκή ανάγκη χρημάτων). Το σεμνό κτίσμα της εκκλησίας (μονόκλιτη βασιλική με νάρθηκα) κατασκευάστηκε και διακοσμήθηκε υπέροχα το έτος 1493. Η εκκλησία ήταν δωρεά του πλούσιου Βογιάρου (φεουδάρχη) από τη Σόφια, Ραντιβού, αλλά στο ίδιο μέρος βρισκόταν γνωστό μοναστήρι και θεωρείτο άγιος τόπος από αρχαιοτάτων χρόνων. Σήμερα μπορεί κανείς να βρει πολλά στοιχεία γι' αυτό, για παράδειγμα στο βιβλίο **Η Αρχιτεκτονική κληρονομιά στη Γη της Βουλγαρίας** του καθηγητή Πέγιο Μπερμπενλιέβ, εικονογραφημένο με 250 φωτογραφίες, ή στις **Βουλγαρικές Καλές Τέχνες** του καθηγητή Ατανάς Μπόζκοβ. Τότε οι πληροφορίες ήταν

Σύγχρονοι αγιογράφοι ζωγραφίζουν
εικόνες όπως αυτή της φωτογραφίας

διάσπαρτες σε πολλά διαφορετικά βιβλία και εφημερίδες, και ντοκουμέντα αρχείων.

Ωστόσο, η μονή ήταν ήδη από τότε **μνημείο του εθνικού πολιτισμού και ιστορίας**, προστατευόμενο από το κράτος. Εάν έχετε αρκετό ελεύθερο χρόνο όταν βρεθείτε στη Σόφια, θα σας συνιστούσα να επισκεφθείτε το χώρο και να την δείτε. Οι νωπογραφίες είναι πραγματικά αξιοπρόσεκτες.

Αλλά στην περιοχή βρίσκονταν και **κάποιες εκκλησίες με αρκετά διαφορετική και όχι τόσο ευτυχή μοίρα**. Οι ανταποκριτές μάς έγραψαν ένα άρθρο για ένα μικρό **παρεκκλήσι**, ξεχασμένο από παλιά και ημικατεστραμμένο από το χρόνο. Το παρεκκλήσι δεν έχει ιστορική ή άλλη σημασία, γι' αυτό και κανείς δεν του έδινε **μία προσοχή (ή χρήματα!)**. Αλλά πάντα υποψιάζομαι ότι κάποτε θα υπήρχαν **εντός του κάποιες ενδιαφέρουσες εικόνες**.

υλόγλυπτο τέμπλο, πιθανώς φτιαγμέ-
τά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα.
ια πριν, ένας φίλος μου, αυτοδίδα-
ζωγράφος ονόματι Ιβάν Κρούστεβ,
είχε δείξει 3-4 κομμάτια ξυλογλυπτι-
κοσμήματα, βασισμένα σε φυτικά
ια (το καθένα σκαλισμένο από ένα
άτι ξύλο και επιζωγραφισμένο). Είχε
ώσει μόνον αυτά κατά τύχη. Κανείς
έρι μέχρι σήμερα πού βρίσκονται τα
μέρη του τέμπλου και οι εικόνες...

ς να έχουν απλώς κλαπεί και πουλη-
θώ και καιρό. Σχεδόν σίγουρα, κα-
ράφω ετούτη τη φράση, εικόνες πε-
μακριά (και για πάντα) από τη Βουλ-
μέσω των «υπογείων» διόδων του
ματος. Και, καθώς όλοι γνωρίζουμε,
όνο από τη Βουλγαρία, αλλά επίσης
η Ρουμανία, τη Σερβία, την Κροατία,
ονία, και τη Μολδαβία και την Αρμε-
ι τη Γεωργία. Κι ακόμα κι από μεγά-
όρες όπως η Ρωσία κι η Ουκρανία.

όνες και κειμήλια εξαφανίζονται
ώς όπως μου έχουν πει πως συνέβαι-
ή ίσως συμβαίνει ακόμα — στην
α.

ατυνομία κάνει σχεδόν ό,τι είναι δυ-
στην παρούσα κατάσταση πραγμά-
ένε οι αξιωματούχοι. Όχι και πολύ
προηγούμενως, εδώ στη Βουλγα-
αστυνομία επανέφερε στην κοινω-
ρισμένα διασωθέντα κειμήλια και
χριστιανικής τέχνης. Μόνο τις τελευ-
2 ημέρες του Μαΐου, η Βουλγαρική
ή Υπηρεσία για την Καταπολέμηση
ργανωμένου Εγκλήματος εμπόδισε
ιράνομη πώληση στο εξωτερικό πα-
έργων τέχνης και ιστορικής αξίας,
τιμούνταν έως και σε 4 με 5 εκατομ-
λεβ.

ί ενώ μαθαίνουμε τέτοιες ειδήσεις,
εται κανείς συνέχεια τον τεράστιο
ό κειμηλίων που δεν έχουν σωθεί.
πολύ δύσκολο τώρα να καταπολεμη-
οργανωμένο έγκλημα στις χώρες
Εχοντας στη διάθεσή τους υψηλής
ητας εξοπλισμό — ταχύτατα αυτοκί-
αυτόματα όπλα, έγχρωμα φωτοαντι-
κά μηχανήματα για τα πλαστά τους
ι, υπολογιστές κ.λπ. — και μη έχο-
οτέ έλλειψη ρευστού σε σκληρά νο-
τα όταν το βρίσκουν απαραίτητο να
ράσουν κάποιον, οι παράνομοι αι-
νται σε μια σχεδόν ασφαλή θέση.
υτό τουλάχιστον το βρώμικο εμπό-
απτύσσεται.

από δυο βδομάδες, η αστυνομία στη
ή Ευρώπη συνέλαβε μια ομάδα Ανα-
ευρωπαίων (μεταξύ των οποίων και
ένους Βούλγαρους), που κατηγο-
αι για παράνομη διακίνηση κλεμμέ-
υτοκινήτων. Η βουλγαρική αστυνο-
μέσως έλαβε μέτρα για να πιάσει
πόλοιπους, μέσα στη χώρα μας, υπό-

πτους που συμμετείχαν στην ίδια «δουλει-
ά». Αργότερα, μετά από μια δολοφονική
έκρηξη βόμβας σε μια γεμάτη από πλήθος
αίθουσα της Σόφιας, η αστυνομία ενίσχυ-
σε δραστηκότητα τις ενέργειές της ενα-
ντίον του εγκλήματος. Βλέπει κανείς πολύ
συχνά περιπολικά σταθμευμένα κοντά σε
ύποπτα μπαρ κατά τη διάρκεια της ημέ-
ρας, σε νυχτερινά κέντρα, καταστήματα
αυτοκινήτων, διασταυρώσεις, καθώς και
αστυνομικούς να ελέγχουν προσεχτικά
ταυτότητες και ούτω καθ' εξής.

Φαίνεται ότι, όταν κάτι πραγματικά τον
αγγίζει βαθιά, ο κόσμος και στη Δύση και
στην Ανατολή γρήγορα αντιδρά οργισμέ-
να. Τότε οι κυβερνήσεις βγαίνουν από τον
εφιάλτη των λανθασμένα ερμηνευμένων
κινήσεων, της έλλειψης πληροφοριών και
τις παρεξηγήσεις. Μας δείχνουν ότι είναι
όντως δυνατόν να ανταλλάξουν ακριβείς
και ορθές πληροφορίες, να συνεργαστούν
και να βρουν πολύ περισσότερα μέσα για
την καταπολέμηση της εγκληματικότητας.

Αλλά γιατί δεν κάνουν ακριβώς το ίδιο
για τις εκατοντάδες κλεμμένες αυθεντικές
εικόνες και κειμήλια αυτής της περιοχής
των Βαλκανίων; Αντιλαμβάνομαι ότι το να
σωθούν αθώοι άνθρωποι είναι πολύ πιο
σημαντικό από το να εμποδιστεί το παρά-
νομο εμπόριο έργων χριστιανικής τέχνης,
βεβαίως. Αλλά είναι μικρότερης σημα-
σίας ή αξίας τα κειμήλια απ' όλα αυτά τα
αυτοκίνητα, για παράδειγμα, πολλά απ'
αυτά φιγουράτα και κιτς;

Δεν κατηγορώ ούτε κρίνω κανέναν· δεν
είμαι ο κατάλληλος άνθρωπος για κάτι τέ-
τοιο· απλώς ρωτώ.

Ασφαλώς όταν βρεθείτε στη Βουλγαρία
θα είστε επαρκώς έξυπνοι ώστε να μείνετε
μακριά από το ενδεχόμενο να εμπλακείτε
στην παράνομη διακίνηση παλαιών κειμη-
λίων, και ειδικά αυθεντικών εικόνων. Και
όχι μόνον γιατί αλλιώςτικά μπορεί να βρε-
θείτε στο εδώλιο αντί σε ένα ωραίο θέρε-
τρο.

Ως άνθρωποι γεννημένοι στα Βαλκάνια,
ανήκετε σε μια κοινότητα όπου ορισμένες
όψεις των αρχαίων παραδόσεων είναι
ακόμα ζωντανές. Είναι συχνά δύσκολο
για κάποιον δυτικό, έστω και καλλιεργη-
μένο, να καταλάβει ότι το να στερήσει από
τον απλό λαό των χωρών μας την εικόνα
ενός αγίου που τον λατρεύει και τον τιμά
εδώ και αιώνες ως προστάτη του, είναι
ντροπιαστικό, κακό σφάλμα. Κι αν είναι
κανείς άθεος και διανοούμενος, τότε ίσως
αντιληφθεί ότι είναι κάτι ακόμα χειρότε-
ρο: μια βλακώδης, ανόητη, δίχως νόημα
πράξη.

Πιστεύετε πως εκφράζομαι υπερβολικά
σκληρά; Τότε ας στήσουμε μαζί μια φα-
νταστική περίπτωση. Ας υποθέσουμε έναν
πολύ πλούσιο Βλακάνιο, που γίνεται μα-
νιώδης θαυμαστής του λαμπρού πίνακα

του Ελ Γκρέκο «Εσπόλιο», του ίδιου αυ-
τού έργου τέχνης που είναι καθαγιασμένη
εικόνα του ιερού του Καθεδρικού του Το-
λέδο και παρακίνησε τον Κένεθ Κλαρκ να
γράψει ένα από τα διεθνή φημισμένα του
δοκίμια (Ελ Γκρέκο, στο βιβλίο Κοιτώ-
ντας εικόνες). Λοιπόν, ο βαλκάνιος μεγα-
στάνας μας βρίσκει κάποιους τύπους μπα-
σμένους στα «βρώμικα κόλπα», με σκοπό
να κλέψει το «Εσπόλιο» και να το κάνει το
διαμάντι του «ιδιωτικού μουσείου» του,
μιαν ατραξιόν για τους προσκεκλημένους
του γουίκεντ πάρτυ ενός μεθύστακα, στο
σαλέ ή τη βίλα του. Αλλά η όλη φάση χαλά-
ει και φυσικά ξεσπά φοβερό σκάνδαλο.
Σας ερωτώ, τι θα έλεγαν στους Ισπανούς
και τι είδους γλώσσα θα χρησιμοποιούσαν
τα μέσα μαζικής ενημέρωσης;

Η περίπτωση είναι φανταστική, αλλά τέ-
τοια πράγματα συμβαίνουν πραγματικά
διαρκώς εδώ στα Βαλκάνια. Κι επειδή
έχουμε πολύ υποφέρει στη χιλιετή ιστορία
μας, κι επειδή έχουμε προξενήσει ο ένας
στον άλλο αμέτρητες φρικτές δυστυχίες,
που ξεκινούν από αλαζονεία, έλλειψη αν-
θρωπιάς και ανεκτικότητας, κι από απλη-
στία μοιάζει πως ακριβώς τώρα ήρθε ο
καιρός να πούμε «φτάνει» σε όλα αυτά.

Ειδικά να δεχτούμε και να δείξουμε στον
κόσμο ότι τα ιστορικά και πολιτιστικά μας
κειμήλια, συμπεριλαμβανομένων των έρ-
γων χριστιανικής τέχνης, δεν είναι αντι-
κείμενα για πούλημα. Πρέπει να μείνουν
στις χώρες μας, στα μουσεία μας, στους
ναούς μας, κοντά στους ανθρώπους που
πραγματικά τα καταλαβαίνουν, αυτά και
την αλήθεια τους, και σ' αυτούς που πι-
στεύουν στην αγία τους δύναμη.

Αν μια αγορά αυθεντικών παλαιών εικό-
νων είναι απαράδεκτη και παράνομη, τό-
τε τι μπορεί να βρει και ν' αγοράσει ένας
λάτρης της παλαιάς θρησκευτικής τέχνης
στη Βουλγαρία; Κατά τη γνώμη μου, αν
και δεν είμαι ειδικός καθώς γνωρίζετε,
υπάρχουν τρόποι να ωφεληθεί κανείς από
απρόσμενες δυνατότητες.

Πρώτα απ' όλα, μπορεί κανείς να βρει
και ν' αγοράσει ένα αντίγραφο όσο γίνε-
ται πιστό στο φημισμένο παλαιό πρωτότυ-
πο, ζωγραφισμένο σε ξύλο με τον ίδιο τρό-
πο και τεχνική, τη γνωστή εδώ από αιώνες.
Συνήθως οι αντιγραφείς είναι μορφωμέ-
νοι καλλιτέχνες και συντηρητές που γνω-
ρίζουν τα λεπτά σημεία της τέχνης τους.
[Μια απ' αυτές τις ψιλές λεπτομέρειες,
γνωστή στους ειδικούς, είναι πως μια νεο-
ανακαλυφθείσα παλαιά πρωτότυπη εικό-
να συχνότατα χρειάζεται υψηλής στάθμης
συντήρηση αμέσως, ειδάλλως είναι χαμέ-
νη. Κι αυτό γιατί η επιφάνειά της περιέχει
ουσίες που καθιστούν τα χρώματα σκοτει-
νά και θαμπά κι ακόμα τα κάνουν να σκά-
νε· τα προβλήματα ξεκινούν όταν η εικό-
να, ύστερα από μακρά περίοδο κοντά στη

θερμότητα των κεριών της εκκλησίας, «συναντά» επί εβδομάδες τον φρέσκο και δροσερό αέρα. Σήμερα οι ζωγράφοι χρησιμοποιούν σύγχρονες τεχνικές για τη στιλβωση της επιφάνειας και τη σταθεροποίησή της, έτσι πιθανώς το αντίγραφό σας να είναι τόσο λαμπρό όσο ήταν κάποτε το πρωτότυπο δεκαετίες κι αιώνες πριν, τις πρώτες ημέρες της ύπαρξής του].

Μπορείτε να βρείτε καλής ποιότητας αντίγραφα σε πολλές αίθουσες τέχνης, παλαιοπωλεία και καταστήματα έργων τέχνης της Σόφιας, σε αρκετά λογικές τιμές. Για παράδειγμα, δοκιμάστε την ξακουστή αίθουσα τέχνης και κατάστημα στο κέντρο της πόλης, στην οδό Βασίλ Λέβσκυ, ιδιοκτησία της Hemus Co., Inc. Ειδικεύονται στο εμπόριο θρησκευτικών έργων τέχνης και αντιγράφων βουλγαρικών εικόνων. Οι τιμές κυμαίνονται ανάμεσα σε 1.500 με 7.000 λεβ (45-220 γερμανικά μάρκα ή 6.800-31.800 δραχμές)· ίσως να έχουν αυξηθεί κάπως τώρα. Αν το επιθυμείτε μπορείτε να αποκτήσετε (με λιγότερα χρήματα) κάτι άλλο, μπορείτε να αγοράσετε λευκώματα όπως τις Βουλγαρικές Εικόνες, ή σοβαρές μελέτες όπως το βιβλίο Βουλγαρικές συμβουλές στον ευρωπαϊκό πολιτισμό του καθηγητή Ατανάς Μπόζκοβ. Μπορείτε επίσης να ερευνήσετε μόνοι σας, συμβουλευόμενοι ειδικούς και ανακαλύπτοντας περισσότερα στοιχεία για το πρωτότυπο της εικόνας σας, για παράδειγμα το ύφος του, τη σχολή του, ακόμα την ιστορία του· το βίο και τα θαύματα του Χριστιανού αγίου που απεικονίζει, κ.λπ.

[Ορισμένοι ιδίως απ' τη Δύση, νομίζουν πως επειδή βρισκόμαστε στον βυζαντινό κόσμο, όλες οι εικόνες είναι του ίδιου ύφους, του ίδιου τύπου. Πρόκειται για μια λανθασμένη εντύπωση. Οι παλαιές βουλγαρικές σχολές αγιογραφίας είναι τόσο ιδιαίτερες και διαφορετικές (από τις ρωσικές ή τις σερβικές, για παράδειγμα) και τόσο πολλές, που τελικά οι ειδικοί αυτού του χώρου βλέπουν τώρα μπροστά τους ένα ευρύ πεδίο εργασίας και ανάλυσης].

Είναι δυνατόν, επίσης, να παραγγείλετε ένα αντίγραφο από πρωτότυπο της επιλογής σας, ή ακόμα και μια εικόνα αγίου που δεν είναι καθόλου διαδεδομένη. Οι αγιογράφοι θα εκτελέσουν την παραγγελία σας μέσα σε 10-14 μέρες, σύμφωνα με τους κανόνες που έχει εγκρίνει η Βουλγαρική Ορθόδοξη Εκκλησία και το επιθυμητό χαρακτηριστικό ύφος.

Αλλά μην ανησυχείτε αν δεν έχετε αρκετά χρήματα για κάτι τέτοιο. Οι τιμές σε πολλές αίθουσες τέχνης και παλαιοπωλεία είναι χαμηλότερες απ' αυτές που ήδη ανέφερα. Και σε μια «υπαίθρια» έκθεση μπορείτε ακόμα να βρείτε ένα καλό αντίγραφο για 500-800 έως 1.000 λεβ μόνο

(συνήθως το μέγεθος του ξύλου σ' αυτή την περίπτωση είναι 21X15 εκ. ή μικρότερο).

Όστε, καθώς βλέπετε, η αγορά αντιγράφων παλαιών εικόνων ήδη υπάρχει. Και υπάρχει άλλο ένα τμήμα της. Κάποιοι καλλιτέχνες προσπαθούν να βρουν νέες και σύγχρονες ερμηνείες των παλαιών θεμάτων των εικόνων. Συγχρόνως χρησιμοποιούν τις βασικές παραδοσιακές τεχνικές, τρόπους και εικαστικά μέσα αγιογραφίας. Τουλάχιστον είδα παρόμοιες απόπειρες από δύο ζωγράφους, την Ντανιέλα Σαμόβολσκα και τον Βλαντιμίρ Οβτσάροβ σε μια έκθεση στην αίθουσα Σπέκτρουμ Στούντιο στα τέλη Μαΐου.

Οι επιστήμονες (και ειδικά οι ιστορικοί της τέχνης) συνήθως ισχυρίζονται πως η απαρχή της αγιογραφίας είναι στον 4ο-5ο αι. μ.Χ., τουλάχιστον 100 χρόνια πριν την επίσημη αποδοχή της· και ο χώρος ανάπτυξής της το Βυζάντιο. Αλλά η ορθόδοξη χριστιανική παράδοση υιοθετεί μιαν άλλη άποψη, σύμφωνα με την οποία η αγιογραφία ξεκινά σχεδόν 3 αιώνες νωρίτερα: πρώτος αγιογράφος ο Απόστολος Λουκάς και οι πρώτες δυο εικόνες φτιάχτηκαν απ' αυτόν στις Θήβες της Αιγύπτου.

Κάποια μέρα το μυστήριο θα λυθεί· αυτό που έχει σημασία σήμερα είναι πως μια εικόνα αντιπροσωπεύει παράδοση της ζωγραφικής τέχνης 1500-1900 ετών, κι ακόμα ζωντανή. Ο βούλγαρος ιστορικός της τέχνης, επιστήμονας, συγγραφέας και ζωγράφος Νικολάι Ραϊνόβ (1889-1954) σημείωνε στην Ιστορία των Εικαστικών Τεχνών (12 τόμοι, δημοσιευμένοι το 1931-1939) και στην Ιστορία της Τέχνης (2 τόμοι 1943-1945) ότι η αγιογραφία δεν είναι απλώς «ζωντανή», αλλά μια τέχνη σαφής στους απλούς ανθρώπους. «Μια εικόνα», γράφει, «είναι δημιουργία ανθρώπων που βρίσκονται κοντά στο λαό. Η απεικόνιση είναι προσιτή και εκτιμάται απ' τον καθένα».

Ωστόσο, τέτοιες απόψεις δεν είναι τόσο διαδεδομένες ανάμεσα στους ειδικούς, για μεγάλο χρονικό διάστημα η αγιογραφία και η ορθόδοξη χριστιανική τέχνη ήσαν υποτιμημένες σαν σημερινή τάση της τέχνης είναι υποτιμημένες και τώρα. Αλλά οι γνώμες αλλάζουν ριζικά και πολύ γρήγορα. Όχι μόνον στα γνωστά βιβλία του Ουμπέρτο Έκο (μυθιστορήματα και σημειολογικές μελέτες εξίσου) και άλλων μεγάλων δυτικών διανοουμένων, βρίσκει κανείς παραδείγματα του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για την χριστιανική θρησκευτική τέχνη.

Στα τέλη της δεκαετίας του '70, είχα διαβάσει μια μονογραφία, που κλόνισε κάποια θεμέλια της περιορισμένης κατανόησής μου ως προς το νόημα του ρεαλισμού της camera obscura στη ζωγραφική, που

κατέληξε να γίνει δόγμα της δυτικής τέχνης μετά την Αναγέννηση, ισχυριζόμενη πως δείχνει στον κόσμο την πραγματικότητα. Πρόκειται για το βιβλίο του Μπορίς Ράουσενμπαχ, Έννοιες του χώρου στη παλαιά ρωσική ζωγραφική (1975). Ο συγγραφέας αποδεικνύει με χαρακτηριστικά επιστημονικό τρόπο, χρησιμοποιώντας μόνο ακριβή συγκεκριμένα δεδομένα, ότι οι κύριες μορφές, εσωτερικοί χώροι, εικόνες και έννοιες σε κάποιες αγιογραφίες, με τη λεγόμενη «ανεστραμμένη προοπτική» κ.λπ., αντικατοπτρίζουν ακριβώς την εικόνα που βλέπει πραγματικά ο άνθρωπος στη φύση.

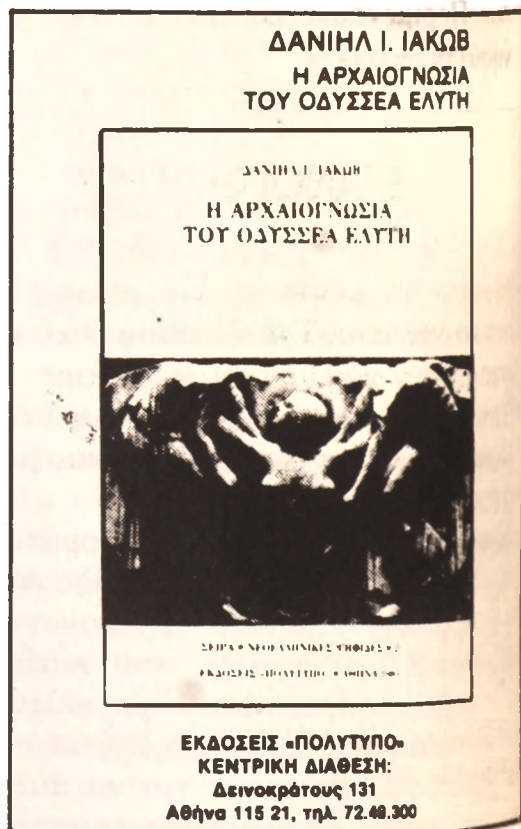
Συνεπώς, όταν είδα ότι η Microsoft, οι γνωστοί αμερικανοί παραγωγοί software, χρησιμοποιεί τη λέξη «icons» ως όρο στο πρόγραμμα Windows, ή όταν διάβασα τη λαμπρή ανάλυση του Ρολάν Μπαρτ (τα σημεία και σύμβολα της αγιογραφίας αποτελούν το θέμα τουλάχιστον 3 ή 4 δοκιμίων του) κ.λπ., δεν ένιωσα καμία έκπληξη. Φαίνεται πως οι εικόνες όντως έχουν πολλά περισσότερα πράγματα να πουν στον σύγχρονο κόσμο και πως μπορούν να μας διδάξουν όχι μόνο τις παραδοσιακές αξίες της χριστιανικής ηθικής.

Είναι μια τέχνη που δεν μπορεί να υποτιμάται πια.

Ποιος θ' ανακαλύψει τα μυστικά και τα μυστήρια που είναι ακόμα κρυμμένα μέσα στις εικόνες και τη χριστιανική τέχνη; Ποιος θα βρει τη σύγχρονη σημασία τους; Νομίζω πως καθένας μπορεί ν' απαντήσει σ' αυτήν την ερώτηση: τα παιδιά μας.

Αλλά μόνον εάν είμαστε διατεθειμένοι να σώσουμε για χάρη τους αυτήν την πλούσια κληρονομιά των αιώνων της ιστορίας μας.

(Απόδοση από τα αγγλικά: Παναγιώτης Ιωαννίδης)

ΚΑΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΕΔΩ ...

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ον Νοέμβριο του 1992, η Εταιρεία Με-
έτης των Επιστημών του Ανθρώπου ορ-
άνωσε στη Ρόδο το πρώτο εργαστήριο
ων τοπικών με θέμα «Πειθαρχία και
νώση» (υπεύθ. Ι. Σολομών, Γ. Κουζέ-
ης). Πρόσφατα κυκλοφόρησε ο συλλο-
ικός τόμος τοπικά α', που περιλαμβάνει
ς εισηγήσεις του εργαστηρίου της Ρό-
ου, καθώς και πρόσθετα πρωτότυπα
είμενα ελλήνων και ξένων μελετητών
χετικά με το θέμα.

Εχουν ήδη διοργανωθεί δύο ακόμη ερ-
ιστήρια, το δεύτερο στη σειρά με θέμα
Γραφή και Ανάγνωση» (Σύρος, Νοέμ-
ριος 1993, υπεύθ. Π. Μπασάκος, Γ.
ουζέλης) και το τρίτο με θέμα «Περί
πασκευής στις επιστήμες του ανθρω-
ου» (Χανιά, Μάιος 1994, υπεύθ. Π.
ούλος, Στ. Κατσανέβας). Τα προσεχή
γαστήρια θα γίνουν τον Σεπτέμβριο
την Πάτρα («Παιδική ηλικία», υπεύθ.
Μακρυγιώτη) και τον Οκτώβριο στο
έθυμνο («Η μετάδοση της γνώσης στην
ρχαιότητα», υπεύθ. Δ. Κυρτάτας).
αν κρίνουμε από το πλούσιο περιέχο-
νο των τοπικών α', η έκδοση των επό-
ενων τόμων δεν μπορεί παρά να συμ-
άλει αποφασιστικά στην ανανέωση θε-
ρητικών και ερευνητικών ερωτημάτων
ου τίθενται στις επιστήμες του ανθρω-
ου. Περιμένουμε, λοιπόν, με ανυπομο-
ησία τη συνέχεια.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

ένα «δεν» που απαλείφτηκε από το
είμενο του Σοφιανού Χρυσοστομίδη
α το βιβλίο του Γ.Φ. Πιερίδη *Ο καλός
πλίτης και οι άλλοι* (βλέπε Πολίτες και
ολιτείες, τχ. 556, σελ. 63) αλλοίωσε το
ήγημα των «όπου γης βολεμένων»...
σχετική «σύσταση» θα πρέπει να
αβασθεί ως εξής: «Και βέβαια δεν εί-
μι προς το συμφέρον σου να ξεχωρί-
ς από τους άλλους στις ιδέες». Γιατί,
τε, «θα σε πάρουνε για ακοινώνητο,
σε βλέπουνε να σκέφτεσαι διαφορε-
κά από κείνους»...

Η ΑΛΚΥΟΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Η Αλκυόνη Παπαδάκη βρέθηκε στον τόπο απ' όπου κατάγεται — τα Χανιά — για μια
τιμητική εκδήλωση, προς τιμήν της αξιόλογης αυτής συγγραφέως, από το βιβλιοπώ-
λειο «ΕΣΤΙΑ» της Μαρίας Καλογεράκη - Γναφάκη

Μια βραδιά γνήσια κρητική και συγκινητική, καθώς οι συμπατριώτες της Παπαδά-
κη έσπευσαν να της δείξουν την αγάπη τους με πολλούς τρόπους και θερμές εκδηλώ-
σεις. Κι εκείνη έμεινε για πολλές ώρες μαζί τους να κουβεντιάζει και να υπογράφει
τα πολυδιαβασμένα βιβλία της (Το κόκκινο σπίτι), (Η Μπόρα), (Το χρώμα του φεγ-
γαριού), (Σκισμένο ψαθάκι) των εκδόσεων ΚΑΛΕΝΤΗΣ.

Στη φωτογραφία: Μετά την εκδήλωση, η συγγραφέας τσουγκρίζει το ποτήρι της με
τον εκδότη-γιατρό κ. Αλέξανδρο Καλέντη και την ιδιοκτήτρια της «Εστίας» κ. Μαρία
Καλογεράκη - Γναφάκη

«ΑΜΛΕΤ» ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΗΤΕΡ ΧΩΛ ΣΤΟ ΗΡΩΔΕΙΟ

Σήμερα και αύριο, στο Ηρώδειο, άλλη
μια σημαντική παράσταση, που αξίζει
να δούμε: Ο *Αμλετ* του Σαίξπηρ, από το
θίασο του Πήτερ Χωλ.

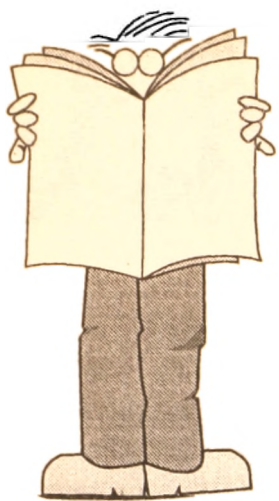
Ο Πήτερ Χωλ, που σκηνοθετεί τον
Αμλετ με τον Στέφεν Ντιλέιν, έχει ήδη
στο ενεργητικό του άλλα δύο ανεβάσμα-
τα του έργου: το 1965 με τον Ντέιβιντ
Ουόρνερ και τον βασιλικό Σαιξπηρικό
Θίασο, και το 1976 με τον Άλμπερτ Φί-
νεϋ, στο Βασιλικό Εθνικό Θέατρο.

Μετά την *Ορέστεια* του Στάν που είδα-
με στην Επίδαυρο και το θέατρο ΝΟ,
που είδαμε στο Ηρώδειο τη Δευτέρα και
την Τρίτη που πέρασαν, οι έλληνες θεα-

τρόφιλοι έχουν άλλη μια ευκαιρία να
δουν μια καλή ξένη παράσταση, από
κείνες που δεν είναι εύκολο να βλέπουν
συχνά.

*Από αύριο 6.8 έως και το Δεκαπενταύ-
γουστο, στο χωριό Μηλίνα του Πηλίου,
γίνεται ο δεύτερος κύκλος των μουσι-
κών συναντήσεων που διοργανώνονται
εκεί.

Με μια πλούσια γκάμα μουσικών εκδη-
λώσεων, από μουσική για τον κινηματο-
γράφο μέχρι βυζαντινά ακούσματα κι
από μουσική μπαρόκ μέχρι φλαμένκο,
οι διοργανωτές υπόσχονται μαγικές
βραδιές.

Βιβλίο

Οι ηλικίες της παιδικής λογοτεχνίας

Πολίτης χωρίς Πόλη τιτλοφορεί τη συγκεντρωτική έκδοση, επιλογή της αρθρογραφίας του στην *Ελευθεροτυπία* της πρόσφατης πενταετίας, ο **Γιώργος Βότσης** (εκδ. Καστανιώτη, 1994).

Έτσι συγκεντρωμένα και ταξινομημένα τα κείμενά του σε έξι διακριτές ενότητες (*Η δημοκρατία - Η ειρήνη - Η ζωή - το περιθώριο - η τρομοκρατία - η Αριστερά*) αποτυπώνουν με ενάργεια το ιδεολογικό στίγμα ενός σκεπτόμενου και ευαίσθητου ανθρώπου. Όσες αντιρρήσεις, κατά καιρούς, κι αν έχει κανείς με τον Βότση, δεν μπορεί παρά να του αποδώσει αυτό που, κατ'ελάχιστο, του ανήκει: την ειλικρίνεια, την αμεσότητα και την πολιτική εγρήγορση.

Ρόζα του Μωρίς Πονς (μετάφραση: Νικόλας Χρηστάκης, εκδ. Δελφίνι, 1994)· δηλαδή, για την ακρίβεια όσα συμβαίνουν στην ταβέρνα της Ρόζας και σ'όλο το πριγκιπάτο του Βάσκελχαμ στα χρόνια 1867-68.

Και για μεγαλύτερη ακρίβεια όλα όσα επινοούνται ότι συμβαίνουν και γι'αυτό το λόγο συμβαίνουν κιόλας, στις σελίδες αυτού του απολαυστικού μυθιστορήματος.

Σύγχρονη Κυπριακή Λογοτεχνία· αφιέρωμα

• **Σοφία Μαντουβάλου, Βρέχει καρεκλοπόδαρα.**
Ζωγραφιές: Υβέτ Παπαδοπούλου.
Καστανιώτης, Αθήνα 1993.

• **Μάνος Κοντολέων, Δομήνικος. Πατάκης (συλλογή Περιστερία), Αθήνα 1993.**

• **Ζωή Βαλάση, Η πριγκίπισσα της Παλμύρας.**
Κέδρος, Αθήνα 1993.

• Ένα βιβλίο για παιδιά μικρής ηλικίας δεν σημαίνει αναγκαστικά μύθο αφελή ή αδυναμία δημιουργίας γλωσσικού πλαισίου πλούσιου και ταυτόχρονα εμπλουτιστικού της πολυμορφίας και πολυσημαντικότητας των λέξεων. Η **Σοφία Μαντουβάλου**, ορίζοντας ως κεντρικό της ήρωα ένα καπέλο, φτιάχνει ήδη το φανταστικό πλαίσιο που κινεί την περιέργεια του μικρού αναγνώστη για να τον παρασύρει στη συνέχεια σ'ένα ενδιαφέρον ταξίδι σε τόπους και πολιτισμούς αλλά και στους γλωσσικούς τους ιδιωτισμούς. Ακόμη περισσότερο όταν το καπέλο με το όνομα **Ιάκωβος** αποφασίζει ότι στη ζωή του θέλει να γίνει βροχοποιός. Όμως η απλή όσο και εξωπραγματική αυτή επιθυμία του θα συναντήσει πλείστα εμπόδια που δημιουργούνται όχι από την ανικανότητά του να προκαλέσει μια «βροχή», αλλά από το ποικίλο λεκτικό περιβάλλον που ονοματοδοτεί τη βροχή. Έτσι, αν στην

Ελλάδα «βρέχει καρεκλοπόδαρα», για τους Ιταλούς «βρέχει με λεκάνες», ενώ για τους Γάλλους «βρέχει σκοινιά» και για τους Άγγλους «γάτες και σκύλους»... Η υλοποίηση των εθνικών ιδιωτισμών μέσα από τις επιτυχημένες ζωγραφιές της **Υβέτ Παπαδοπούλου** κάνει τις λέξεις «πράγματα», βοηθώντας τους έκπληκτους μικρούς αναγνώστες να συνειδητοποιήσουν την πολυπλοκότητα της γλώσσας αλλά και τη δύναμη των μεταφορών. Έτσι, παρακολουθούν το νεαρό καπέλο στις περιπλανήσεις του ανά τον κόσμο, βλέποντας να βρέχει «κοτρόνες» στην Αραβία, «στεναγμούς» στην Περσία, «καρφιά από πέταλα αλόγου» στη Γερμανία και ούτω καθεξής. Σκεπτείτε να βρεχε πράγματι καρεκλοπόδαρα μια μέρα. Η γλώσσα θα παίρνε τη βέβαιη εκδίκησή της...

• Σε παιδιά από εννέα χρόνων και πάνω θα 'λεγα πως απευθύνεται το βιβλίο του **Μάνου Κοντολέων Δομήνικος**. Πρόκειται για την ιστορία ενός παιδιού που θα βγει προς αναζήτηση του γιατρού που θα κάνει καλά τον χτυπημένο πατέρα του. Αυτή του η απόφαση θα τον οδηγήσει σ'ένα μακρινό όσο και περίεργο ταξίδι με εφόδια ένα πήλινο αστέρι και τα πέταλα μιας μαργαρίτας από τον κήπο του. Η φαντασία με την πραγματικότητα βρίσκονται στη συνέχεια σ'έναν διαρκή διάλογο αφού ο μικρός ήρωας, ο **Δομήνικος**, θα κάνει το ταξίδι

αποδεχόμενος σταδιακά τα όλο και πιο περίεργα στάδια της περιπέτειας. Στόχος του να βρει το **Ανάποδο Σπίτι** όπου μέσα του κοιμάται η **Κοπέλα Που Έχει Τα Μάτια Της Κλειστά** και είναι η κάτοχος του μυστικού γιατρικού. Όμως, η αποκάλυψη του φαρμάκου, τόσο απλού, γι'αυτό και δύσκολου, δεν είναι η ουσία της περιπέτειας μια και ο **Δομήνικος**, μέσα από το δικό του οδοιπορικό, θα έχει ένα πρόσθετο κέρδος. Η διήγηση δημιουργεί διαρκείς εκπλήξεις στην αναζήτηση, στηρίζόμενη στη δόμηση του φανταστικού όπου όλα είναι αναμενόμενα αλλά και παράξενα. Με μόνη τη διαφορά πως εδώ η αγωνία δεν έχει σχέση με τρομακτικό και ριζολεκτικά γεγονός παρά μόνο με εκείνο που δημιουργεί η αλληλουχία των λέξεων. Και οι λέξεις, στο **Δομήνικο**, φτιάχνουν το δικό τους παραμυθικό κόσμο τις περισσότερες φορές δημιουργώντας συντάγματα που ενώ η όψη τους είναι αμιγώς λογοτεχνική περικλείει την απειλή. Σ'αυτό το στοιχείο εντοπίζω, πρώτιστα, και την επιτυχία του βιβλίου: στην εκμετάλλευση του αμιγώς λογοτεχνικού του στοιχείου ως ενέχοντος το παράξενο αλλά όχι το τρομακτικό. Ας σημειωθεί ότι γι'αυτό του το βιβλίο ο συγγραφέας ανεγράφη στον «Διεθνή Πίνακα Βιβλίων για Παιδιά και Νέους» (IBBY) του 1994.

• Η **Πριγκίπισσα της Παλμύρας** είναι ο πρώτος τίτλος μιας τριλογίας (μαζί με τα **Ο έρωτας των ανύπαρκτου Μιχαήλ** και **Οι**

ρωλές νύχτες της μοναχής
(σέμνης) «βυζαντινών» διη-
γμάτων που δεν απευθύνονται
παιδιά αλλά σε νέους ανα-
στες. Η ιστορίες των διηγη-
των διαδραματίζονται στο
άντιο, εξού και ένα λεξιλό-
γιο προς τους τίτλους και τα
όματα, άγνωστο σε παιδιά
και σε μεγάλους, λεξιλό-
γιο, που δίνει το στίγμα
; εποχής. Ο μύθος της *Πρι-
πισσας της Παλμύρας*, μιας
έρνας της Αντιόχειας, ανα-
εται στην προσπάθεια απο-
τής δημιουργίας ενός δρό-
που θα έκανε ευκολότερη

την πρόσβαση στρατιωτικών δυ-
νάμεων στην πόλη αυτή, κατα-
στρέφοντας ταυτόχρονα το δά-
σος. Τον τόπο αυτό όπου τα
στοιχεία ζούσαν και τον διαφέ-
ντευαν ακόμη κι έτσι παρεμπό-
δίζουν την ολοκλήρωσή του. Το
διήγημα κινείται καθαρά στο
χώρο της φανταστικής λογοτε-
χνίας που κλείνει προς το είδος
του θαυμαστού, δηλαδή εκείνου
του είδους όπου το υπερφυσικό
υπερισχύει. Έτσι, το παραμυθι-
κό στοιχείο του δεν κάνει το
διήγημα απλώς ένα παραμύθι,
αλλά το εντάσσει σαφώς στο
παραπάνω λογοτεχνικό είδος.

Τούτο σημαίνει ότι διαβάζεται
με ανάλογο ενδιαφέρον κι από
ενήλικες αναγνώστες μια και
καθ' όλα τα άλλα συνιστά μια
αμιγώς λογοτεχνική γραφή τό-
σο ως προς τους στόχους που
εξυπηρετεί όσο και ως προς την
αφηγηματική τεχνική που υιο-
θετείται. Την ίδια τεχνική ακο-
λουθούν και τα άλλα δύο διηγή-
ματα πλάθοντας ατμόσφαιρα
μυστηρίου και φαντασίας.
Γραμμένα από μια έμπειρη στον
χώρο του νεανικού βιβλίου συγ-
γραφέα, κριτικό και θεωρητικό
του είδους.

Δημήτρης Τσατσούλης

Αυτοσχεδιασμοί στη μοναξιά

άνας Γκρίτση - Μιλλιέξ,
ολόγιο.
τανιώτης, Αθήνα 1993.

Ημερολόγιο είναι ένα από τα
μα έργα της πολυγραφότα-
συγγραφέως, το οποίο είδε
πρώτη φορά το φως της δη-
ιότητας στις υποδειγματικές
όσεις του Γαλλικού Ινστι-
του, το 1952. Κείμενο σύντο-
ημερολογιακό, ποιητικά ρε-
πικό, είναι καθρέφτης όχι
των εκφραστικών δυνατο-
ων της Μιλλιέξ αλλά και της
μοαντίληψης που διέπει το
ολο του έργου της.

Η νουβέλα οργανώνεται σε
εντελώς άνισες ενότητες,
ρο χρονικά προσδιορισμένες:
ρώτη, Αθήνα 1939, καλύπτει
όσελίδες και η δεύτερη, Πα-
1952, καλύπτει τις υπόλοι-
εβδομήντα έξι. Και οι δύο
όσο ενότητες αποτελούν
ρολογιακές καταγραφές σε
μές ιδιαιτέρως οδυνηρές, οι
ίες θεμελιώνονται στη μνή-
στις ρίζες, στην αναζήτηση
γενέθλιας εστίας, της μή-
ς της ηρωίδας.

Ο λόγος του κειμένου είναι συ-
μικός, θραυστικός, ακολου-
τις παράξενες διαδρομές

της μνήμης που αγκιστρώνεται
σε ήχους, σε μυρωδιές, σε εντυ-
πώσεις, για να επαναφέρει κομ-
μάτια ολόκληρα του παρελθό-
ντος σ' ένα πικρό παρόν — ακό-
μα κι οι γλυκές αναμνήσεις πι-
κρίζουν από το γεγονός ότι άν-
θρωποι, στιγμές κι αισθήσεις
ήταν, δεν είναι πια. Η ηρωίδα
πραγματοποιεί δύο κεντρικές
διαδρομές, προς και από το νο-
σοκομείο, όπου νοσηλεύεται η
άρρωστη κόρη της, δύο διαδρο-
μές μέσα σε μια πόλη όχι μόνο
ξένη αλλά κι άξενη. Στη διάρ-
κειά τους ή στην προέκτασή
τους, που είναι η παραμονή της
σε ένα επίσης αφιλόξενο δωμά-
τιο, η γυναίκα αυτή που στερεί-
ται και της ελάχιστης σταθερής
αναφοράς — δεν αναφέρεται
καν το όνομά της — μετεωρίζε-
ται ανάμεσα στη οδύνη της απώ-
λειας και σ' εκείνη της αναμο-
νή. Εσωτερικεύει την εικόνα
που οι άλλοι πλάθουν γι' αυτήν,
την εικόνα της παρείσακτης, συ-
μπεριφέρεται αναλόγως, προ-
σπαθεί επιμόνως και ματαιώς
να επανορθώσει για την ενό-
χληση που δημιουργεί. Ρουφάει
και αφομοιώνει όλες τις δυνα-
τές απουσίες, τις περασμένες
και τις μελλούμενες, τις προσω-
πικές και τις οικουμενικές.

Προσπαθεί να εξαϋλωθεί προ-
κειμένου να μην αφήνει ίχνη, να
μην υπάρχει, σε μια πόλη που
δεν είναι μαθημένη να καλωσο-
ρίζει τον ξένο. Η μοναξιά της,
τα μεγάλα και τα μικρά που την
έχουν εγκαταλείψει ανεπιστρε-
πτί, αγάπες κι έρωτες αλλά και
σημεία αναφοράς, γίνονται λέ-
ξεις μελανές σε άσπρο χαρτί: η
γραφή παρουσιάζεται ως ύστα-
το καταφύγιο, ως αποκούμπι,
ως γιατρικό για τον αφόρητο
ψυχικό πόνο.

Η ηρωίδα της *Τατιάνας Γκρί-
τση-Μιλλιέξ* έχει μάθει να δια-
βάσει το αλφαριθμητάρι της ζωής
μέσα από το φίλτρο της υπευθυ-
νότητας που φτάνει στα όρια της
αυτομαστίγωσης. Η χριστιανική
αγάπη που ευαγγελίζεται στο
τέλος έχει και πολιτικές διαστά-
σεις, ταιριάζει και σε μια Γκου-
έρνικα και στην πανανθρώπινη
οδύνη. Η ξενιτιά και η ασθένεια
αποτελούν το πρόσχημα, ή μάλ-
λον καλύτερα την αφετηρία για
την εκδίπλωση μιας υπαρξιακής
έως αμιγώς μεταφυσικής αγω-
νίας. Το συναίσθημα περισσεύ-
ει χωρίς να γίνεται μελοδραμα-
τικό, ακριβώς γιατί μεταφέρε-
ται στο χαρτί τη στιγμή της ανά-
δυσής του, σε κατάσταση ακόμα
ανεπεξέργαστη. Ιδιαίτερη ευαι-

του περιοδικού *Γραφή*
της τρίμηνης έκδοσης
του Πολιτιστικού
Οργανισμού του Δήμου
Λάρισας (*Χειμώνας -
Άνοιξη '94*, τχ. 25-26).
Μια πολύ φροντισμένη
συναγωγή λογοτεχνι-
κών κειμένων από την
Κύπρο - μνήμη στα εί-
κοσι χρόνια της παρα-
τεινόμενης παρανομίας
των Τούρκων εισβολέ-
ων. Αυτά από τη Λάρι-
σα. Ενώ στις Σέρρες
κυκλοφορεί ένας ετή-
σιος τόμος (ο δεύτε-
ρος), τα *Σερραϊκά Ανά-
λεκτα*. Επετηρίδα του
Πνευματικού Κέντρου
Δήμου Σερρών, με κύ-
ρια έγνοια το φωτισμό
θεμάτων της πόλης των
Σερρών και της γύρω
περιοχής. Παρά την
εσωστρέφεια, αξίζει
προσοχής η δουλειά
τους, γιατί είναι καμω-
μένη με μεράκι κι αγά-
πη για τον τόπο.

«Τα μεγάλα βουνά / δύ-
ουν μέσα στα σύννεφα. /
Στα παράθυρα περίλυ-
πα τραγούδια / κάποτε
έλαμψαν. / Οι δρόμοι με
τις συνηχήσεις των μα-
τιών / στο σκοτεινό τους
φως. / Ακούμε με φόβο
τις μέρες που έρχονται /
με την αίσθηση ότι δεν
συνέβη τίποτα. / Όλα
σα να έχουν πλέον τη
θέση τους / κάτω από
τον ήλιο που μας αρνή-
θηκε / τα μυστικά του»:
Νικόλας Σεβαστάκης,
Λάφυρο αγαπημένων
ημερών (εκδ. Νεφέλη).
Υγεία & Μακροζωία.
Βασικοί κανόνες υγιει-
νής διαβίωσης και δια-
τροφής του *Ευάγγελου*
Σ. Κανελλάκη (εκδ.
Κέδρος, 1994). Ένα
εξαιρετικά
καλογραμμένο
και ιδιαίτερα πειστικό
βιβλίο ακόμη και για
όσους -όπως ο χαρτο-

κόπτης - απεχθάνονται τη «μόδα της υγιεινής διατροφής». Το κυριότερο χάρισμα του βιβλίου, εκτός από τις πληροφορίες και την απλότητα στην περιγραφή των λειτουργιών του οργανισμού, είναι ότι προσπαθεί να μας μνήσει σε έναν κόσμο που η κατανόησή του θα μας επιτρέψει να διαλέξουμε κατά τη κρίση μας: χωρίς, δηλαδή, να υπάρχει εκείνη η μορφή του διδακτισμού που κατέχει την «αλήθεια» και επιβάλλει το «καλό».

Φάσματα φθοράς: είναι ο τίτλος των αφηγηματικών κειμένων του **Αναστάση Βιστωνίτη** (εκδ. Καστανιώτη, 1994), που κατά ένα παράδοξο τρόπο θα μπορούσε κανείς να τα διαβάσει ως «φάσματα ζωής». καθώς πρόσωπα, πράγματα, διαβάσματα και περιστατικά της ζωής συντίθενται συγχρονικά και καταγράφονται, όπως περίπου συντελείται μέσ στις σκέψεις μας. Ποιητής και δοκιμογράφος ο Αναστάσης Βιστωνίτης συγκερνά σ' αυτά τα αφηγήματα όλους

σθησία διακρίνουμε στις περιγραφές της επαφής της ηρωίδας με τα αντικείμενα: το μήλο στις Halles, το ξύπνημα της αγοράς, τα παιχνίδια των φτωχών, όπου η συγγραφέας σαν να χαϊδεύει την πραγματικότητα, για να την εξημερώσει, να την οικειοποιηθεί. Το crescendo του τέλους είναι υπερβολικό σε σχέση με τις ανάλαφρες νότες που χρησιμο-

ποιήθηκαν ακόμα και για την απόδοση του πλέον ανυπόφορου πόνου.

Το *Ημερολόγιο* είναι ένας αυτοσχεδιασμός πάνω στη μοναξιά, την ενοχή και την ευθύνη. Την ευθύνη του ανθρώπου να σώσει τον εαυτό του, τους αγαπημένους του αλλά και τον κόσμο, μέσα σε συνθήκες αποξένωσης κι εχθρότητας. Η Τατιά-

να Γκρίτση-Μιλλιέξ μάς έχει δώσει έργα πιο ολοκληρωμένα ίσως από τη νεανική της νουβέλα. Το *Ημερολόγιο* όμως διατηρεί, σαράντα χρόνια μετά, φρεσκάδα έκφρασης και ο προβληματισμός του παραμένει πάντα επίκαιρος — ίσως σήμερα πιο επίκαιρος παρά ποτέ.

Τιτίκα Δημητρούλη

Κατάματα τους ανθρώπους...

Φάνης Μούλιος,
Μηχανογραφεί τα μάτια σου.
Διηγήματα.
Γκοβόστη, Αθήνα 1994.

Μία από τις σωστές αποφάσεις της έπαιρνε η κρατική επιτροπή για την απονομή των βραβείων λογοτεχνίας, όταν αποφάσιζε να απονεμίσει το βραβείο μυθιστορημάτων στον **Φάνη Μούλιο** (για το βιβλίο του *Οι κληρονόμοι*).

Γιατί ο Μούλιος, όπως πιστεύω (και όπως το έχω δημόσια δηλώσει), είναι, σήμερα, από τις σημαντικότερες δυνάμεις της πεζογραφίας μας.

Αν πρέπει να αναφέρω αμέσως το γνώρισμα που θεωρώ ως το κύριο της πεζογραφίας του, θα έλεγα ότι, σε τελευταία ανάλυση, πέρα από την πρόθεση να αποδοθεί η ταραγμένη, συχνά τραγική ελληνική ζωή, της περιφέρειας και του κέντρου — και στη στενή αλληλοσυσχέτισή τους — της μεταπολεμικής περιόδου, οι ρίζες της οποίας όμως βυθίζονται βαθιά στα συμβάντα της Κατοχής και του Εμφυλίου, πέρα, λοιπόν, και από αυτή την πρόθεση — προσδιοριστική βεβαίως της πεζογραφίας του Μούλιου —, ανιχνεύεται η αναζήτηση και η προσπάθεια έκλυσης της ποίη-

σης της καθημερινότητας, ποίησης που ενυπάρχει στα πράγματα και τα πιο απλά ή ασήμαντα, όπως τα περνάει βέβαια από τα φίλτρα μιας αγαθής ψυχής — της ψυχής του: ρίχνοντας ένα μειδίαμα ιλαρότητας, ανάλαφρου χιούμορ πάνω στα πράγματα και τις πράξεις, του οποίου η άλλη όψη σαφώς είναι μια διακριτική επίσης, ανάλαφρη μελαγχολία.

Διαβάζω από το καινούργιο βιβλίο του μια συλλογή διηγημάτων, μερικές φράσεις — ανήκουν στο πρώτο και πολύ εκτενέστερο κείμενο της συλλογής — που έδωσε τον τίτλο και στο βιβλίο: «...Ο Τζώρτζης, σαν χαρακτήρας, του βαρούσε στα νεύρα. Ονειροπαρμένος κι απένταρος, σκαρφιζόταν συνεχώς "εφευρέσεις", που είχαν μόνο τρελοί σχεδιασμοί ή δουλειές "μαϊμούδες" που λογάριζε να σκαρώσει με παρέες του κερατά. Κάποτε η μάνα του έλεγε, ότι, όσο ο Τζώρτζης ήταν μικρός, πίστευε πως θα είχε μια άλλη καριέρα, κάτι δηλαδή, που δεν επαληθεύτηκε ποτέ! Γενικά ο Τζώρτζης ήταν ένα ανήσυχο παιδί, που έκλαιγε εύκολα και τον συνάρπαζαν οι μηχανές και τα τρένα. Σε μεγαλύτερη ηλικία μπλεκόταν εύκολα σε καβγάδες, σα ν' αποζητούσε κάτι απ' αυτούς, ώσπου κατέληξε λιγομί-

λητος. Πέρασε έτσι ένα αρκετά μεγάλο διάστημα ηρεμίας, για ν' ακολουθήσει ένα άλλο, κινητικότητας, κατά το οποίο έμαθε να πίνει, να καπνίζει και να κινεί παρέα με αναρχικούς, εξαιτίας των οποίων ήρθε πολλές φορές στα χέρια με την αστυνομία, μ' αποτέλεσμα να μη βρει σκευάσματα, παρόλο που στο μεταξύ άλλαξε ιδέες και απόψεις. Κι αυτός ήταν ένας από τους λόγους που ο Παύλος τον αγαπούσε αν και, πολλές φορές, του την έδινε με τις τόσες ανοησίες του».

Μια αύρα σαν να βγαίνει από τα πράγματα, και από τις πράξεις των ανθρώπων του Μούλιου. Ασφαλώς αυτό συμβαίνει τελικά, όχι μόνο γιατί υπάρχουν ένα ποιητικό ρευστό μέσα στα πράγματα, αλλά και γιατί ο συγγραφέας φροντίζει πάντα να εγκαθιστά ορισμένους, ως ποίη, δικούς του ανθρώπους ανάμεσά τους (Στο *Μηχανογραφεί τα μάτια σου*, το παιχνίδι ανάμεσα στο συγγραφέα, τον αφηγητή και τα πρόσωπα της αφήγησης, στο οποίο ενδιαφέρον, ίσως με αρκετή σχολαστικότητα, οι θεωρητικοί της λογοτεχνίας, γνωρίζει ενδιαφέροντες όψεις και λειτουργίες).

Οπωσδήποτε ο Μούλιος μάς αφηνει με την αισιόδοξη σκέψη ότι η ποιητική αύρα που βγαίνει

α καθημερινά συμβάντα να αποτελέσμα της ενέργειας συγκεκριμένης, της υποκειμενικότητας, είναι και δική τους — άρα πιο σταθερό, σαν μια πιο ρή αισιοδοξία, που ανα-ι από την ίδια τη ζωή, έστω πρέπει κάθε φορά, κά-υπςκειμενικότητα, η πα-α ενός οπωσδήποτε διατε-νου γι' αυτό ήρωά του, να νακαλύπτει. Τέτοια πρό-χρειάζονται και για να γίζουν απ' τη δική τους ευ-σία σε περιπτώσεις — για-ρχουν και τέτοιες — όπου αδυνατίζει ποιητικά, χά-η δυνατότητα παραγωγής ας: η υποκειμενική πα-α δρα και συμπληρωματι-πικουρικά προς την ποιη-ητα της ζωής. Έτσι δρα και ητρικό πρόσωπο του μνη-μένου προηγουμένως διη-ως, που εργαζόταν σ' ένα ζικό κατάστημα, όπου «τα εδειχναν από μηχανικά λαγχορικά και χωρίς κα-πνευση. Απ' το θυρωρό ους υπαλλήλους ως τον ρα και τον κ. Αλλιγάτορα» ευθυντή του καταστήμα-ρωες του Μούλιου υπάρ-είτε για να ανακαλύπτουν αρουσία της ποίησης — ής ή πάντως σκληρής, εί-ήθεια, συχνά — στη ζωή, α να την εναποθέτουν σ' , όταν απουσιάζει. Ακόμα ρνη κάποιας πλατωνικής ας της ανάμνησης — ανε-στα εννοώ, λόγω και μιας τικής διάστασης ιδεαλι-στην προσωπικότητα του αφέα μας — μπορεί να ίνει ο αναγνώστης. «Το α της», διαβάζουμε στο ήγημα, το σημείο όπου ο ρς θα πρωτοσυναντήσει τη α, με την οποία θα συνδε-η συνέχεια, «αχτίνες από νο και γκρι, με φόντο ένα ο μέτωπο. Κι ύστερα, ένα λιο από χείμαρρο μαύ-αι αστραφτερών μαλλιών νυμαζεύονταν στο πίσω του κεφαλιού της, του 'δι-

ναν μια πρώτη εικόνα της και πάντως τέτοια, ώστε να θέλει να μείνει με τα μάτια καρφωμένα πάνω της. Και το πιο σπουδαίο, ανακάλυπτε ξαφνικά, στο πρό-σωπό της, τον τύπο της γυναίκας που έπρεπε κάποτε να ονειρεύ-τηκε ή να ζωγράφιζε μέσα του, αλλά στην πορεία τον ξέχασε».

Αναμφίβολα ο ιδεαλισμός αυ-τός βρίσκεται στις δαγκάνες και ενός καρκινικού ρεαλισμού, που δεν μπορεί να τον αγνοεί ιδίως ένας σύγχρονος συγγρα-φέας: το πρόσωπο της γυναίκας εκείνης θα αποκαλυφθεί εντε-λώς διαφορετικό. Και πρέπει στο σημείο αυτό να μην παρα-λείψω να πω ότι τα αστυνομικά, τα θρίλερ, τα έργα της φρίκης δεν είναι πάντα ή εξ ολοκλήρου φανταστικά: τροφοδοτούνται απ' την καθημερινότητα, επί-σης: την ποίηση της οποίας εξάλλου χαρακτήρισα ήδη και τραγική ή σκληρή. Μια καθη-μαγμένη άλλωστε καθημερινό-τητα έχει δοθεί από το συγγρα-φέα — μίλησα πιο πάνω για Κα-τοχή και Εμφύλιο και για τις επιπτώσεις τους στη μετά τον Εμφύλιο περίοδο. Σ' αυτά ανα-φέρονται κατεξοχήν τα μυθι-στορήματα του *Η φαμίλια των Λιστινών* και *Οι κληρονόμοι*.

Και θα έλεγα, πως ύστερα απ' τα βιβλία αυτά, στα οποία δίνο-νται, κατά κύριο λόγο, οι ιστορι-κές και κοινωνικές διαστάσεις των γεγονότων, στα βιβλία που

ακολούθησαν, μολονότι είναι θεματικά άσχετα προς εκείνα, δίνεται ωστόσο έμφαση στην πολυπλοκότητα της ανθρώπινης ψυχής γενικά, που δεν μπορεί παρά να ενέχεται και στην πα-λαιότερη κοινωνική και εθνική τραγωδία.

Αυτό δεν σημαίνει διόλου ότι ο Μούλιος απαρνείται τη βαθύτε-ρη σχέση του με την παλαιότερη εκείνη εποχή, με τις θέσεις και τις διαθέσεις του γι' αυτή. Και κατά κάποιον τρόπο μας το δη-λώνει συμβολικά και στο νέο του βιβλίο, όπου τουλάχιστον δύο διηγήματα, — από τα ωραι-ότερα της συλλογής — το *Ταχυ-φαγείον Μακ Ντόναλτς*, «αφιε-ρωμένο στον παππού, που δε θα το διαβάσει ποτέ» και το *Όλοι οι άνθρωποι του σπιτιού*, που ο συγγραφέας το αφιερώνει στον εαυτό του, δεν θα μπορέσει ο αναγνώστης να τα καταλάβει πλήρως και να τα απολαύσει ανάλογα, αν δεν γνωρίζει τα δύο προμνημονευμένα βιβλία.

Είπα προηγουμένως πώς φα-ντάστηκε το πρώτο πρόσωπο του πρώτου διηγήματος, τη γυ-ναίκα, με την οποία συνδέθηκε. Ακούστε όμως ποια ήταν στην πραγματικότητα, όπως τη δίνει η ωμή αστυνομική ανάκριση και εξακρίβωση: «Η Φέη δεν ήταν άλλη από μια χορεύτρια νυχτε-ρινών κέντρων κι ο καπετάνιος παλιόμουντρο. Συνέταιρος σε λαθρεμπόριο χρυσού και ναρ-κωτικών» κ.λπ.

Εντούτοις, ο Μούλιος, ως ένας από τους τελευταίους ιδεαλι-στές και ρομαντικούς, δεν παύει να κοιτάζει κατάματα τους αν-θρώπους, πιστεύοντας μάλιστα πως στα πρόσωπά τους, τις πιο πολλές φορές, θα δούμε να ανα-βλύζει μια ψυχική ουσία, αυτή απ' την οποία, εν πολλοίς, πλά-θεται και η ποίηση. «Τους αν-θρώπους», γράφει σ' ένα διήγη-μά του, «τους θυμόμαστε κι απ' το πρόσωπό τους. Ένα πρόσω-πο γεμάτο φως που ξεκινάει απ' την ψυχή, ανεβαίνει στα μάτια κι έτσι μας ακουμπάει».

Μιχάλης Μερακλής

τους οικείους τρόπους γραφής και το αποτέλε-σμα έχει πραγματικό ενδιαφέρον.

«Χαρτί και μολύβι / -εί-πε- / αρκούν / για να θέ-σει κανείς / εξ αρχής / τον κόσμο / τα άλλα / είναι υπόθεση / των μα-χαιράδων / και / των ανέραστων εκτελε-στών. / Γι' αυτό / οι μα-χαιράδες / και / οι ανέ-ραστοι εκτελεστές, / όταν φτάνει ο κόμπος στο χτένι, / ξεκάνουν πρώτα / αυτούς που κρατούν / χαρτί και μο-λύβι.»: *Κώστας Σοφια-νός, Το φάντασμα του υποβολέα* (εκδ. Πλανό-διον, 1994).

Ψάχνοντας, βρίσκεις! Όπως, για παράδειγ-μα, τη θαυμάσια έκδο-ση για την Ευρώπη των αγρών (*George Duby-Fulvio Roiter, Farmlands of Europe* (εκδ. Suzanne Hurter) -φόρο τιμής από τη βιο-μηχανία, και συγκεκρι-μένα την Philip Morris, προς τη γη και τον αγρότη της Ευρώπης. Κι αν ακούγεται υπερ-βολικό, ένα μόνο σας λέω: ανακαλύπτεις, έστω και φωτογραφικά, την ομορφιά της απλω-μένης σταφίδας, του καλλιεργημένου αγρού, του αμπελώνα. Όλο και πιο συχνά οι βιομηχα-νίες δηλώνουν τις τύ-ψεις τους, ή, έστω, δια-φημίζουν την αγάπη τους για τη φύση από την οποία αντλούν την ύπαρξή τους. Τι να τους πεις; Αν, φίλοι μου, χα-θεί οριστικά η πραγμα-τική ομορφιά της φύ-σης, θα μας μείνουν οι πανέμορφες φωτογρα-φίες της;

Ο χαρτοκόπτης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:
Θεσμοί, ιδεολογία
και πολιτική στο Μεσοπόλε-
μο

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
- Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
- Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
- ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
- Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
- Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Η. ΗΛΙΟΥ
- Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
- Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
- Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
- Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
- Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
- Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
- ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
- ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
- Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
- ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
**ΠΟΛΥ
ΕΣΤΕ**

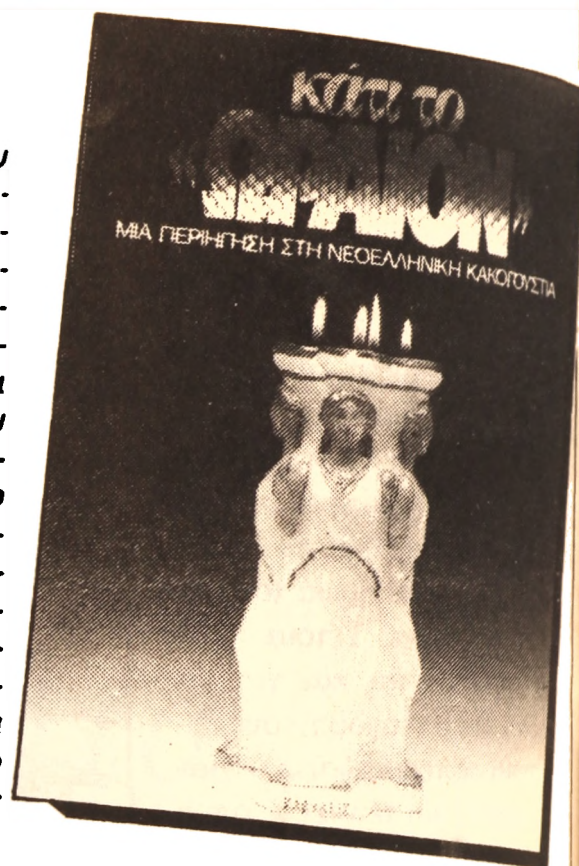
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

**ΠΟΛΥ
ΕΣΤΕ**

Ο κόσμος του
κιτς, η κακογου-
στιά χωρίς μέ-
τρο, όπως εντοπί-
ζεται στο περι-
βάλλον μας, σή-
μερα. Αυτή είναι
η περιήγηση, που
πραγματοποιεί-
ται με αυτό το
βιβλίο· περιήγη-
ση στο νεοελληνι-
κό χώρο, τις διαν-
θρώπινες σχέ-
σεις, τις νοοτρο-
πίες, τη γλώσσα
και ουσιαστικά το
ύφος και το ήθος
της ζωής μας.

Μέσα από χίλια
και πλέον φωτογραφικά παραδείγματα, το κιτς κατα-
γέλλεται όσο και διακωμωδείται.

Με άρθρα, που καλύπτουν ένα μεγάλο αριθμό υποθεμά-
των, με υλικό καταταγμένο σε ενότητες, έτσι που να συγ-
κροτείται μια σφαιρική θεώρηση του φαινομένου.

ΝΕΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Fransis Hodgson-Burnett

Ο μυστικός Κήπος

ΝΕΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Φράνσις Χότζσον Μπέρντι

Μια μικρή πριγκίπισσα

ΝΕΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ Μαυρομυχάλη 5 - Τηλ. 36.01.551 - Fax 36.23.553 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ;

‘Τι θα λέγατε γι’ αυτόν στην τέταρτη σειρά, τον δεύτερο από αριστερά, με το μουστάκι; Σίγουρα αυτός είναι. Ίσως όμως και όχι. Ο αξύριστος τύπος με το βρώμικο γιλέκο, που κοιτάτε, μπορεί να είναι ένας από τους γείτονές σας.

Ο πρόσφυγας θα μπορούσε εύκολα να είναι ο καθарός, περιποιημένος κύριος στα δεξιά του. Βλέπετε οι πρόσφυγες είναι άνθρωποι σαν εμάς.

Σε ένα μόνο πράγμα διαφέρουν. Οτιδήποτε είχαν κάποτε έχει μείνει πίσω. Σπίτι, οικογένεια, περιουσία, όλα χάθηκαν. Δεν έχουν τίποτα πιά.

Και δεν θα έχουν τίποτα για πάντα εκτός και αν τους δώσουμε ένα χέρι βοήθειας.

Ξέρουμε ότι δεν μπορείτε να τους

δώσετε πίσω αυτά που τους έχουν πάρει άλλοι. Δεν ζητάμε χρήματα (έστω και αν κάθε δραχμή σίγουρα βοηθάει).

Σας ζητάμε όμως να κρατήσετε ανοικτή την καρδιά σας και να τους χαρίσετε ένα χαμόγελο.

Μπορεί να μη φαίνεται αρκετό.

UNHCR

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ
για τους Πρόσφυγες

Για ένα πρόσφυγα όμως μπορεί να σημαίνει τα πάντα.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες είναι ένας καθαρά ανθρωπιστικός οργανισμός και χρηματοδοτείται από εθελοντικές εισφορές. Σήμερα φροντίζει περισσότερους από 19 εκατομμύρια πρόσφυγες σε όλο τον κόσμο.

**ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ
ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ**

Σκουφά 59, 106 72 Αθήνα
Τηλ.: 3610 295, 3610 298, 3633 607,
3623 608, Φαξ: 3628 440, 3626 159
Τέλεξ: 22-2650

Τα σχέδια είναι προσφορά της LEGO GROUP

1979-1994. Δεκαπέντε χρόνια Νεφέλη

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δοκιμιογράφος με ευρύτατο φάσμα ενδιαφερόντων, από τα εικαστικά ως την πιο επαναστατική λαογραφία και, μέσω αυτής, μέχρι το κοινωνιολογικό και πολιτικό δοκίμιο, λεξικογράφος, φωτογράφος, συλλέκτης, ποιητής, πεζογράφος· με μια πλούσια και εύκαμπτη γλώσσα, που πολλές φορές φθάνει σε υψηλότερα επιτεύγματα, λυρικά ή μη, με χιούμορ, ασυμβίβαστος ανατροπέας, ο *Ηλίας Πετρόπουλος* αποτελεί μοναδική παρουσία στα ελληνικά γράμματα.

Το πλούσιο έργο του (κυρίως λαογραφικό), του οποίου η συγκέντρωση, η καταγραφή, ο σχολιασμός και η έκδοση, θα αποτελούσαν αλλού, καρπό ομαδικής δουλειάς αρμοδίων φορέων (πανεπιστημίων, ινστιτούτων και εν γένει ιδρυμάτων) είναι καιρός πια να μελετηθεί και να αναληθεί. Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ καταθέτουν τώρα, σε μια νέα σειρά, στους έλληνες αναγνώστες αυτό το έργο.

Ήδη κυκλοφορούν

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΛΕΦΤΗ
ΠΤΩΜΑΤΑ, ΠΤΩΜΑΤΑ, ΠΤΩΜΑΤΑ
ΚΑΛΙΑΡΝΤΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ΨΕΥΔΟΛΟΓΙΑ

Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΚΑΦΕΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ο ΜΥΣΤΑΞ

ΤΟ ΑΓΙΟ ΧΑΣΙΣΑΚΙ

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΤΟ ΜΠΟΥΡΔΕΛΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΙΔΕΡΙΕΣ

ΔΩΔΕΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΑΛΑΤΙΑΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1968-1974 • 1982-1991

ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ

ΤΟΠΟΡ

ΑΡΕΤΙΝΟΥ, ΤΑ ΑΚΟΛΑΣΤΑ ΣΟΝΕΤΑ
Η ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΑ

ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΤΙΠΟΤΑ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΦΑΣΟΛΑΔΑ

LE KIOSQUE GREC (ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ)

LA VOITURE GRECQUE (ΤΟ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ)

CAGES A OISEAUX EN GRECE (ΤΑ
ΚΛΟΥΒΙΑ)

ALBUM TURK

Ετοιμάζονται

ΥΠΟΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ
ΤΟ ΤΑΝΤΟΥΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΓΚΑΛΙ

ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

ΚΑΡΕΚΛΕΣ ΚΑΙ ΣΚΑΜΝΙΑ

ΤΑ ΣΙΔΕΡΑ, Η ΛΑΣΠΗ,
ΤΑ ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ.: 3607744